

Rajko Ložar:

Slovenske planine v risbi in sliki

Uvod.

Leta 1778. je prišel padar Lovro Willonitzer iz Stare Fužine v Bohinju prvokrat na vrh »snežnikov kranjskih siv'ga poglavarja«. Ta dan pomeni za skupino, katere najvišji vrh je Triglav, začetek nove dobe, začetek odkrivanja in spoznavanja Julijskih Alp.¹ Pred tem časom je bil Triglav terra incognita — neznana zemlja, ki jo je bilo treba odkriti prav tako kakor Ameriko, kar je sicer čudno slišati, a je vendarle resnično. V popolnem nasprotju s tedanjimi razmerami, ko si te gore najbrž niti domačin ni mogel pravilno predstavljati in ki je pomenila tudi za izkušene može težaven izpit, je Triglav danes z izjemo svoje severne stene podoben ukročni zveri, s katero se brez nevarnosti igra tudi otrok. Da pa je Triglav postal naša najbolj obiskovana in najpriljubljenejša visoka gora, je bilo treba poldrugsto let temeljitega turističnega dela, ki po njegovi izvršitvi danes nikdo več ne misli, da ta kameniti orjak ni bil vselej tako pristopen. — Zgodovina odkritja Triglavske skupine pa je nekako simbolična za vse ostale Slovenske Alpe; kajti, ko je človek premagal njega, so dosledno stopile na vidik turističnega interesa tudi druge naše planine.

Namenili smo se obdelati Slovenske planine v upodabljaljoči umetnosti, pa nam že ob začetku nehote stopajo pred oči ta dejstva iz zgodovine našega alpinizma. Slik vzhodnih Julijcev ter ostalih Slovenskih gora ni toliko, da bi smeli govoriti o preobilju, toda nekaj jih je vendarle. In če n. pr. gledamo, kako slika danes Martuljkovo skupino Matija Jama (pod. 25), ki je moderen impresionist, nam ne hodi več na um doba, ko to ali sploh še ni bilo mogoče, ali pa ne v taki obliki. Običajno se zadovoljujemo s predstavo, da so slikarji že od nekdaž mogli upodabljati gorsko prirodo tako, kakor jo danes, čeprav ni nič bolj napačnega, nego je tako mišljenje. Kajti, kakor je moderni alpinizem postal današnji suvereni gospodar Alp šele po dolgotrajni in tudi krvavih žrtev polni borbi z goro, tako je tudi moderno ali vsaj novodobno podobo gorske krajine omogočila šele dolga borba s posebnostmi prikazovanja v risbi in sliki.

Sledeče vrste poskušajo na kratko očrtati to borbo, to je, kako so postale naše gore tudi last umetnosti in kakšna je bila usoda planinskega motiva v njej. Zasedovali jo bomo od časov, ko ne najdemo v risbi in sliki niti ene izmed danes vsakomur znanih gora, pa do natančnih krajin modernega slikarja. Pri delu nas je vodila misel, da sicer mnogo ljudi hodi na naše gore, a da jih razmeroma malo pozna te stvari, zaradi česar morda ni odveč, če jih nanje opozorimo. Razen tega sta bila odločilna še dva druga razloga. Prvi: Poznanje razmerja umetnosti do planin. Poznanje umetnostne podobe planin je posebno poglavje alpinizma in spada k vsebini pojava, ki ga ne predstavlja v celoti niti plezanje samo niti alpinska fotografija niti zgolj praktične in prirodoslovske vede, temveč prav tako tudi vede, ki se bavijo s stvarino, kakršna je obdelana v pričujočem spisu, to se pravi: tudi zgodovinske in duhovne vede.² Drugi razlog, ki nas je vodil pri delu, je pa dejstvo, da je razmerje Slovenca do njegovih gora važno za spoznanje celotnega prirodnega čustvovanja našega ljudstva; kajti v tem se nam na odličen način razodeva gledanje našega človeka na naravo. Raziskovanje teh stvari ne sodi v okvir našega članka, ki je njemu šele temelj; zato se jih bomo le sem ter tje dotaknili. Toda opozoriti je bralca nanje že precej potrebno; saj se morda le najde kdo, ki jim bo posvetil nekaj časa in truda in na ta način nadoknadil, kar je slovenski alpinizem doslej zamudil.

Sleherno delo mora imeti, če hoče biti uspešno, neko metodo in program, po katerem se ravna. Raziskovalec se mora zavedati, kakšna in po kateri poti hoče doseči spoznanja in kakšne so posebne okolnosti razmotrivanja. Predpogoj vsega dela pa je jasnost v pojmih in v zastavljanju problema. Vsebina našega spisa ni še razmotrivanje o usodi gorskega motiva sploh v umetnosti, ker se bomo tega vprašanja lotili v posebnem članku, tembolj pa je obrnjena naša pozornost na ugotovitev portreta ali podobe Slovenskih planin in posameznih gora v naši umetnosti, dalje: kdaj se prvič pojavijo kolikortoliko zanesljive in pravilne planinske slike, kakšno usodo imajo podobe posameznih gorskih orjakov v posameznih umetnostnih dobah itd. Na prvem mestu stoje tedaj planine; o umetnosti sami bomo spregovorili drugič.

Valvasor in njegova delavnica.

Začetki upodabljanja Slovenskih gora ali poslednjih najstarejše podobe segajo nazaj v dobo Valvasorja. S tem še ni rečeno, da je vsa predidoča umetnost srednjega veka in renesanse brez slehernih gorskih krajin in motivov; kajti zgolj v naši gotski in poznogotsko-renesančni sliki imamo toliko goratih krajin, da bi bilo naziranje, češ da tam ničesar takega ni, napačno. V posameznih freskah se nahajajo tudi že primeri hribov s cerkvami na vrhu, zaradi česar bi bili skoraj upravičeni, pričeti s temi. Če se to ne zgodi, je vzrok dejstvo, da je vse gorovje gotske in deloma celo renesančne dobe še vedno idealna shematična krajina, ki je ne smemo smatrati za portret v naravi se nahajajočih resničnih hribov in gora. V času gotike in renesanse so

gore ne samo za umetnika, temveč tudi za turista še nejasna pokrajina, ki tudi v najstarejših kartah še nima določene oblike. Pri nas moramo pričeti razmotrivanje z Valvasorjem, ki pomeni nastop novega gledanja na prirodo, po eni strani sicer še silno obremenjenega s srednjeveškimi predstavami, po drugi strani pa že polnega vroče želje po resničnem spoznanju.³

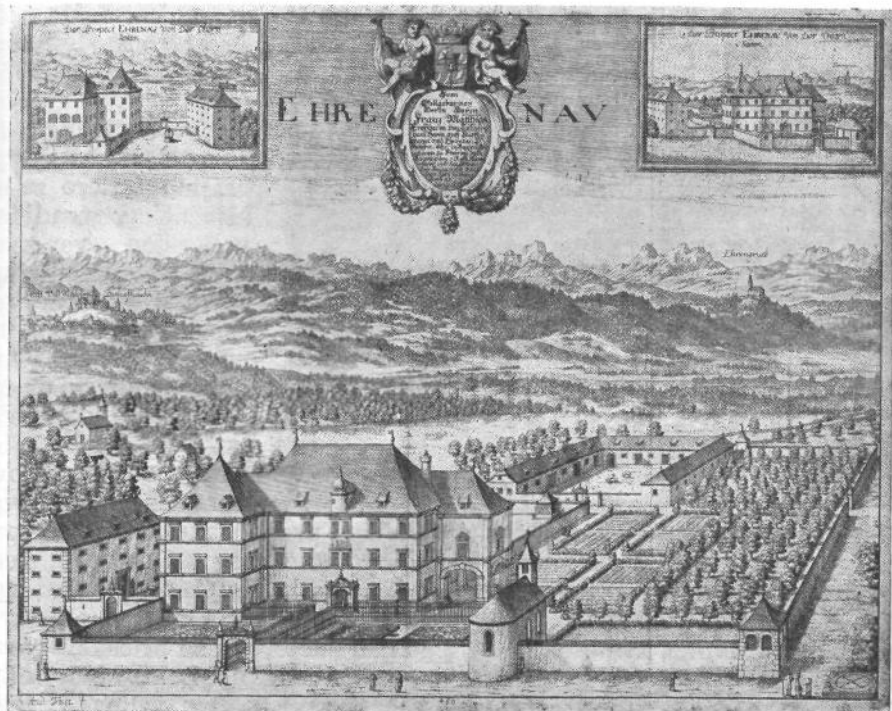
Za naše raziskavanje prihajata v prvi vrsti v poštev obe vsakemu dovolj znani Valvasorjevi deli, namreč »Ehre« in »Topographia«,⁴ izmed obeh pa seveda predvsem Valvasorjeva zgodovina Kranjske, objavljena pod naslovom »Ehre«. Valvasor obravnava naše gore zlasti v II. knjigi imenovanega dela, in sicer po pokrajinah; Gorenjske planine na str. 188, osrednje-kranjske (to so Dolenjske) planine na str. 221, Notranjske na str. 266, splošno pa govori o naših gorah še na str. 299 iste knjige, kjer popisuje gorstva, reke itd. Razen tega prihajajo planine do besede še v IV. knjigi dela, in sicer pri Valvasorjevem naštevanju in obravnavanju prelazov in cest na str. 557 sl., izmed katerih jih jako mnogo vodi tudi čez visoke gore, ter pri zelo zanimivem in čitanja vrednem poglavju o naravnih in drugih čudnih prikaznih in znamenitostih (IV, str. 561/562), nahajajočih se v visokih planinah. Nas zanimajo izmed naštetega predvsem Gorenjske planine. Z drugimi, zelo številnimi Valvasorjevimi podatki, ki se tičejo ostalih Kranjskih planin, se ne bomo mogli podrobneje baviti, je pa potrebno opozoriti na to, da bi Valvasor zaslužil ravno s turističnega in topografskega vidika večjo pozornost, nego je je bil doslej deležen.⁵

Na Gorenjskem imamo v glavnem tri skupine: Julijske Alpe, Karavanke in Kamniške Planine. Kot prvo lahko ugotovimo, da Valvasor nobenega izmed teh imen ne zna identificirati s konkretnim pogorjem, oziroma, da v tekstu imen deloma sploh ne pozna (Kamniške Planine). Ta ugotovitev je važna radi tega, ker bi bilo odveč pričakovati iste stvari v zemljevidih, panoramah in grafičnih ilustracijah Valvasorjeve »Ehre«, saj so vse ilustracije dela napravljene pod večjim ali manjšim osebnim vodstvom Valvasorja samega.⁶ Kar se tiče imena »Julijske Alpe«, moramo sicer pripomniti, da ga Valvasor navaja na treh mestih, in sicer v knjigi XIII, 8, 21 ter v knjigi XIV, 278 kot »Julianische Alpen«. Toda način, v katerem Valvasor to dela, dokazuje, da si pod imenom ni predstavljal nikake konkretne alpske grupe. Julijske Alpe omenja kronist v zvezi z zgodovinskimi dogodki rimske dobe, v katerih so te imele važno vlogo; podatke za to zgodovinsko sliko pa je dobil učeni mož pri starih piscih obenem z imenom Alp, ki ga je vpletel v svoja izvajanja, ne da bi ga bil znal identificirati.

Že Kugy, ki mu gre zasluga, da je prvi obravnaval te stvari,⁷ je ugotovil, da Valvasor imena za najvišji vrh Julijskih Alp ne pozna in da uporablja namesto tega kar splošne izraze: »höchste Schnee-Gebirge« in podobno. Izmed gora, ki jih na zgoraj navedenih mestih omenja, sta edino dve, kateri lahko lokaliziramo v to skupino, čeprav smo šele v jutranjem svitu topografskega poznanja. V knjigi II, str. 141 omenja Valvasor neki Crain-Berg, ki da se dviga nad krajem Cronau visoko kvišku in ki ga imenujejo navadno Creinska gora.

Valvasor misli pod tem imenom brez dvoma Prisojnik (glej Kugy 1. c. 2, op. 2), kar sledi iz njegovega nadaljevanja: »Durch diesen Berg geht ein Loch, dadurch man zu Fuss, wiewohl kriechend, in Flütisch kommen kann: da man sonst viel Meilen herum zu gehen hat.« O tej »luknji v naturi« smemo trditi, da ni nič drugega nego znano Okno v Prisojniku. In o njem govori Valvasor še enkrat, namreč v poglavju o prelazih in cestah (knjiga IV, 557): »... weil das Schnee-Gebirge zu passiren unmöglich fällt. Hat demnach die Natur hieran den Reisenden einen guten Dienst gethan«. Jasno je pa seveda, da se Valvasor tu moti, če misli, da je skozi to Okno šel promet na Tolminsko. Ker teh krajev ni obhodil sam, temveč pripoveduje mnenja drugih, je Okno zamenjal s sosednjim sedlom Vršičem, preko katerega je držala prastara prometna pot iz Savske doline na Tolminsko. To Valvasorjevo zmoto je korigiral že Kugy. Druga gora v za njega nejasni skupini vzhodnih Julijcev je Krma: »Zwischen Mojsterna und Pflitsch in Ober-Crain stellet sich der Hohe Berg Kerma, dem Lande Crain und dem Ländlein Pflitsch ins Mittel, als gleichsam ein Schiedsmann« (knjiga IV, 562). Valvasor ga omenja v poglavju o naravnih čudih Kranjske. Domnevati smemo, da tiči za imenom Krma sam Triglavski masiv in bi bilo zanimivo ugotoviti, ali ni Valvasor prišel do tega naziva prav radi dejstva, da je bila one čase verjetno izmed vseh Triglavskih dolin najdostopnejša dolina Radovine, ki vodi iz Blejskega kota v osrčje Triglava.

Nič manj nepopolna ni Valvasorjeva predstava o ostalih dveh pogorjih Gorenjske. Tudi tukaj omenja posamezne gore, ne da bi vedel, kam spadajo, ker je pač slišal imena, a imenom ni dal konkretne vsebine. V knjigi II, str. 144 govori o gori Storshez (današnji Storžič, pa tudi Storžec), ki da se nahaja nad Kranjem. Dalje omenja istotam tudi Ljubelj in zdi se, da mu je ta posebno pri srcu. O njem pravi: »Ein hoher sehr gerader und abschüssiger Schnee-Berg«. Kakor pri Crain-Bergu navaja tudi tu, da pelje čezenj, oziroma skozi Ljubelj cesta na Koroško. O sliki te ceste glej nižje doli. Podrobneje pa govori o Ljubelju v poglavjih o prelazih. Tudi tu je Valvasor prejel ko ne v zmoti. Navedena ravna in odsekana ali odrezana snežena gora more biti kvečjemu ali Zelenica ali Begunjščica ali Košuta. Verjetno je, da je Košuta; saj ravno zanjo dosti dobro ustreza po Valvasorju opazovana oblika, zlasti še, če pokriva Košuto sneg. Vsekakor pa bi bili glede identitete na jasnejšem, če bi vedeli, odkod je Valvasor svoje gore opazoval. — V poglavju o naravnih čudih omenja tudi »Velke Stol«, ki ga smatra za najbolj mrzlo goro (knj. IV, 561). Kot posebno značilnost »Velkega Stola« navaja V. lepe pašnike in lepe planinice. Vse povedano velja tudi za Valvasorjevo poznanje Kamniških Planin. Veriga kot celota mu je popolnoma nejasna in zanjo ne ve imena, imenuje pa neko goro »Grintauiz«: »... ein sehr hoch erhabner Schnee-Berg ligt oberhalb Crainburg« (knj. II, 143). Jasno ni, ali misli Valvasor tu sam Grintavec, ali pa celo skupino, ki jo prebivalstvo Kokrske doline in Kranjskega polja na splošno imenuje Grintaveci.

Pod. 1. Andrej Trost: Ajmanov grad. Bakrorez

Na podlagi Valvasorjevih opomb in skic je nastala grafična oprema knjige in zato bo zanimalo, kake sledove poznanja gora najdemo v ilustracijah. Materijal, ki za to prihaja v poštev, ni preobilan; razdelimo ga lahko v tri vrste spomenikov, od katerih tvorijo prvo zemljevidi, drugo razne panorame, tretjo pa risbe posameznih krajev, gora, nravi itd. — Če omenimo takoj zemljevide, je Valvasor izvršil za svoje delo tudi karto Kranjske ter sosednih provinc,⁸ o kateri pa bi bilo težko trditi, da gre v čemerkoli preko oblik navadne, oni čas znane karte, čeprav je iz tega ali onega vidika sicer zanimiva. Zlasti o kranjskih pogorjih nam ta zemljevid ničesar ne pove in nima niti stvari, ki jih navaja tekst; radi tega je verjetno, da je karta nastala po splošnih starejših predlogah. Nekoliko dalje nas peljejo Valvasorjeve panorame, ki jih običajno nahajamo na listih, kjer so upodobljeni gradovi, samostani in druga važnejša zgodovinska poslopja. Posebne pozornosti so vredne štiri take panorame; to so listi gradu Auersperg = Turjak, (knj. XI, 26/27), gradu Ehrenau, ki je današnji Ajmanov grad pri Sv. Duhu pri Stari Loki na Gorenjskem (knj. XI, 128/129), samostana Mönckendorff (= Mekinje, knj. XI, 368/369) in Wagensperga, Valvasorjeve lastnine (knj. XI, 620/621).

Izmed teh listov je posebno lep in značilen Ajmanov grad, list, ki ga je izvršil eden glavnih mojstrov Valvasorjeve grafične

Pod. 2. Andrej Trost: Ljubelj. Bakrorez

delavnice, Andreas Trost (pod. 1). V ospredju lista vidimo mogočno grajsko poslopje z vrtovi, postavljenimi v krajino, katero zaključuje v ozadju veličastna veriga gora. Med njimi in med gradom v ospredju je grafik navedel pas gozdnatih hribov, ki prinašajo s senčno maso v risbo nekako zasilno zračno perspektivo in deloma pravilno svetlobo, dasi so topografično precej čudni. Na desnem koncu gozdnega gričevja nahajamo božjepotno cerkev v Crngrobu, na levem pa mesto Škofjo Loko. Iz lege teh dveh krajev, bi človek sodil, bo mogoče identificirati tudi eno ali drugo goro. Toda ni tako. Smo v času in v delavnici, ki pušča glede tega marsikatero naše pričakovanje neizpolnjeno, in kdor je količkaj doma v okolici Škofje Loke, bo opazil topografske nepravilnosti Trostovega bakroreza. Edina višina, ki bi jo bilo na listu kolikor toliko zanesljivo mogoče identificirati, je vrh nekoliko desno pod grbom, ki predstavlja najbrž Valvasorjev Storshez. Pričakovali bi, da bo Valvasor vrh opremil z napisom ali vsaj s številko, kar rad prakticira, toda, ker tega ni storil, je zelo verjetno, da imena ni znal spraviti v sklad z markantno obliko Kranjskega Storžiča. Robato visoko gorovje desno od tega vrha najbrž ni Zaplata; kajti te male planote na risbi ne moremo pričakovati, če se lahko vsaj deloma zanesemo na njene proporcije. Verjetno imamo v tej grupi pred seboj takozvani »Grintauiz«. Če je naša domneva pravilna, potem se desno od napisa Ehrengreub nahaja skupina Kalškega Grebena; o gorovju levo od Storžiča pa lahko rečemo, da preko ugibanja nikdar ne bomo prišli. Edino, kar se nam vsiljuje v misel, je, da gre v tem primeru najbrž za Karavanke; kompliciranemu sestavu Julijskih Alp bi ta veriga slabo ustrezala. — Dasiravno nam ta list nikjer in v ničemer ne daje zanesljive podobe naših gora, je vendar nele eden najlepših panoramatičnih listov, temveč tudi najzgodnejša podoba naših planin, nastala v Sloveniji po zaslugi Valvasorja.

Poleg njega smo omenili še tri liste, glede katerih se zadovoljimo z nekaterimi opombami. Pri nobenem izmed njih nimamo za našo orientacijo glede planinske topografije one sigurnosti, ki nam jo daje list Ajmanovega gradu. Zlasti turjaški list je tako natrpan s šilastimi in piramidastimi vršaci, da je vsaka preglednost izključena in ni mogoče reči, kje so Karavanke, kje Kamniške Planine, in podobno. Velika oddaljenost gora je povzročila detajlirano risbo, ki

kvantitativno sicer morda ustreza razčlenjenosti površine, a nam v ostalem ne daje nikake prave slike. Na listu z Mekinjskim samostanom se nahaja v ozadju gorska grupa, ki najbrž ni nič drugega nego Kamniške Planine; toda njih oblika je jako čudna. Precej podoben je tudi list z Wagenspergom. Kot posebno značilnost teh štirih panoram pa je

Pod. 5. Kokrska dolina.

Bakrorez iz Valvasorjeve knjige »Ehrec

potrebno omeniti Ljubelj, ki se ponavlja tako na turjaškem ko na wagensperškem listu na skrajnem levem koncu gorskih verig, in sicer obakrat z napisom Loybl. Ljubelj je Valvasorju posebno prirasel k srcu, pa bodisi, da je to goro smatral za svoje posebno odkritje, bodisi, da je bila tako njemu kakor njegovim risarjem toliko znana, da so jo vselej uporabljali kot stalno točko pri orientaciji.

Tretjo vrsto grafičnih spomenikov naših gora tvorijo ilustracije k popisu posameznih krajev, na katerih so planine deloma še vedno ozadje, a dokaj približano in povečano, deloma pa edino prizorišče in motiv podobe. Za prvo vrsto teh podob naj omenimo samo ilustracije gradov Egg = Brdo (XI, 129), Gallenfels = Golnik (XI, 166), Kaltenbrunn = Studenec (XI, 295), Katzenstein = Kamen (XI, 299), Litey = Litija (XI, 343 itd. itd.). Za drugo vrsto pa zadostuje omeniti zgolj risbo Blejskega jezera z Gradom in okolico, pogledanima proti Pokljuki (XI, 611), Bohinjsko jezero z izvirov Savice (II, 159), Ljubelj (II, 170 pod. 2), Kokrsko dolino (II, 136, pod. 3) ter risbo iz Kamniške Bistrice (II, 153), od katerih predstavlja ena konec Bistriške doline s prirodnim mostom Predosljem, dočim druga prikazuje, kako ljudje ob povodnji na berglah hodijo čez Bistrico. Večina izmed risb tretje vrste je zgolj zgodovinsko, narodopisno ali kulturno-zgodovinsko zanimiva, zato prihajajo za naše cilje le prav maloštevilne v poštev. Mislimo, da se ne motimo preveč, če med nje štejemo obe tu reproducirani risbi Ljubelja in Kokrske doline, ki sta za stil onega časa jako značilni. Ljubeljski list je izvršil A. Trost v baker (desna signatura) po risbi Valvasorja (leva signatura). Kronistično-zgodovinarski interes je tedanjega risarja pridržaval bolj ali manj redno le na prometnih ali vsaj prometu kolikor toliko izpostavljenih točkah, dočim v odročne kraje ni segal. Na ta način si moramo razlagati ljubezen in izčrpnost,

s katero se Valvasor mudi ravno pri Ljubelju, obdelavajoč ga tako s kranjske kakor s koroške strani.

One težave, ki jih identifikacija nudi pri panoramah, obstoje tudi pri posameznih ilustracijah; večidel preko ugibanja sploh ne pridemo. Gore kot individualnosti oblik in mas tedanjemu risarju nikakor nečejo postati jasne, za kar navajamo samo risbo Blejskega jezera s pogledom proti Triglavu. Ta motiv je kasneje upodabljal Pernhart, ki je dojel krajino kot kompozicijo maloštevilnih, poenostavljenih linij in form z obvladujočo piramido Triglava v ozadju (pod. 9). Valvasorjevega risarja je ta motiv sicer tudi privlačil, toda radi naštevanja detajlov ni prišel do pravilne podobe gora, ker se je izgubil v posameznostih risbe. Morda je tudi dopustno mnenje, da bi bil vrh Triglava gotovo prejel napis in legendo kot najvišja kranjska gora, če bi bil risar tedanjega časa vsaj slutil, da upodablja nekaj tako prvenstvenega; če pa mu že ime Triglav ni bilo znano, bi bilo pričakovati vsaj ime gore »Krmec«. Ne eno ne drugo se ni zgodilo; to pa dokazuje, da hodijo tedanji čas opazovanje in upodabljanje narave iz lastnega izkustva na eni strani, na drugi pa znanje ter kulturna tradicija vede o naravi popolnoma ločena pota. Za grafiko Valvasorjevega kroga drži, da je nastala bolj pod vplivom enciklopedistovskoracionalističnih teženj nego iz živega opazovanja. Zaradi vsega tega ni nič čudnega, če omenja Valvasor toliko naših gora ne zaradi njih samih, temveč zaradi izrednih dogodkov ali čudnih pojavov, ki se baje v njih nahajajo in ki se v njih navajanju jasno izraža, da je Valvasor še globoko veren otrok srednjega veka ter njegovih predstav o naravi.

Razen ilustracij za »Ehre« je Valvasorjeva delavnica izvršila še veliko množico ilustracij za topografijo Kranjske in Koroške (glej op. 3). Podatki, ki jih nudijo te risbe za tedanjo planinsko podobo, so slični onim, katere nam daje glavno delo; zato se v podrobno analizo ne bomo spuščali. Omembe vredna je v zvezi z gornjim morda ilustracija Ljubeljskega prelaza v topografiji Koroške (fig. 101—102), v kateri nastopa ona luknja ali predor, ki gre skozi po Valvasorjevi trditvi cesta iz Kranjske na Koroško. Ta gorski prelaz v obliki okna je popolnoma podoben prelazu pod Prisojnikom, ki skozenj pelje cesta iz Gorenjske na Goriško stran. Oba ta dva primera dokazujeta na zelo zanimiv način, kako je tedanje mišljenje vezano na tipične predstave in v kako visoki meri se v opisih avtorjev meša resnica s pesniško fantazijo. V literaturo in tradicijo je prišla ta vrsta naziranja pač zaradi neprestanega pripovedovanja, ustnega izročila ali ljudskega bajanja, na katerega se je avtor zanesel in ki ga je še zelo pozno nadomestilo osebno izkustvo ter prirodi pravičnejše spoznanje.

Valvasorjeva delavnica je za ilustracijo zgodovinskih del napravila ogromno množico skic in prvorisb, ki jih smemo primerjati prvim beležkam ali osnutkom kakega pisatelja za novo literarno delo. Mnoge izmed teh skic je izvršil Valvasor sam (prim. Trostov bakrorez Ljubelja). Celotno gradivo se nahaja danes v Zagrebu. Ob teh skicah se lahko na primeren način poučimo, kako je nastajala pokrajinska slika iz prvih rahlih predstav, kako pa je tudi mnogokje kasnejši tisk v knjigi izgubil ono neposrednost, ki jo nahajamo v prvotnih osnutkih.

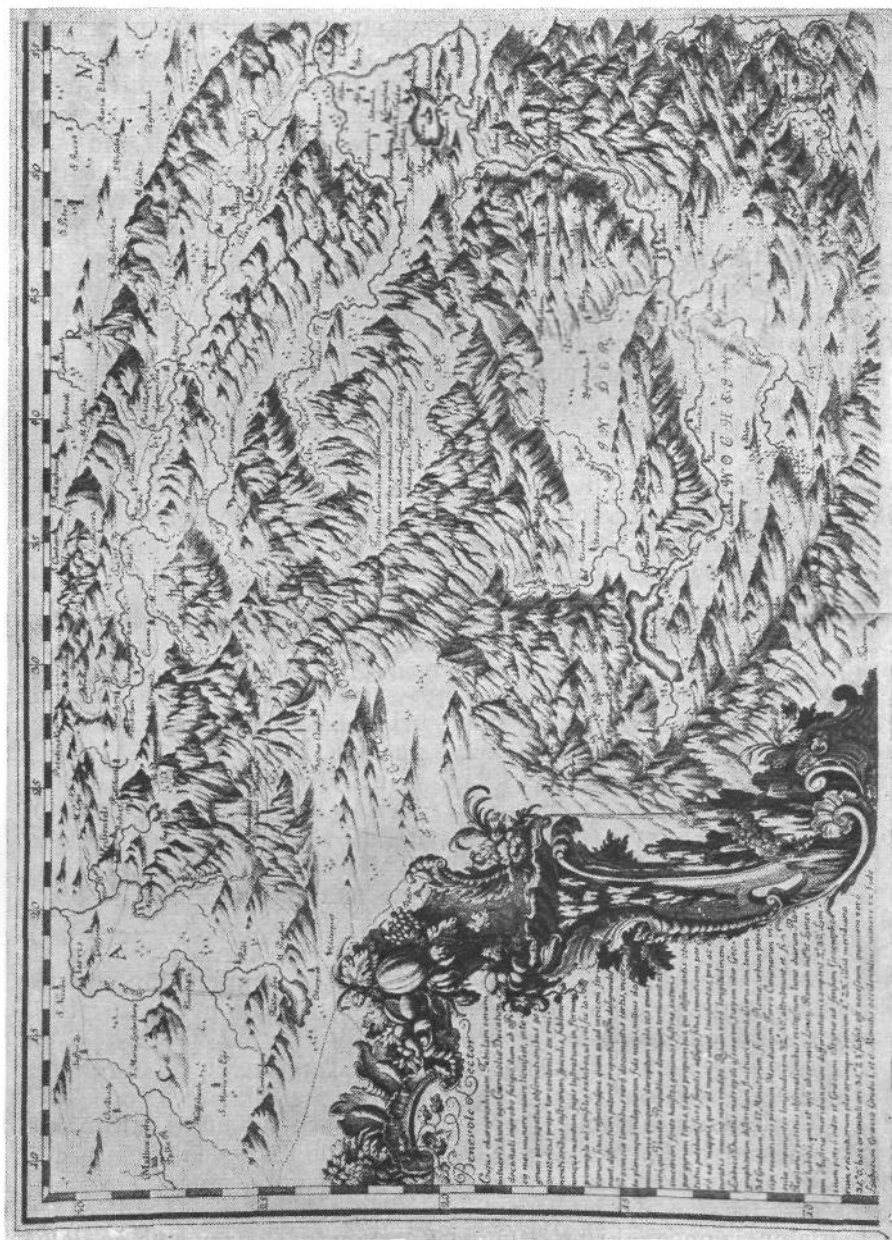

Z izjemo gradiva, ki se nanaša na Ljubljano (gl. opombo 6), ni pri nas objavljenega skoraj nič in zato ni mogoče obravnavati teh spomenikov v podrobnostih, čeprav bi bili umetniško mnogo bolj zanimivi nego racionalistično-topografske slike ljubljanskih ulic in hiš. Nastane vprašanje, ali smemo v grafiki Valvasorjevega kroga videti one spomenike, ki so kakorkoli upravičeni veljati za primere umetniškega upodabljanja naših planin v 17. stol. To vprašanje je jako težavno, toda ni nerešljivo. Kolikor gre namreč v Valvasorjevi grafiki za goro in njen portret v risbi, se je nele smemo, temveč tudi moramo posluževati; kolikor pa gre za umetnost, ne smemo biti nikaki romantiki in sanjati o Rembrandtu, če imamo samo valvasorske grafike. Strogo vpoštevajoč kvaliteto in ločujoč boljše liste od slabših, moramo v grafiki bogenšperškega gospoda videti spomenike slovenske umetnosti 17. stol. in jih v zvezi z našim predmetom brez nadaljnega uporabljati.⁹ Naše planine prejemajo v tej grafiki komaj prve slabo spoznatne in deloma zelo napačne, a vendarle prve podobe; njih pomen je izven vsakega dvoma. Kar sledi, vse gradi na njihovih temeljih in stoji v tradiciji kategorij njihovega gledanja; naravno pa je, da se obzorje vedno bolj širi in vzporedno z njim se tudi umetniško spoznanje gora vedno bolj izpopolnjuje.¹⁰

Zemljevidi in topografi 18. stoletja.

Napredek v spoznavanju gorskega sveta v risbi in sliki nam je tudi v tem stoletju najbolj dostopen pri podobi Triglavске skupine. Dočim vsebuje neka *Z a u c h e n b e r g o v a* karta iz leta 1718 že Mangart,¹¹ se na zemljevidu, ki ga je na stroške Kranjske dežele l. 1744 napravil Johann Dismas *F l o r i a n t s c h i t s c h* (Florjančič), pojavi že tudi Triglav¹² (pod. 4). Ne bi radi zbujali vtisa, da hočemo delati konkurenco kartologu, čeprav bi bilo želeti, da bi se te stvari kdaj objavile;¹³ vendar mimo te karte ne moremo, ne da bi jo omenili. Neposredno med umetnostne spomenike sicer ne sodi, a če jo omenjamo v njihovi zvezi, storimo to zategadelj, ker je značilna za študij tedanjega gledanja. Zveze med tehniko zemljevidne upodobitve in topografsko sliko so globlje, nego bi kdo na prvi hip mislil. Floriantschitsch pozna tedaj, v sredi 18. stol., že naš Triglav, ki ga je označil na svojem listu z imenom *Mons Terglou* in ga opremil z daljšim napisom. Nekako na sredi naše podobe čitamo: »*Mons Terglou, Carnioliae altissimus, cujus vertex perpendiculari altitudine supra horizontem Labacensem 1399 hexapedis Parysiensibus assurgit*«. ¹⁴ S tem korakom se je spoznanje naših gora precej povečalo, prepričamo pa se o tem lahko tudi iz drugih delov Floriantschitscheve karte, na pr. iz onega, ki predstavlja Karavanke. Čeprav smo še daleč od sodobne orografske karte, je vendar napredek nasproti stadiju Valvasorjevega časa in njegovi interpretaciji Ljubelja očitiden.

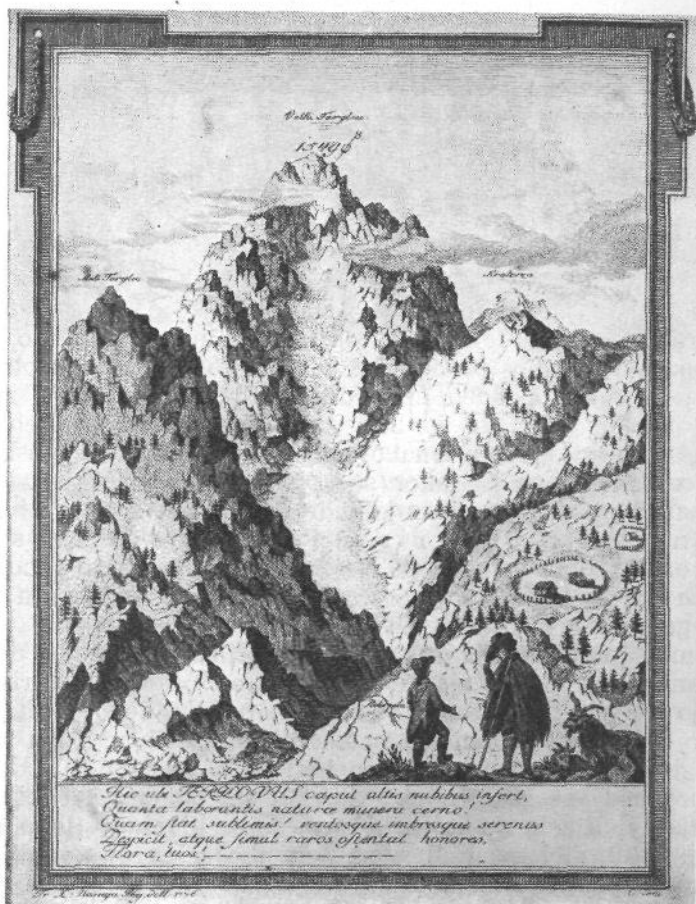
Zdaj, ko se je Triglav pojavil na zemljevidu, je upravičeno pričakovanje, da ga bomo kmalu zagledali tudi v samostojni risbi; in res se je to zgodilo že proti koncu istega stoletja. Prva podoba Triglava pa je zvezana z imenom Balthasarja *H a c q u e t j a*.

Pod. 4. I. D. Florjančič: Severozapadna Slovenija (Julijske Alpe).

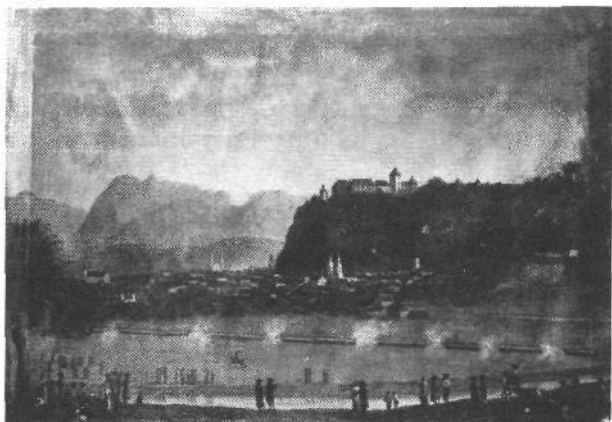
Ta drzni in učeni alpinist je po zelo upravičeni besedi Julija Kugyja za naš Triglav isto, kar je Saussure za Mont Blanc.¹⁵ Hacquet je prvokrat poskušal priti na Triglavski vrh l. 1777, a brez uspeha. Ta vzpon je popisal v svoji znani knjigi »Oryctographia Carniolica«,¹⁶ v kateri prinaša sploh marsikaj zanimivega in poučnega o naših krajih

in ljudeh. Za naslovni list prvega dela svojega spisa je dal izvršiti nekemu Fr. Ks. Baragi risbo Triglava, katero je v baker urezal C. Conti (pod. 5). O tem Baragi ne vemo prav za prav nič drugega ko to, da je bil inženir.¹⁷ Toda kadar bo govor o Triglavu v sliki in podobi, se bo moral vselej omenjati ta laik-umetnik, ki nam je zapustil prvo risbo njegovega masiva.

Pod. 5. Fr. Ks. Baraga: Triglav. Bakrorez C. Contija

Na risbi sami so seveda nekatera dejstva, ki s pravo topografijo triglavskih vrhov niso v skladu. Tako nahajamo levo od glavnega vrha, nad katerim stoji napis »Velki Terglou 1549«, precej nižji vrh z napisom »Mali Terglou«. V dokaj simetričnem položaju z njim se na desni strani Velikega Triglava vidi vrh z imenom Kreterza (Kre-darica). Izpod vrha Velikega Triglava se vleče globoko v dolino

Pod. 6. A. Herrlein: Ljubljana s Kamniškimi Planinami.

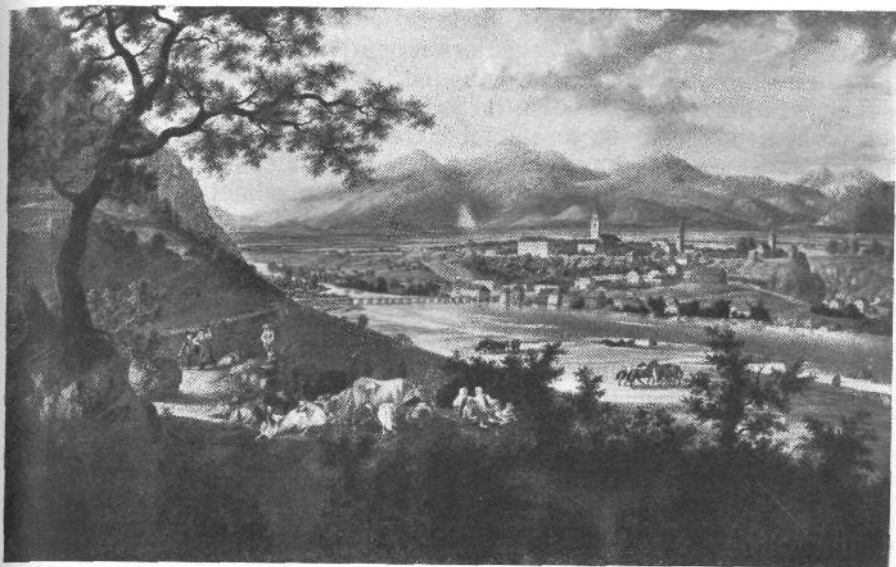
Po sliki v Narodnem muzeju

eno, kar naj bi pomenilo nekako planino s kočo. Te podatke nam daje Baragova risba. Čeprav iz njih ni popolnoma razvidno, s katerega konca je Triglav posnet, ter bi bilo to zanimivo ugotoviti, in čeprav je njegova podoba še vedno bližja idealni nego resnični, moramo vendar reči, da je bilo že dejanje samo na sebi nekaj velikega in prav gotovo enakovredno Hacquetovemu poskusu in prvemu vzponu na vrh. Kakor se s poslednjim pričinja zgodovina alpinizma na naših tleh, tako je tudi Baragova podoba pričetek naše alpinske risbe in slike v ožjem smislu besede.¹⁸ Iz dela samega pa vejeta, ne glede na to zgodovinsko zelo važno dejstvo, žeja po resničnem spoznanju in ljubezen do značilnosti gora in gorjanskega življenja.

Z omenjenimi spomeniki lahko zaključimo najstarejšo dobo našega planinskega upodabljanja. Kakor smo doslej videli, risarji ne pripadajo krogom tako zvane »visoke umetnosti«, ker je njihovo delo nastajalo deloma iz popolnoma neumetniških nagibov. Toda v genezi podobe slovenskih planin moramo tudi tako težaško delo, ki pa je za kulturo nad vse zaslužno, vpoštevati; saj bomo iz sledečega razpravljanja videli zelo zanimivo dejstvo, da so planine v teku 18. stol. le redko, v 19. stol. pa tudi samo nekoliko česče bile vabljive tudi za visoko ali poklicno umetnost.

Planine v naši umetnosti 18. stoletja.

V drugi polovici in konec 18. stoletja so delovali deloma na Slovenskem, deloma v tujini trije mojstri, ki v njih delu nahajamo tudi nekaj upodobitev gorskih krajin, čeprav ni ravno mogoče reči, da bi se bili pobliže ukvarjali z našimi domačimi gorami. Kot prvega izmed njih imenujmo slikarja Lovrota Janšo (1749—1812),¹⁹ ki je v duhu iztekajočega se pozno-rokokojskega krajinarstva neprestano delal krajinske študije, zaradi česar ga bomo morali bližje omeniti, ko bomo obravnavali metamorfoze gorate krajine v umetnosti sploh.

Pod. 7. Anton Hayne: Kranj.

Po sliki v Narodnem muzeju

Ker je živel stalno v tujini, je naravno slikal samo tuje pejzaže, in to v duhu časa večidel kultivirano ali vsaj poseljeno dolinsko krajino, ravnino in nizko gričevje. Izmed del, katera nam je zapustil, je omeniti posebno ciklus Renskih pokrajin, dalje vedute in študije iz starega Dunaja ter okolice, zaradi česar visi še danes vse polno njegovih risb po dunajskih in drugih avstrijskih zbirkah in domovih, dalje mapo študij po naravi²⁰ ter več oljnatih podob. Stil njegovega krajinarstva nam dobro ponazorjuje zanimiva oljnata slika »Gorska krajina«, ki visi zdaj v Narodni Galeriji in ki vsebuje še zadnje odmeve pozno-rokokojskega severno-evropskega krajinarstva, ni pa izključeno, da so v njej že švicarski vplivi.

Isti čas ko Janša v tujini, je deloval v Ljubljani Andrej Herrlein (1739—1817),²¹ rodom iz Würzburga. Kakor že rojstno mesto pove, Herrlein ni bil Slovenec, vendar ga zgodovina naše umetnosti vselej vpošteva, čeprav ni mogoče trditi, da bi bilo njegovo delo nadpovprečna vrednost. Vendar je Herrlein v teku slikanja po naših krajih napravil več podob Ljubljane s pogledom na okoliške hribe ali celo na planine; od teh vise nekatere v ljubljanskem Narodnem muzeju. Prinašamo eno izmed njih s pogledom na Ljubljano s Kamniškimi Planinami v ozadju; slika je nastala l. 1798. (pod. 6).²² Njen stil je poln odmevov panoramskega slikarstva druge polovice 18. stoletja, kakor je na široko cvetelo v severno-italijanski in avstrijski umetnosti; je pa seveda neprimerno slabši in epigonski. Za nas pa je podoba zanimiva zaradi tega, ker je Herrlein v njej načel neki motiv, ki se je posrečil prav za prav šele Karingerju (pod. 14). Slikar je naslikal Ljubljano, stoječ nekje na Barju, vsekakor pa tako,

da je v neposrednem ozadju Ljubljane videl masiv Kamniških Planin z Grintavcem in s Kočno. Zračna perspektiva, proporcije, distance in plastika slike so poglavje zase, bodisi, da je bil slikar sploh nespособen za njih izvedbo, bodisi, da je bila naloga, ki se je je lotil, pretežavna. Kljub temu pa je omembe vreden trud, s katerim je to delo načel ter skušal med prvimi upodobiti naše mesto ravno v stiku z vencem gora, ki ga v daljavi obdaja. Glavni predmet slike je seveda parada v ospredju. Na drugi pokrajinski sliki iz istega leta je Herrlein upodobil pogled z Grada proti Št. Petru z bližnjimi Moravškimi hribi v ozadju. Ta podoba je v vsakem pogledu bolj uspela nego noša.

Tretji slikar, ki pripada še 18. stoletju, je *F r a n C a u c i g* (Kavčič), ki ga je imela javnost priliko pred kratkim bliže spoznati po razstavi risb v Narodni Galeriji. Živel je od l. 1762—1828.²³ Usoda tega slikarja je povedana s tem, da je bil po zaslugi visokih protektorjev vzgojen za kopista. Delal je večidel kopije klasičnih in baročnih, pa tudi antičnih umetnin in si je s tem pridobil ogromno risarsko spretnost ter sposobnost kompozicije idealističnega značaja. Na svojih potovanjih po raznih deželah pa je semtertja prišel v stik tudi s naravo; v razstavi njegovih risb, ki smo jo omenili, se nahaja nekaj listov te vrste, n. pr. vodopad Golling, kjer lahko vidimo njegovo sposobnost v gorskem pejzažu. V primeri z Janševim je stil Kavčičeve umetnosti časovno nekoliko naprednejši; dočim je prvi še močno v tirih starejše, bolj rokokojsko-naturalistične konvencije, se Kavčič drži nekaterih mlajših struj, ki so krajino podajale v heroičnih, čeprav deloma realističnih oblikah. Slovenskih gora Kavčič, ki je trajno živel v tujini, kolikor vem, ni upodabljal.

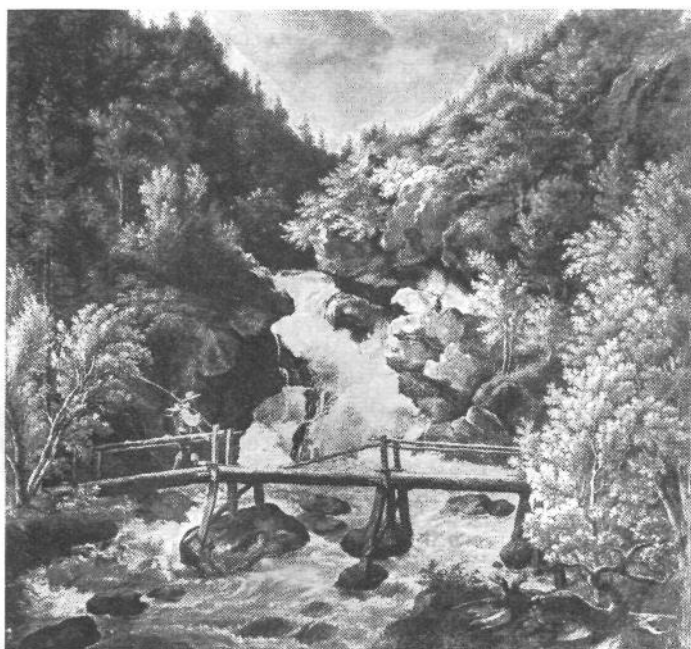
Proti koncu 18. in v začetku 19. stoletja je delovala v Kranju splošno znana slikarska delavnica *L a y e r j e v*, ki je izvršila na tisoče in tisoče oltarnih slik za cerkve, kapele in privatnike. Zanimivo je, da ta pod planinami delujoča delavnica ni imela nobenega smisla za gorsko naravo, kar pa je razložljivo s tem, da je večidel tudi svoje cerkvene kompozicije motivično pobirala pri drugih starejših slovenskih, deloma pa tujih mojstrih. Iz tedanje Layerjeve in kranjske družbe bi bilo omeniti kvečjemu zdravnika *A n t o n a H a y n e j a* (1786—1853),²⁴ ki je s svojo podobo Kranja (v Narodnem muzeju, pod. 7) iz l. 1844 izvršil za Kranj isto, kar je izvršil Herrlein ob koncu 18. stoletja za Ljubljano.²⁵ Med obema slikama je okrog 40 let razlike, kar znaša približno eno generacijo; ravno tolikšna je tudi razlika v notranjem značaju obeh podob. Daleč smo od tega, da bi prisojali Haynejevemu delu veliko umetniško vrednost; toda nekega neposrednejšega in pravilnejšega odnosa do gore ter krajine mu vendar ne smemo odrekati in dočim je sprednji del s partijo drevesa, z živalsko in figuralno kompozicijo popolnoma odvisen od nekih starih reminiscenc, je v gornji polovici slike, ki sega od Save do planin, nedvomno več smisla za naravno življenje nego na Herrleinovi podobi Ljubljane. Partija z oddaljenimi gorami, ki so perspektivno na vso moč slabo pogodene, ter nebo s sem ter tja raztresenimi oblaki pa skušata upodobiti pojave, za katere je dobila smisel šele pozna prva polovica 19. stoletja.

Na Haynejevem Kranju se nahajajo razen tega nekatere stvari, o katerih bi človek smel domnevati, da so duševna lastnina drugega slikarja, ki je v prvi polovici 19. stol. izvršil po naših krajih celo vrsto krajinskih in gorskih pejzažev. Bil je to Franc K u r z p l. T h u r n i n G o l d e n s t e i n, s katerim se pričinja, če smemo tako reči, zgodovina naše planinske podobe v 19. stoletju.

Slovenske planine v risbi in sliki 19. stol.

Umetnostno gibanje na začetku prejšnjega stoletja imenujemo po navadi romantiko. Tačas smo Slovenci dobili troje mojstrov, ki zastopajo to strujo pri nas, in ti so: Matej L a n g u s, Josip T o m i n c in Mihael S t r o j. Kdor bi se sprivil pregledovat našo planinsko podobo tega časa, bi najbrž ugotovil isto dejstvo, ki je tudi nam takoj stopilo z vso jasnostjo pred oči, da namreč v delu naših romantikov izgine upodabljanje krajine skoraj popolnoma. Z izjemo nekaterih prav malenkostnih krajinarskih motivov v obliki idiličnih jezerskih partij, ki se nahajajo v ozadju tedanjih portretov, ter nizkogričevnatih pokrajin na večjih kompozicijah (primerjaj Langusovo fresko na Šmarni gori), delanih v popolnoma idealnem koloritu in brez vsake težnje, da bi prišli na dno bistva krajine, nam Langus, Tominc in Stroj resnično niso dali nobene zadovoljive ali vsaj konkretne gorske krajine. Če pomislimo, da je ravno v tej dobi inozemska umetnost za svoje cilje naredila pravi naskok na visokogorsko krajino, kar nam najbolje dokazujejo Nemci, Švicarji in deloma celo Italijani, potem bi bilo v nenaklonjenosti naših slikarjev do gore skoraj upravičeno domnevati neko našo narodno-psihološko antipatijo proti divjeromantični alpski prirodi. Kakor mnoge izmed tedanjih nemških umetnikov, žene seveda tudi naše mojstre oni čas hrepenenje v Italijo, kar je razumljivo že iz naše sosesčine z deželo klasične evropske umetnosti. In tako se uveljavlja v njihovem delu tedaj krajina v bistvu samo kot klasična italijanska, v nekem ožjem smislu pa rimska krajina, kolikor je namreč sploh je; domačo in gorsko krajino pa so Slovenci prepustili skoraj v izključno izrabo tujcem, predvsem Nemcem, ki so se ali priselili k nam ali pa bili rojeni pri nas in nele zase, temveč tudi za nas odkrivali lepoto Slovenske zemlje. To presenetljivo dejstvo pa je v romantiki v bistvu samo star odmev; kajti če pomislimo nazaj, se moramo tudi za večino doslej obravnavanih podob naših gora zahvaliti ljudem tujega porekla.

To bi bilo eno, kar ni morda odveč poudariti ob vstopu v 19. stol. Drugo nič manj važno dejstvo pa je to, da slikarji, ki se zdaj bavijo s planinskim slikanjem, vse drugače stremijo k svojemu cilju nego doslej obravnavani. Slično kakor Avstrijske, Nemške in Švicarske planine so tudi naše odprle romantični dobi na široko vse svoje čare, in reči moramo, da so zaradi novega razmerja do visokega gorstva ti z veliko ljubeznijo znali v risbi in sliki izražati ter upodabljati stvari, ki jih dotlej še nismo imeli priliko videti. Notranji nagon, ki je povzročal te številne romantične študije in slike, je bila po veliki večini žeja po spoznanju malo znanih ali čisto neznanih domačih krajev.

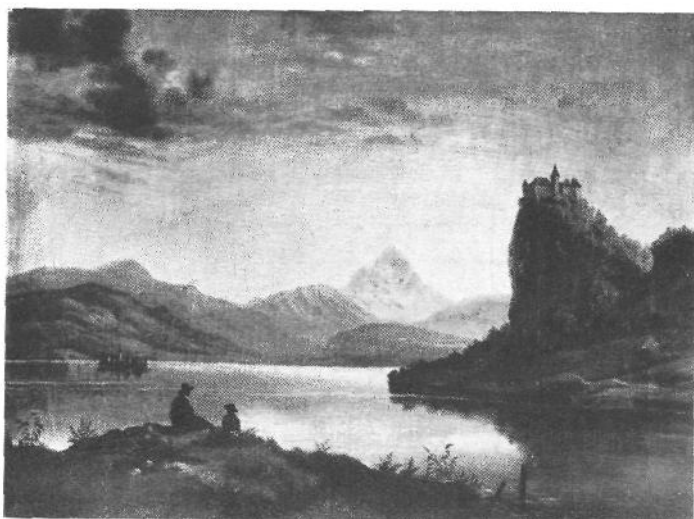
Pod. 8. Franc Kurz pl. Goldenstein: Vintgar.

Po sliki v Narodnem muzeju

Imamo v glavnem zopet troje imen, ki so za razvoj naše alpinske podobe važna in ki njih delavnost obsega drugo tretjino 19. stol.; to so: že omenjeni Kurz von Goldenstein, Marko Pernhart ter Anton Karinger. Ta trojica ne tvori več prave romantične generacije, kar je iz doslej povedanega zadostno razvidno, temveč predstavlja razvojno neprisiljeno drugi romantični rod ali oni stadij umetnostnega dela v 19. stol., ki odvarja realizem druge polovice stoletja. Izmed imenovanih je stilno nekako najbolj zastarel Kurz von Goldenstein. Sledil bi mu zelo napredno misleči slikar Pernhart, koroški rojak, dočim je Karinger prodril nekako najdalje v realizem, čeprav se tudi še ob koncu svojega življenja zlasti v risbi ni mogel sprostiti ogromne vezanosti po tradiciji, ki njegovim delom onemogočuje poslednje usvršenje. Četrtri bi bil slikar Pavel K ü n l.

Na Haynejevi podobi loči človeško oko popolnoma jasno dva principa, ki jih slikar ni znal spraviti med seboj v sklad; to je princip panoramatično delanega ozadja na eni ter minuciozno ali detajlno delanega ospredja na drugi strani. Sesekljana risba in barva, razdrobljena oglata forma nas upravičujeta misliti, da je Hayne te stvari prevzel od Kurza von Goldensteina, za čigar delo je naravnost značilna ta oglata, vselej lomljena forma in linija ter čisto risarsko ali grafično pojmovanje barv. Človek bi se spričo njegovih slik skoraj upal govoriti o romantičnem mikrokosmosu. Slikar je živel od l. 1807. do l. 1878., rojen pa je bil v Lungauu na Solnograškem. Kasneje se je naselil v Ljubljani in se je šele na starost

Pod. 9. Marko Pernhart: Blejsko jezero z Gradom in Triglavom.

Po sliki v Narodnem muzeju

za stalno preselil v Gradec.²⁶ Zapustil je silno mnogo del, ki so med seboj neenake kvalitete in pomembnosti; posluževal pa se je skoraj vseh tehnik: akvarela, risbe, dela v olju itd. V iskanju motivov je hodil samostojna pota ter je prinesel v podobo mnogo krajev, glede katerih moramo reči, da je pomenilo to precejšnje mero poguma in ljubezni do prirode. Izmed njegovih oljnatih slik zadostuje omeniti podobo Kamnika s Kamniškimi Planinami v ozadju (pril. 1.), Savico, Vintgar (pod. 8) ter sliko Pri sv. Janezu ob Bohinjskem jezeru.²⁷ Vse te podobe so last Narodnega muzeja v Ljubljani. Goldensteinov stil je na njih zadosti razviden. On ljubi detajl, zaradi česar z neskočno ljubeznijo izrisuje listnato drevje in bi rad, da bi bilo gorovje še bolj členovito, nego je itak; zaradi tega ima mnogo smisla tudi za ono drobno življenje kmeta in gorjanca, ki ga je upodobil na obeh podobah. S tako izčrpnostjo in ljubeznijo za posameznosti doslej še ni nikdo obdeloval niti naših gora niti njihovih prebivalcev in lahko si izračunamo, kako zelo so morali biti zanimivi ti danes vsakomur dostopni kraji pred sto leti, ko je človeško oko šele prvič postalo dojemljivo zanje. Naravno je, da Goldensteinov minuciozni grafični stil ni bil sposoben ustvariti panorame; zaradi tega je vsak gorski masiv razpadel v sistem neštevilnih majhnih višin in grebenov, paralelnih linij in teras; toda če naj bi iz tega kdaj nastopila nova sinteza, je bil tudi ta študij posameznosti neobhodno potreben.

Izmed Goldensteinovih risb so razvojno važne zlasti serije pogledov in krajin iz Gorenjske pod naslovom »Ansichten aus Ober-Krain«.²⁸ Take poglede pa je Goldenstein izvršil tudi za Dolenjsko in Notranjsko. V ciklu gorenjskih pogledov so zanimivi listi: Vintgar, prirodni most Predoselj v Kamniški Bistrici, drvarske kočje v Kamniški Bistrici (v okolici Žagane peči); omembe vredna je tudi študija

Pod. 10. Marko Pernhart: Mangrsko jezero.

Po sliki v Narodni galeriji

Šmarne gore v dveh listih. Izmed ostalih del je zanimiva Goldensteinova risba za Sandmannovo litografijo Bled s Triglavom iz l. 1849., na kateri nahajamo pač prvič pravilno upodobljen Triglavski vrh, Kredarico ter masive Reži in Rjavine na desni. V risanju posameznosti je ta list celo boljši nego Pernhartovo olje z istim motivom; res pa je, da je umetniška osnova Pernhartove slike večja.

Večina Goldensteinovih del je — po povedanem sodeč — sicer bolj topografsko nego umetniško važna; toda podcenjevati ne smemo neutrudnega napora, s katerim se je slikar boril za podobo gorske krajine. Bil je to nekoliko težaven problem, ki mu Goldensteinova sredstva morda niso bila popolnoma dorasla. Kar pa se tiče krajepisja slovenskih planin, ni nobenega dvoma, da bi bili za marsikak vrh v zadregi, če bi njegove podobe ne bil pred sto leti napravil Kurz von Goldenstein.

Umetnik bistveno drugačne narave je Marko Pernhart, čigar ime je pač znano vsakemu planincu; saj je bil to slikar alpskega sveta kat' eksohén. Rojen je bil l. 1824. na Koroškem; smemo ga s polno pravico smatrati za Slovenca, kar sledi tudi iz njegovega stila in česar ne smemo podcenjevati ravno zaradi gori povedanih razlogov. Učil se je na raznih šolah, mnogo je potoval, bil je l. 1849. tudi na Triglavu, vzel se je na Mangrt, na Stol; po l. 1850. je šel nekajkrat na Veliki Klek in drugam. Umril je l. 1871. v Celovcu, kjer se nahaja dosti njegovih del;²⁹ vendar jih je mnogo, in sicer precej značilnih ter pomembnih, tudi v Ljubljani in drugod v Sloveniji.

Izmed oljnatih slik je na prvem mestu imenovati krajino z gradom,³⁰ ki nam kaže Pernharta - romantika. V ospredju imamo

Pod. 11. Marko Pernhart: Martuljek.

Po sliki v Narodnem muzeju

na desni grajsko poslopje, v ozadju pa heroično gorsko krajino z v solncu se kopajočimi vrhovi. Čustveno razpoloženje slike je pristno romantično; ne moremo pa kraja bliže določiti, kajti vse ima značaj neke idealne krajine. Mnogo časa in truda je Pernhart posvetil Triglavski grupi, njenemu predgorju ter okolici; tu je tudi dosegel lepe uspehe. V podobi Bleda z Blejskim Gradom s pogledom proti Triglavu (pod. 9) je obdelal motiv, ki smo ga opazili že pri Valvasorju in pri Goldensteinu, vendar moramo najvišjo umetniško vrednost prisoditi izmed vseh Pernhartovi sliki.²¹ V primeri s starejšo Goldensteinovo sliko je Pernhartova topografično nekoliko nepravilna, zlasti piramida Triglava ne odgovarja popolnoma resnični in je nekako v sorodu z Baragovo risbo. Tudi druge proporcije in posebnosti slike se odmikajo od dejanskega stanja. Zato pa je v podobi nad vse lepo prišla do izraza Pernhartova kompozicijska misel, ki nas vodi od obeh gledalcev v ospredju preko temnega Gradu na desni strani do skoraj v sredini slike postavljenega Triglavskega vrha, ki stoji daleč v ozadju v močni raztreseni svetlobi. Vse mase v sliki so zajete nekako v okviru po strani ležečih paralelogramov, pa bodisi da ga tvorijo figure z Gradom, Triglavom in Otokom, bodisi da ga kaže gladina jezera. V tej lepoti proporcij, razdelitve mas in harmoničnih barvnih občutij, ki nam jo razodeva slika, bi bil človek skoraj prisiljen misliti

Pod. 12. Marko Pernhart: Pogled s Stola v grebene Zelenice in na Celovec.
Po sliki v Hranilnici Dravske banovine v Ljubljani

na Prešernovo opevanje Blejskega kota: »Dežela kranjska nima lepš'ga kraja, kot je z okol'co ta podoba raja«, kajti tu je — in zdi se nam, da je bilo to zelo važno dejanje — na račun nekaterih topografskih resnic Pernhart ustvaril v pravem smislu besede umetniško podobo tega kraja sredi gora.

Od romantike, ki jo je Pernhart na teh dveh podobah še zastopal (opozarjam samo na odlično romantični motiv opazujočih figur), pa gre v sledečih že daleč proč. Med prvimi je ta slikar slikal tudi naša jezera, na pr. Rabeljsko, Cerkniško, Blejsko, Bohinjsko, Vrbsko, Klanško, izmed tujih pa Zellsko. Če pogledamo podobo Cerkniškega jezera iz o. l. 1850³² ali pa nad vse zanimivo sliko Klanškega jezera (pod. 10), vidimo, da slikarja že močno pritezajo stvari, katerih bi bili pri Goldensteinu zaman pričakovali. Že samo dejstvo, da je Pernhart naslikal toliko jezer, dokazuje, da je moža vedno bolj zanimal neki problem realističnega podajanja narave, pri katerem ima zelo močno besedo tudi upodabljanje raznih atmosferskih pojavov. Le na ta način je razumljivo, da je na svojih slikah vedno češče predstavljal oblake in druge atmosferske dogodke, recimo nevihte, kakor je na jezerih rad slikal odsev na razprostrti vodni gladini. S temi svojimi deli je Pernhart segel globoko v realistične težnje 19. stoletja ter osvobodil našo krajinsko, zlasti pa gorsko sliko spon konvencionalnega upodabljanja, kakršno nahajamo pred njim. To vidimo na sliki Cerkniškega, pa tudi na podobi Klanškega jezera (pod. 10),³³ ki ga je uprizoril v viharni situaciji, kar dokazuje, kako daleč se je ta umetnik v svojem slikarstvu že upal. To delo je nastalo l. 1852.

Temu umetniškemu pionirstvu, ki ga ni mogoče dovolj poudariti, stoji ob strani turistično-topografsko pionirstvo, po katerem je Pernhart spraval v sliko mnogo dotlej neznanih predelov naših Alp. Sliko Triglavskega vrha (prej v Narodnem muzeju, sedaj v Narodni Galeriji), ki je prva slovenska podoba gore iz te bližine in s te višine, pač vsakdo pozna in ni treba posebej nanjo opozarjati.³⁴

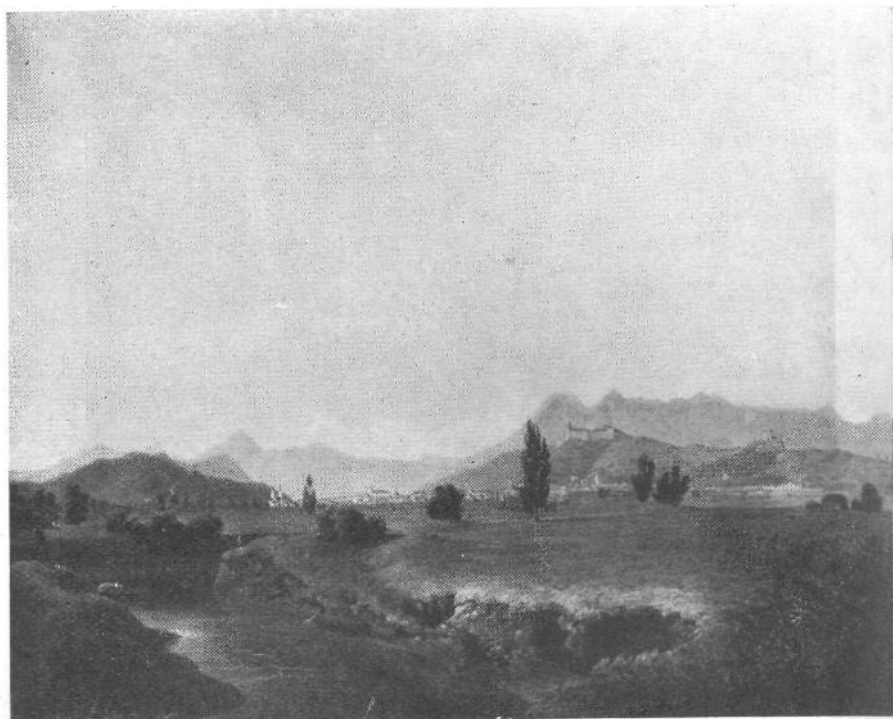

Pod. 15. Marko Pernhart: Peričnik. Od leve Triglav, Cmir, Stenar.

Po sliki v lasti ge. Maurer, Ljubljana

Pernhart je med prvimi slikal Stol iz Blejskega kota.³⁵ V gornji Savski dolini je l. 1852. slikal Martuljkovo skupino (pod. 11).³⁶ Stilno in umetniško je ta podoba sorodna zgoraj obravnavanim jezerskim slikam; Pernhart tu ne išče več nikakih romantičnih koticov, temveč skuša biti realističen tolmač prirode in njenih lepot.

V ljubljanski privatni lasti se nahaja nekaj Pernhartovih podob, ki nam kažejo tega umetnika na višku alpinskega slikanja. Ga. M. Brejčeva ima dve podobi, izmed katerih je posebno omeniti prvo, Pogled z Mangrta proti Rabeljskemu jezeru in Kaninu; na levi v ozadju je menda Triglav (pril. 2). Čudovito je upodobil Pernhart gorsko jezero in cesto čez Predil. Steska v svoji knjigi (str. 276) napačno navaja, da je Pernhart tu upodobil Kanjavec. Druga slika nam kaže Triglav s Severno steno, pogledan nekje iz masiva Suhega Plazu. Stil te slike pripravlja njegovo veliko Triglavsko panoramo. Tudi Hranilnica Dravske banovine poseduje kot naslednica bivše Kranjske hranilnice osem Pernhartovih gorskih pejsažev. Prvi štirje izmed njih predstavljajo štiri poglede s Šmarne gore, in sicer: a) na Kamniške Planine, b) na Ljubljano, c) mimo pobočij Grmade na Savo in most pri Brodu pod Šmarno goro in d) na Triglavsko skupino. Izmed teh štirih slik, ki so po svoji naravi blizu sliki Cerkniskega jezera, je Pogled na Triglav nedvomno najlepši. Ostale štiri slike predstavljajo poglede s Stola (gl. Steska, 275) in jih je Pernhart s prej imenovanimi razstavil v Ljubljani l. 1867. Prva kaže pogled s Stola na Bled in Triglav, druga na Ture z Velikim Klekom, tretja na Dravo, Rož in Celovec, četrta na Savsko dolino proti Kranju in Ljubljani. Važni sta posebno zadnji dve, kajti na njih je Pernhart prvič upodobil tudi grebene centralnih Karavank, na tretji Zeleniško skupino z Boroveljskim predgorjem (pod. 12), na četrti pa grebene

Pod. 14. Anton Karinger: Ljubljana s Kamniškimi Planinami.

Po sliki v Narodnem muzeju

Begunjščice, Dobrče itd. S tem Pernhartovim dejanjem so se pa centralne Karavanke tudi v slovenski umetnosti prvič pojavile. Iz lasti ge. Maurer prinašamo končno P. podobo Peričnika (pod. 13).

Kako vnet raziskovalec gorske narave je bil P., pa dokazuje zlasti velika zbirka grafičnih listov pod naslovom »Bilder aus Kärnten«, ki je izhajala v snopičih v l. 1863—1868 v Celovcu. V prvem snopiču te zbirke je Pernhart med drugim objavil jeklorez »Rabeljsko jezero«, na katerem nam kot prvi podaja ta divni planinski kot. Resna in mrka lepota jezerske kotline, katero je kasneje v zvezi z neko pravljico spravil v pesem Simon Gregorčič, je dobila dopolnilo v jeklorezu, priloženem popisu kraja. Stvarnost, kratki, a izčrpní pogled na zgodovino Rablja, v maloštevilnih potezah načrtano življenje Rablja in okolice zaslužijo pozornost vsakega bralca; kajti to je stil prvih alpskih opisov, v katerih ni še nikake vzhičenosti, nikakega krasoslovja; tu ni nobena poteza odveč, morda je raje kakšna premalo.

Pernhart je po l. 1850. često hodil na Avstrijske planine, v Ture ter tam izvršil mnogo slik in panoram. Z njimi se na tem mestu ni mogoče podrobneje baviti; omeniti pa moramo za konec delo, ki ga je dovršil v naših planinah, namreč mogočno *P a n o r a m o s T r i g l a v a* (zdaj v Narodnem muzeju v Ljubljani). Če je bil slikar Kurz von Goldenstein predvsem doma v detajlu in posameznostih in

ni znal ustvariti nikake panorame, ker mu jo je grafična risba sproti razdirala, je s Pernhartom napočil trenutek, ko je tudi ta vrsta slik postala možna. Če naj ogromna množica gorskih špic, vrhov in grebenov ne bo sama sebi namen in če naj sploh pride do izraza enotnost podobe, je bila potrebna kot protiutež neka enovitost ali sintetičnost; in to je dosegel Pernhart s horizontom v ozadju panorame, ki nekako drži skupaj vse te brezštevilne členovite gorske izrastke. Druga oblika takega enovitega horizonta pa, se zdi, je bilo slikanje atmosferskih pojavov, ki smo ga opazili že na podobi Cerkniškega in Klanškega jezera, s katerim je Pernhart zelo zelo premagal romantično izhodišče svoje umetnosti.

Tretji slikar iz imenovane trojice je Anton Karinger. Rojen je bil v Ljubljani l. 1829. in je v svojem življenju združeval oni čas precej pogosto kariero oficirja in umetnika. Službovanje po raznih garnizijah in druge prilike so ga zanesle širom po svetu; bil je med prvimi, ki je slikal Hercegovske, Bosanske in Črnogorske kraje ter folkloro; prav tako pa je bil stalen gost v naših gorah, od koder je prinesel svoja najlepša dela. Proti koncu življenja stalno bivajoč v Ljubljani, je istotam leta 1870 umrl.³⁷

Ako pogledamo Karingerjevo delo s površnega statističnega vidika, opazimo najprej, da je dopolnil in dovršil v duhu novega časa in nove umetnosti nekatere motive alpinskega slikanja, ki so jih načeli slikarji pred njim. Če pričnemo takoj z

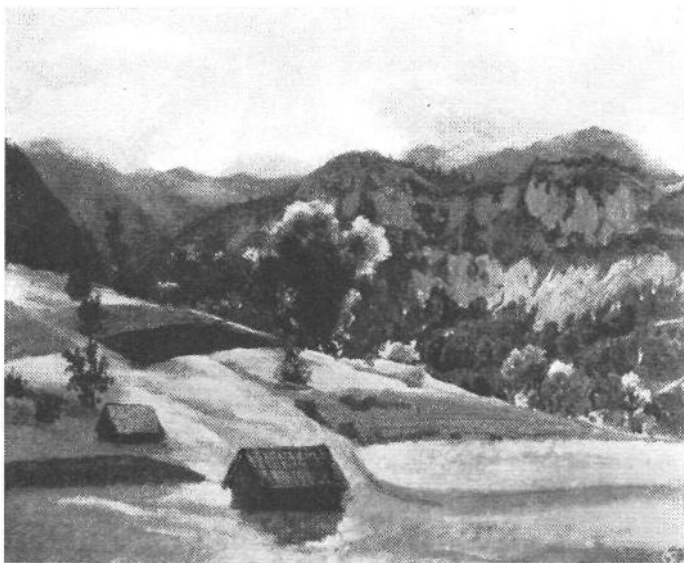
Pod. 15. Anton Karinger: Kranj.

Po sliki v Narodnem muzeju

Pod. 16. Anton Karinger: Stol.

Po sliki v Narodnem muzeju

Pod. 17. Anton Karinger: Planina v Bohinju.

Po sliki v Narodnem muzeju

Ljubljano, moramo omeniti sliko »Pogled na Ljubljano z Ljubljanskega Barja« (pod. 14).³⁸ Karinger je tu obnovil motiv, ki ga je približno pred pol stoletjem načel Herrlein. Toda njegova rešitev je čisto drugačna. Ne le, da so proporcije in distance prostora pred mestom in gradom pravilnejše, tudi oddaljeno ozadje Kamniških Planin in Karavank je sedaj stopilo v pravilnejše razmerje z mestom v ospredju. Toda kar se nam zdi na tej sliki posebno važno, je dejstvo, da je Karinger z njo podal oni tip pogleda na Ljubljano, ki ga lahko smatramo še danes za občevaljavnega, če hočemo mesto upodabljati v vencu na severu ležečih gora. Identične naloge je Karinger opravil tudi za Kranj (pod. 15), kjer je slabih 20 let za Haynejem rešil od njega načeti problem mnogo bolj ustrezajoče in naravno.³⁹ Kakor pri Ljubljani, je tudi tu predvsem postavil mase v krajini v pravilnejša medsebojna razmerja; je pa še v tem smislu podal od Haynejeve naprednejšo sliko, da je naslikal planine namesto v stari, konvencionalni in shematični barvitosti, v svetlobi, ki jih odeva in zakriva kot rahla tančica in meglica, kar dokazuje, kako zelo se je Karinger bavil s problemi resničnega naravnega upodabljanja. Enako ko tu je Karinger dovršil panoramo Kamniških Planin na nekem akvarelu iz l. 1865.⁴⁰ List ni bog ve kako velika umetnina, toda za portret Kamniških Planin je važen. H koncu tega zgolj statističnega pregleda naj omenimo tudi Karingerjevo podobo Stola iz Blejske kotline (pod. 16), na kateri je podal nov portret najvišjega vrha Karavank.⁴¹

Z navedenimi podobami pa novina Karingerjevega alpskega slikarstva še ni izčrpana; kajti Karinger je dovršil še mnogo drugih stvari, ki so prav tako važne, če ne še bolj, in ki jih moramo prav

tako omeniti. Umetnik je zapustil predvsem mnogo risb in skic, ki dokazujejo, da je neprestano študiral naše gore in probleme njih upodabljanja v umetnosti. V eni izmed takih skicnih knjig, ki jo, kakor večino doslej navedenih del, hrani Narodni muzej v Ljubljani, nahajamo celo vrsto študij iz naših planin.⁴² Risbe so delane večinoma s svinčnikom in prevlečene z akvarelnimi barvami ali pa so delane samo s svinčnikom. Čeprav bomo to skicirko o priliki izčrpnije objavili, naj vendar na tem mestu navedemo vsaj nekatere risbe. Na prvem listu vidimo Triglav nekje iz okolice Radovljice, na desni strani lista stoji veliko košato drevo, na levi manjše, v sredi med njima nizek kozolec, skoraj natančno nad njim pa se dviga v nebo piramida Triglava, napravljena s čisto nežno svinčnikovo črto in prevlečena z rahlim sivkastim roza-tonom. (Datum 5. sept. 1858.) Na hrbtu tega lista je Karinger s svinčnikom skiciral gorsko verigo nad Klanškim jezerom, počenši od Mangrta proti vzhodu. Na tretjem listu (6. sept. 1858) je to skico izvedel čez ves list in upodobil Mangrt z vzvišenega stališča nekje nad drugim Klanškim jezerom. Na četrtem listu je zopet upodobil Mangrt, topot čisteje v stilu akvarela, v podnožju pod goro pa gladino drugega Klanškega jezera (istega dne). Na 12. listu (rjav papir) nahajamo zaenkrat še dokaj nerodno risani Peričnik, padajoč v skalovju nenaravne oblike v globino; 13. in 14. list prinašata dve za Karingerjeve študije zelo značilni skalnati partiji iz doline Kokre pri Kranju. Tudi ta dva lista sta datirana z l. 1858 (17. 9.). Na 20. listu nahajamo Grintavec in Kočno, upodobljena v akvarelni tehniki iz struge Kokre nad Kranjem. Na hrbtu 21. lista pa vidimo svinčnikovo risbo Kočenskega amfiteatra, risano 2. jul. 1860, verjetno nekje z Jezerskega ali v bližini Bele.

Poleg navedene skicirke so ohranjene številne študije in risbe Alp na samostojnih kartonih, med katerimi je upodobljena Kokrska dolina s Storžičem in številne druge gorske partije ter koticiki. Izmed tega gradiva so pa posebne omembe vredne tri oljnate slike na kartonu, izmed katerih predstavlja ena Bohinjsko planino s seniki (pod. 17), ena kopališče Belo, ena pa Bohinjsko jezero.⁴³ Ker te skice niso signirane in se njih stil nekoliko razlikuje od večine Karingerjevega dela, bi skoro sumil v njegovo avtorstvo ter jih pripisal Avgustu von Schäfferju, s čigar delom kažejo nenavadno sličnost. Toda nekatere risbe v prej imenovani veliki skicirki nas zaradi barvnega stila vendarle upravičujejo videti tudi v teh oljnatih slikah Karingerjevo lastnino. Kot alpinska slika je posebno važna podoba Bohinjske planine s seniki; kajti na njej se prvikrat pojavi ta motiv v naši umetnosti, dasi ga je napravil slikar nemškega jezika. Čas, v katerem je karton verjetno nastal, ni bil več naklonjen risanju romantičnih in nedostopnih visokih gora, temveč je dajal prednost ljubkejšim in bolj življenja polnim legam gora, zlasti raznim planinam, gozdovom, potokom itd. Gore postajajo nekako plastičnejše. Istočasno, ko se že oživlja smisel za hribovsko življenje in prirodo, pa opažamo tudi, kako umetnik išče izraza formalnim in barvnim problemom slike, kakršnih eden je n. pr. upodabljanje takega atmosferskega razpoloženja, ki ga vidimo tu, ki smo ga pa že enako videli tudi pri Pern-

Pod. 18. Pavel Künl: Ljubljana.

Po sliki v Narodni galeriji

One monumentalne podobe, kakor je bil Pernhartov Triglav ali Martuljek, nam sicer ni dal. Zato je bil mož že otrok drugega časa, dasi še Pernhartov sodobnik. Kako globoko sta si oba umetnika med seboj različna, pa nam dokazuje najbolje Karingerjeva podoba Triglava iz Bohinja, ki visi kot last Narodnega muzeja v Narodni Galeriji v Ljubljani (pril. 3.).⁴⁴ Nele, da je to sploh prva slika Triglava iz Bohinja in zaradi tega v svoji optiki še dokaj nejasna, je med našimi planinskimi podobami tudi po svojem koloritu prva; kajti dočim so vse Pernhartove podobe držane v temnih barvah, je to delo, ki je nastalo l. 1861, slikano v čisto svetlih barvah, ki so same po sebi znak novega časa in novega stila. Po tej strani podaja Karinger roko modernim slikarjem, kakor Pernhart od svoje strani ne more zatajiti sorodstva s starimi mojstri.

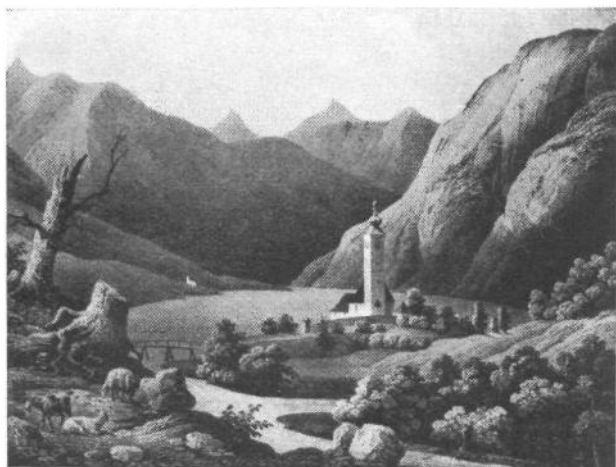
Naslednje leto, 1862, je Karinger dovršil dvoje slik, ki visita v privatni lasti ge. Nebenführer v Ljubljani. Ena izmed njih predstavlja Bohinjsko jezero z okolico in zlasti v slikanju vodne površine nadaljuje način, katerega opažamo že na sliki Triglava iz Bohinja. Je v svojem žanru ena naših najlepših, najbolj svetlih in solčnih podob Bohinjskega kota. Triglavski vrh na desnem robu slike dokazuje, kako ga je Karinger vestno študiral in v njegovi upodobitvi od l. 1861 tudi napredoval. Druga pa predstavlja Mangrt z gornjim Mangrtskim jezerom spredaj. Te slike zaslužna Steskova knjiga ne navaja. Če primerjamo to podobo s Pernhartovo (pod. 10), nam bo takoj jasna razlika med obema. Temnomodri toni poslednje so še potomci starega romantičnega kolorita in Pernhartova podoba je v vsaki niansi, četudi je silno napredna, otrok romantičnega poetičnega čuta in zanositosti. Kako mirnejša je Karingerjeva podoba, skoro brez čuvstvenega življenja in stremeča edino za tem, da upodobi naravo kolikor

hartu. Toda, dočim je Pernhart še ostajal v mejah romantičnega idealnega kolorita ali barvitosti, sili Karinger v slikanju teh pojavov mnogo bolj odločno k realizmu in realističnemu pojmovanju barve. A o tem bomo spregovorili ob drugi priliki in ob drugačnih zvezah.

Čeprav je tedaj tudi Pernhart segel že daleč v realizem, je vendar Karinger šel še mnogo dalje.

mogoče zvesto in resnično! Odtod tudi ono, kar nam na sliki najprej pade v oči: popolnoma spremenjeni moderni zeleni kororit.⁴⁵

Poleg imenovanih bi bilo iz tega časa imenovati še slikarja Pavla Künla (1817 do 1871), ki je mnogo delal zlasti za naše cerkve.⁴⁶ Po svojih delih pripada bolj rodu, ki ga zastopa Pernhart,

Pod. 19. Josef Wagner: Bohinjsko jezero.
Po litografiji v Narodnem muzeju

tedaj struji, v kateri je še zelo živa romantična smer. Krajinskih slik ni mnogo napravil, ker se je bavil s figuralnim slikarstvom. A v Narodni Galeriji visi podoba Ljubljane s pogledom na Kamniške Planine, ki zasluži, da jo omenimo.⁴⁷ Je to še čisto romantična variacija motiva, ki ga je Karinger kasneje obdelal realistično, kar se posebno javlja v motivu ovac v ospredju; vendar za masiv Kamniških Planin je imel dosti smisla in z ozirom na to, da je podoba nastala l. 1847, ji gre v podajanju te skupine glede pravilnosti gotovo zgodovinska važnost (pod. 18).

V nekaterih detajlih se je pri Künlu učil slikar Franc Pustavrh (1827—1871).⁴⁸ Na sliki Velesovskega samostana, viseči v Narodnem muzeju, je v ozadju upodobil Grintavec, Kočno in Kalški Greben, to pa bolj iz nekega poetičnega občutja, nego z resničnim znanjem forme. Glede kolorita spominja ta podoba deloma na Künla, deloma na starejšega Karingerja.

Svet naših gora je bil zlasti po zaslugi imenovanih glavnih treh umetnikov za umetnost osvojen, bodisi, kar se tiče pravilne upodobitve, ali kar se tiče čiste topografije. Lahko rečemo, da je z njihovo pomočjo umetnik sredi 19. stoletja spoznal vse naše gorske kraje in skupine in da poslej ne bi bil mogel več trditi, da mu je kaj ostalo neznan. Enako pa je tudi za večino naših gora s to dobo zaključen razvoj, ki je težil k pravilnosti alpinskega portreta ali podobe; radi tega je razumljivo, da kasneje ne najdemo več nikakih pomembnejših izprememb, razen če gre za dobe, ki nasilno subjektivno izpreminjajo obliko narave, kakor je to delal n. pr. takozvani ekspresionizem. Stoletje naravoslovske in fizikalne vede je tudi slikarstvo opozistilo starih idealističnih predstav o naravi in je dalo slikarjem pri upodabljanju narave v roko prikladno obliko in pojmovanje. Čim bolj pa gremo proti naši dobi, tem bolj stopajo planine v ozadje in opažamo zanimivo dejstvo, da jih takozvana visoka umetnost ne obravnava

Pod. 20. Ivan Franke: Jurežev mlin ob Savi.

Po sliki v Narodnem muzeju

več ter jih prepušča slikarjem druge ali celo tretje vrste; kajti umetnik ima čedalje več posla z notranjimi problemi forme in barve in ga romantične snovi, kot so gore, nič več ne zanimajo. Tudi v tem oziru je Karinger že dal slutiti novi čas. — —

Preden pa preidemo k poslednjim dobam našega alpskega slikarstva, moramo omeniti na kratko še tujca, ki spada na začetek generacije Goldensteina, Pernharta in Karingerja, ne da bi kakorkoli dosegal njihovo umetniško vrednost. Bil je to risar Josip Wagner, ki je nekak Valvasorski grafik 19. stoletja. Potujoč po naših krajih, je za razne založnike izvršil mnogo krajepisnih slik, na katerih imajo precej vloge tudi naše gore. Gora ga je zanimala sicer vedno kot folija kakega dogodka ali kraja; kljub temu pa nam njegovo delo daje priliko videti, kako izgleda taka-le topografska risba sredi 19. stoletja. Izdal je več zbir litografiranih risb, izmed katerih je omeniti posebno njegove »Ansichten aus Krain«; tu se na listu Begunj nahaja Triglav, na listu Bleda Stol, na posebnih listih Podkoren in Kranj s planinami, Ljubelj, Bohinjsko jezero (pod. 19) itd. Delo je izšlo l. 1841. Enake zbirke risb mu je pridružil Wagner tudi iz Koroške in iz drugih krajev bivše avstrijske monarhije.⁴⁰

Novejša doba.

Klasični dobi našega alpskega slikarstva, kakor lahko nazovemo pravkar orisano periodo, sledi nekoliko manj plodna druga polovica 19. in začetek našega stoletja. Glavni mojstri druge polovice prejš-

Pod. 21. Ladislav Benesch: Triglav.

Po sliki v Narodnem muzeju

njega stoletja, oba brata Šubica in Janez Wolf, so s svojimi ideali obrnjeni drugam; krajina in narava, kolikor je v njihovih delih sploh imamo, nosi značaj neresnične, poetične, večinoma po italijanskih vzorih pojmovane krajine. A tudi pri ostalih naših slikarjih tega časa planinski motiv ni več obrodil onih pomembnih del, kakršna smo bili navajeni srečavati dotlej. Glavni vzrok teh razmer leži v slikarstvu samem, ki se je jelo baviti s problemi, za katere planine niso bile več pripraven objekt. Vendar pa je tudi zdaj nastalo še nekaj podob, ki jih je potreba omeniti. Na prvem mestu je imenovati slikarja I v a n a F r a n k e t a (1841—1927), ki zastopa nekak starejši realistični stil. V Narodni Galeriji visita dve njegovi podobi, prihajajoči za nas v poštev: »Gorska krajina« ter »Ljubljana«. Obe podobi kažeta stil, ki ga je načel Karinger v svoji Bohinjski planini (pod. 17) in ki teži za rešitvijo slikarskih vprašanj. Izmed njiju je umetniško zanimivejša »Ljubljana«, ki je delana v dolgih paralelnih rjavozelenkasto-rdečkastih barvnih progah in skuša biti pravična tudi svetlobi v naravi. V ozadju mesta vidimo vrhove Polhovgrajskih Dolomitov, izgublajoče se v močni svetlobi. V Narodnem muzeju pa visita dve mlajši Franketovi deli, nastali l. 1912, namreč Savska struga pri Kranju ter Jurežev mlin ob Savi.⁵⁰ Stil teh dveh podob je popolnoma različen od prej omenjenih in bi ga z neko pravico lahko imenovali

Pod. 22. Ladislav Benesch: Planica.
Po akvarelu v Narodnem muzeju

dobe nahajamo tudi v delu Ludovika Grilca (1851—1910). V Narodni Galeriji visi njegova partija z Bleda, t. j. pogled proti Stolu iz Blejske kotline. Motivčno ni ta podoba nič novega, stilno pa se prilega Franketovi »Gorski krajini«, nadaljujoč z njo vred problem, ki ga je načel Karinger.

Stilu teh podob je v veliki meri sorodna tudi zgodnja slika Kainina, ki jo je napravil slikar Ferdo Vesel, eden izmed zastopnikov prve impresionistovske generacije. Slika visi v Narodni Galeriji.⁵¹

Temu rodu prištejemo lahko tudi nemškega Čeha Ladislava Benescha (rojen 1845), ki sicer ne sodi v zgodovino slovenske umetnosti; toda ker je izvršil po naših planinah veliko množino risb in

Pod. 25. Anton Koželj: Panorama Škrlatice z Vršiča.
Po sliki v Narodnem muzeju

secesijski stil. Barve so namreč postale dekorativne, ostalo pa skoro nenaravno ploščato. V ozadju slike »Jurčev mlin« (pod. 20) je naslikal Franke dolgi greben Križke gore nad Tržičem, kar je samo na sebi omembe vredno; vendar je podobne motive pred njim slikal že Karinger.

Slabotne nastavke alpske podobe je na prvem mestu omeniti Triglavski vrh, ki visi v Narodnem muzeju in stoji v tirih slikarskega realizma (pod. 21).⁵² Mnogo številnejše pa so njegove risbe, izvršene večidel s svinčnikom, prevlečenim z vodeno barvo ali pa s tušem, na podoben način laviran. Večina izmed

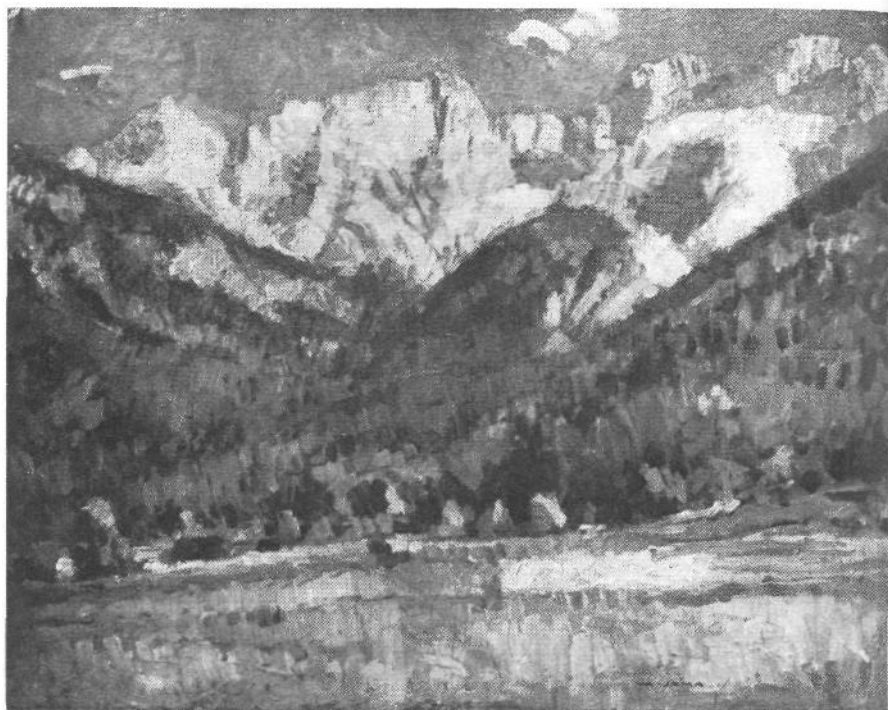

Pod. 24. Anton Gvajc: Molička planina.

Po sliki v Narodni galeriji

njih se nahaja v Narodnem muzeju. Na njih se razodeva, da je Benesch slikal naše planine z interesom znanstvenika in raziskovalca. Zaradi tega ni čudno, da je v svojem delu prinesel zelo mnogo slik, katerim moramo, kar se pravilnosti tiče, dati pred marsikako umetniško podobo prvenstvo. Za to zadostuje samo pogled na akvarel iz l. 1883., ki predstavlja Planico (pod. 22). — Toda poleg gora samih ga je zanimalo tudi življenje v njih z vso njegovo mnogostranostjo; tako je upodobil od fužin, kroparskih žebjarjev, bohinjskih sirarjev, podeželskih cerkvic, zanimivih kmečkih hiš in narodnih noš tja doli do gorjanskih originalov vse, kar mu je prišlo pod roko. Na neki podobi vidimo vrata kmečke hiše iz Podkorenna na Gorenjskem, odkoder je Benesch prinesel tudi sicer izredno mnogo akvarelov in tušnih risb. V tem pogledu nadaljuje ta slikar delo Wagnerja in Valvasorjevih grafikov, ki samo na sebi morda nima toliko stika z umetnostjo, ki ga pa preveva brez dvoma velika ljubezen do naše alpske prirode in alpskega življenja. — Njemu sta podobna nekoliko mlajša slikarja, dasi ga v nobenem pogledu ne dosegata, namreč Kočevar Ruppe, čigar slike so še danes najbrž vsakemu znane z njegovih razglednic, in Grefe, ki je po naročilu Kranjske dežele izvršil risbe nekaterih njenih pejsažev in zgodovinskih spomenikov. Izmed slovenskih umetnikov pa se je Beneschu najbolj približal s folklornimi studijami Peter Žmitk.

Iz generacije, ki je nastopila nekoliko pred moderno, a jo označuje nekam svojstveno, v splošnem bolj dekorativno gledanje na naravo, je omeniti dva slikarja, ki sta napravila mnogo podob tudi

Pod. 25. Matija Jama: Iz Martuljka. (Od leve Kukova Špica, Široka Peč, Dovški Križ, Visoka in Mala Ponca)

Po originalu v lasti slikarja

v naših planinah, Antona Koželja in Antona Gvajca. Anton Gvajc (rojen 1865, umrl 1935) je napravil zlasti iz severnega in severovzhodnega dela Savinjskih Planin mnogo slik; omenimo naj podobno Moličke planine pod Ojstrico (pod. 24); visi v Narodni Galeriji.⁵³ Iz njegovih slik je na prvi pogled razvidno dobro poznanje gorskega sveta in opazovanje naravnih zanimivosti in lepote; ta svoja opažanja pa upodablja Gvajc v barvnem stilu močno dekorativne vrste, ki morda ni toliko pravičen raznovrstnosti gorske prirode, kolikor slikarjevemu občutju vznícenja in lepote. — V marsičem so Gvajčevim podobam slična dela Antona Koželja, izmed katerih naj omenimo Panoramo z Vršiča, ki visi v Narodnem muzeju (pod. 23).⁵⁴ Med prvimi je Koželj naslikal tudi slap v Martuljku, in sicer v barvno istem stilu, ki ni zastopal niti realizma, niti sledečega impresionizma, temveč je skušal vpostaviti neko novo idealistično sliko. — K stilu teh podob in njihovi tradiciji sodijo tudi dela pred kratkim umrlega bohinjaškega specialista za alpsko sliko, samouka Valentina Hodnika. Nepobitno praktično poznanje gore je v delu tega, na vsak način talentiranega slikarja, ki pa se ni imel prilike izsolati, našlo dokaj stiliziran izraz, tako v barvi, kakor v risbi, z uspehom, ki ga človek ne bi pričakoval. Vendar se zdi, kakor da ravno dobremu

Pod. 26. Matija Jama: Iz Martuljka. Špikova skupina.

Po originalu v lasti slikarja

poznavalcu gore le-ta ni tako blizu v realistično pojmovani podobi, temveč, da se ga močneje dojmi v stilizirani, tudi shematični in na škodo resničnosti napravljeni bolj poetični sliki. —

Leto 1900 pomeni v slovenski umetnosti nastop nove slikarske generacije, ki jo navadno imenujemo *impresionizem*, čeprav ta izraz ni bogve kako pravilen. Med najbolj znanimi zastopniki te struje so slikarji Rihard Jakopič, Matija Jama, Ivan Grohar in Matej Sternen; pripravljali pa so jo od svoje strani: monakovski učitelj naših impresionistov, Anton Ažbe, Ferdo Vesel ter Ivan Kobilca. Alpske podobe v pravem smislu besede v delu te generacije ni več. Če omenimo znano Groharjevo sliko Koprivnik v Bohinju, ki visi v Narodni Galeriji in ki dobro označuje, kaj je impresionizem dal kot svojo alpsko podobo, je to menda vse, kar nam je omeniti od starejšega alpskega dela tega rodu. Šele v novejšem času je Matija Jama, ta neutrudni slikar naše krajine in narave, prinesel celo vrsto slik iz naših gora, ki so važne radi tega, ker je stil impresionizma skušal najti tal celo na tako kompliciranem in neprikladnem predmetu, kakor so gore. Na razstavah, ki jih je priredil Jama v zadnjih letih, so vzbujale posebno pozornost njegove slike iz Martuljka, katerih dve prinašamo v reprodukciji (pod. 25 in 26) in ki nam dokazujeta, kako ogromen korak je napravilo slikarstvo v teku enega stoletja ob slikanju približno istega motiva; v mislih imamo namreč Pernhartovo sliko iz Martuljka (pod. 11), ki jo primerjamo z Jamovo. Razen Martuljka pa je Jama naslikal še mnogo drugih gorenjskih pejsažov, tako n. pr. Vajnaš in Stol, Pogled na Karavanke iz Blejske kotline, masive Mežaklje in Goliškega predgorja, Savo pri Radovljici z njenimi markantnimi kanjonastimi dolinami itd. Če primerjamo to

slikarstvo z deli kakega Pernharta ali Karingerja, bomo takoj pogrešali ono monumentalnost, ki jo imajo starejša dela in ki temelji predvsem na mogočnosti gorskih masivov in oblik. Rečemo pa lahko, da moderna slika ono, kar ji nedostaja v tem pogledu, nadoknadije s potezami, ki bi jih tam zaman iskali. Spričo Jamovih slik je kolorit alpskih podob starejših mojstrov še vedno konvencionalen, ateljejski; z istim koloritom bi slikar lahko naslikal katerokoli oltarno podobo in podobno; to dokazuje, da so porekla tega kolorita še vedno v idealni predstavi o naravi. Tega pa o Jamovi sliki ni mogoče več trditi. Svetlost barv, katere vidimo, razkrojenost poprej enotnih ploskev in modulacije v neštevilno mrežo barvnih lis, ki ustrezajo trepetanju zraka in migljanju luči; vse to je pridobitev nove dobe in stila, ki ga nazivajo impresionizem. Temu služi za podlago tudi novo spoznanje narave in njenih pojavov in v smislu teh izkustev daje Jama za naš čas enako veljavne podobe naših gora, kakor so Pernhartove podobe veljavni spomeniki alpskega slikarstva stare vrste. Če drži od poslednjega pot nazaj k Langusu, potem je Jamov predhodnik Karinger in pred seboj bi imeli dva načina pojmovanja in upodabljanja gore, tam romantični, iz poetične fantazije rojeni pogled, tu pa realistično prikazovanje in opisovanje lepote gora. Zadnjih skrivnosti gorske prirode, ki človeka neprestano vleče k sebi, najbrž ne bi mogla podati niti popolna sinteza obeh pogledov.

O alpski sliki moderne dobe ob drugi priliki.

O p o m b e :

¹ O zgodovini odkritja se lahko poučimo v vsakem splošnem pregledu alpskih vzponov, pa tudi v literaturi o Julijcih samih. Prim. Julius Kugy, »Die Julischen Alpen« v delu »Die Erschliessung der Ostalpen«, Bd. III., Berlin 1894, R. Badiura, »Na Triglav, v kraljestvo Zlatorogovo«, Ljubljana 1913 in »Naš alpinizem« (>Skala«). Ljubljana 1932.

² V takem okviru je pisec na kratko obdelal tvarino pričujočega članka na dveh uvodnih predavanjih alpinističnega tečaja TK Skale l. 1935 in 1936. O priliki tudi o razlogih za tako postopanje.

³ O avguštinskem priorju Johannesu Clobucciarichu (= Klobučariču), rodom verjetno Slovencu, ki je okrog l. 1600 izvršil karto Notranje Avstrije, poleg tega pa ogromno krajinskih skic, ki so na ta način starejše, nego je Valvasorjevo delo, bo govora na drugem mestu, ker slovenskih gora menda ni upodabljal.

⁴ Die Ehre des Herzogthums Crain, Laybach 1689. Topographia ducatus Carnioliae modernae... Wagensperg in Crain. 1679. Valvasorjevo delo o Koroški pod naslovom Topographia archiducatus Carinthiae — Laybach - Nürnberg, 1688, prihaja kljub nekaterim posameznostim za nas manj v poštev.

⁵ Najlepše bi bilo, če bi z večjo podporo omogočilo tako razpravo SPD. Enako ne bi bilo napačno v okviru planinskega muzeja misliti na zbiranje in razstavo vseh dosegljivih in razpoložljivih tiskov s podobami naših gora.

⁶ Za metodo nastajanja ilustracij k Valvasorjevi knjigi Topographia... Carnioliae ter Topographia... Carinthiae je primerjati izvajanja Fr. Steleta v Glasniku Muzejskega društva za Slovenijo IX, 1928, str. 35 sl.

⁷ Na navedenem mestu str. 2 sl.

⁸ Knj. II, str. 100/101: Carniolia, Carstia, Histria et Windorum Marchia delineata et recens edita per Joem Weichardum Valvasor L. B. Wagenspergi Carniolia.

⁹ Glej k temu vprašanju R. Ložar, Kulturni problemi slovenske umetnosti (Dom in Svet, 1931, 417).

¹⁰ V našem pregledu smo prešli starejše Merianovo delo iz l. 1649 pod naslovom »Topographia Provinciarum Austriacarum Austriae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Tyrolis etc. ... durch Mathaeum Merian zu Frankfurt am Mayn, 1649«. To delo za nas ne pride toliko v poštev, ker ima iz Kranjske jako malo zelo površnih risb, ki so morda na svoj način simpatičnejše nego Valvasorjeve, pa vendar pomanjkljivejše. Isto velja tudi o Merianovi Koroški.

¹¹ Citat po Kugy-ju, n. n. m. 2 sl. Novissima Carinthiae tabula.

¹² Ducatus Carnioliae tabula chorographica, 1744.

¹³ Za najstarejše karte vzhodnih Alp glej ZDÖA Bd. 38, 1907, 1 sl. (E. Oberhammer).

¹⁴ »Gora Triglav, v Kranjski najvišja, katere vrh sega nad horizontom Ljubljane v izmerjeni višini 1399 pariških sežnjev visoko.«

¹⁵ Kugy n. n. m. O Hacquetovem življenju in delu glej predvsem »Belsazar Hacquet. Leben und Werke. Bearbeitet und eingeleitet von dr. Georg Jakob, München 1930«.

¹⁶ Oryctographia Carniolica oder Physikalische Erdbeschreibung des Herzogthums Krain, Istrien und zum Teil der benachbarten Länder, Leipzig, 1778, I. Teil, str. 25 sl. Popis drugega vzpona se nahaja v III. delu na str. 93 sl.

¹⁷ Slovenski biografski leksikon tega imena nima. Signatura na listu levo spodaj: Fr. X. Baraga Ing. Dell. 1776. Radi popolnosti naj omenim, da hrani Foto-Studio Mavec negativ Cv. Šviglja s posnetkom Triglava, ki razmeroma dokaj dobro ustreza Baragovemu pogledu. Vrh z dobro vidnimi tremi glavami je fotografiran menda nekje iznad Velega polja, a besedo naj ima avtor posnetka.

¹⁸ Znak vrh Triglava pomeni 2549 pariških klafter. Hacquetovo merjenje se od Florjančičevega razlikuje.

¹⁹ Podatke za večino v naslednjem obravnavanih mojstrov najde bralec najpriljubljeneje zbrane v knjigi V. Steska, Slovenska umetnost. I. Slikarstvo. Založila Družba sv. Mohorja, 1927 (odslej citirano Steska). Za Lovrota Janšo glej istotam 147 sl.

²⁰ Karton v obliki 32×22: Études des paysages dessinées et gravées par L. Janscha. A Vienne chez Tranquillo Mollo. — Steska 149.

²¹ Steska 160.

²² Slika je olje na platno, signatura levo spodaj: Andreas Herrlein pinxit 1798. — Steska 165.

²³ Steska 169.

²⁴ Steska 196. Slika je v Narodnem muzeju v Ljubljani.

²⁵ Natančne inventarne podatke za nekatere izmed v naslednjem omenjenih slik glej pri J. Mantuaniju v Glasniku Muzejskega društva za Slovenijo, l. II-III ter IV-VI. Za tu obravnavano glej Mantuani II/III, 1921/23, str. 21, št. 31. V Narodni Galeriji visi Haynejeva Gorska krajina (reprodukcijo gl. Dom in Svet, 1931, pril. 8).

²⁶ Steska 256.

²⁷ Slika Kamnika glej GMDS IV/VI, 1924/25, str. 18, št. 78. Nastala je 1848/49. Sliko sv. Janeza ob Bohinjskem jezeru glej istotam št. 80; sliki visita kot last Narodnega muzeja v Narodni Galeriji.

²⁸ V Nar. muzeju. Inventarna štev. 7319-7334. Format povprečno 19½×28.

²⁹ Steska 269. V Zborniku za umetnostno zgodovino, letnik III, 1923, str. 81 sl. obravnava Fran Kotnik zlasti Pernhartova dela s Kleka.

³⁰ Slika v Narodnem muzeju.

³¹ Olje na platno, napeto na lepenko. GMDS IV/VI, str. 21, št. 117.

³² Visi v Narodni Galeriji, GMDS IV/VI, str. 18, št. 85.

³³ GMDS IV/VI, str. 23, št. 59. Kot last Narodnega muzeja visi v Narodni Galeriji.

³⁴ GMDS ist., str. 18, št. 74. Ena podoba Triglavskega vrha tudi na Fužinskem gradu (Steska 276).

³⁵ GMDS ist., str. 21, št. 118. Olje na karton. Ena slika Stola se nahaja tudi na Fužinskem gradu (Steska 276).

- ³⁶ GMDS ist., str. 23, št. 59.
- ³⁷ Steska 263 sl.
- ³⁸ V Narodnem muzeju. Signatura levo spodaj A. K. 1858. Glasom podatkov ga je K. slikal na mostu preko Ižice.
- ³⁹ Istotam. Signirano: A. Karinger 1862 (desno spodaj).
- ⁴⁰ Istotam.
- ⁴¹ Istotam.
- ⁴² V platno vezan zvezek podolgovate oblike 30×17. Risbe so povprečno iste velikosti. Šporedaj vtiskan monogram AK.
- ⁴³ Velikost 35×27.
- ⁴⁴ GMDS IV/VI, str. 20, št. 100. Steska 268.
- ⁴⁵ Te slike so bile razstavljene tudi na zgodovinski razstavi slov. slikarstva l. 1922; gl. Katalog zgodovinske razstave slovenskega slikarstva, Ljubljana, 1922. Zgoraj omenjeno Bohinjsko jezero tam ni bilo razstavljeno, Mangrsko jezero je pa nosilo št. 73, a je bilo napačno naslovljeno kot Triglavsko jezero. Tudi Pernhartove slike so na tej razstavi imele večinoma nedoločne, če ne sploh napačne naslove. O Karingerjevih podobah v ostali privatni lasti (Galle v Bistri, Maurer itd.) gl. Steska 268.
- ⁴⁶ Steska str. 248 sl.
- ⁴⁷ Glej Stele, Narodna Galerija. V Ljubljani, 1933. Str. 17.
- ⁴⁸ Steska str. 288 sl.
- ⁴⁹ Steska 301, Wurzbach, Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, Wien 1885, teh Ansichten aus Krain ne navaja.
- ⁵⁰ GMDS IV/VI, str. 22, št. 138 ter str. 23, št. 142.
- ⁵¹ Zbornik za umetnostno zgodovino, l. IV, 1924, slika 8 pred stranjo 73.
- ⁵² GMDS IV/VI, str. 21, št. 124.
- ⁵³ Glej Slovenski biografski leksikon, sub Gvajc. Izmed njegovih redkih razstav je bila zaradi alpske slike važna in zanimiva kolekcija, ki jo je pokazal v okviru razstave »Brazde« l. 1934 nov.-dec. v Ljubljani. Po katalogu navajam naslednja dela alpskega žanra: Molička planina (2), Robanov Kot (3, 4, 5, 6 itd.) v raznih prilikah, Ojstrica, Molička planina in Krofička planina (12), Pot (13), Iz Solčave (Huda peč in Olševa, 14) ter več Savinj (na pr. 1, 10, 15).
- ⁵⁴ GMDS IV/VI, str. 23, št. 149. Signatura: A. Koželj, 1911. Slap v Martuljku, glej istotam, str. 23, št. 187.

* * *

Ob koncu spisa naj se zahvalim privatnim in ostalim lastnikom slik za dovoljenje objave. — Enaka zahvala veljaj tudi SPD, ki je velikodušno omogočilo natis članka.

Spomini in opomini

VII.

Nekaj iz morfologije in biologije planincev

V decembru lanskega leta sem imel v ljubljanskem radiu predavanje, v katerem sem popisal posamezne vrste planincev. Ker se bom v svojih člankih še tu in tam z njimi bavil in sem slišal, da bi nekateri radi to razpravo brali, ter se je število plemen medtem za dvoje pomnožilo, se spodobi, da na tem mestu objavim svojo strokovno opredelbo planincev. Na ta način mi ne bo treba posameznih izrazov sproti razlagati.

»Rod planincev je nastopil na zemlji jako pozno. Sicer trde nekateri znanstveniki, da segajo prvi njegovi početki že v stari vek, a ta hipoteza je brez vsake podlage. Nepobitno je dokazano, da so zasledili prvega planinca šele v drugi polovici 18. stoletja. Njegovo znanstveno ime je »homo alpinus«. Iz tega izvira tudi ime »alpinist«, ki je nastalo na isti način, kakor druga imena na »ist«, na primer kriminalist, telegrafist, klarinetist, basist, gardist, policist, jurist, batist in tako dalje. Tisti slovenski »puristi«, ki odklanjajo tujke, so mu dali ime »planinec«. Nekaterim je sicer ime »gorolezec« ali »hribolezec« bolj všeč, toda v zadnjih časih si ime »planinec« za samca in »planinka« za samico pridobiva vedno več trdnejših tal.

Sprva so mislili, da rod planincev sploh nima samic. Pa to je bila velika, čeprav ne posebno usodna zmeta. Nastala je zato, ker se samica, kadar molči, težko razločuje od samca. Kadar pa kriči, jo prav lahko spoznamo po njenem visokem glasu. Glede števila so samci svoje dni v veliki meri presegali samice. Odkar pa se je začel rod planincev prav bohotno množiti, lazi vedno več samic po gorah. Redkokdaj srečaš kak trop, ki bi ne vodil s seboj samic. Nežna pa je njihova skrb za mladiče; jemljejo jih s seboj samo v take kraje, kjer ni nikake nevarnosti, sicer pa jih puščajo doma v varnih brlogih. Ker se v novejšem času planinci silno hitro plodijo, je velika nevarnost, da ne bi sčasoma izpodrinili gamsov, modrasov in drugih planinskih živali. Pred vojsko si po naših planinah lahko hodil ure in ure, ne da bi zasledil kakega planinca; danes jih pa srečuješ povsod v goratem svetu v večjih in manjših tropih.

Planinci se najlažje spoznajo po vrečah. V tem oziru so nekoliko podobni vrečarjem (marsupialia), samo da nimajo vreč na trebuhu, ampak na hrbtu. Tudi ne nosijo v teh vrečah mladičev kakor vrečarji, marveč hrano in druge potrebščine. Vreče imajo samci in samice, pa s tem razločkom, da imajo samci navadno bolj težke in nabasane kakor samice.

Planinci spadajo med tista živa bitja, ki velik del leta prespe. Oktobra, ko pobeli sneg gore, najkasneje pa novembra, se zarijejo v svoje brloge in spe, dokler sneg ne skopni, včasih do pozne pomladi,

nekateri celo do poletja. Edina izjema sta planinski smučar in planinski grabež, ki spita v toplem letnem času in prilezeta na dan šele takrat, kadar zapade sneg.

Planinci dosežejo visoko starost, do 90 let in čez, ako prej ne umrjejo. Med škodljivce jih splošno ne štejemo, posebne koristi pa človek tudi nima od njih. Največ dobička donajajo tako zvanim planinskim društvom, ki postavljajo nalašč za nje po planinah večja in manjša zavetišča, kjer jih preskrbujejo s potrebno hrano in s potrebno, večkrat tudi nepotrebno pijačo. V zameno jih ostrižejo. Planinci imajo namreč jako dobro volno, ki je po vsem svetu zelo v čislih.

Planinec je dandanes razširjen po vseh delih sveta. Največ jih je v Evropi. V ujetništvu se hitro navadi človeka in se nauči raznovrstnih umetnosti.

V rodu planincev je zasledila znanost do danes tale plemena: Navadni planinec (*homo alpinus vulgaris*), planinski vriskač (*homo alpinus ululans*), planinski dihur (*homo alpinus putorius*), planinski plazilec (*homo alpinus reptans*), planinski voluhar (*homo alpinus hypudaeus*), goli planinec (*homo alpinus nudus*), planinski smučar (*homo alpinus hiemalis*), planinska bolha (*homo alpinus pullex*) in planinski grabež (*homo alpinus rapax*).

1. Navadni planinec (*h. alp. vulgaris*) se nahaja povsod, razen po nižavah. V bližini mest se pojavlja po hribih v večjih tropih. Kadar skopni sneg, se zateka tudi v visoke gore. Zelo ljubi rdečo barvo. Zato zaznamujejo planinska društva dohode do svojih zavetišč z rdečimi znamenji; tako privabijo navadne planince v svoje domove in kočje. Tam jih napoje in napasejo, potem jih ostrižejo. Samci imajo navadno več volne kakor samice. Zato strižejo oskrbniki zavetišč večinoma le samce. — Jako zanimivo je gledati navadnega planinca, kako se obnaša na potu. Dokler sledi rdečim znamenjem, je vesel in dobre volje. Kakor hitro mu jih zmanjka, postane nemiren ter se ozira in ogleduje, kje bi našel zopet kaj rdečega. Zgodilo se je že, da se je na potu obrnil, če ni bilo nikakega znamenja več.

Navadni planinec ni škodljiv, marveč je mirne in krotke narave ter se hitro navadi na redno življenje.

Navadni planinec

2. Planinski vriskač (h. alp. ululans) se razločuje od drugih planincev zlasti v tem, da rad kriči in vriska. Povsod in vedno se dere. Znanstveniki trde, da na ta način izraža svoje ugodje in neugodje. Ko sopiha z natrpano vrečo po strmini navzgor, obstane tu in tam ter se glasno zadere. Najbrže zato, ker ga tišči vreča. Kadar pa pride do studenca, vriska od samega veselja; če leze čez pečine in skalovje, si dela z vpitjem pogum. To opazuješ lahko zlasti na Kredarici. V vročih mesecih lazi po Malem in Velikem Triglavu vse polno vriskačev, ki se derejo na vse pretege, da se sliši ure in ure daleč. To kričanje jih dela odurne in neprijetne, zlasti še, ker naznanjajo svoj prihod v zavetišča ponoči in podnevi z glasnim vpitjem ter bude planince drugih plemen iz sladkega spanja. — Planinski vriskači so splošno škodljivi. S svojim odurnim kričanjem gonijo druge planince iz zavetišč, plaše divjačino, motijo planinski mir ter so nevarni tudi čredam, ki se pasejo po planinah, ker vale skale in kamenje po strminah; to nizkotno delo spremljajo z neprijetnimi kriki.

Vriskači lazijo po planinah v večjih in manjših tropih. Derejo se večinoma le samci, ker imajo močne in grde glasove. Včasih se pa tudi kaka samica oglasi s svojim cvilečim glasom. Ako

se more pri planinskem rodu govoriti o kulturi, stoje vriskači na jako nizki stopnji. Strokovnjaki pravijo, da jih je zelo težko dresirati. Oskrbniki planinskih zavetišč jih ne vidijo radi, ker jim odganjajo druge planince, ki imajo lepo in gosto volno, medtem ko se pri vriskačih striženje komaj izplača.

3. Planinski dihur (h. alp. putorius) obiskuje pridno planinska zavetišča, se tam dobro napase in napoji, potem pa tiho izgine, da se oskrbnik za volno obriše. Pred svetovno vojsko jih še ni bilo. Ker ni med njimi samic, trde nekateri izvedenci, da jih je zaredila kriza. Mislim pa, da se ta hipoteza ne bo držala. Skušnja uči, da se pri vsakem plemenu najprej pokažejo samci, za njimi pa pridejo samice. In tako bo najbrže tudi pri planinskem dihurju. Nekateri oskrbniki zavetišč se škode, ki jim jo delajo dihurji, varujejo na ta način, da planince kar sproti med pašo strižejo. Škodljivost planinskega dihurja je očitna.

Planinski vriskač

4. Planinski voluhar (h. alp. hypudaeus) se razločuje od navadnega, ki dela škodo po vrtovih, zlasti v tem, da razjeda ne le korenine, marveč da odnaša cele rastline. Trava mu ne gre posebno v slast, ampak sega le po cvetju. Požre vse, kar vidi. Zato dela med planinsko floro veliko škodo. Uživa samo suhe rastline. V ta namen poveže cvetlice v šope ter jih pritrdi na hrbtno vrečo ali na glavo, da se med potjo posuše. Spomladi ne dela posebne škode, ker se zadovolji z narcisami in tem podobnimi cvetlicami, ki imajo tako globoke korenine, da jih ne more izpuliti. Poleti pa gre najrajši za planikami, murkami in drugimi zaščitnimi cvetlicami. V nekaterih krajih so

Planinski voluhar

planinski voluharji zatrli že vso planinsko floro. Pravijo, da je jako težko privaditi divjake, ki so navajeni človeškega mesa, na drugo hrano; prav tako težko je tudi voluharje odvaditi, da bi ne pustošili naših planin. V največjem času so izdali zoper nje ostre odredbe, ki pa ne pomagajo dosti, ker jih javni organi ne izvajajo. Dočim je med ostalimi plemeni več samcev kakor samic, prevladujejo med voluharji samice. Le na bolj težko pristopnih krajih nabirajo samo samci planike; opazovali pa so jih že večkrat, da so potem izročili nabrano cvetje svojim samicam.

5. Planinski plazilec (h. alp. reptans) živi samo v visokogorju, pa tudi tam le v severnih, južnih, zahodnih, vzhodnih in drugih stenah. Pri nas se je zaredil šele zadnjih trideset let, in sicer so ga najprej zasledili v Triglavski severni steni. Tam ga še danes najlažje najdemo, čeprav se je pojavil tudi po drugih stenah. Iz Vrat jih večkrat lahko vidiš, kako se plazijo po dva ali trije (v večjih tropih navadno ne nastopajo) po zidcih, policah, gredah, regah, previsih, podvisih, nadvisih, preduhah in zagatah. Rdeče zaznamovanih steza se skrbno ogibljejo. Tako jih je na primer markacija z Rjavine, Urbanove Špice in druge popolnoma pregnala. Na podlagi tega dejstva sodijo strokovnjaki, da imajo planinski plazilci neko posebno mržnjo do rdeče barve, kar ni tako redek pojav v živalstvu. Saj sta na primer tudi junec in puran jako sovražna rdeči barvi.

Med planinskimi plazilci so samice jako redke in se nikdar ne pojavijo same, marveč vedno v družbi enega ali tudi dveh samcev. Mladičev še nihče ni opazil. Zato trdijo nekateri, da jih sploh nimajo. Dobri poznavalci plazilcev pa pravijo, da samec in samica sploh ne gresta več v stene, če dobita mladiča, marveč popolnoma degenerirata

in postaneta včasih celo navadna planinca iz plemena homo alpinus vulgaris.

Plazilcev se vsako leto več ponesreči in bati se je, da se bodo v doglednem času vsi pobili. Zato je velika nevarnost, da bo to pleme sčasoma izumrlo. Da bi se to ne zgodilo, so se v novejšem času ustanovile tako zvane rešilne postaje, ki iščejo ponesrečene plazilce. Te so jih že mnogo rešile, seveda če so jih našle še žive. Rešeni plazilci so navadno rešilcem jako hvaležni in se puste brez vsakega upiranja spraviti na varno.

Planinski plazilec splošno ni škodljiv. Posebno koristen pa tudi ni. Njegova volna je namreč zelo redka. Zato je menda v bolj oskrbovanih planinskih zavetiščih precej redek gost.

6. Tudi goli planinec (h. alp. nudus) se je pojavil šele v novejšem času, in sicer prav zadnja leta, ko se je začela med ljudmi golota vedno bolj širiti. Nekateri namreč geslo »nazaj k naravi« tako razumejo, da odlagajo obleko, kos za kosom. Zato hodijo po svetovno znanih in neznanih kopalniških dame v oblekah, ki bi komaj zadostovale za vzorce blaga, iz katerega delajo kopalne obleke, gospodje pa v takih kopalnih hlačkah, v primeri s katerimi bi služilo znano Adamovo figovo pero lahko za kopalni plašč. Prav v tem času so se pojavili po planinah goli planinci obojega spola, samci in samice, oblečeni v kopalne obleke, ki so skrajno reducirane. Ker prihajajo tako oblečeni tudi v zavetišča, so navadnim planincem v spotiko, za kar se pa v svoji samozavesti ne zmenijo dosti. O kaki kulturi se pri njih niti govoriti ne more. Goli planinec navadno ni ne škodljiv ne koristen.

7. Planinski smučar (h. alp. hiemalis) ima stopala spredaj in zadaj neprimerno podaljšana in je zato usposobljen za dričanje po snegu. Kakor sem že uvodoma omenil, prespi večji del leta. Pojavi se šele takrat, ko zapade sneg. Pozimi ga vidiš lahko tudi v bližini obljudenih krajev, kako se veselo prekucuje po snegu, da ga je prav zabavno gledati. V nižjih legah prevladujejo po številu stari samci, samice in mladiči. Po gorah se pa dričajo po zasneženih strminah samo mladi močni samci. Med njimi so le redki, ki bi jih spremljale njihove ali tuje samice. Imajo pa vedno ista pota in gotove kraje, kjer se dričajo. Zaznamujejo jih z drogi, da se vedo ogibati prepadov, kar kaže na neko gotovo inteligenco. Pomanjkanje inteligence pa kaže pojav, da ne razločujejo drv od desk in skodel. Zato postanejo škodljivi. Naselijo se namreč večkrat v zapuščene stanove in pokurijo vse, kar jim pride pod roke. Prav nič ne pazijo, oziroma razločujejo, ali je škodla, deska ali klop, samo da je iz lesa, pa mora na ogenj.

Tudi v dolini delajo planinski smučarji včasih škodo, ker ne vidijo dobro ter zamenjujejo še kopne travnike in njive s smušskimi tereni; razrijejo jih kakor poljske miši. Večkrat navale celo na vlake in jih tako zabašejo s svojimi dolgimi stopali, da ljudje nimajo, ne kam bi sedli, ne kam bi odložili svojo prtljago. Poleg tega so med njimi tudi taki, ki kriče in razsajajo, da bi jih človek imel za planinske vriskače s podaljšanimi stopali.

V zadnjih letih se planinski smučarji silno hitro množe. Ustanovile so se tudi posebne družbe, ki jih umetno goje. Posrečilo se jim je s križanjem planinskih smučarjev iz Telemarka in Kristijanije vzgojiti posebno vrsto, ki se imenuje *planinski skakač* (h. alp. saltans). Nauče jih skakati na nalašč za to zgrajenih skakalnicah ter prirejajo z njimi tekme, ki so jako priljubljene. Da bi zboljšali svoje domače pleme, uvažajo dobre plemenske skakače celo iz daljne Skandinavije, kjer je največ planinskih smučarjev.

Ko skopni sneg, izgine z njim tudi planinski smučar. Drži se le še v višjih legah. Ko pa tudi tam postane kopno, se zarije v svoj brlog in zaspi, dokler ga nova zima ne zbudi iz poletnega spanja.

Planinski grabež

Planinski grabež pušča svoje samice in mladiče, kakor trde nekateri, v varnem zavetju ter jih ne jemlje nikdar s seboj na svoje roparske pohode. Ta trditev pa je zmotna, vsaj kar se tiče samic. Neki bohinjski lovec mi je pripovedoval, kako je zasačil v lovski koči tri planinske grabeže, med katerimi je bila tudi ena samica. Ko je pozneje pregledoval zalogo, je zapazil, da mu je zmanjkalo poleg sladkorja in čaja tudi milo. Ali grabeži rabijo milo za umivanje, še ni dognano. Ako bi po tem sodili, v kakšnem stanju puščajo koče, v katere se jim posreči vlomiti, bi pač morali misliti, da ga jedo.

9. *Planinska bolha* (h. alp. pulex) je po zunanosti vključno svojemu imenu podobna drugim planincem. Razločuje se od njih samo po podplatih, na katerih ima ostre konice, ki jo usposabljaajo za hojo po snežiščih in ledenikih. Nekateri zastopniki razvojne teorije trde, da so se posameznim vrstam za njihovo življenje potrebni udje šele polagoma razvili. Jasen dokaz iz najnovejšega časa za to trditev je prav planinska bolha. Dokler je hodila samo po niže ležečih in bolj položnih ledenikih, je imela samo po štiri konice, in sicer med peto

8. *Planinski grabež* (h. alp. rapax) ni prav za prav samoniklo pleme, marveč bolj izrodek planinskega smučarja (h. alp. hiemalis), kateremu je po zunanosti precej sličen. V gorah se pojavlja navadno šele takrat, ko so planinske kočice in stanovi zaprti in zapuščeni. Je pa jako škodljiv, ker ima navado, da hodi v kočice skozi okna, menda le zato, ker okna laže razbije ter si tako pribori vstop. Močnejši samci se spravijo tudi nad vrata, ki jih s silo odpro, če so zaklenjena. V koči potem vse razmečejo in pomažejo. Ko odidejo, puste okna in vrata odprta, menda zato, da se kočica za njimi temeljito prezračijo.

in stopalom. Odkar se pa mora turistom, ki so začeli s svojimi avti tudi visokogorski svet vznemirjati, vedno više in više na najbolj strme ledenike umikati, so se te konice pomnožile ter se razdelile sorazmerno po celem podplatu. Tako se dobe v najnovejšem času posamezni eksemplari, ki imajo po deset, dá, celo po dvanajst konic.

Domovina planinske bolhe so ledeniki, zlasti razpokani. Široke špranje obidejo, ožje pa preskočijo. Odtod tudi ime »bolha«. Ob lepem vremenu jih lahko opaziš že v jutranjem mraku, kako lezejo po dva, pa tudi po več skupaj, navezani med seboj z nekakimi vrvmi, ki jih izločujejo iz pasu kakor pajki niti. Kadar pa stopijo na kopno, se razvežejo in si vrvi zvijejo na hrbtu skupaj, da jih zopet lahko uporabijo.

Svoje samice in mladiče puščajo navadno v niže ležečih krajih. Zato se samice jako redko pojavijo na strmih ledenikih, mladiči pa sploh ne. Sicer pa celo samci, kakor domnevajo nekateri znanstveniki, zapuste svoje mrzlo domovje, brž ko si izvolijo družico. V tem slučaju jim v kratkem času odpadejo konice s podplatov in tudi vrvi več ne izločujejo.

Planinske bolhe niso škodljive. Koristijo celo tistim, ki postavljajo na skalovju med ledeniki zavetišča, kamor se jako rade zatekajo. Alkoholnih pijač ne marajo. Použijejo pa veliko čaja in mleka ter se obnašajo pri tem čisto dostojno.«

(Dalje prih.)

Ana Escher:

Široka Peč — severnozahodni raz

Leta 1930 sem si mogla privoščiti prvenstven vzpon v Julijskih: severnozahodni raz Široke Peči. Doslej sem šla vselej mimo te gore in njenega imena: kraljevi Špik je obvladal vse okolje. Toda Široka Peč med gorami ni karsibodi. Njena stena je ponosno ustromljena in zvečer — v kako sijajne barve jo odene solnčni zaton!

Pobudo za vzpon sem dobila od Lipovca, znanega ljubljanskega plezalca; s svoje strani sem uspeh podprla s prvovrstnimi vodniki, ki sem jih pridobila.

V alpinskih krogih je pač splošno na glasu Emilio Comici, ki je premagal severno steno Velike Zinne in mnogo drugih težkih sten. Z njim sem se leta 1934 vzpela na Olimp in sem se meseca julija vrnila v Trzič, kjer sem hotela nekaj dni ostati pri starših. Ravno sem sedela v vrtu, ko se zglesi Lipovec in predlaga, naj takoj odrineva, se poskusit s Široko Pečjo, češ da je že eno noč na prostem prebil Za Akom, v družbi z Jožetom Čopom — kdo ne pozna tega plezalnega prvaka! — in z neugnano alpinistko Pavlo Jesih, ki je imela tudi že dokaj prvenstvenih za seboj. Ti so sklenili povabiti Comicija, naj se jim pridruži, in obenem tudi mene kot potrebno — nebodijetrega. Takoj sva pristala in čez nekaj ur smo se mi trije odpeljali. Nočilo pa se je že, ko smo dospeli v okrešelj Za Akom.

Lipovec je zastoj iskal svoj nahrbtnik, ki ga je bil prej skrnil v grmovju; zato je mislil, da so ga bili oni vzeli s seboj; kajti to noč

so hoteli višje gori bivakirati, že tik pod steno na skalnati glavi s petimi macesni. Ko nismo videli niti odseva kakega ognja niti slišali odziva na mnoge svoje klice, smo že mislili, da tovariši niso premestili taborišča višje gori, ampak da so odšli v dolino. Kar smo tik pod macesni zagledali plapolajoč ogenj... Od tovarišev smo izvedeli, da so bili nahrbtnik skrili drugam... Posledica: Lipovec je prihodnji dan zamudil dve uri, da je pošel ponj.

Taborišče je bilo idealno lepo. Comici in jaz sva kmalu zlezla v tople pernice svojih spalnih vreč, midva imenitnika! Drugi niso imeli vreč in so zmrzovali v majhnem šotorčku. Spala sem tako dobro in dolgo, da mi je bilo žal, ker se nisem naužila lepote noči; nisem slišala šepetanja macesnov in šušljanja blagega vetra niti se zazrla v zvezde na nebu in v milo mesečino po steni.

Zgodaj zjutraj smo odrinili k bližnjemu vstopu; Čop je dvomil o uspehu in je ostal spodaj, da nam, če treba, ponese čevlje na vrh. Po dvoje smo se navezali: Comici in jaz, pa Lipovec in Pavla. Izprva je vodila Pavla; tako sem imela priliko spoznati in nad vse občudovati velike sposobnosti te odlične plezalke.

Pri prvem problemu: rdečem, strašno krušljivem previsu, je Comici izgubil poldrugo uro. Sapa nam je zastajala, ko smo, varujoč ga na dveh vrveh, sledili njegovim naporom, da bi zabil varen klin. Po večkrat se je moral umakniti, da se je odpočil. Ko se je s pomočjo več zelo dvomljivih klinov privlekel kvišku, mu je končno uspelo zabiti klin, ki je jasno zapel. »Je li dober?« »Fantastično!« se je Comici odrezal. (Leto nato je Lipovec pri poizkusu z novo smerjo v steni prišel do istega previsa in je ta fantastično trdni klin potegnil ven — z dvema prstoma...). Nato je bil Comici kmalu gori.

Za nekaj počmi je bilo treba iskati novega pota. Na levo, kamor smo izprva hoteli, ni šlo: vse gladko in brez prijemov. Naravnost je šlo nekaj časa kaj dobro, a kmalu je bilo tu vsega konec. Preostalo je, da poizkusimo, kako bo na desno. Najprej smo lahko prečili čez skrotje; a na Široki Peči so lahki metri šteti — kmalu smo se morali spustiti na težavno, poševno poč. Zdajci nas je presenetilo, da se nebo temni; tema je naraščala in že je zabobnel grom. »Nazaj kar najhitreje!« je vzkliknil Comici, zavedajoč se svoje odgovornosti zame. Gospodična Jesih pa odločno nasprotuje: »Da bi se preborili sem gor in se zdaj brez uspeha umaknili dol? Ne! Rajši ostanem gori in bom, če treba, z Lipovcem bivakirala; ta bo tudi ostal.« Vprašali so mene za odločitev. Ravno po duši mi ni bil Comicijev predlog; pa preden smo se zedinili, je prihrumela nevihta do nas, tako, da bi bilo blazno, zdaj bežati navzdol. Saj gora v dežju kar oživi.

Za dolžino vrvi smo se spustili in se zatekli pod majhno previsje. Ravno udobno tam ni bilo: grmelno in bliškalo je, kakor pač v gorah; kamenje vseh velikosti se je valilo dol in je drvelo ravno čez prostor, kjer smo bili pravkar počivali. Grozna sila prirode!... Pa prav tako hitro je vse prešlo, kakor je prišlo. Kmalu se je nanovo smejalo nad nami dobro nebo; in zopet smo odrinili.

Vedno desno kvišku, čez prav težavna mesta; posebno težko smo preplezali izstromljeno skalo. Zdaj pa je prišlo mesto, kjer smo bili

— smer J. Lipovec; I. Dibona, A. Dibona, A. Escher, × bivak

pri kraju s svojo umnostjo in umetnostjo: povsod le gladke, krušljive, navpične, previsne stene! Comici se je splazil nekoliko navkreber in je izginil za nekim razom: previsi in zopet previsi! Nemara bi jih kdo z veliko potrpežljivostjo in spretnostjo zmagal; pa ne danes: dosti prepozno je in tu ni nikjer prostora za bivak. Končno: »Le dol!« Tokrat ni nobeden oporekal. Pričeli smo se spuščati z vrvjo. Zaradi velike krušljivosti je bila potrebna velika previdnost, da se ne sproži kamenje na nas ali na druge. Čisto se je bilo stemnilo, ko smo do-

speli do podnožja počí; končno nismo mogli vrvi sneti, in Comici jo je nevoljno pustil viseti . . . Jutri je tudi še en dan!

Na taborišču nas je čakal Čop, ki je bil strokovnjaško zakuril in nam skuhal vročega čaja. — Comici in jaz sva noč zopet prijetno prespala v svojih prenosnih pernicah; drugi pa so tako prezebali, da je Čop — da bi se ogrel — ob štirih zjutraj šel po visečo vrv: tega čina mu hvaležni Comici ne bo nikoli pozabil! — Klavrno se je končal naš prvi poizkus. Comici, ta »vražji svat«, kakor ga je nazvala gdč. Jesih, nas je laskavo tolažil, da se tako težavna reč pač ne posreči s prvim prijemom! — Vendar se je tisto leto mi nismo zopet poprijeli. — —

V prihodnjih zimskih mesecih sem večkrat mislila na neprijazno Peč, toda z mešanimi občutki. Comici je izjavil, da mu ni kaj mar za tisto steno. Pavla Jesih se je bila hudo ponesrečila. Le Lipovcu ni dala stena miru; nekajkrat se je je lotil, a vselej je naletel na slabo vreme. Vedno pa je podžigal moje zanimanje, in res: ko sem v avgustu 1935 z vodnikom Dibona planinarila v Kaisergebirge, sem se odločila, da vzamem oba s seboj v Trzič in se z njima odpravim nad Široko Peč.

Ime Dibona je v planinskih krogih povsod znano. Znamenito je, kako navdušeno očeta Dibona pozdravljajo, bodisi stari znanci ali mladi ljudje, ki so ponosni, da se spoznajo z vodnikom svetovne slave. In jaz sem ponosna, da sem njegova mnogoletna, stalna turistka. Sin Ignacio je čeden, simpatičen mlad mož, ki je podedoval očetove vodniške zmožnosti in si je že zdaj pridobil lasten sloves.

Zadovoljna sta bila z mojim načrtom. Nekega popoldneva smo mi štirje iz Trziča šli na delo. Nebo se je sicer hitro pooblačevalo in sumljive sopare so se vlačile po dolinah; pričakovali smo, da se bo vreme skujalo, a da bi se vrnili, nam ni prišlo na misel. Mahali smo jo proti Za Akom; nosač nam je nosil šotor. Še preden smo prišli na bivačišče, je začelo deževati; mi pa ravnodušni, saj smo imeli s seboj šotor preizkušene — nepremočljivosti. Ta šotor sem bila preizkušala tri tedne na Grškem in štiri tedne na Španskem; seveda: vse tiste tedne ni nikoli — deževalo. Danes je res deževalo; pa saj ležimo pod streho šotora. A spaka, kaj je to? Naenkrat čutim nekaj mokrega na glavi. Nekoliko sem se naslonila in potoček za potočkom curlja skozi streho v šotor. Preko noči je v šotoru nastalo več izdatnih »morskih oči«; jutranja kopel je bila zato za nas vse odveč, posebno za nosača.

Kar je bil večer obetal, to je jutro izpolnilo: prineslo je dež in košato meglo. Vremenska napoved je bila — odveč. Ponoči nas je osrečila krasna nevihta; zaradi nje je moral oče Dibona opustiti svoj običajni ponočni izprehod; na trdem ležišču on nikdar ne spi in tudi sicer ne more dolgo mirno sedeti. — Zjutraj smo porabili kratek deževni odmor, da smo pospravili in jo pobrisali v dolino. —

Pa smo zopet prišli.

Le nekaj dni je preteklo in že je stal naš šotor na istem mestu Za Akom. Nismo pa mogli bivakirati pri macesnih; kajti Lipovec je menil, da tam ni dovolj ravnega prostora za naš veliki šotor. Zato

smo tokrat imeli dosti dalje do vstopa. Na veliko jezo Ignacija smo vrhtega vsa železja pozabili v šotoru; grdo je klel, ko je moral pol ure iti nazaj ponje. Tako smo se zelo zamudili; toda Ignacio ni hotel nič slišati o kakem bivakiranju, češ, enkrat je na prostem prenočeval v težki steni, a nikoli več ne bo!

Vreme je bilo krasno. Po znanem potu smo splezali do rdečega previsa; Ignacio ga je presenetljivo hitro obvladal. Zdaj smo se hoteli držati bolj na levo nego zadnjikrat in čim prej doseči kamine na levi pravega raza. Po mnogih poizkusih nas je smer zavedla na Comicijevo pot; njej smo morali slediti do najvišje točke, ki jo je bil tedaj dosegel; potrebovali pa smo za to mnogo manj časa. Na ozki podvisni gredici sem morala célo uro čakati in se boriti proti dremavici, da nisem izpustila redkih prijemov ter se — prehitro povrnila v dolino. Po razpetju ene vrvi sem dosegla grédo, kjer smo se bili prvokrat morali vrniti; tam sem smela nadaljnjo uro čakati. Oba mladeniča sta bila spredaj pri težkem delu; jaz nisem mogla niti gledati pri delu, ker sta bila skrita za izbočenim razom in se nista niti toliko ponižala, da bi povedala, kaj nameravata. Samo poskušati sta hotela. Enkrat smo stopili med seboj z vrvmi v zvezo, da sta k sebi potegnila še nekaj klinov in karabinerjev.

Oče Dibona je zelo obžaloval, da ni vzel s seboj svoje pipe. Dvomil je, da bomo uspeli; Ignacio tudi. Le Lipovec je trdovratno trdil, da bo že »šlo«; potem pa bo laglje. S svojo trdno vero je potegnil za seboj tudi Ignacija; oba sta poskušala in poskušala in končno je res — »šlo«, dasi — kakor sta pozneje povedala — skrajno težko. Z očetom Dibono sva si oddahnila, ko sta se onadva prikazala kakih 10 m nad nama, in sva mislila, da jima bova mogla kmalu slediti. Kaj šel! Izginila sta, preiskala sta bližnjo smer in trajalo je še dokaj časa, da sva končno prišla midva na vrsto. Morala sva naravnost kvišku, ker bi varovanje bilo nemogoče ondi, kjer sta bila splezala onadva. Pa kaj naju je čakalo! Navpična, deloma previsna, silno krušljiva stena! Oče Dibona, z nahrbtnikom in spolzkimi, platnenopodplatnimi plezalniki, se je pošteno trudil. Kaj naj pravim o sebi? Najbolj me je bilo strah, da se take skale zaletijo v mojo glavo; prav oddahnila sem si, ko sem zgoraj dospela k onim. Za prihodnjo dolžino vrvi je bilo res lahko, a preko raza smo videli, da nas tam čaka zopet težko delo, dasi ne tako brezupno. Do nekega previsa bo gotovo šlo; kaj pa je na oni strani, nam je bila še uganka; a Lipovec je — zatrjeval, da ne more biti težko... No, nismo ugibali, ampak smo se okrepčali z južnico, edino ob tem dnevu. Vrsta kaminov, izpočetka zmerno nagnjenih, je peljala na levi strani raza kvišku; zdaj sem se Lipovčevega optimizma nalezla tudi jaz; nisem dvomila, da bomo prodri.

Podjetno je — kakor vihra — Lipovec silil naprej, ko sta oba Dibona še imela posla z urejevanjem kupca vrvi. Prišla so še pač težavna mesta, a niso nas mogla zadržavati. Gora je skrbela za izpremembo, pozdravljajoč nas zdaj pa zdaj s kamenitimi bombami; tudi medsebojno smo se s kamenjem napadali (samo jaz sem bila miroljubna, ker sem šla kot — zadnja); saj je bilo vse rahlo zloženo; Ignacio se je pozneje čudil, da ni bil nihče od nas zadet.

Vendar je naš podvig postajal počasnejši; sence daljše. Zagonetni previs nas je iznenadil; pričakovali smo, da nas privede na greben, prisilil pa nas je, da smo se spustili v grapo kamina na levi strani. Daljše in daljše je bilo naše čakanje; videla nisem ničesar, ker sem se morala kolikor mogoče splaziti pod zaščitne skale; saj so mimo mene neprestano ropotale salve kamenja. Slišala sem potem udarce klada, živahen razgovor, zopet kamenje. Bila je že popolna tema, ko sem končno smela naprej, do nameravanega prenočišča. Lipovec se je spravil neposredno nad previsni kamin; v temi ni videl dosti, vsekako premalo, da bi dobro zabil varnostni klin; veliko je tvegaj, ko je to težavno sténco res premagal. Ostali smo nato preplezali desno stran kamina, ki je bila dosti lažja, dasi v temi dovolj težka. Zares smo bili vsi veseli, ko smo zopet združeni stali na široki, gruščati gredi, kjer smo mogli udobno sedeti. Nikjer v steni ni tako lepega prostora za taborjenje. Srečo pač moraš imeti, o planinec! — Ura je bila devet, nobenemu se ni ljubilo kaj jesti. Dibona je za trenutek posvetil s svojo žepno svetilko — in v tem trenutku so nas zapazili v dolini, čeprav niso nič vedeli o našem načrtu. Razposadili smo se. Del družbe je vso noč prečepel na enem mestu; oče Dibona pa, ki je bil le lahko oblečen, je vso noč precepel, da se je ogrel.

Izprva ni bilo posebno mrzlo, šele proti drugi uri je pripihal mrzel, neprijeten veter, ki nas je premrazil do kosti. Večer pa je bil čudovito lep. Jasno, zvezdnato nebo; mesečina razlita na gore vse na okrog, luna sama nevidna. Široka Peč je metala na nasprotno steno čudne sence, iz njih so rasli zmaji in pošasti vseh vrst. Pokojno so se svetile redke luči iz doline; zaradi vremena smo mogli biti pomirjeni. Tudi nismo dvomili, da so velike težave za nami. — Polagoma pa je izginila mesečina, in ko sem se pozneje v noči zbudila, sem zapazila, da tudi zvezd ni več in da se iz doline dviga lahka, sumljiva megla, ki vse ovija v sivino: nedvomljiva napoved, da prihaja dež. Zaskrbelo nas je; nismo pa mogli nič drugega storiti, nego čakati na svit; zdelo se nam je, da že čutimo prve kaplje. Končno smo mogli odriniti.

Prva naloga, malo metrov visoka sténca, se mi je zdela neizrečeno težka: udje so mi bili otrpli in premrli. Potem je šlo boljše, udje so se kmalu sprožili, gora se je nagibala nazaj, skala je bila lažja in po poldrugi uri čilega plezanja smo dosegli zaželeni vrh. Vsi smo se veselili, najbolj pa, mislim, Lipovec, čigar vroča želja se je končno izpolnila, ki pa je k uspehu tudi prispeval svoj vrli delež. Zdaj so res padle prve kaplje, a nas niso več prestrašile; zato so hitro ponehale.

Nekaj truda je zahtevalo iskanje dobrega sestopa, dokler nismo dosegli tako zvanega amfiteatra; krasna krnica je to, obdajajo jo strme stene. — Oče Dibona je hitel naprej po naše čevlje; ostali smo odstopili naravnost k taborišču, kjer smo delj časa počivali in se solnčili; solnce se je namreč zopet prikazalo.

Potem smo šli v dolino, večkrat se ozirajoč na lepi, zdaj premagani raz. Jedva smo bili v dolini, ko je zopet padal dež, mi pa smo bili veseli, da smo imeli v vsakem oziru srečo.

Tretjikat pa bi se res — ne spravila nad Široko Peč.

(Pripredil dr. J. T.)

Na Olimpu, prestolu bogov

Naši fantje, ki so leta 1934 obiskali Prestol bogov, so me s svojim opisom močno navdušili za to edinstveno goro v solnčni Grčiji. Mistična preteklost in burna polpreteklost sta ustvarili okrog nje poseben čar. To me je vnelo, še bolj pa so me vabili resni plezalski problemi, ki jih nudijo silne stene krone Olimpa, Stefanija, obeh Mitik in Skoliona. Tovariš Vinko Modec je bil istega navdušenja. In ker se je obenem pripravljala odprava Slovenskega Planinskega društva v Bolgarske gore, sva sklenila, da najprej tam poskusiva svoje moči, a se nato pokloniva Olimpu. SPD naju je podprlo finančno in tako sva odrinila na bolgarsko in grško planinsko turo. Prinesla nama je dosti užitkov, a tudi mnogo truda, da ne rečem trpljenja; uspehov pa ne toliko, kolikor sva si jih želela.

V naslednjem pojdite z nama v kraljestvo Olimpa in sledite mojemu dnevniku.

Slovenci smo se že nekoliko udomačili na Olimpu. Kar dobro se mi je zdelo, ko sem na Veliki Mitiki odkril poleg podpisov lanske ekspedicije¹ v svoje veliko presenečenje še list, iztrgan iz dijaške knjižice nekega ljubljanskega zavoda, na njem pa podpisava dveh »Kranjcev«, ki sta kar na tihem obiskala bivališče bogov. Midva z Modecem sva tedaj že četrta znana slovenska partija na Zevsovem tronu; kajti v Beogradu živeči slovenski botanik Lindtner Vojteh ga je v družbi tovarišev tudi že posetil.

24. VII. 1935. — Silni napor, ki so jih od naju zahtevale gladke, vertikalne stene Maljovice (v Bolgariji) in še nevarnejše njene travnate vesine, so nama še precej ležali v kosteh, ko sva lezla za svojima živinčetoma iz Litohorona preko Stavrosa proti gostoljubni Špilji, letni rezidenci Itakissiosa, slikarja-idealista. Za vzpon sva si izbrala noč, da bi ušla pripeki južnega solnca. To se nama je res posrečilo: mrzlo je bilo ko pozimi. Povrh je mene ostudno bolela glava in prav s težavo sem se privlekel do Špilje, ki jo je fantastično razsvetljeval žar malega ognja.

»Artiste, peintre d'Olympe«, monsieur Itakissios naju je prav pri srčno pozdravil. Prav nič se ni vznemoljil, ko sva ga zmotila v snu, kakor se tudi ni jezil nad šestorico prijaznih Francozov iz Soluna, ki se mu je — meni nič, tebi nič — kar za ves teden vgnezdila v njegovo itak ozko Špiljo. Sredi noči mi je skuhal »du thé d'Olympe«, čaja iz zdravilnih zelišč, ki rasto po pobočjih nad Špiljo. Res me je, kakor leto poprej prijatelja Marjana, hitro pozdravil. Ker so ves prostor zavzeli ostali gostje, sva brž postavila šotor in zlezla v spalne vreče.

25. VII. — Žarka svetloba naju je naslednjega jutra zbudila. Brž ven! Mrzli nočni veter se je izkazal, vreme je bilo prav nebeško. Nebesno modrino sta motila le dva orla, ki sta risala svoje silne kroge nad Kalogherosom. Dobri Itakissios je nama sestradancema že skuhal

¹ Glej članek prof. M. Lipovška v Planinskem Vestniku »Na Olimp« (1935, str. 88 i. sl.).

zajtrk. Ko so se Francozi — vsi malone v promenadnih oblekah — odpravili proti Skurti, je na najino veliko presenečenje odnekod privlekel »Planinski Vestnik«, obenem s francoskim prevodom prof. Lipovškovega članka o Olimpu. Vsebine in udeležencev lanske ekspedicije ni mogel prehvaliti. Preprosila sva ga, da nama je pokazal nekaj svojih res divnih planinskih slik; pravi, idealni umetnik je,

Foto ing.
Avčin France

Krona Olimpa s Skurte

dasi sem opazil, da v Atenah nekam drugače sodijo o njem. Ne morejo se sprijazniti z mislijo, da se more človek dvajsetega stoletja odreči vsem dobrinam sveta in postati puščavnik na Olimpu. Pa je menda le o n potomec starih, ponosnih Grkov, dočim o današnjih Atencih tega ne bom trdil. Atene živijo dandanes le na površju od odseva minule slave.

Slikar me je peljal proti sedlu Petrostrungi. Spotoma mi je pokazal požgani gozd, ki brezmočno steza svoje očrnele, mrtve roke proti nebu, kakor da tudi on pričakuje novega življenja od zgoraj.

»La vue la plus triste au monde« (»Najžalostnejši pogled na svetu«), je dejal, ves razžaloščen . . . Ne bo mnogo ljudi njegove vrste na svetu dandanes!

Popoldne sva s slikarjevo pomočjo tovorila svoje krošnje proti Skurti. Breme in neusmiljeno solnce sta me že zmagovala; toda nenadni, povsem nepričakovani pogled s Skurte na nebeško krono Olimpa me je poživil. Itakissios trdi, da je pogled na osrednje vrhove Olimpa v prvem jutranjem solncu brez primere, »la vue la plus belle d'Olympe« (»Najlepši pogled Olimpa«). Nedvomno ima prav.

Dolgo spotikanje po drnastem grebenu, ki veže Skurto s Prerijo bogov, nama je nekoliko zlezlo v noge. Nahrbtniki »v tri nadstropja« so tudi doprinesli svoje k najinemu razpoloženju. Prepirala sva se,

Foto ing. Aočin France

Najin dom pod Stefanijem (2550 m)

kje naj šotoriva: tam ko lanska ekspedicija ali kar pod samo zapadno steno Stefanija? Ta je bila namreč najin prvi in glavni cilj. Pa je odločila o najinem bodočem stanovanju voda, ki je v globoki kotlini »Gourna Prophitis Ilias² — »Elijeva konta«, bi rekli mi — prijetno curljala izpod snega preko skal. Nama so jo izdale ovce, lanska ekspedicija jo je bila prezrla; res so malo mehkeje spali na travnati Issoma Prophitis Ilias, a hodili so zato po vodo pol ure daleč, prav pod vzhodno steno Stefanije. Midva sva pa imela vodo kar na pipi, na par korakov. Vinko je iztaknil star pastirski zaklon v obliki kamnite stene; z dovoljenjem njegovega gospodarja, ki se je nenadno pojavil, sva ga strokovnjaško predelala v hišo, sicer brez strehe, a s polno shrambo, dobro zaščiteno pred nepovabljenimi gosti. Brž sva v hišo postavila šotor in začelo se je zaželjeno kuhanje. Kar se prežganke tiče, je Vinko neprekosljiv mojster.

² V Kurzovi karti »le Gourna Ilias«, popravil Itakissios.

Zadnji odsev velikih kumulov tam daleč nekje nad Sveto goro Atos so dajali Stefaniju tik nad nama čudovit, prav skrivnosten, skoro strog izraz. Nisem se mogel otresti misli na stara božanstva, ki naju kje z vrha opazujejo, dasi vem, da so bila le tvorbe glav, ki so tudi iskale tega, za čimer človeški rod hlepi od nekdej, Večne Resnice... Mešanih občutkov sem zlezal v spalno vrečo.

26. VII. — Nič kaj se nama ni mudilo zjutraj; dan sva bila namenila za informativen sprehod po grebenih. Ob najlepšem vremenu sva udobno lezla proti škrbini med Stefanijem in Veliko Mitiko, odtod pa kar v čevljih po raztreskanem severovzhodnem grebenu in deloma po laštasti steni zložno na vrh. Razpoložila sva se po toplih ploščatih skalah in uživala širni svet pod seboj. Že samo za ta pogled se izplača ves trud po makedonskih vlakih in grški vročini! Solunski zaliv, en sam ogromen lok, čudovito sestavljen iz samih manjših lokcev, Halkidika, sveti Atos, Tesalska ravnina, gorati Epir, v daljavi pa modre Albanske gore, nam nepristopne — vse tvori čaroben krog okoli Olimpa. Le tja proti Kreti je svet odprt v nedogled: »thalassa!« Slavni dnevi grške preteklosti se mi nejasno vrste pred očmi, zdaj mi je žal, da sva si bila vedno v laseh z zgodovino. Takrat, v letih nerodnih, pač nisem nikdar mislil, da bom kdaj hodil po potih olimpijskih božanstev. In pod nama v sinji globini razrito dno Velike Sklede — Megala Kazania — nad nama pa cel aeromeeting najpopolnejših letal vseh tipov: kraljevski orli, krokarji, kavke in vse polno bliskovitih hudournikov. Tudi naš stari plezalski tovariš, skalni plezalček, ki mu vsi zavidamo njegovo specialno previsno tehniko, zvedavo ogleduje naju, vsiljivca. Vse zemeljske brige so odpadle, srečen sem!

Toda treba naprej. Mesto da bi šla preko Male Mitike, sva se po gruščati grapi spustila prav do vznožja grebena in potem zopet lezla nazaj nanj, na Skalo. Kar slovansko zveni to ime. Pa naju ni držalo; brž sva stekla po ravnem grebenu na Skolion. Vinko je pa na vrhu, pomislite, skoraj stopil — na planinskega zajca. Smrtno preplašen jo je ubral dolgouhec po skalnatih ploščah, ko majhna rjava žoga je odskakoval od pečin.

Sediva na možicu, preko dva metra bo visok. Slikam in opazujem silni polkrog, ki ga tvorijo stene Stefanija in obeh Mitik s podaljškom do Skoliona in preko. Nekam sumljivo lahek izgleda najin cilj odtod, če ga površno gledaš. Vse preveč sva se ustila, kako bova šarila po stenah in vlekla črne črte po fotografijah. Kazen je prišla še prekmalu.

Najin lokalni ogled je bil končan; ko sva še ugotovila, da je ves svet od Kalogherosa preko Palimanastrija tja proti Kristakiju pravzaprav diven smuški svet, sva se obrnila proti domu. Spotoma je Vinko staknil dve krasni orlovski peresi; slabše mi je po dolgih prošnjah milostno prepustil. Našla sva še razmesarjeno trupelce ponosnega sokola, delo orlovskih krempljev. Čudno, na Olimpu sovraštvo med obema junaškima pticama! Š peresi za klobukom naju nihče ne bi ločil od pravih Kleftov, bivših gospodarjev Olimpa. Z njimi je izginil velik del njegove romantike.

Doma naju je že čakal pastir. Predstavim vam ga: gospod Sterio Barba iz Larisse. Iz čudovito umazanega mehu nama je v vse skode-

lice nalil še čudovitejšega mleka, penastega, gostega; ko nektar je teklo. Ko sva mu ponujala drahem, se je razburil, kaj da misliva! Pri nas bi bilo najbrž drugače. Smo pač bolj civilizirani!

27. VII.

Nekam tesno mi je bilo, ko sem se v zgodnjem jutru naslednjega dne spotikal po debelem grušču proti Porti, nič kaj nisem zaupal

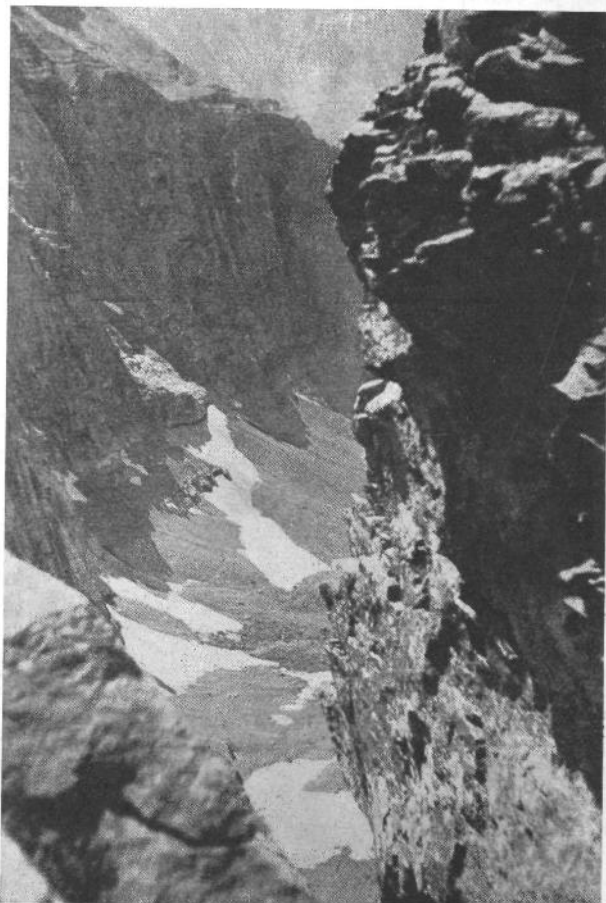

Foto ing.
Avčin France

Pogled v Megalo Kazanio z grebena Mitike-Skale

rdečim skalam Stefanija. Pa mi je veseli slikarjev pozdrav s sedla pregnal vse temne misli. S svojim dečkom da je prišel gledat najino plezarijo. Gledal je lani Comicija in se že nekoliko spozna na kline in vrvi. Mladeniški ogenj oči ga izdaja; vem, da bi koj tudi sam poskusil.

Brž smo vsi pod zapadno steno Stefanija. Vstopa nisva iskala, samo eden je mogoč. Od vznožja osrednjega stolpa gresta dve značilni črti. Leva pelje v obliki pokline na manjši stolpič, prislonjen na steno, desna pa predstavlja strmo polico. Ta polica je edina pot v plitvo

zaseko med obema silnima stolpoma Stefanija. Vsak poskus drugje je brezupen. Stolpa sta kar opasana s previsi. Eden, najznačilnejši, moli najmanj pet metrov v zrak. Odločila sva se za polico (smer a).

Navesiva si vse mogoče zanke, okrog pasu sem kakor jež, sami klini. Vinko prime »u ime božje« za skalo in zleze prvi meter, pa tudi nič dalje. Nekaj godrnja, strašno se razkorači, pa le ne pride nikamor. Čudim se; saj je videti vse tako lahko in enostavno! Nazadnje izjavi, da se mu še ni primerilo, da bi moral kar za prvi meter zabijati klin. In zabija, klin za klinom. Pastirček se pa čudi najinemu početju in vpraša Itakissiosa: »Zakaj počno to?« Čez par ur sem se sam izpraševal isto...

Kmalu pridem sam na vrsto. Brž sem razumel, kako in kaj. Teren se vidi od spodaj lahek; ko pa stopiš nanj, ni ne stopa ne prijema. Skladi vise navzdol pod kotom 25 do 30 stopinj. Vrh tega je kamen škrljasti apnenec, ves gnil in preperel. V lepo sva zašla!

Pa Vinko leze trdovratno naprej po strmi, viseči polici. Cele galerije klinov zabija, jaz jih pa pulim — s prsti. Vsako stopnjo mora posebej očistiti. Čiščenje obstoji v tem, da polico razklada v sloje in meče ploščo v globino, dokler ne pride do žive skale. Itakissios je že pobegnil pred najinimi izstrelki. V nekem oglu, kjer se polica prelomi, se nama zatakne. A škripčev poteg — Vinkova neprecenljiva plezalska iznajdba — naju tudi tukaj izmaže iz neprijetne situacije. Pod strehastimi prevesami se Vinko počasi, po polževo, priplazi na nekako prižnico. Poskuša zabiti varovalni klin, vse zaman. Da vsaj malo zavaruje mene in tudi sebe, začne pometati prižnico. Vem, da je pometal za celo tono skalovja in prsti v Megalo Kazanio, pa še ni sedel varno. H kupu razvalin sem še jaz doprinesel svoje.

Na prižnici sva se inteligentno spogledala. Najina polica je izginila, nadaljuje se šele tri metre višje v obliki kakih 30 metrov dolge vodoravne prečnice, ki pelje v kot med obema glavnima stebroma. Povsod drugod je vse zaprto z ogromnimi prevesami. Prav nad nama se je eden teh kolosov odtrgal, njegovi sledovi so še vidni v Veliki Skledi. Polica je torej edino upanje. Toda kako nanjo, ko se nama nikakor ne posreči zabiti pošten klin za spuščanje? Pa jo je le prevaril Vinko. S kladivom je toliko časa tolkel po nekakem skalnatem nosu, da je priredil ležišče za vrv. Brž je visel v zraku nad začetkom police, ki teče kot ozka galerija nad spodnjim, previsnim in popolnoma nemogočim delom stene. Širok prestop in že je zopet začel z zatikanjem klinov — z zabijanjem ne smem reči.

S prižnice sem se spustil s težavo; paziti sem moral, da v hipu, ko sem lezel v Dülferjev sedež, ne snamem svoje gugalnice iz ležaja in sedem v — Kazanio. Izgoljufal sem še prestop in nato snel vrv. S tem sva si zaprla pot nazaj.

Zopet čiščenje in bombardiranje. Dvojna vrv le s težavo teče skozi karabinerje, zato Vinko trudoma napreduje. Na koncu police zopet zmanjka vsega. Škripčev poteg naju zopet reši. Lagodno razloži Vinko svoje dolge ude nad globino, se nagne nazaj in v desno ter preči v stranskem tegu okoli gladkega rebra na dobro stojišče v omenjenem kotu, jaz pa za njim.

Mislila sva: sedaj se začne izprehod. Vsaj podoba je bila taka. Pa nama je prekrizalo račune, meni prav na debelo. Smer vodi navzgor v nekakem žlebu, ali bolje v plitvem kaminu (2). Toda, komaj se je tovariš dotaknil stene, že je vse začelo razpadati.

Plazi se s hrbtom proti dnu kamina; a kar na lepem se mu vse podre za hrbtom. Brž se obesim na varovalni klin in zlezem v levo, njemu pa popadajo razvaline mimo nog v zrak. Z vso previdnostjo se

Foto ing.
Avčič France

Zapadna stena Stefanija in Velika Mitika s Skoliona

P = Porta; a, b = dva poizkusa; S = stolp; I. in III. = konca smeri b; 2 = konec smeri a

preplazi kakih 5 metrov višje na vrh žleba. Odtod sta dve poti možni. Gladka, dve dlani široka poklina, ki pelje v rdeče, odurne in malo vabljive prevese, je skoro nemogoča. Druga možnost, prečnica po lašti okoli stopčka, se zdi boljša. Torej poskusimo!

Pa se je zopet pričela stara pesem. Ko Vinko prime za steno nad polico, se ta lepo prikloni v obliki velike škriljaste plošče. Položaj je kar resen. Vinko do skrajnosti razkoračen nad krušljivim žlebom tišči

z rokami ploščo v njeno ležišče v steni. A plošča ne obstane. Kam z njo? Dol mora! Samo kako?

Stojim prav pod tovarišem in plošča mi meri na glavo. Brž pobrem vso vrv in jo stlačim v luknjo pri desnem kolenu. Obesim se na varovalni klin in se nagnem čim bolj v levo, iz žleba. Toda Vinko v svoji obupni situaciji ne more vreči plošče z eno roko čez glavo — med nogama mu zdrsne v žleb. Pada, pada srečno do mene, a v višini moje glave se nekam zadene, odbije v desno, se prekolje ob steni na dvoje in odskoči v levo — name, en kos v hrbet, drugi v nezavarovano desno nogo, ki ščiti vrvi . . .

Ne vem, da bi bil kaj mislil v tistem hipu. Ostra bolečina mi je stisnila srce, obstalo je. Nad Skolionom se je stemnilo, črn zastor mi je padel preko oči. Nato mi je postalo sladko, lahko, prijetno, prav kakor nekoč, ko sem z Mangrtove stene letel meglenemu morju in smrti v objem. Brez moči sem obvisel na varovalnem klinu.

Ko sem se zdramil, je Vinko stal še vedno nad menoj, kakor kip, brez besede. Čudno, vsa bolečina je izginila; hotel sem kar takoj naprej. Toda tovariš je spoznal situacijo, napravil je edino pravilno: klin, in po vrvi do mene; nov klin, dvojno štiridesetmetrsko vrv skoz, mene nanjo, Prusikova zanka okoli prs, zaradi varnosti za slučaj ponovne slabosti — in brzo po zraku v Kazanio . . .

Spuščal sem se skoro nejevoljen. Saj sem vendar zdrav — pa umik! Iz špranj pod previsi so mi pod nogami švigali hudourniki in me sikaje obletavali. Gnezdiijo tam, varni so pred vsem, samo pred človekom ne. — Kmalu sem stal v grušču.

Bolečine v nogi so se zopet pojavile in vsak korak je bil težji. Šele sedaj sem si sebe ogledal. Nad členkom je bila skozi debele dvojne nogavice prav do kosti gladko izbita ostra, okrogla luknjica. Plezalnik poln krvi. Prvikrat sem imel priliko opazovati lastne kosti. Diagnoza: »Kost cela, a pokostnica poškodovana. Možne posledice: vnetje pokostnice, gnojenje, sekvestracija, mogoče celo — Bog me varuj — kostna tuberkuloza.« Vse to mi je ključalo po glavi, ko se je Vinko po zraku prisukal do mene. Brž sva pobrala najino šaro in združenih moči nastopila bolečo pot proti šotoru, v moje bodoče višinsko zdravilišče. Za pot 20 minut sem rabil — dve uri.

Kakor ubit sem legel. Moja edina želja je bila, dobro se spominjam, da bi ležal kje na Ljubljanskem Barju, v gosti travi. Gledal bi na skrivnostni Krim in užival sveto, zgovorno tišino narave. Olimp se mi je pa zameril.

28. VII. — Nedelja je. Noč sem prestal v groznici. Noga ne prenese najmanjše obremenitve. Nebo je jasno, ko v posmeh. Rana se pod obvezo noče celiti, krvavi in krvavi. Napravim poskus. Razvežem jo in jo izpostavim blagodejnim žarkom solnca. Pa se je obnesel ta moj napad na zdravniško znanost; rana se je zaprla. Vinko se je odpravil proti Spilji po novo hrano. Ostal sem sam, pa ne dolgo. Dobil sem obisk; dva pastirja sta prišla, Kosta Barba, oče Steriov, in Triandaphil Karamitro iz Katerinija. Čas nam poteka v prijetnih »grških« pogovorih. Občudujemo karte, kompas, zlasti pa višinomer in aluminijasto čutaro. Ko sem po dolgem gruntanju le pogodil, da se

Škripčev poteg. Smer a (2)

Foto ing. Avčin France

človek po grško pravi »antropos«, se je moj ugled v njunih očeh izdatno dvignil.

Ni mi dalo miru popoldne. S podporo dveh cepinov sem se zvelkel na Vrh svetega Elije. Užival sem silni pogled na Stefani. Spomnil sem se na Prisojnik in na vzorni, vse premalo poznani opis »Cyclopsa« izpod peresa naše Miss Copeland. Rad bi vam Stefanija opisal tako, pa sem preneroden. Med razvalinami stare kapelice sem zaspal, poleg malega grškega križca. Prebudil me je strupen mraz, bil sem v megli. Sumljivo grmenje in besni lajež Steriovega psa sta malo pospešila mojo vrnitev; brž sem bil v šotoru. Prišel je Vinko s celo zalogo »pleha«. Iz same objestnosti sva pospravila japonsko konservo, salmono iz Jokohame — pod vrhom Olimpa ob dišeči kavi, dva Kranjca... Svet je prav za prav majhen.

29. VII. — Status quo ante, noga še vedno ne deluje. Stefani, »le Couronné«, se pa smeje v solncu. Dobro naju je udaril Zevs za zahrbtni napad na njegov prestol!

Vinko se demonstrativno ne gane od šotoru, jaz jo pa mahnem po treh in po štirih proti Stefaniju. Poskusim po severnovzhodnem grebenu, pa se v pravem času spametujem. Res je lahek, a s samimi rokami ne gre. Po običajni poti preko škrbine napredujem kar hitro. Po štirih lezem po ozkem grebenu proti glavnemu vrhu. Slovita stopnja malo pred vrhom, ki jo opisuje Marcel Kurz, mi ne dela težav, dasi je precej zračna. Le divje šviganje hudournikov okoli moje glave me moti. Sikanje sabljastih kril je preveč slično zvoku padajočega kamenja.

Sedim na vrhu in poslušam Steria, ki poje nekje pod Skalo otožne grške pesmi.

Pa me zmoti črna senca, ki se potegne preko globine pod menoj. Orel! Proti Porti leti, še prej malo pogleda Vinka, ki kuha cvrtje. Poznam orlovo navado: letel bo čez Porto, malo premotril zapadno steno Stefanija in koj bo tu. Nisem še dobro prijel cepina, že se pripelje mimo mene, na nekaj metrov. Ne vidi me? O pač, stisnil je krila. Bliskoma se prevrže in ko kamen pade proti ozebniku. Mogočen pogled, vreden Olimpa! Ko se čuti izven nevarnosti, razširi malo krila in v enem samem zaletu splava na Mitiko, ne da bi trenil s krili. Toda slabo je naletel. Cel roj kavk in hudournikov se mu vrže nasproti in kraljevska ptica jo jadrno popiha: Mnogo miši je pač mačkina smrt.

Sledim mu z očmi, proti Skalionu leti. Šele tedaj sem opazil še štiri njegovega rodu. Veselo so se prevračali in lovili nad Skolionom, krila so se lesketala v solncu. Kar naenkrat se je, ko na povelje, vseh pet orlov obrnilo in se je ko eskadra težkih bombnih letal usmerilo naravnost proti meni. Ta trenutek bi se bil pravzaprav rajši videl v šotoru poleg Vinka. V hipu je završalo nad mano in vsa petorica je začela opisovati divje kroge tik nad mojo glavo. Točno sem razločil ogromne kremplje, ki so prosti viseli navzdol. Priznam, da mi je bilo malo vroče. Na ozkem grebenu med Kazanio in Gournu, pa še s polomljeno nogo, samo s cepinom in eden proti petim, to gre na živce. Fotografirati sem kar pozabil. Pa so se me brž naveličali. Morda se jim moj cepin le ni zdel povsem nesumljiv. Kakor so prišli, tako so nenadno izginili. Nekaj časa so se še zlatila njihova krila nad Skolionom, potem sem jih izgubil iz vida.

Ponovnega obiska si nisem želel. Brž sem se spravil z vrha in se pridrsal do vznožja grebena, bolj po »ta gvišni nogi« seveda. Steriove ovce so še bile v Gourni, Steria in psa pa nikjer. Ves sem bil zaposlen s svojo uporno nogo, ko me je nenaden prestrašen meket cele črede prebudil. Tega, kar sem videl v sledečih trenutkih, mi vsa civilizirana Srednja Evropa ne more več nuditi. Prav tisti ogromni orel, ki sem ga opazoval z vrha, se je spravil nad majceno sivo kozico. Stala je na robu stene, ki pada v dno najine Gourne, ptica pa jo je besno obletavala, bijoč s krili. Torej je vendar res, da orel skuša potisniti svojo žrtev v globino! Mahal sem s cepinom in metal kamenje, pa se je kraljeva ptica malo zmenila zame. No, pa mu je požrešne namene prekrizal velik kozel: Sklonjene glave se je zakadil proti roparju in ta se je res dvignil. Kozico pa so vzele tovarišice v svojo sredino.

Vinko je prilezel iz šotora, ko je bil prizor že končan. Orel pa je ko senca še dolgo plahutal nad prestrašeno, stisnjeno čredo. Moje ornitološko znanje sem obogatil za nov, prekrasen list iz knjige narave. — Zlezal sem v šotor.

Končno se le priziblje Sterio v svojem kožuhu in s palico svetopisemske oblike. Sede in ne zine. Pa sva mu s kranjsko slivovko le razvezala jezik. Počastil naju je s polovico za silo opečene ovčje noge, privlekel jo je kar iz žepa. Ovca da se mu je ubila in sedaj jo pomalem je. »Spustila« sva se v pogovor, po Vinkovem mnenju vreden zvočnega

filma. Sterio zna poleg grščine malo bolgarsko in celo par angleških besedi. Pa sva si le dopovedala, da je bil grški asker, Bolgari da so mu prestrelili nogo in prsa, Turki pa z bombo glavo in prst. Tri mesece je jedel samo fižol, tri mesece pa zopet samo grozdje, v Janini. Kot bolgarski ujetnik je tolkel »petra na dromos« (kamenje na cesti), pozneje pa v Prusiji, odkoder so ga poslali nazaj. Trije so pobegnili na

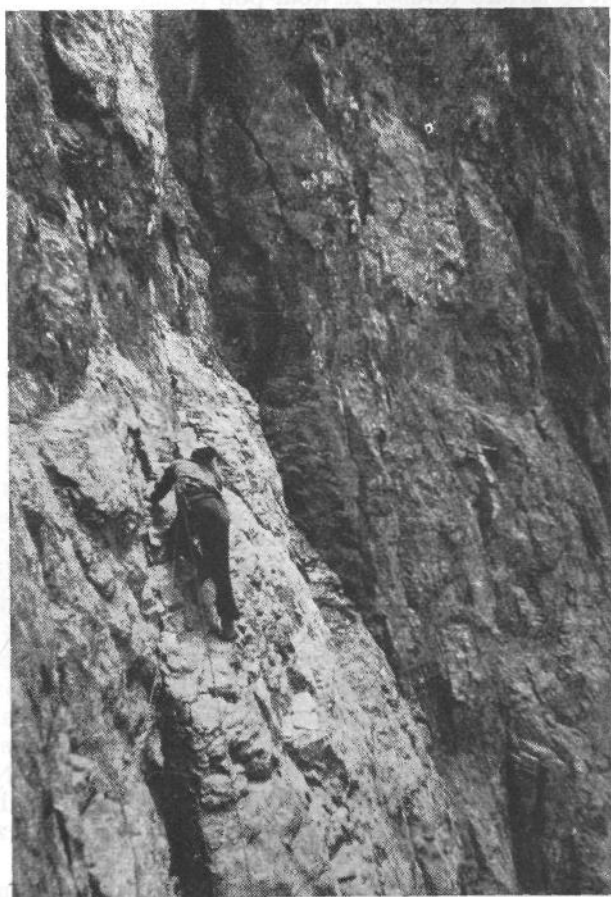

Foto ing.
Aocin France

Na prečnici. Smer a (2)

neko rusko ladjo, ki jih je skozi »Mavro thalassa« (Črno morje) pripeljala v Solun. Od imetja mu ni ostala niti desetina, pač pa žena in tri »malečka«. Govoril je srdito in glasno, da je odmevalo od Stefania. Čul bi ga bil na Porto. Njegov temni klasični obraz je bil čudovito resen. Midva sva ga razumela.

30. VII. — Noga je malo boljša. Skleneva ponoviti poskus.

V plezalnikih — čevljev ne morem obuti — lezem preko Porte v Kazanio. To pot sva se odločila za drugo smer; kajti ona med stolpoma je le prehuda, zlasti zame, ki plezam le z eno nogo, na bolno se

le malo opiram. Če se nama posreči prilastiti si značilni stolp (5), ki sega do pol stene, bo naprej mogoče res šlo. V poklino desno od stolpa pa sva nameravala zlesti postrani z leve strani, kjer tvori stena vogal in kjer skalovje vsaj v spodnjem delu ni tako neugodno.

Vstopiva v položno poklino (smer b). Zanašati se morava le na trenje plezalnikov; prijemi so večinoma spodnji. Pa gre le precej hitro naprej do prve široke terase. Iz kota pod podaljškom stolpa se vzpenjava po trdni pečini preko malo prevesne stopnje dokaj lahko na drugo ploščad, od tu pa čez malo stopnjo do podnožja samega stolpa. Levo vodi proti njegovemu vrhu gladka poklina, navpična in dvakrat zaprta. Tu bi bil vsak poskus samomor. (I.). Poskus po stolpu samem propade; sami strešičasti previsi zapirajo pot. Tudi zgornja polica, ki vede okoli stolpa, naju potegne — na sredi je zmanjka! Šele nekaj metrov nižje sva našla čudno pot okoli stolpa. Gladka, nagnjena polica (II., III.), ki jo drže žmulaste prevese, vodi ob kompaktni steni okoli stolpa; kakih 25 metrov je bo. Vinko se splazi čez njo samo s trenjem. Prijemov in špranj ni. Hočem mu slediti, pa glej smole: ena vrvi se je zataknila nekje pod prevesami. Nikakor je ne morem sprostiti. Vinko mora nazaj, dasi je že v desni poklini, ki je baje razmeroma dostopna.

Vreme se je med tem spremenilo. Iz Velike Sklede so se dvignili oblaki belih par in zavili naju in stene v mlečno kopreno. Gostota napreduje in kmalu se vlije dež. Midva pa vsak na enem koncu vrvi, ki neče nikamor! Prijetno!

S samim trenjem Vinko ne more nazaj, polica je postala spolzka. Škipčev poteg na slabo zabitem klinu oskrbi potrebno komponento sile in, ko je tovariš zopet pri meni, srečno osvobodiva vrvi. Pot skozi zrak v grušč ni bila prijetna, trenje mokrih vrvi je bilo veliko. Pobita sva se pobrala v šotor. — Tudi drugi poskus je propadel. Smola, smola...!

Opoldne se je malo zjasnilo. Sterio je pripasal svojo čredo na pobočje Sv. Elije in lepo zaspal. Pa se je Sveti Ilias javil osebno med gromom in nalivom. Toda Steria ni zbudil. Ko je Vinko malo pokukal na vreme, mi je začuden pokazal črno piko: Sterio je nemoteno spal v plohi, le s svojo bundo se je pokrnil. In to kaki dve uri! Neverjetno: ti ljudje prebivajo pol leta na znano viharnem Olimpu brez vsake strehe; skalni zakloni v obliki male stence so jim edino zavetje. Pa se nihče ne prehladi...

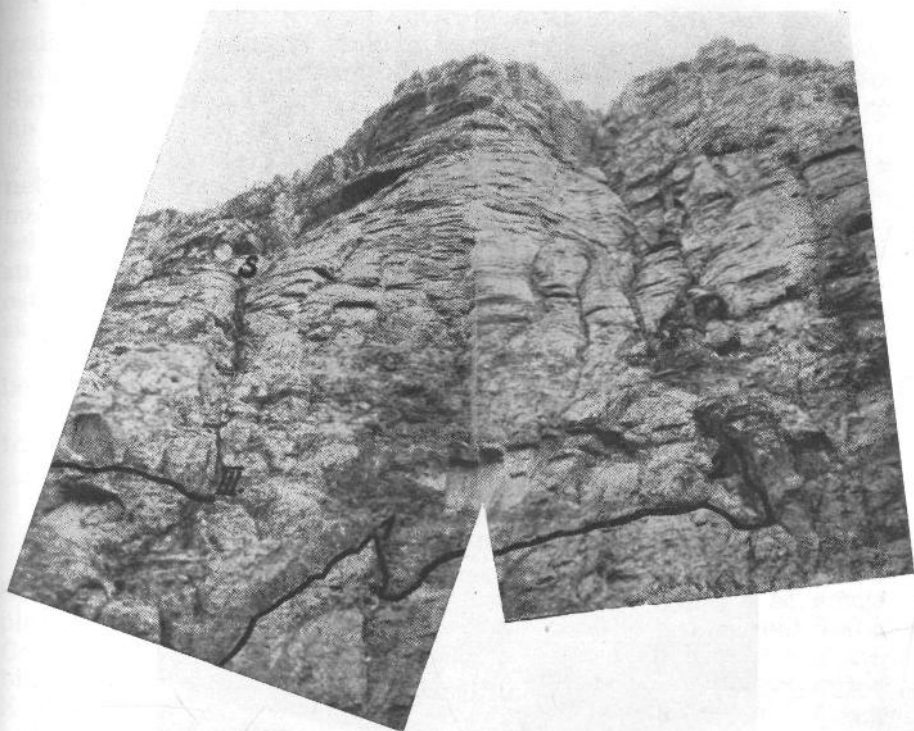
31. VII. — Zopet dež. S stene nad nama grmi kamenje. Špirita nimava več, jedača gre h koncu. Kaj nama še preostane? Zatrobiva splošni umik. Zloživa hišo in krošnje, ki so bile, žal, še vedno trinadstropne. Še požirek olimpijske vode, nato počasi zlezeva iz Gourne, rebus infectis.

Ko sem šepal preko Planote bogov, mi je pogled nenehoma uhajal nazaj. Goste megle so se podile iz Kazania in so preko Porte padale v Gourno. Nad njim sem v medlih obrisih komaj razločil nazobčani rob krone. — Stefani se je smehljaj — Vinkovi zalogi neporabljenih klinov in moji pokvarjeni nogi...

Na robu planote sva se poslovila s Steriom, najbrž za vselej. Pes, ki je sicer vedno besno režal na naju, je bil miren. Zadnji pogled na

Stefani — za ta hip se je milostno odkril — in Issoma Prophitis Ilias je bila za naju le še lep, nepozaben spomin.

Vsa tista dolga pot do Spilje preko travnatih strmin Skurte in sedla Petrostrouge, kjer sva srečno odbila zadnji, besni napad poldivjih ovčarskih psov, je bila zame ena sama pokora. Vneta noga in nahrbtnik kakih 30 kg sta me spravljala v obup. Dobri Itakissios nama je nudil pomoč v vsakem oziru, od silne salate pa do obeh svojih

Značaj zapadne stene Stefanija

Foto ing. Avčin France

Detajl obeh smeri a) in b): s = stolp; 1 = prižnica; 2 = konec smeri a; III = konec smeri b

osličkov, ki sta prevzela najino prtljago. Iskreno, kar prijateljsko slovo, in odšla sva proti morju.

V nizkih čevljih in brez nahrbtnika sem še nekako hodil.

Bolelo me je skoraj manj ko oslička koža, ki jima jo je agojates strojil z debelo gorjačo, kar v taktu svoje pesmice. Ko je malemu razlamil batino na glavi, je še sedel nanj. Spoznal sem, da je osel prav za prav pametna žival. Kar zaželel sem si njegove neobčutljive kože. Tovore moramo itak molče prenašati vsi.

Proti pravilom ravnotežja naloženi avto naju je srečno dostavil na kolodvor. Brž sva na obali postavila šotor, potem pa v morje! Le čevlje je sezul Vinko in v popolni opremi je zabredel v tople valove Egejskega morja. Ko je prišel ven, sem opazil, da je vse cunje žrtvoval

Neptunu. Sledil sem mu. Taka kopel v neskončnem, nemirnem morju in še pod božanskim Olimpom (ki se je med tem seveda zopet zjasnil) je pač brez primere.

* * *

Nadaljnje poti po res zanimivi progi v Atene ne bom opisoval. Tudi Aten samih ne; niso napravile name vtisa, ki sem ga od njih

Foto ing.
Avčin France

Stajani in Skolion z vrha Sv. Elije

pričakoval. Vse, kar spominja na staro slavo, služi sedaj za črpanje denarja iz žepov radovednih tujcev. Ostri kontrast med luksuznim centrom in veliko revščino predmestij me je prijel. »Spend your honeymoons in Greece« (»Prebijte svoje medene tedne v Grčiji!«) bereš po reklamah. Jaz jih ne bi.

Polovična karta Jadranske Plovidbe naju je že čakala v Pireju. Za izredno prijaznost najina zahvala. Ko sva plačala še grško izhodno takso, skoraj večjo od karte za parnik, sem bil kar vesel, ko sem stopil na »Karadjordja«. Skozi Korintski prekop nas je vozil v Jonsko

morje; mimo kraja junaške smrti, otoka Vida, smo zapeljali v sinjo Adrijo. V štirih dneh smo bili na Sušaku. Oddahnil sem se, ko sem mesto blazirancev internacionalne ladijske družine zagledal poštene domače obraze.

Nič naju ne bi moglo zadržati ob morju; kar z avionom sva hotela domov. Žalibog je bil zaseden. Samo za kratek obisk Majki božji Trsatski sem še našel časa, potem naju je Plečnikarjev avtobus pognil proti domu.

Tam pri vstopu v Gorski Kotor, pred Mrzlo Vodico, sem kar lažje zadihal. Sveži planinski zrak in temni, silni gozdovi, živo nasprotje od solnca sežganim grškim obalam, vse me je dvigalo, poživljalo. Skrivnostni Risnjak na levi me je vlekel nase; kar izstopil bi, če se ne bi peljal — domov.

Precej sem že pretaknil sveta; toda kadarkoli sem se vračal v nebesa pod Triglavom, vedno mi je hitreje udarilo srce: »Skopó je meril lepoto Gospod, ko jo je trosil po zemlji od vzhoda do zahoda: šel je mimo silnih pokrajin, pa se ni ozrl nánje — puste leže tam, strmé proti nebu s slepimi očmi in prosijo milosti. Nazadnje mu je ostalo polno perišče lepote: razsul jo je na vse štiri strani, od štajerskih goríc do strme tržaške obale, pa od Triglava do Gorjancev.«

O domovina! Vedel je Cankar, kaj je pisal o Tebi; take njegove besede so večno žive, živé v mladih srcih in oživljajo mrtve knjige.

Naslednjega dne sem se šel zdraviti. Najprej na Barje, v mehko travo, potem šele k zdravniku.

D o d a t e k :

Odpravo, kakršna je bila najina, morajo tvoriti vsaj štirje. Spoznala sva to, ko je bilo prepozno. Rabila bi najmanj še enega plezalca za rezervo in pa potnega maršala ter ekonoma v eni osebi. Če bi ne bil na vso srečo kamen zadel moje noge, ko je visela v zraku, bi mi jo bilo zlomilo ko trsko. In če bi se bilo še Vinku kaj pripetilo? Kdo bi nama pomagal? Sterio?... Pokopali bi naju orli, če bi tudi samo kline izgubila!

Plezalci morajo biti v takih zapuščenih krajih za vse slučaje z lastnimi močmi zavarovani. Rešilnih ekspedicij tam ne poznajo, ker jih pač treba ni. Saj o kakem plezanju po stenah, kakor je Stefanijeva, nihče niti ne sanja.

Stene pa so vse, vsaj glavne, vse preje ko lahke, dasi so visoke komaj 300 do 350 m. S Stefanim bi pri nas, vsaj kolikor je meni znano, mogli primerjati menda edino še Rzenik v pogledu krušljivosti in previsov. Ves Stefani bi se dal razložiti v same plošče in ponovno sestaviti, pametneje, a lepše najbrž ne. Upam, da mi bo Zevs to opombo odpustil.

Kar se tiče potovanja, moraš biti kar poliglot, če nočeš, da ti hitro in spretno izpraznijo žep. S samo nemščino ne izhajaš, pomagaš si s francoščino, še bolje pa z angleščino. Dobiš pa tudi posle z ljudmi, ki po vsej sili hočejo, da znaš turško. Mene so n. pr. imeli za Turka. Čudno, svoj čas v Poljski sem veljal za Žida.

Naš kotiček

OB PLANINSKEM JEZERU

Kot od grobe stene biserno zrelo
jezero odseva od skalovja:
zlato jabolko je vanje palo —
solnee — luč svetovnega domovja.

Tiho, mirno ko v okvir ujeta
slika se preliva med bregovi;
čar in zdravje — vres, ciklamen, meta —
dihajo v okolici njegovja.

Zdajci se pojavi gamsov čreda,
ovnov zvonec zacinglja s planine,
rezko krikne splašena ujeda —
in vse mirno spet: oko, sreč, sinjine.

Griša Koritnik.

SAMOGOVOR NA ŠKRLATICI (2738 m)

(Za prvo obletnico blagoslovitve spominskega križa.¹)

Na dan sv. Mihaela 1935.

Nebeško lep jesenski dan! »Kako sem sam!« bi vzkliknil s Stritarjem, a ne v tisti sentimentalni ubranosti kakor naš poet krasnoslovec v znani svoji elegiji, temveč da bi v vznesenem občutju dal duška ugodju, ki prevzame človeka, ko je zlahka zmagal na videz težavno pot ter sedaj na veličastni višavi, ožarjeni vse-naokrog od solnčnega sijaja, uživa nepopisen razgled s te prejasne višine. Kot edini jo presega vrh Triglava, ki se strmo pne iznad temačnih stebrov svoje severne stene. Na temenu se mu beli Aljažev stolp. Dom na Kredarici se odraža kot oster rogelj na robu sinjega obzorja. V solnčnem blesku razodeva Zeleni sneg svoj ledeni značaj. Kakor vdani trabantje se vrsté vsi Julijski velikani v nedeljski paradi drug za drugim: Stenar, Razor, Prisojnik — živo mi je v spominu drzna hoja nanj² — Mojstrovka (tisto slavnostno nedeljo mi je bila v nadomestilo za odklonjeno Škrlatico), edinstveni Jalovec, plečati Mangrt in rajda drugih vrhov tja do sivih tirolskih Dolomitov na skrajnem zapadu. Iznad Komne tam na jugu štrli v nebo značilni rog Krna, znanika Gregorčičeve domovine. Na severu pa se solnči prvak Visokih Tur, Veliki Klek, kjer so Avstrijci prav dan prej, ko so naši blagoslavljali ta mogočni jekleni križ, z velepotezno proslavo izročili prometu prekoalpsko cesto, čudo moderne tehnike. Tu je naš metropolit blagoslovil spominski križ, ki nam bodi trajni memento padlih žrtev in v svarilo pred novimi, tam pa je avstrijski primas in kardinal inavguriral evropsko prometno zvezo mednarodnega značaja.

¹ Jeseniški Skalaši so bili v spomin vsem žrtvam naših planin že leta 1934 postavili na vrhu Škrlatice 4 m visok železen križ, ki ga je v nedeljo, dne 4. avgusta 1935, v prisotnosti nad 150 planincev blagoslovil ljubljanski knezoškof dr. Gregorij Rožman. Ob tej slovesnosti naj bi bil pisec teh vrstic izpregovoril v imenu Osrednjega odbora SPD nekaj besed. Toda naša skupina, ki je nočila dne 3. avgusta v Krnici, se, zadržana po slabem vremenu, ni povzpela na Škrlatico, medtem ko je planinska družba, nočujoča takrat v Vratih, kljub nepričnemu vremenu na pobudo cerkvenega dostojanstvenika srečno dospela na vrh ter bila tako deležna slavnosti, kakršna je bila prva v zgodovini našega planinstva. Gl. poročilo v Plan. Vestn. 1935, str. 329. — W.

² Gl. članek »Po mejnih vrhovih«, Plan. Vestn. 1928, str. 226—229.

Križ na Škrlatici, v ozadju Triglav

Foto Iv. Tavčar

Bliže mojemu motrišču se širi malone ves Korotan, kolikor ga ne zastira dolga vrsta naših Karavank od Peči do Storžiča in Košute. Na vzhodnem koncu pa mi mahajo v oči ostri robovi Savinjskih Alp, kukajoč drug izza drugega. V bližini pozdravljam triglavske stražnike Cmir, Begunjski vrh, Vrbanovo Špico in Rjavino, ki so kakor vedete, prežeče na severnem robu triglavskega taborišča. Pod menoj tonejo v jesenskih barvah doline Vrat, Krnice in Pišnice. Tja proti Vršiču se vzpenja vijugasta proga ruske ceste, odkoder uživajo lagodni turisti najlepši pogled na prepadne stene te gore, ki se sedaj na njej odpočivam.

Tu pred menoj se čredijo vrhovi divje Martuljkove skupine: Špik, obe Ponci, oba Rokava, Dovški Križ itd. Tik pod menoj pa se pogreza siva globel melovitega Kotla. Divna panorama je to, ki jo zrem s tega našega najvišjega vrhunca, kar jih je ostalo neoznačenih z državnimi mejniki.

Škrlatica! V alpinski kroniki si še mlada gora. Saj je minilo jedva 55 let, odkar te je kot prvi zavzel patrijarh našega planinstva Julij Kugy v družbi Trentarjev Andreja Komaca in divjega lovca Andreja Kravanje. To je bil zmago-slaven dan 24. avgusta 1880,³ ko je bil leto prej zaman poskusil prvi vzpon nanjo. In že l. 1875 mu je bil vodnik Klančnik, ko sta zrla to grandiozno gmoč z vrha Triglava, zatrdil: »Nezavzeta je in nezavzetna; nihče drug še ni prišel nanjo ko gams in ore!⁴ A tudi v naslednjih letih je pomenil vzpon na Škrlatico drzek planinski čin, ki so ga tvegali v raznih smereh po stenah in stebrih naši najboljši planinci: lovec Gregor Rabič (1883), dr. Švigelj in njegova gospa (1906), dr. Tuma (1907), dokler ni bila nanjo usmerjena in nadelana sedanja pot (1913). Pozneje je izven pota preizkušala svojo spretnost naša mlajša plezalska generacija. Eden

³ Prim. Zeitschr. des D. u. Oe. A. V., 1883, str. 401—403.

⁴ Gl. Kugy, Die Julischen Alpen im Bilde, str. 76. (»Aus dem Leben eines Bergsteigers«, 1925, str. 16, 39. — Uredn.)

najmlajših: Sandi Wissiak, ki je bil dal pobudo, da postavijo planinski križ na tem mestu, pa je padel sam kot žrtev planin daleč tam doli na strminah kamniške Planjave. Kaka tragika!

Neomejeno priznanje gre složnemu delu in naporu mladih jesenških Skalašev, ki so z vzorno vnemo napravili ta simbolični spomenik ter ga v težavnih razmerah prinesli v kosih na skalni vrh, kjer so ga nato sestavili, zvarili, zadržali in z močnimi žičnimi vrvmi pritrdili, da bo lahko še dolgo kljuboval vsem vremenskim neprilikom. Zanimiva je časovna sovpadnost, da je naš metropolit blagoslovil ta najvišje stoječi križ v istem letu, ko so po vsej širni domovini postavili v vsaki župniji križe v proslavo in spomin evharističnega leta.⁵ Tako ima sedaj tudi naš veleplaninski svet svoj krščanski znak, kakor se odlikujejo po njem prominentni alpski velikani: Veliki Klek, Zugspitze, Matterhorn in še mnogo drugih. —

Kaj bi dejal o imenu tega vrha? Nekateri imenoslovci dajejo prednost nazivu Suhi Plaz, ki ga rabijo domačini na mojstranski strani. Vsekakor se tej impozantni pečinasti gmoti bolje prilega ime Škrlatica, najsi ga izvajamo od ruse barve, v kateri odseva nje zapadno stenovje v večerni zarji, ali pa od škrlastih plasti njene geološke sestave. »Plaz« vendar ni primerno ime za goro, za vrh; saj utegne značiti le kako markantno melišče na njenem razritem pobočju, na primer nad Zadnjim Dolkom. Pritrjujem dr. Tumi, ki meni: »Pravo gorsko ime mora ostati Škrlatica. Suhi Plaz je izpod grape Pod pečni zanesen od Trentarjev na vrh.«⁶

* * *

Da planinstvo res preizkuša in jači človeško voljo, sem se prepričal sam na sebi, ko sem bil letos namenjen na ta danes tako sijajni vrhunec, a se mi je dostop nanj kar trikrat izjalovil. Prvo razočaranje sem doživel onega krmežljavega dne, ko je nas četvorico odvrnilo kilavo vreme, da nismo postali deležni slovesne blagoslovitve. Drugikrat smo bili preko Kriške stene sicer dospeli do slovite Glavice v Zadnjem Dolku, kjer smo morali pod zajetnim balvanom vedriti, ne da smo dospeli dalje ko do pretrgane žice prav na najkočljivejšem vstopu v Škrlatičino steno. Tretjič — bilo je pred 14 dnevi — me je fizično neugodje zavrnilo na lečenje nazaj v Aljažev Dom, ko sem moral prožnega tovariša Pruluskega ostaviti že v prvi četrti vzpona. Toda nisem hotel odnehati, da bi si kedaj ne očital obotavljivosti ali celo malodušnosti. In tako sem danes sam samcat brez ovir in napora, rekel bi, lagodno se šetajoč, prehodil vso pot iz Vrat na teme Škrlatice v 4 urah in 40 minutah. Na razpotju v Vratih pa stoji napisano, da je odmerjenih za to turo kar 7 ur! Zopet se je obneslo načelo, da hodi planinec najspešneje in najsvobodneje, če je — sam. Ako se mu pripeti nezgoda, pa — Bog pomagaj! —

Ne bom več mogel dalje glasno misliti. Že moti to sveto tišino škrtanje cepinov in krevsanje okovank. Samotarec naj utihne ter da prostora onim, ki prihajajo glasno vriskaje semkaj na to edinstveno višinsko — božjo pot!

Jos. Wester.

⁵ Vredno bi bilo zbrati seznam vseh krajev, kjer so postavili evharistične križe. Zakaj odbrali so v ta namen najbolj razgledne ali vsaj dobro vidne višinske točke, ki so obenem najlepša razgledišča. Morda hranita škofijska ordinariata ljubljanski in mariborski take krajepisne sezname. »Forsan et haec olim meminisse iuvabit.« — W.

⁶ Gl. Plan. Vestn. 1929, str. 89, op. 8.

Obzor in društvene vesti

Smrtna nesreča v Kalški gori (†Bojan Lovša). V soboto, dne 31. maja, sta prispela v Cojzovo kočo na Kokrskem sedlu akademika Miroslav Pleterski in Bojan Lovša. Kljub skrajno slabemu vremenu — dež in sneg — sta prihodnji dan, dne 1. junija, povedala oskrbniku Francetu Erjavšku, da hočeta preplezati severno-vzhodni raz Kalške gore. In sta odšla, plezalsko opremljena, brez cepinov, oba izurjena plezalca. Popoldne okoli treh so se pa slišali iz stene nad kočjo klici na pomoč. Klicem je sledil turist Maks Jamnik, ki je pripeljal do Pleterskega. Ta je v dnevnikih objavil in tudi nam izročil poročilo, kako sta oba akademika izvršila vzpon, do tragičnega konca. Gosp. Pleterski pravi:

»S tovarišem Bojanom sva vstopila v steno ob 10. uri dopoldne. Preplezala sva severno-vzhodni raz Kalške gore. Nato sva zaradi lahkega plezanja prečila brez varovanja do grape, ki je dobro vidna iz Cojzove kočje. Pod izrazito gladko steno v grapi sem se spravil v krajno poč 10 m dolgega snežišča, kjer sem se preobuval v čevlje. Ker se je snežišče končavalo na skali, ki je prepadno zagvozdene v stenah grape, sem dejal tovarišu, ki je bil že v nakovankah, naj razveže vrv, da se bova varovala. Toda tovariš si je že kopal stopinje in se je, dasi sem ga svaril, zadržal po snegu kakih 10 m. V hipu je dobil veliko brzino; zato se je obrnil na trebuh, da bi se s kladivom ustavil. Dasi je oral s kladivom z vso silo po snegu, je pridrhal na skalo; tu se je skušal obdržati z rokami. Ali brzina je bila prehuda. V loku je odletel, v zraku pa ga je obrnilo, tako da je padal z glavo v prepad; roke je imel iztegnjene. Padel je prosto 20—30 m, po steni je odletaval še okoli 40 m do snežišča, na katerem je obležal še za okrog 180 m nižje (merjeno z vrvjo po snežišču). Čul sem njegov padec in trušč kamenja, ki ga je pomedel s skale. Poklical sem ga večkrat, odgovoril seveda ni.

Turisti pred kočjo so čuli tovarišev padec. Sporočil sem jim njegovo nesrečo in jih prosil za vrv in cepin; hotel sem sam do tovariša. Po snegu sem se dokopal do zagvozde, odkoder je odletel tovariš. Ker je imel pri sebi vrv in kline, nisem mogel s premraženimi rokami preko zagvozde. Čez eno uro mi je prinesel g. Jamnik plezalno vrv. Z vrvjo sem spravil tudi njega k sebi. Pri sestopu sem ga varoval, dokler je bilo mogoče prosto varovanje. Nato sem plezal naprej, da sem poiskal čim lažji sestop. Po snežišču sva se spustila za šest dolžin vrvi do razbitega tovariševega trupla.

Prišla je rešilna ekspedicija. Truplo ponesrečenega Lovše so s težavo spravili v Cojzovo kočjo in nato v Kamniško Bistrico, kjer so ga položili v kapelo. Pokojni Lovša, sin orožniškega narednika, stanujočega v Ljubljani, je bil nadarjen in marljiv slušatelj rudarskega oddelka ljubljanske univerze, star 21 let. Udeležil se je letošnjega plezalnega tečaja TK Skale; Pleterski mu je bil v tem učitelj.

Nezgoda na Stolu. V nedeljo, dne 1. junija, je ob Stolu divjala silna nevihta s snežnim metežem. Na Stol sta bila namenjena s koroške strani neki Celovčan in Marija Keβitz iz Št. Vida na Koroškem. Mariji je na strmem snežišču spodrsnilo, zaneslo jo je navzdol v skale, kjer je obležala z zlomljeno nogo in z drugimi poškodbami. Spremljevalec je hitel po pomoč v Prešernovo kočjo vrh Stola. Planinci so ponesrečenko prenesli v kočjo (Tone Dolenc, Mirko Rejc, Lojze Furlan). Neki slučajno navzoči hrvaški zdravnik ji je nudil prvo pomoč. Kljub visokemu snegu so jo jeseniški Skalaši, z Jožetom Čopom na čelu, v ponedeljek spravili v dolino, da se je mogla z vlakom odpeljati domov.

Aleksandrov Dom v Logarski dolini. Savinjska podružnica SPD v Celju sporoča: Člani Slovenskega Planinskega društva, ki se izkažejo z redno in za tekoče leto veljavno planinsko legitimacijo, so deležni v Aleksandrovem Domu v Logarski dolini sledečih ugodnosti: ako so stanovali v Domu ali dependanci nepregoma vsaj 21 dni, plačajo prenočnino z 10% popustom, pri bivanju nad 28 dni pa se jim odobri 15% popust.

Kremzarjev vrh na Pohorju. V priznanje zaslug, ki si jih je g. Barle Karel, nadiučitelj v p., pridobil za postojanko na Kremzarjevem vrhu, je odbor ZSO-SPD v Slovenjgradu eno izmed sob v koči na Kremzarjevem vrhu za stalno imenoval Barletovo sobo.

Revije, ki jih prejema SPD v zameno za »Planinski Vestnik«.

(Konec.)

36. Trgovski Tovariš. Administracija: Ljubljana, Gregorčičeva ulica.
37. Sodobnost. Administracija: Ljubljana, Breg št. 10/II.
38. Putnik, časopis za planinarstvo i turizam. Administracija: Društvo »Fruška gora«, Novi Sad.
39. Pogledi na savremena pitanja. Administracija: Zagreb, Gunduličeva 24.
40. L' universo, rivista mensile, pubblicazione dell'istituto geografico militare. Administracija: Firenze.
41. Kronika. Administracija: Ljubljana, Mestno načelstvo.
42. Foto-revija. Administracija: Zagreb, Dalmatinska 6.
43. Foto-amater. Administracija: Ljubljana, Foto posvetovalnica, Prešernova ulica 5.
44. Mentor, dijaški list. Administracija: Ljubljana, Miklošičeva cesta 7.
45. Tehnika in gospodarstvo. Administracija: Ljubljana, Beethovnova ulica 10.
46. Ribiško-lovski vestnik. Administracija: Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 7.
47. Hotel. Administracija: Zagreb, Gajeva ulica 1.
48. Blgarski turist. Administracija: Sofia, Carica Ioanna 28.
49. Kdy a kam? Revue Klubu Čs. Turistů. Administracija: Praha I., Křižovnická ul. 3.
50. Vestnik klubu alpinistů českoslov. Administracija: Praha IV. Na velech.
51. Delnicky Turista. Administracija: Praha II. Hybernska 7.
52. Češkoslovaška-jugoslovenska revija. Adm.: Praha II. Kremencova 6.
53. Jugoslovanski turista. Administracija: Sušak.
54. Le vie d'Italia e dell'America Latina. Administracija: Milano, Corso Italia 10.
55. Wierchy, rocznik, organ PTT, Krakow, Ul. A. Potockiego 5.
56. Der Winter. Bergverlag Rudolf Rother, München, Elisabethstr. 15.
57. Mitteilungen des DÖAV, Wien XVII., Dornbacherstrasse 64.
58. La revue du ski. Strasbourg 10, pl. Gutenberg.
59. Natur und Heimat. Zeitschrift des Öst. Touristenvereines, Wien I., Freyung 6.
60. Mladika, družinski list, Celje.
61. De Berggis, organ van de Nederlandsche Alpen Vereinigung, Versdijk 6—8—Delft.
62. Časopis turistů. Praha II., Mikulandska 7.
63. Turistički obzor, organ ČT u Zahranici.
64. Věstnik Pražkého odboru KČS, Praha II, Křižovnická 3.
65. Lovec, Ljubljana, Komenskega ulica 19.
66. Przegląd turystyczny, organ PTT, Krakow, ul. A. Potockiego 5.
67. La vie alpine, Grenoble, 23 rue Denfert Rochereau.
68. Pomorski Lloyd, Beograd, pošt. pret. 741.
69. Der Naturfreund, Zürich, Sihlpost 365.
70. Proteus, Ljubljana, Gosposka ul. 6/III.
71. Centre excursionista aliga, Barcelona.
72. Ženski svet, Ljubljana, Tavčarjeva ul. 12/II.
73. Alpi Giulie, Trieste, Riva 3 Novembre 1.
74. Samouprava, glasilo županske zveze, Ljubljana, Resljeva cesta.
75. Allgemeine Bergsteiger-Zeitung, Wien VII., Richtergasse 7.
76. Tatarnik PTT Krakow, Ul. A. Potockiego 5.
77. Cronaca della Società alpina Friulana, Udine, Via B. Stringher 14.
78. Miselin delo, kulturna in socijalna revija, Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 4, I.
79. O. B. V. M. Mitteilungen, Wien I., Freyung 6.
80. Turysta w Polsce, Krakow, ul. Pilsudskiego.
81. Bullettin Pyreneen, Pau, 4. rue O Quin.

82. Učiteljski tovariš, Ljubljana.
83. Pohod, Ljubljana.
84. Buletinul societatei regale Romane de Geographie, Bucuresti IV, Strada Dim, Rocovita 12.
85. Časopis za zgodovino in narodopisje, Maribor.
86. Geografski Vestnik, Ljubljana.
87. Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo, Ljubljana.
88. Hrvatski geografski glasnik, Zagreb.
89. Glasnik etnografskega muzeja v Beogradu.
90. Prirodoslovne razprave, Ljubljana, Prirodoslovno društvo.
91. Mitteilungen der Gesellschaft für Erdkunde, Leipzig.
92. Izdanje Skopskog naučnog društva, Skoplje.
93. Till Fjälls, Svenska Fjällklubbens Arsbok, Stokholm.
94. The Rucksack Club Journal, Manchester.
95. The New Zealand Alpine Journal, Issued Half Yearly-Price 5.
96. Glasnik zemaljskog muzeja, Sarajevo.
97. Izseljenski Vestnik, Ljubljana.
98. Istituto geografico militare »Universo«, Firenze.
99. Wiadomości Slużby Geograficznej, Warszawa, Al. Jerozolimskie 91.
100. Societatea Regala Romana de Geografie, Bucuresti I, Str. Wilson 1.
101. Le Monde Slave, revue mensile, Paris V 2, 11. Rue Cujas.
102. Societé Neuchateloise de Geographie, Neuchatel, Bellevaux 25.
103. Alpinisme-revue, Paris 16 e, 15. rue Spontini.
104. Neve e ghiaccio, Trento, Via Belenzani 22.
105. Der Ski, Österr. Skiverband, Wien I, Postgasse.
106. Čas, revija Leonove družbe, Ljubljana, Miklošičeva cesta 5.
107. Duhovno življenje — La vida espiritual, Buenos Aires (Republica Argentina). Administración: Condarco 545.
108. The Alpine Journal (Alpine Club, London).
109. The Himalayan Journal (Himalayan Club, London).
110. The Journal of the Mountain Club of South Africa.
111. Sierra Club Bulletin (San Francisco, California).

Razgled po planinskih časopisih.

»The Himalayan Journal«. — Ni še dolgo tega, ko smo govorili o odličnem angleškem The Alpine Journal, ko smo dobili v roke — strmimo — The Himalayan Journal! Po zunanji obliki, formatu, papirju, v vsem sta kar slična; oba debeli knjigi, prvi tiskan v Londonu, drugi v Oxfordu, kjer mu je urednik profesor zemljepisja; po vsebini dokaj različna, prvi nas v raznovrstnih, resnih, strogo znanstvenih, pa zopet dovtipnih, lahkih člankih povede od Mt. Everesta na Jodelalpe in razne Horne itd., dočim nas drugi seznanja strogo znanstveno s Himalajo z raznih vidikov; tu ni govora o turah, izletih, vzponih, temveč le o težavnih, smrtno nevarnih ekspedicijah v to najvišje, najslavnejše, a tudi najbolj nepoznano, kar strašno velegorje. Nanj se ne vzpenjajo zaradi zabave, oddiha, »rekordov«, nego kot raziskovalci in znanstveniki.

The Himalayan Journal, Records of the Himalayan Club, »glasilo Himalajskega društva«, letnik VII., 1935, urednik podpolkovnik Kenneth Mason; izhaja v Oxfordu na Angleškem; sedež kluba Simla, India. — Debela, nevezana knjiga, format Alpine Journala, obsega 202 strani, je bogato ilustrirana; izvrstne skice. Na naslovni strani seznam vsebine, na prvi notranji naloga društva: »vzpodbujati in podpirati potovanja v Himalajo in raziskovanja ter razširjati spoznavanje nje in sosednih gorskih vrst s pomočjo vede, umetnosti, literature in sporta«. — Sledi imenoma ves odbor Himalajskega društva, še enkrat pregledni seznam vsebine, lista ilustracij (67) in načrtov (zemljevidov) (8).

V obsežnem članku Nanda Devi (nad 25.000 čevljev) in izviri Gangesa nam H. Tilman strogo stvarno poroča o svoji težavni ekspediciji v »notranji sanktuarij Nanda Devija« (številne ilustracije, izborna skica); glavna

naloga mu je bila, odkriti dohod v notranjo kotlino ob vznožju Nanda Nevija, v tako zvano »notranje svetišče«, ter o njej izdelati kolikor mogoče točno karto, obenem pa dognati, ali bi goro samo mogla obiskati večja skupina. Ni imel namena plezati, temveč raziskovati. Hvali domačine — vodnike, nosače, češ, »bilo je veselje biti njih drug, bila je čast, jim biti vodja«. V dodatku je zanimiv obračun vseh stroškov te ekspedicije; pisec je hotel dokazati, da se tak pohod lahko izvrši tudi s skromnejšimi sredstvi in vendar uspešno.

Temu slede trije članki, ki vsi obravnavajo ponesrečeno nemško ekspedicijo na Nanga Parbat l. 1934, in sicer: Nemška ekspedicija na Nanga Parbat 1934 od Fritza Bechtolda (izvleček iz njegove knjige »Deutsche am Nanga Parbat«, prevedel Rickmers); pretresljiv opis te tako srečno začete in tako usodno končane ture, visoka pesem tovarištva in požrtvovalnosti med gospodarjem in vodnikom, med inozemcem in domačini; to je treba čitati! (Ilustr.) Nadalje kratki, jedernati Zapiski iz dnevnika: Nanga Parbat 1934 od kapitana R. Sangsterja, ki se je tudi udeležil gornje ekspedicije (skica) ter Znanstveno delo nemške himalajske ekspedicije na Nanga Parbat 1934 (R. Finsterwalder, W. Raechl, P. Misch s splošnega, geodetsko-topografskega, geografskega in geološkega vidika; ilustr.) ter del stereo-avtografičnega plana Nanga Parbat.

J. Harrison v dosti obsežnem članku »Pošet Nun Kuna 1934 (ilustr., skica) živahno in duhovito dovtipno poroča o svojem poizkusu, da bi prišel z lastno ekspedicijo na Nun Kun, pogorje vzhodno od Srinagarja; poizkus se mu je izjalovil.

F. Smythe skozi znanstveno razpravlja o Problemu Kangčen-čunga-pogorja, registrira višine posameznih vrhov v njem, ekspedicije in vzpone nanje, smeri itd. (ilustr., skice). — J. Auden nam v zanimivem tonu riše svoja potovanja križem po Nepal, ki jih je izvršil po velikem potresu leta 1934 kot član geološkega nadzorstva Indije; kot tak je bil dolžan proučevati posledice potresa z geološkega in geografskega vidika. Jako lepe ilustracije. Strogo znanstvene z geografskega vidika so kratke Beležke o vzhodnem in centralnem Nepal, od Kennetha Masona. (Skica.) Za geologa zanimivo in poučno razpravlja A. Hamilton v obširnem članku, opremljenem s številnimi, uspešnimi fotografijami ter s skico o »eroziji v Sivalik«, pogorju, ki spremlja Himalajo od Indusa do Brahmaputre. — O Tibetanskih gozdovih piše Kingdon Ward, da pokrivajo desetinko Tibeta in obenem čudovit labirint gora.

Botaniki se bodo navdušili ob Sikkim rododendronih, ki jih našteva P. Duncan nič manj od 20 vrst, vseh barv in velikosti, od 40 čevljev visokih dreves do čisto mickenih, komaj pedenj velikih. Nato Kenneth Mason znanstveno razmotriva o geografiji in geologiji Himalaje in Tibeta. Kar nič za nas nestrokovnjake.

Richard Finsterwalder piše, kako je nastala karta Zemu ledenika (prevod iz nemščine): delo na terenu, komputacija (izračunavanje), triangulacija itd. — Sledi kratek opis ekspediciij (na Sikkim. Karakoran itd.), spomenice, med kojimi je treba omeniti predvsem ono Williju Merклу in tovarišem; nato razne beležke (Himalaja igrišče, odlikovanje H. Ruttedga, seznam nosačev itd.). V literarnem pregledu najdemo edino dela, ki se nanašajo na Himalajo, Tibet. Društveno poročilo, beležke, nove knjige. — The Himalayan Journal, VIII. letnik 1936, je napovedan za april 1936.

Knjigi je priložen velik zemljevid Zemu ledenika (Sikkim, Himalaja) z včrtano smerjo nemške ekspedicije v Himalajo 1931, tzv. Druge Bauerove odprave.

Resno, kar preresno znanstveno delo; ni v njem vedrine naših Alp, dobro poznanih, še bolj obiskovanih, temveč preteča, nepoznana resnost Himalaje.

Milka M. T.

Hrvatski Planinar, 5. štev. Umberto Girometta: »Vidova Gora na otoku Braču«, vsestransko točen potopis od Supetra na vrh in v Bol. Dr. Fran Kušan opisuje s posebnim ozirom na floro in na folkloro, z lepimi lastnimi slikami, Vranico planino (ob Vrbasu), kjer je za planinarje prav malo preskrbljeno. Miroslav Čubelić živo poroča, kako je plezal v Triglavski severni steni, kjer je končno izplezal v Bavarski smeri. Srečko Vatovec nadaljuje (in v

6. štev. zaključuje) opis svoje ture čez Prokletije, s posebno zanimivim sestajanjem z Albanci. Listek poroča o planinskih pokretnih doma in drugod. Številki sta priloženi dve sliki (Prokoško jezero na Vranici, foto S. Suljanić, Velika Paklenica v Velebitu, foto dr. J. Poljak); na naslovni strani je slika »Motiv iz Klečice« (foto V. Horvat). — 6. štev. Boris Regnar opisuje živo, često poetično, svojo tridnevno turo na hercegovskega orjaka Prenj, kjer je planinec v mnogih ozirih navezan še na lastna sredstva. (S slikami.) — Kako postaja Klek pri Ogulinu s svojo južnovzhodno steno plezalno vežbališče, pa tudi preizkuševališče za alpinistično sekcijo matice HPD, nazorno prikazuje Miroslav Čubelić; z besedo in s skico opisuje tri glavne smeri pri vzponu čez to steno (skica str. 167). — Slovenci smo hvaležni dr. Ljudevitu Bariću, da je zagrebške planince z lepim člankom opozoril na Bohor, ki spada v področje podružnice SPD v Kozjem; z naše strani se ta zanimiva pokrajina precej zanemara, ker nam je prav za prav bolj odročna nego Zagrebčanom. — Neizčrpni nestor planinstva dr. Radivoj Simonovič poučuje iz svoje, kar polstoletne prakse modro in z anekdotami poživljeno, kako naj v planinah hodimo, jemo, pijemo. Zbuja spomine na čase polpretekle romantike, kakor S. Vrdoljak s svojim »poslednjim vzponom na Učko« v februarju 1918; Učka je zdaj onstran meje. — Številki sta priloženi sliki Prenj Planina — Bahtijejica (foto dr. F. Raguz) in Plitvička jezera — Kaludjerovac in Novakovića Brod (Lj. Griesbach). J. T.

Blgarski turist, organ na blgarski turističeski szuz., letnik XXVIII., zv. 1—5. — Glasilo bolgarskih planincev se nam predstavlja letos v novi, izredno prikupljivi zunanji obliki in nekako prenovljeno in prerajeno v svoji notranjosti. V dosedanjih številkah objavljeni spisi kažejo močno poudarjeno orientacijo k srednje- in zapadnoevropskemu pojmovanju alpinizma in očitujejo odklanjanje od čisto izletniško-domoljubne turistike, ki so jo dosihdob po večini gojili bolgarski planinci in ki se je tudi očitno izražala v dosedanjih publikacijah bolg. tur. szюза. Zdi se, da je v novem odboru zavladała struja, k je izšla iz bolgarskega alpijskega kluba in ki podčrtava zavedno sportni moment v planinskem udeleževanju ter uvaja strogo alpinistiko tudi v društveno glasilo, ki dosedaj ni prinašalo takih člankov. List je zelo bogato ilustriran, prinaša sedaj tudi barvaste fotografije ter poleg člankov iz domačih gora opise tur in vzponov v inozemskih pogorjih (B. Jordanov: Trije štiristočaki, Vrhovi zemlje, G. Savov: Negoj v Karpatih, Zmaga nad Grandes Jorasses, Dr. Polivanov: Zavzetje Matterhorna itd.) Teoretični, idejni spisi (Prof. Zahariev: Duh in planinstvo, Vasil Radev: Kult planin, Asen Ikonov: Aleko in turisti); kakor nekdanji poglavlja tehnost revije tehnični in strokovni članki (Stevan Popov: Mediacina in planinstvo; isti avtor: Visokoplaninsko cvetje; B. St.: Planinstvo in turizem; St. Popov: Obča planinska tehnika), povečujejo vtis pestrosti in mnogostranosti; nanovo uvaja novi urednik Stefan Popov, ki je, kakor kaže kratki pregled dosedanje vsebine, izredno plodovit tudi kot članek, poglavje o znamenitih planinskih pisateljih; do sedaj je obdelal biografijo in delo treh nemških alpinistov: Oskarja Ericha Mayerja, Heinricha Pfannla in Karla Blodiga. — Med drobnimi vestmi nas zlasti zanima poročilo o zakonski naredbi o zaščiti rodne prirode, ki je bila v Bolgariji objavljena 16. aprila 1936, in postavlja varstvo prirode v državi na novo, trdno podlago. Številne so vesti o delu podružnic, ki se pridno gibljejo in ustvarjajo v lepih bolgarskih planinah vedno nova oporišča za razvoj planinstva. Blgarski turist ima sedaj stalne rubrike, v katerih poroča o tujih planinskih organizacijah in njih delu, o inozemskih alp. odpravah ter inozemskih planinskih revijah, med katerimi redno navaja tudi vsebino člankov, ki izhajajo v »Plan. Vestniku«, tako n. pr. v 3.—4. štev. z mastnimi črkami beleži spis Jane Bleiveisa: Nekaj o morfologiji in geologiji Rile in Pirina, v 5. zvezku pa ponatiskuje statistično poročilo o jugoslov. plan. organizacijah, prinaša lepo sliko Triglava ter objavlja obenem vest, da prirede bolgarski planinci v tekočem poletju izlet v Slovenske Alpe.

Tako stopa »Blgarski turist« ves nov in olepšan s svojo bogato in pestro vsebino med prvovrstne svetovne alpinistične revije. Veselimo se njegovega razvoja in napredka, bolgarskim tovarišem in uredniku lista pa čestitamo na uspešni preosnovi glasila. Dr. A. B.

Časopis Turistů (mesečnik kluba češkoslovaških turistov, letnik 48, št. 1—4). Karel Nigrin: O sociologiji turisticke. Avtor zastopa mnenje, da je turistika kos svetovnega nazora, standart življenjske civilizacije in problem telesne, npravne in estetske vzgoje. Treba se je s temi vprašanji baviti temeljito in ne nesistematično, diletantsko. Turistika je sociološki pojav, ki ga je treba študirati. Na podlagi znanstveno proučenega materiala je treba ustvariti delavni načrt za daljše dobo let, vpoštovati pri tem potrebe vse države, vzgajati javnost ter ustvariti idealni tip turista. — Ing. A. Poštoška: Smučarji, čuvajte živali v planinah! Avtor se peča s pritožbami lovcev in lovskih najemnikov, ki dolže smučarje, da plaše divjačino, ki vsa upehana na begu pred smučarji često pogine, in svetuje največjo pazljivost in obzirnost. — Slede članki iz raznih krajev države: Tam nad tiho Ložnico, Češka Skalice, Dubno in Zlīč, Kovačov nad Donavo. — Sedem zimskih dni v novi koči kluba na Červenohorskem sedlu v Jesenicích (1011), Moravska bajka — Radhošt. — Iz skoro neznane Tatre, nizka Tatra itd. — V marčevi številki daje Fr. Palma recepte za turiste-vegetarijance: zelenjadna juha, belušji, rezanci z rajsko omako in parmezanom, gobe na olju, jagode s smetano, solata z redkvico, pečen krompir s sirom, špinača z jajcem, sadni puding, riž s sirom itd. Teh dobrot se tudi mesojedci ne branimo! — Muzej Slovaškega Krasa pri Domici, jami kluba ČST. — Znamenita jama Domica, ki je last kluba Češkoslov. turistov in leži na meji, deloma celo že na madžarskem ozemlju, je privlačnost prvega reda. Klub ČST je pri vhodu postavil kočo in v njej uredil mal muzej, ki osvetljuje položaj jame in opozarja na nje geološke, mineraloške in zoološke znamenitosti. Take male muzeje ustvarjajo po vzorcu enakih zavodov v ameriških prirodnih rezervatih tudi že drugod. — Aprilska številka je posvečena spominu pesnika Karla Hynka Máche (Čehi slavé stoletnico poeta), članek je ilustriran z reprodukcijo krasnih Aleševih risb. Vsi sestavki prinašajo slike gradov in krajev, ki jih je pesnik opeval. — Časopis Turistů ima stalno rubriko »Slovaška turistika«, v kateri prinaša poročila o slovanskih plan. revijah. List je sedaj odličen, tiskan izvečine na umetniškem papirju in opremljen z zelo lepimi slikami. Škoda, da se omejuje skoro izključno na prikazovanje češkoslovaških krajev in ne prinaša tudi poročil o turah, ki jih izvajajo češkoslovaški turisti v inozemskih pogorjih. —

Věstnik kluba alpistů češkoslovenskych (Glasilo visokogorske organizacije čl. turistov, izhaja šestkrat letno v Pragi. III. letnik, št. 1—3, t. j. januar do junij). Klub deluje že deset let, svojo revijo izdaja šele tretje leto. — Klub zastopa ostro smer med čl. planinci in vzdržuje tesne zveze z inozemskimi alpinisti in alpinističnimi organizacijami. V prvi letošnji številki opisuje A. Škvor doživljaje pri vzponu na Monte Roso, Leo Konečný razmotriva matematične in fizične momente pri ocenjevanju padca in preskušanju vrvi ter navaja sredstva, kako se vrv najdlje obdrži prožna in močna. V drugem sešitku nas zanima poročilo o delu kluba alpistov čl. v l. 1935. Iz njega posemamo, da je imel klub lani 485 članov, ki so porazdeljeni na 4 skupine, na praško in podružnice v Brnu, Plznu in Karlovem Hradcu. Za dopisujočega člana je bil lani imenovan dr. Branimir Gusić, odlični hrvatski planinec in poznavalec Durmitora, Prokletij itd. Klub ima v aditeljski zbor, ki vežba v tehničnem pogledu naraščaj in člane v raznih skalovitih predelih države (»Prachovské skaly, Čertové skaly, Šarka itd.). Kot eden glavnih ciljev kluba se navaja: »vzgojiti disciplinirano družbo sportnikov-gentlemanov, ki se bodo ravnali po strogih planinsko-sportnih načelih tudi v vsakdanjem življenju.« — Zelo agilna je Brnska podružnica, ki je priredila lepo razstavo fotografij. Veliko skrb posveča klub svojemu glasilu in izdaji plezalskih vodnikov. Dosedaj so obelodanili dva: »Plezalske vežbe v Prachovskih skalah« (Janeba, gl. Plan. Vestn. 1936, 187) in »Plezalski vodnik po Tatri«, ki bo izšel v 5 delih (dosedaj je izšel I. del). To delo pišeta dr. Gellner in dr. Kroutil. — Slede članki: V viharju na Signal-kuppe (nadaljevanje Monte Rose) ter »Naše tatransko planinstvo«, v katerem avtor kritikuje razvoj plezalnega sporta v Tatrah in opozarja, da vodniki niso vedno na višku. — Oba imenovana sestavka se nadaljujeta v 3. številki (maj—junij), ki prinaša tudi spominski spis na kardinala-alpinista Friderika, kneza Švarcenberškega ob 50 letnici njegove smrti. »Věstnik« redno objavlja tudi vsebino »Plan. Vestnika«.

Dr. A. B.

Mitteilungen d. Deutschen u. Österreichischen Alpenvereines. (L. 1936, št. 1—5.) Januar: Zaščita prirode v območju Vel. Kleka. Avtor hvali novo cesto čez Glockner, je pa odločno proti nameravanemu podaljšku ceste od Franz Josepha Höhe do Gamsgrube (okrog 3 km), kjer hočejo podjetniki urediti stajališče za 150 avtomobilov. — Alpsko pesništvo v novi luči (ocena in vsebina spisa Ottona v. Greyerz-a, ki je obdelal na svojstven način alpsko beletristiko od početkov do danes). V spisu srečujemo imena Haller, Hacquet, Rousseau, Lenau, Uhland, Ganghofer, Rosegger, Perkonig, Renker, C. F. Meyer (iz Züricha, ki ga avtor izredno ceni), pa Stratz, Ompteda, Charles Gos, Kugy, Federer in druge. — Novo zavarovanje članstva DÖAV zoper nezgode. Zavarovanje stopi v veljavo: 1. Ako gre za alpsko (alpinsko) nezgodo, in 2. dogodek, ki služi alpski reševalni postaji kot povod za udejstvovanje, mora biti v neki zaznavni zvezi s svrhu društva. Kjer ta dva načelna pogoja nista podana, odpade odškodnina, odnosno dajatev zavarovalnice. — Februar: Geološka karta okolice Großglocknerja (avtor karte Kornelius Clar) in drugo. — Marc: Znanstveno delovanje DÖAV., zlasti v l. 1920—25. Pregled je napisal dr. Klebelsberg, geolog iz Innsbrucka. Članek se nadaljuje v aprilski in zaključni v majski številka. DÖAV je vplival na razvoj znanosti v Alpah čisto programatično. Delo, ki je bilo v 25 letih izvršeno, je ogromno in se tiče prav vseh panog vede, v kolikor ta z raznih vidikov raziskuje gore. Zlasti se je delalo v študiju ledenikov (glaciologije) in ledene dobe, vodá in jezer, rastlinstva, živalstva, zgodovine, narodopisja in naseljevanja, dialektologije, toponomastike ter prav posebno kartografije. Vse to delo pa se ni nanašalo samo na Alpe, temveč deloma tudi na izvenalpska gorovja (Ande, Kavkaz, Pamir, Himalajo). — Na koncu študije je priobčen pregleden seznam del in spisov, ki so jih s subvencijami DÖAV napisali razni nemški učenjaki. Znanstveno delo društva vodi že od l. 1919 dalje znanstveni pododbor, ki mu pripadajo in ga vodijo znane kapacitete na polju nemške vede. Denarna sredstva, ki jih DÖAV letno žrtvuje kot prispevek za znanstveno raziskavanje, se gibljejo med 10 in 18.000 mark (140 do 180.000 dinarjev), kar z ozirom na velike rezultate niti ni tako znatna vsota. Obširni članek priporočamo v študij. — O higijeni pri hoji v gorah. Avtor govori o gorski bolezni, o prehladih, o obleki, o negi nog, učinku ultra-rdečih in ultravioletnih žarkov, o vnetju oči, o pijači itd. — Potovanje na notranje Islandske ledenike. Karl Schmid poroča o ekspediciji k žrelu ognjenika Vatnajökull ob izbruhu v l. 1934. — April: Spomin na prvi športno-planinski vzpon ob 600 letnici: A. Dreyer popisuje turo 32letnega pesnika Fr. Petrarke, prvoboritlja humanizma, na 1912 m visoki Mont Ventoux pri Avignonu (vzpon je bil izvršen v aprilu l. 1336 in velja kot prva alpinistično-sportna gorska tura v zgodovini). — Maj: V tej številki se objavljajo protesti prvih nemških in avstrijskih planinskih in znanstvenih združenj zoper t. zv. »Gamsgrubenprojekt«, t. j. speljanje ceste na Glocknerju prav v osrčje gore, kar bi po mnenju vseh popolnoma pokvarilo gorsko lice tega znamenitega vrha. — Vzpon na Kibo (6010 m), najvišji vrh v gorovju Kilimandžaro. — Junij: Letno poročilo za drugo poluleetje 1935. Iz tega posnemamo, da Nemci iz rajha še vedno ne smejo v Avstrijo, kar je velika ovira in škoda za društvo in planinsko udejstvovanje v društvu. Število članstva znaša po najnovejši statistiki: v rajhu 96.548, v Avstriji 101.963, v inozemstvu 9269, skupno torej 207.780. Društvo je imelo v tem letu okrog 800.000 RM dohodkov. — »Nanga Parbat«, ocena filma nemške himalajske ekspedicije, ki je tako uspel, da ga imenujejo »Mejnik na polju gorsko-filmske produkcije«.

De Berggids (officieel orgaan van de Nederlandsche Alpen Vereniging). št. 1—5 (1936). — Januar: Himalaya, pregleden članek o konstrukciji pogorja in o dosedanjih ekspedicijah in vzponih v njem. — Pot skozi park Gran Paradisa. — Tura po južni Avstriji do Julijskih Alp. Popis gorskih vzponov v Lienških Dolomitih, Julijske ogleduje pisec le oddaleč. — Poletni odmevi v Vispu. — Februar: Marche Funebre (vzhodni greben Dent d'Herens). — Uporaba letnih smuči v velegorju. Pisec obravnava najprej tehniko uporabe kratkih letnih smuči in opisuje nato nekatere prav prikladne ture (Hobe Riffel, Venediger, Hochleun). — Marc: Pomladno smučanje v Bernini. — Moderna plezalna tura v gorovju Wilder Kaiser (Leuchsturm, južna stena). — Ta zvezek prinaša tudi pregled člankov iz l. 1933—35, iz katerega

je razvidno, da se nizozemski planinci ponajveč udejstvujejo v Zapadnih Alpah (v Švici) in v Avstriji; le malokteri v drugih evropskih gorovjih (v Pirenejih) in v Aziji itd. — April: Aiguille Verte (4121 m). — Koroška, propaganden spis, ki ga je napisal dr. A. Svoboda, ki pa se zelo čuva omeniti slovenski živelj v južnem delu dežele. — Od kože do kože v Zillertalskih Alpah. — Maj: Gore Zermatta (Obergabelhorn, Dent Blanche, Töschhorn (Teufelsgrat), Vzhodna stena Monte Rose. — Smučarska polja na Salzburškem (Saalbach, Venediger). — Vignemale (Pireneji). — Neznana pokrajina v Visokih Turah (vzpon na Schlieferspitze v skupini Venedigerja).

La Montagne (Revue du Club Alpin Français) 1—4, 1936. — Januar: Mont Perdu au Cotatuero. — Prvi vzpon na Aiguille du Dru po severni steni (Pierre Allain). Avtor je izvedel ta vzpon v družbi Raymonda Leininger-ja, pred njima so tri skupine zaman skušale premagati steno. — L'Aiguille Verte po grebenu Grands Montets. (Jean Carle pripoveduje, kako je v družbi Robert Jonquiére-ja izvršil to težko ekvibensko plezanje.) — Februar: Skoro vsa številka obravnava francosko ekspedicijo na Himalajo, opisuje priprave in izbiro članov ter navaja dosedanje napore drugih narodov v tem gorovju. Francoska odprava, ki jo vodi Henry de Ségogne in ki je odpovala v pričetku marca v Karakorum, ima predvsem namen zavzeti enega izmed osem-tisočakov Himalaje. Poleg historičnih in geografskih podatkov o najvišjem gorstvu sveta prinaša članek celo vrsto čudovitih posnetkov glavnih Himalajskih vršacev: Mustagh (7273 m) v Karakorumu, Kakalu (8470 m), Kančenzenga, Mt. Everest, Nanga Parbat, Gasherbrun (8035), Rakaposhi (7790 m), K₂ (tudi Hagori imenovan, 8591 m) itd. — Gore Karakoruma se odlikujejo po izredni slikovitosti, telefotografije kažejo podobe, ki s svojo veličastno lepoto zadivijo oko. — Marec: Z ladjo »Pourquoi pas« (Zakaj ne?) na vzhodni obali Grenlandije. Pierre Drach pripoveduje o ekspediciji, ki je v l. 1934 v znanstvene svrhe, predvsem zaradi etnografskih in antropoloških študij med Eskimi ter zaradi hidrografske, oceanografske, biološke in geološke proučevanja podvzela potovanje, na katerem je izvršila tudi razne gorske ture, zlasti na »zemlji Liverpool« in njenih ledenikih ter v gorah Augmassalik. — Sledi z lepimi slikami opremljen članek o Eskimih ter o pokrajini, o njih življenju v šotorih, o živalstvu teh krajev itd. — Zanimati utegne polemika Etienna Brühla (v obliki pisma, naslovljenega na glavnega urednika La Montagne g. Pierre Dalloz-a). Imenovani pisec ironično razpravlja o trditvi M. G. Gervasutti-ja, da severna stena Grandes Jorasses nima nobenega skrajno težkega mesta (6. stopinje), temveč le tri prehode največ pete stopinje. — April: Vallon des Étages, opis vzponov na okrog 3500 m visoke vrhove v območju te doline (Les Ronîes, 3539 m, Pic d'Olan, 3578 m, itd.). — Proti vrhovom Karakoruma. Henry de Ségogne, šef franc. odprav v Himalajo, piše o dosedanji poti franc. ekspedicije preko Srinagarja na ledenik Baltoro, odkoder bodo poskušali vzpon na Hidden Peak (8068 m); spisu je priložena pregledna karta Karakoruma. — Club Alpin Français v Grčiji. Poročilo o oficialnem izletu kluba v Grčijo, kjer so se udeleženci povzpeli na Olimp, Parnas, Ido itd.

Buleteti del Centre Excursionista de Catalunya (Barcelona). Januar 1936: Nov način zimskega taborjenja. Konstrukcija zimskih zavetišč (>siglu«) iz snega po vzorcu Nemca S. Henkla, ki je svojo snežno kožo opisal v »Winter«. — Severna stena Els Encantats pozimi. Prvi vzpon, ki so ga izvedli »juniorji« Jozef Romen, Andren Xandri in Albert Casanellas (vrh E. je visok 2731 m). Font i Sagné, spominski članek, ki ocenjuje delo znamenitega katalonskega naravoslovca (geologa in speleoga). — Iz kronike posnemamo, da ima »Centre« zanimivo izvedeno organizacijo. Poleg čiste alpinistike goji klub prav resno tudi znanost, fotografijo in drugo, o čemer pričajo odseki za folkloro, za geografijo in geologijo, za arheologijo, kinematografijo in smučarstvo. — Marec: Alpinizem v Kataloniji. Historično pregleden članek o razvoju alpinizma v tej zemlji od početkov v letu 1876, ko je bila ustanovljena Associació Catalonista d'Excursions Científiques (Katalonsko društvo za znanstvene izlete), iz katere se je razvila današnja Club Alpi Catala. — Pasijske igre v Olesa de Montserrat (od l. 1655) — Jama Fon de Bor. — April: Cirki — Gerbé, Colomé in Saboredó (smučarske ture) — Jama Fon de Bor (nadaljevanje podrobne opisa).

Društveno izveštje SPD za leto 1935

A. ZVEZA PLANINSKIH DRUŠTEV JUGOSLAVIJE

(Savez planinarskih društev Jugoslavije)

I. Redni X. kongres

X. redni kongres Zveze¹ je bil v Dubrovniku dne 1. in 2. septembra 1935. Dne 1. septembra je bila ožja seja, 2. septembra pa javni zbor.

Zastopane so bile te planinske organizacije: Zveza sama z gg. odborniki: dr. Tominšek Fran, dr. Pretnar Josip in Pučnik Adalbert. Slovensko Planinsko društvo iz Ljubljane po delegatih gg. dr. Brileju Arnoštu, dr. Hrašovcu Milku, dr. Bergoču Ivanu; Hrvatsko planinarsko društvo iz Zagreba po g. dr. Prebegu Zlatku; Društvo planinara »Fruška gora« iz Novega Sada po g. Gaji Gračaninu; Društvo planinara »Runolist« iz Zagreba po g. Petru Došek; Turistički klub »Sljeme« iz Zagreba po g. Dušanu Jakšiću; Srpsko planinsko društvo iz Beograda po g. Ratimiru Stefanoviću; Društvo planinara u Bosni i Hercegovini iz Sarajeva po gg. Jure Filipoviču in Adolfu Salomu; Društvo planinara »Romanija« iz Sarajeva po g. dr. Atijasu Zekiču in Društvo za unapredjenje turizma »Jug« iz Skoplja po g. A. Babiču. Kot gosta prisostvujeta kongresu delegata Društva planinara za Južnu Srbiju iz Skoplja: gg. Nikola Kostić in Djordje Martinović.

Zbor je otvoril predsednik Zveze g. dr. Fran Tominšek iz Ljubljane. Za zapisnikarja imenuje gg. dr. Brileja Arnošta in Tipliča Ljuba iz Ljubljane, za overovatelja zapisnika gg. dr. Prebega Zlatka iz Zagreba in Pučnika Adalberta iz Ljubljane. Predsednik ugotovi, da imajo pravico glasovanja sledeča društva z naznačenim številom članov: Slovensko Planinsko društvo 8051 članov, Hrvatsko planinarsko društvo 7150 članov, Društvo planinara »Fruška gora« 3655 članov, Društvo planinara »Runolist« 1524 članov, Društvo planinara »Romanija« 1205 članov, Društvo planinara u Bosni i Hercegovini 907 članov, Srpsko planinsko društvo 564 članov, Društvo za unapredjenje turizma »Jug« 656 članov, T. K. »Skala« 475 članov, Turistički klub »Kosmos« 280 članov, Turistički klub »Sljeme« 340 članov.

Razen delegatov so kongresu na javnem zboru prisostvovali: odposlanec ministrstva za trgovino in industrijo referent ministrstva g. Joka Smoklina; komandant mesta Dubrovnika g. general Vuković Milan; zastopnik sreskega načelstva g. Maršič, komandant pomorske vojne akademije g. dr. Vili Bačić, domačin predsednik HPD »Orjen« g. dr. Orlič in zastopniki tiska.

Predsednik Zveze g. dr. Tominšek Fran pozdravi goste in delegate.

Pred dnevnim redom se pokloni kongresu blagopokojnemu kralju Aleksandru kot zaščitniku planinstva. Istočasno častita kongres Nj. Vel. kralju Petru II. k 12. rojstnemu dnevu.

¹ O kongresu smo v glavnem že poročali v lanskem letniku (1935, str. 392 do 396). Zaradi skupnosti našega letopisa ponavljamo in deloma izpopolnjujemo poročilo. Uredn.

Predsednik dr. Tominšek je nato v markantnih potezah podal pregled razvoja našega domačega planinstva, od temeljnih edinic (čast spominu dr. Henrika Tume!) sem do današnje jugoslovanske, vsedržavne Zveze; podčrtal je pomembnost Dalmacije za našo planinsko in narodno stvar, kjer uspešno deluje posebno H. P. D., kojega podružnici v Dubrovniku gre še posebna zahvala za pripravo tega kongresa.

Kongres sklene, da pošlje vdanostne brzozjavke Nj. Vel. kralju Petru II. in Nj. Vis. knezu namestniku Pavlu ter brzozjavne pozdrave gg. ministru za telesno vzgojo naroda, ministru za trgovino in industrijo in ministru za notranje zadeve. Pismo se pozdravi predsednik Asociacije slovanskih turističnih društev g. dr. Valery Goetel in za Bolgarski Turističeski Sjuz g. Ilija Antonov.

G. dr. Djuro Orlič je pozdravil kongres v imenu domačinov in vsega mesta.

O delu Zveze in Zvezinih društev je poročal zvezni tajnik g. dr. Josip Pretnar izčrpno in uvažujoč vse zamisli in pokrete jugoslovanskega planinstva ne samo v preteklem letu, ampak v celotnem desetletju. Zaradi obsežnosti tajnikovega poročila moremo tu podati le njega zunanji okvir.

Zvezna pisarna se nahaja v prostorih Slovenskega Planinskega društva v Ljubljani; pisarniške posle Zvezne uprave je pod vodstvom njenega predsednika in tajnika vršilo uradniško osebje SPD.

Zvezina uprava je zahtevala, da se pri ministrstvu za telesno vzgojo naroda osnuje poseben odsek za planinstvo in da se stavi v državni proračun posebna partija kredita kot podpora Zvezi.

Za načrt zakona o turizmu je Zveza ponovno opozorila na zahteve jugoslovanskega planinstva zlasti glede ekspropriacije zemljišča za stavbo planinskih koč in na prisilni servitut za planinska pota. Državna zemljišča naj se prepuste za stavbo planinskih koč proti naknadni odkupnini na daljše roke, najmanj za 50 let. — Za vožnje na železnicah se kljub vsem naporom niso mogle doseči večje ugodnosti, nego so dosedanje za skupine 6 oseb. Prosvetno naučnemu pravcu se je posvetila velika pažnja. Med društvi smo poživili prirejanje predavanj, izdajanje publikacij in studij o prirodi; posebno je napredovala fotografija. — Pri vzgoji planinskega naraščaja je pred vsem SPD doseglo lepe uspehe, druga društva mu sledijo. Slovensko Planinsko društvo izkazuje 954 visokošolskih in 825 srednješolskih članov, skupaj 1779 članov mladinske sekcije, Hrvaško planinsko društvo pa 137 članov dijakov. — Propagandno delo za obisk naših jugoslovanskih planinskih krajev smo letos usmerili na pokrajine Črne Gore in našega Primorja; zato je letos kongres v Dubrovniku in so v načrtu izleti odtod. Mednarodni Uniji planinskih društev v Zenevi je Zveza pripravila informativno gradivo o naših planinah za Alpinski priročnik te Unije. Gradivo je skrbno zbral tajnik Slovenskega planinskega društva g. dr. A. Brilej.

Istotako je Zveza zbrala s pomočjo SPD statistične podatke o plavovitih terenih v naših planinah in jih poslala Uniji.

Pri zakonu o sportskih organizacijah smo zavzeli stališče, da se planinstvo ne more istiniti s sportom, zlasti ne v smislu, kakor ga definira načrt zakona o sportu. Zveza je zahtevala popolno neodvisnost planinske organizacije od take sportne organizacije in izrečno odredbo v zakonu, da se iz njegovih odredb izvzame Zveza planinskih društev z njenimi člani.

Zvezna uprava je bila v stalnih stikih z Asociacijo Slovanskih planinskih društev. Odkar pa — tako se zdi — živahnost delovanja nekako pojemlje, si je v preteklem letu ustanovila stalno tajništvo v Krakovu. — Sodelovanje z mednarodno Unijo je bilo trajno. Dobivali smo od nje pobudo glede smučarskih markacij, mesečnih reciprocitetnih legitimacij za članske ugodnosti, konstrukcije planinskih koč in dnevnega reda za kongres v Barceloni, ki se je vršil od 3.—7. julija 1935. Radi pomanjkanja sredstev nismo mogli poslati svojega zastopnika na ta kongres; zastopal nas je predsednik Poljskega planinskega društva g. dr. Goetel.

Tajnik dr. Pretnar je podal tudi splošen statistični pregled o Zvezi. Število članov, včlanjenih v Zvezinih društvih, je znašalo leta 1934 26.566, proti 26.248 v letu 1933; prirastek 1318 članov. Podružnic je bilo skupno 118 (115 leta 1933). Število koč 112 (113 leta 1933). Posetnikov koč je bilo

vpisanih 106.535. Mnogi pa se ne vpišejo; tudi niso vsa društva poslala poročil za vse koče. Podrobno statistiko objavimo v posebnem poglavju pod II.).

Nato je tajnik poročal o delovanju posameznih včlanjenih planinskih edinicah, kolikor in ako so te poslale Zvezni upravi zahtevane podatke.

O Slovenskem Planinskem društvu v Ljubljani je bilo poročilo izčrpno. Mi ga tu ne prinašamo, ker je ta naša številka namenjena letopisu SPD za leto 1935.

Hrvatsko Planinsko društvo, najstarejše plan. društvu v državi, je prejšnje leto praznovalo 60 letnico svojega obstoja. Pokazalo je jako razvito in sistematsko delo. Društvo je na Medvednici uredilo začasno zavetišče na prostoru starega Doma. Novi Tomislavov Dom na Medvednici hitro napreduje in je že pod streho. Bile so odprte koče podružnice »Papuk« v Lipnici, na Vražjem vršcu; kupilo se je zemljišče za planinsko kočo na Bukovniku; dovršena je planinska koča na Kalniku; društvo je odprlo zavetišče na Kamešnici v Dinarskih planinah in opremilo zavetišče na Lipovici in Dilj-gori ter zavetišče na Kosovdolu pod Bjelašnico. Izvršilo je celo vrsto novih markacij in popravilo stare. V kulturnem delu je važna revija »Hrvatski Planinar«. — Alpinistična sekcija je zelo agilna. Vsak član mora vsako leto izvršiti vsaj dva izleta nad 2200 m poleti, enega nad 2000 m pozimi. — Društvo pripravlja Alpinski muzej. — Knjižnica šteje 545 knjig, med njimi 217 strogo planinskih, in 39 planinskih revij. Društvo je priredilo več planinskih predavanj. — Foto-sekcija je priredila jubilarno razstavo ob priliki 60 letnice društva. Sekcija ima 525 izbranih slik večjega formata. — Smučarska sekcija je priredila smučarske tečaje in je glasnik zimskega turizma v Gorskem Kotaru. Udeležuje se smučarskih tekem. — Mladinska sekcija je priredila izlete, pri katerih je pomagala pri markacijah in postavljanju napisnih tabel; v tem oziru je pomagala markacijskemu odseku. — Potna blagajna je priredila 18 izletov, povprečno po 29 izletnikov.

Fruška gora, društvo za unapređenje turizma u Novom Sadu. Društvo je gradilo turistovski Dom na Iriškem Vencu ter je prirejalo planinske izlete in smučarske tečaje. Izdaja časopis »Putnik«.

Hrvatsko društvo planinara »Runolist« je zgradilo svoj Dom na Sljemenu. Živahno posluje smučarska sekcija in fotosekcija. Priredilo je več planinskih izletov.

Društvo planinara »Romanija« (Sarajevo) je postavilo veliki in važni planinski Dom na Jahorini. Priredilo je več planinskih izletov in je živahno sodelovalo pri sestavljanju »Vodića kroz Bosansko-Hercegovske planine«.

Društvo planinara u Bosni i Hercegovini (Sarajevo) je izvršilo obsežne investicije v Aleksandrovem Domu na Trebeviću in v koči na Vršić-planini. Pripravilo je nadalje vse, kar je potrebno za koče na Vranici-planini, na Tajanu in na Sjemeću; na Tajanu in Sjemeću sta že dograjeni. Izvršilo je nove markacije na Bjelašnici, Treskavici in popravilo stare markacije na Igmanu-planini. Sodelovalo je pri »Vodiću kroz Bosanske i Hercegovske planine«.

Srpsko planinsko društvo u Beogradu se je omejilo v glavnem na markacije in na delo svoje fotosekcije. Pomagalo je Zvezi pri intervencijah. — Društvo za unapređenje turizma »Jug« v Skoplju je imelo veliko napora s planinskim smučarskim Domom pod Popovim Šapkom na Štr-planini. Ta Dom predstavlja enega temeljnih kamnov za daljnji uspešni razvoj planinstva in smučarstva v Južni Srbiji. Društvo je izvedlo celo vrsto novih markacij in planinskih potov v Šar-planini, Peristeru in Solunski glavi in je prirejalo izlete v planine svojega kraja. — Turistovski klub »Skala« v Ljubljani je pokazal izredno veliko delavnost in agilnost. Z dovršitvijo Skalaškega Doma na Voglu je zaključeno gradbeno delo kluba v preteklem letu. Dom na Voglu je ena naših najkrasnejših postojank v vsej državi. — Klub je postavil mnogo letnih in zimskih markacij. S svojo sistematično alpinistično šolo, teoretično in praktično, je klub glavni vzgojitelj odličnih planincev. Priredil je več prvovrstnih in izredno dobro obiskanih alpinističnih predavanj. Člani društva so izvršili nekoliko prvenstveni vzponov na Durmitoru, s čimer so ohranili ugled naše alpinistike. — Podružnice kluba »Skale« so takisto izredno agilne. Člani Jeseniške podružnice so izvršili največ prvenstvenih plezalnih tur;

ta podružnica sistematski vodi organizacijo v planinskem odseku in tako vzgaja novi kader alpinistov. — Savinjska podružnica beleži lepe uspehe s svojimi praktičnimi vajami. — Hrvatski turistični klub »Sljeme« v Zagrebu je intenzivno delal na propagandi za turizem v svojem kraju, prirejal je prvovrstna planinska predavanja, izvršil je težje vzpone v Alpah in ekspedicijo v Bolgarske planine. — Društvo za unapređenje planinarstva »Kosmos« v Sarajevu je izvršilo dozidavo planinske koče na Skakavcu. Njegova podružnica »Vareš-Majdan« je zgradilo novo planinsko kočo na Zvijezdi-Tračanu.

Končno je tajnik dr. Pretnar, spominjajoč se desetletnice obstoja Zveze, za ta jubilej z vso stvarnostjo pa s toplim poudarkom v živih besedah kongresu predočil postopno nastajanje »Zveze«, njeno prerajanje, njen veliki pomen za planinstvo in slovanstvo in njene uspehe. Vodil je kongresiste od prvih zametkov »Zveze« na konferenci planinskih in turističnih delegatov dne 15. maja 1921 v Ljubljani do ustanovnega sestanka leta 1925 ob Plitvičkih jezerih in do prvega kongresa »Zveze« dne 17. jan. 1926 v Zagrebu. »Zveza« je prinesla v jugoslovansko planinstvo zavest skupnosti in enotnosti v naziranju in postopanju, je naše planinstvo uveljavila med vsemi Slovani in nas kot enakopravne uvrstila v svetovno planinsko družbo.

Sledil je referat g. dr. Arnošta Brileja: Kulturne naloge v planinskih društvih.

Izhajajoč od premise, planinstvo ni sport, da torej planinska društva niso sportna društva, ampak v bistvu kulturna društva, ki se predvsem naj kulturno izživljajo, je poročevalec v svojem obsežnem referatu poiskal in zbral vse možnosti, ki izčrpajo dano nalogo. Jemlje ozir na materielno plat (poti, zavetišča, promet, narodno gospodarstvo, narodna obramba), obravnava vse možnosti vzgajanja planinca: poraba tehničnih pripomočkov, šolanje (kurzi!) v spoznavanju planin (orientacija, flora, favna, geologija, meteorologija, etnografija, higiena, zdravstvena pomoč); pripomočki za izobrazbo (strokovne knjige, vodniki za vse kraje, zemljevidi, skice, fotografije — nauk o fotografiranju), predavanja, ekskurzije, alpski muzej, knjižnica, planinska revija, letopis, koledar, evidenca vseh pokretov, planinski davek, zaščita prirode.

(Vodilne misli predavanja je v avtentični obliki »Pl. Vestnik« že objavil v letniku 1935, str. 395.)

O turističnem zakonu je referiral g. Gračanin Gajo. S strogo logiko je kritiziral nameravani osnutek zakona in je z bistrim uvaževanjem sedanjih in bodočih potreb pokazal, kaj se mora zahtevati od novega zakona, da bo res moglo naše planinstvo v njem dobiti trdno oporo in možnost svobodnega razmaha. Kot uspeh obširnih izvajanj navajamo tu iz praktičnih razlogov dobesedno resolucije, ki jih je na podlagi referata v končno obliko strnil kongres:

»Neophodno je potrebno, da se u našoj zemlji što pre donese bilo zakon bilo uredba o unapređivanju planinarstva i turizma, kako bi se u ovoj važnoj grani javne aktivnosti unelo više sistema, izvesnosti, reda i smišljenog rada. S time u vezi savezni Kongres predlaže i moli, da se kroz Zakon odnosno uredbu o unapređivanju planinarstva i turizma sprovedu ova osnovna načela:

1. da se staranje o propagandi, razvoju i unapređivanju planinarstva i turizma ostavi u isključivoj nadležnosti Ministarstva trgovine i industrije, s tim, da se u njegovom okviru obrazuje posebna i što samostalnija uprava planinarstva i turizma;

2. da su ostali resori dužni, da u svima poslovima i predmetima svoje posebne nadležnosti kada njihov rad tangira interese planinarstva i turizma, obavezno traže i primaju saradnju Ministarstva trgovine i industrije; drugim rečima: da se ne donosi ni jedan Zakon, uredba, pravilnik ili kakav načelni propis, koji ima ali bi mogao imati uticaja na planinarstvo i turizam, bez prethodnog saslušanja Ministarstva trgovine i industrije;

3. da Ministarstvo trgovine i industrije, odnosno u njegovom sastavu obrazovana vrhovna uprava planinarstva i turizma, osim koordinovanja aktivnosti onih resora, čiji rad posredno ili neposredno utiče na razvoj planinarstva i tu-

rizma, — ima da vodi opštu turističku politiku, odnosno vrhovno staranje o stvaranju preduslova za razvoj i unapređivanje planinarstva i turizma u celoj zemlji, — ali

4. da se celokupna izvršna uprava planinarstva i turizma prenese u nadležnost banovina odnosno samoupravnih vlasti; dalje

5. da se zakonom moraju obezbediti minimalna budžetska sretstva za rad i zvaničnih i privatnih činilaca na polju razvoja i unapređivanja planinarstva i turizma, i to u visini koja odgovara našim stvarnim potrebama i koristima, koje cela naša država i narodna zajednica ima od planinarstva i turizma;

6. da se neposredan rad na propagandi, razvoju i unapređivanju planinarstva i turizma ima i dalje ostaviti isključivo privatnoj inicijativi, kojoj se mora osigurati i stvarno pružati svestrana potpora, moralna i materijalna, od države i samouprave;

7. da se planinarskim društvima zakonom obezbedi eksproprijacija i privatnih zemljišta potrebnih za podizanje planinarskih domova i njihovih okolnih uređenja.

Dalje je potrebno,

8. da se zakonom o unapređivanju turizma obezbedi razvoj planinarstva kao socijalnog i kulturno-vaspitanog pokreta; s time u vezi, da se dovoli školskoj omladini upis u planinarska društva, a da se i nastavnicima stavi u dužnost da saraduju u planinarskim društvima, i to naročito u omladinskim sekcijama planinarskih društava.

I naposljetku potrebno je,

9. da se kako pri Vrhovnoj upravi turizma u Ministarstvu trgovine i industrije, tako i u samoupravnim vlastima, a naročito u zakonskom i uredbodavnom uređenju planinarstva i turizma, na svaki način obezbedi obavezna saradnja saveznih organizacija i ustanova privatne inicijative; saradnja, koja se neće ograničiti samo na zaradno »savetovanje«, nego koja će se i u normiranju turizma, kao i primeni tih normi, stvarno osećati.«

Obracun za dobo od 1. 9. 1934 do 1. 9. 1935 je sledeć: Izdatki: Administracija: osebje 3000.— Din, pisarna 4578.50 Din, skupaj 7578.50; reprezentanca (kongres unije itd.) 6086.50 Din; obveznost asociaciji 12.393.50 Din; potni stroški 2602.— Din, skupaj 28.660.50 Din. Dohodki: članarina za l. 1935 24.787.— Din.

Članarina asociaciji še ni plaćana. Državne subvencije Zveza za to leto še ni prejela. Glede pobiranja članarine za Zvezo se sklene: Kot članarino Zvezini upravi plaćajo poedina Zvezina društva po 1 dinar po številu članov dne 31. decembra predhodnega leta; na osnovi tega števila članov društva tudi glasu jejo na kongresu. Zvezina društva plaćajo to članarino v dveh polovicah: prvo polovico iznosa v prvi polovici leta, drugo v drugi polovici, ali najdalje deset dni pred kongresom.

Nadzorni odbor izjavlja po svojem članu g. dr. Milku Hrašovcu, da so blagajniški zapiski v redu in predlaga razrešnico odboru. — Soglasno odobreno.

Proračun. Kongres soglasno odobri sledeći proračun Zveze za poslovno dobo od 1. IX. 1935 do 1. IX. 1936:

Dohodki: subvencije: ministarstvo trgovine in industrije 15.000.— Din, ministarstvo za telesno vzgojo naroda 10.000 Din, ministarstvo socialne politike 7000.— Din, članarina Zvezinih članov za 1936 26.000.— Din, skupaj 58.000.— Din.

Izdatki: administracija: osebje 6000.— Din, pisarna 5.000.— Din, publikacije 15.000.— Din, reprezentanca 10.000.— Din, članarina Asociaciji in Uniji 15.000.— Din, potni stroški delegatov 7000.— Din, skupaj 58.000.— Din.

Volitve nove uprave. Kongres je soglasno izvolil sledeću upravu: predsednik: dr. Fran Tomiňsek, Ljubljana; I. podpredsednik: dr. Zlatko Prebeg, Zagreb; II. podpredsednik: dr. Mahmut Behmen, Sarajevo; tajnik dr. Josip Pretnar, Ljubljana; namestnik tajnika: dr. Arnošt Brilej, Ljubljana; blagajnik: Franjo Vilhar, Ljubljana; člani uprave: Gaja Gračanin, Novi Sad, Dušan Jakšić, Zagreb, Adalbert Pučnik, Ljubljana, Jože Cesar, Ljubljana; namestniki: Jure Filipović, Sarajevo, Ratimir Stefanović, Beograd. Nadzorni odbor: dr. Milko Hrašovec, Celje, Petar Došek, Zagreb, Vlada Bogdanović, Skoplje.

Prihodnji (XI.) kongres bo v Sarajevu.

II. Statistika članov Zveze Planinskih društev Kraljevine Ju- Statistique des membres de la Fédération des Sociétés d'alpinisme

Člani Zveze planinskih društev Kra-

Predmet — Objet	Leta — Année						
	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932
Število članov — Nombre de membres :							
a) ustanovnikov — fondateurs	199	217	231	265	292	309	323
b) rednih — réguliers	16512	18856	24212	24140	21438	20828	21740
c) mladinskih — pupilles	174	222	237	271	281	252	480
Število podružnic — Nombre des succursales	71	83	91	92	91	84	112
Število društvenih sekcij — Nombre des sections de sociétés	24	25	25	26	25	27	42
Število rednih sej — Nombre de séances régulières :							
a) odbora — du comité	—	—	—	—	—	—	—
b) sekcij — des sections	—	—	—	—	—	—	—
Število planinskih nesreč — Nombre d'accidents de montagne	10	7	2	5	5	6	14
Število planinskih predavanj — Nombre de conférences d'alpinisme	53	70	70	54	48	55	61
Število planinskih koč in domov — Nombre de chalets :							
a) oskrbovanih poleti in pozimi — ouverts toute l'année	16	16	18	23	27	31	44
b) oskrbovanih poleti — ouverts l'été seulement	35	39	41	43	46	49	51
Število planinskih zavetišč — Nombre des refuges alpins	9	9	10	12	10	10	11
Število razglednih stolpov — Nombre de belvédères	8	9	9	9	10	13	13
Število sob — Nombre de chambres :							
a) v kočah — dans les chalets	365	367	369	392	398	441	443
b) v zavetiščih — dans les refuges	12	12	15	15	15	15	16
Število postelj v sobah — Nombre de dortoirs :							
a) v kočah — dans les chalets	887	892	896	999	1029	1063	1098
b) v zavetiščih — dans les refuges	—	—	—	3	3	3	3
Število skupnih ležišč — Nombre de lits :							
a) v kočah — dans les chalets	748	772	792	843	875	959	1114
b) v zavetiščih — dans les refuges	54	54	92	108	102	102	107
Število posetnikov — Nombre de visiteurs :							
a) v planinskih kočah — dans les chalets	53602	70078	72806	12422	16458	19356	21936
b) v zavetiščih — dans les refuges	138	146	189	234	178	195	275
Izdaje — Editions :							
Publikacije, zemljepisne karte, albumi itd., v času od 1. I. 1926 do 31. XII. 1935 — Publications, cartes géographiques, albums, etc. de 1er janvier 1926 au 31 décembre 1935							

goslavije za čas od 1. januarja 1926 do 31. decembra 1935.
du royaume de Yougoslavie du 1er janvier 1926 au 31 décembre 1935.

ljevine Jugoslavije

Slovensko Planinsko društvo, Ljubljana

			Leta — Année											Opombe Remarques
1933	1934	1935	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935		
317	317	393	65	65	65	65	65	66	66	66	66	66	66	
21230	22467	23368	7276	8327	10044	11060	11032	8374	7706	7713	8051	8265	8265	
436	582	2730	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1779	1779	
110	114	123	19	22	25	28	28	29	29	29	29	29	29	
37	42	49	1	1	2	2	2	2	7	7	8	11	11	
—	—	—	31	34	29	32	38	41	50	42	48	39	39	
—	—	—	11	15	9	14	12	16	42	29	51	88	88	
15	18	14	7	4	2	5	5	5	11	11	14	10	10	
83	99	94	5	6	6	10	8	11	15	15	16	18	18	
47	56	69	11	11	13	16	19	21	30	32	36	41	41	
55	57	62	35	38	39	40	43	45	47	51	52	55	55	
16	18	19	2	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	
16	17	18	3	3	3	3	4	5	5	5	5	6	6	
491	515	623	308	308	308	317	321	326	337	372	384	404	404	
24	24	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1178	1288	1602	763	763	763	821	843	865	877	933	963	1010	1010	
3	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1178	1245	1601	636	636	636	656	678	699	751	767	798	828	828	
124	151	177	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
109155	112373	152911	46044	61422	61370	—	—	—	—	86741	85199	87718	87718	
393	497	1562	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

1. Planinski Vestnik, mesečna revija, izhaja od 1. 1895 do danes;
2. Koledarji SPD 1926 do 1930; 3. Savinjske Alpe (Fran Kocbek);
4. Imenoslovje Julijskih Alp (Dr. H. Tuma); 5. Plezalna tehnika
(M. M. Debelakova); 6. Prva pomoč (Dr. B. Breclj); 7. Albumi:
a) Planinski album, b) Iz naših gora, c) Prospekt: Zima v Sloveniji;
8. Zemljevidi in obrisi: a) Beneška Slovenija (Dr. H. Tuma),
b) Julijske Alpe (A. Knafelc), c) Kamniške ali Savinjske Alpe
(Oskar Delkin), d) Karavanke (Oskar Delkin), d) Skofjeloško
pogorje, e) Pogled na naše Alpe med vožnjo (A. Knafelc);
Planinski Vestnik prinaša k opisanim pokrajinam redno slike in
zemljevide; 9. Arhiv SPD ima sistematično zbirko slik in klišejev
iz vseh domačih, deloma tudi drugih planin; 10. SPD ima
v založbi lastne razglednice domačih planin in planinskih postojank
v sto tisočih izvodov.

B. SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO

I. Širši Osrednji odbor SPD v Ljubljani

(Iz seje dne 28. februarja 1936.)

Predsednik dr. Josip Pretnar poroča, da je doslej 23 podružnic že poročalo o rednih občnih zborih za leto 1936, preostaja jih še 6. Osrednje društvo se je po svojih delegatih udeležilo deset občnih zborov podružnic, kolikor je pač zaradi službene zaposlenosti mogoče; vzdržujejo pa se tesni stiki med njimi in med planinskimi edinicami. — Nova pravila je odobrilo Ministrstvo za telesno vzgojo naroda z odlokom z dne 16. 11. 1935, številka 8379. Osrednji odbor je zastopal stališče, da vsebujejo izpremenjena in od oblasti odobrena pravila vsa določila za celokupno SPD ter za vse podružnice, t. j. za Osrednje društvo in za ostale podružnice. Kr. banska uprava zahteva še formalno izpolnitev. Sklene se, da bo Osrednji odbor poslal vsem podružnicam podrobna navodila glede notifikacije pravil posameznih podružnic. Podružnicam se določi termin, do katerega morajo vrniti formularje; na zamudnike se ne bo mogoče ozirati.

Glede železniških ugodnosti za planince je predsednik dr. Pretnar osebno posredoval v Beogradu pri referentu v ministrstvu prometa. Prejel je odgovor, da ni upati, da bi se znižalo število skupine od šest na tri osebe. Predlagal je v imenu Zveze, da bi se vpeljale vozovnice za planince za gotove relacije, slično kot imajo to n. pr. v Avstriji, Švici, Češkoslovaški. Referent je izjavil, da bi bil v načelu za to, vendar pa tega ni mogoče izvesti pri sedanjem ustroju državnih železnic. Radi tega ni izgleda, da bi se kaj izpremenilo v našo korist. — Osrednje društvo je prosilo železniško upravo, da odobri dosežene letoviške ugodnosti za vse naše višinske postojanke, kakor je to doseženo za one na Pohorju. Ker se pravkar vrši revizija vseh odobrenih letoviških ugodnosti, moramo na rešitev počakati; upati je, da bo ugodna.

V markacijskem okolišju se podružnici v Prevaljah priznajo v bistvu njene prvotne meje pod pogojem, da začne takoj posvečati zadosti pažnje svojemu obmejnemu teritoriju severno od Drave.

Dr. Brilej poroča, da prireja Osrednje društvo mesečno po eno predavanje v radio-oddajni postaji v Ljubljani. Dosedaj je predaval g. Janez Kveder: »Kam za božič?«, »O opremi planinca pozimi«; Delkin o pomanjkljivi orientaciji v planinah. Nekatere podružnice so izrazile željo, da bi tudi prirejale predavanja v radiu. Določi se način, kako bi tudi podružnice prirejale taka predavanja v radiu. Predavanja morajo biti Osrednjemu društvu v 3 izvodih predložena najmanj en mesec pred terminom, ki ga želijo podružnice.

Glede skupnih poročil v časopisih se ugotavlja, da mora Osrednje društvo plačati visoke pristojbine za vsak oglas v dnevnem časopisju. Ako torej podružnice želijo skupno objavljati novice v dnevnem časopisju potom Osrednjega društva v Ljubljani, morajo prispevati k stroškom. Ugodno bi bilo, ko bi časopisi uvrstili večino notic SPD pod sportno rubriko.

Zveza planinskih društev kr. Jugoslavije, Asociacija slovanskih planinskih društev ter Mednarodna Unija alpskih združenj zahtevajo četrletna poročila od svojih članov. Zato naj podružnice pošljejo Osrednjemu odboru redno vsake tri mesece obširna poročila o svojem delovanju.

Dr. Brilej poroča, da je Osrednje društvo z okrožnicami pojasnilo podružnicam, kaj potrebuje za alpski muzej. Osrednje društvo bo prispevalo reliefe in diorame, zemljevide, panorame in druge spominske predmete ter bo skrbelo za vzdrževanje alpskega muzeja. Od podružnic so že obljubile predmete: Savinjska, Mariborska, Trboveljska. V splošnem je bil odziv pri podružnicah slab. Primerno bi bilo, da bi nekatere podružnice naročile skupno relief iz svojih okolišev. Alpski muzej je last celokupnega SPD, Osrednje društvo skrbi za vzdrževanje, podružnice pa prispevajo razne predmete, ki ostanejo seveda last podružnice. Muzej bo mogoče otvoriti za širšo javnost šele v nekaj letih, ker prej ne bo material urujen in zbran. Pater Žurga je obljubil ureditev kamenin, dr. Pajnič bo sestavil zbirko planinske flore. Za enkrat so na razpolago tri sobe v prejšnjem Auerspergovem dvorcu, ki služijo začasno za skladišče.

Večina podružnic je poslala poročila o svojem delovanju. Razvidno je iz zapisnikov njihovih občnih zborov, kojih posnetke objavljamo spodaj.

Grajati pa je, da nekatere podružnice kljub ponovnim urgencam ne pošiljajo podatkov o statistiki. Osrednje društvo zaradi take malomarnosti ne more pravočasno zaključiti skupnih statističnih podatkov o društvu, ki se od njega zahtevajo.

Predsednik dr. Pretnar poroča, da so bile vse podružnice z okrožnicami obveščene o delovanju in programu mladinskega odseka pri Osrednjem društvu in vabljene, da ustanovijo take odseke v svojem območju. Ustanovljeni so že v Celju, Kranju, Mariboru, Mežici, Novem mestu, Šoštanju in Trbovljah. Pri nekaterih drugih podružnicah se vrše priprave.

Na prošnjo Osrednjega društva je kr. banska uprava s sklepom z dne 13. julija 1935 IV. No. 11476/I sporočila upraviteljstvu narodnih in meščanskih šol, da sme SPD na svoje stroške in dogovorno s šolskimi upravitelji urediti v času velikih počitnic v eni sobi šolskega poslopja zasilna skupna ležišča za člane mladinskega odseka. Lansko leto se to radi pomanjkanja časa ni moglo izvesti. Letos je takoj treba začeti s pripravami in se delo naj razdeli na posamezna področja, in sicer: 1. Osrednje društvo naj spozumno s Ferijalnim Šavezom v Ljubljani določi kraje prenočevanja za člane mladinskega odseka. Sočasno naj Osrednje društvo v stiku s šolskimi upravitelji v Mojstrani, Kranjski Gori, Ratečah, Bohinjski Bistrici, Srednji vasi, Trziču, Jesenih in Begunjah s pomočjo ondotnih podružnic pripravi vse za zasilna prenočišča. 2. Podružnica v Celju naj uredi prenočišča v Celju, Mozirju, Ljubnem, Lučah in Solčavi; 3. podružnica v Kranju prenočišča za Kranj ter v izhodiščih na Storžič, na Jezerskem, v Kokri; 4. podružnica v Mariboru prenočišča za Maribor skupno s FS ter v Ribnici na Pohorju; 5. Podružnica Mežica v izhodiščih na Peco in Sv. Uršulo (Slovenjgradec, Prevalje, Mežica); 6. Kamniška podružnica v Kamniku in Stranjah.

Dr. Pretnar poroča nadalje, da se je letošnja počitniška kolonija članov mladinskega odseka SPD v Malnarjevi koči na Črni Prsti prav dobro obnesla. Udeležencev je bilo 24 ter so bili vsi zadovoljni. Letos je predvidena počitniška kolonija v isti koči ter na Govnjaču in ob Bohinjskem jezeru. Stroške nosi v glavnem Osrednje društvo iz fonda, ki se zbira iz članarine mladinskega odseka. — Odbor priporoča vsem podružnicam, da v lastnem mladinskem odseku prirejajo take počitniške kolonije. K temu predmetu predlaga dr. Hrašovec naj Osrednje društvo pojasni prosvetnemu oddelku kr. banske uprave pomen mladinskega odseka SPD in naj prosi, da ta uprava priporoči včlanjenje šolske mladine v tem odseku SPD. Odobreno.

Dr. Mrak poroča o vodniških izpitih. Najprej je razvil razloge, ki so SPD privedli do tega, da je bil na predlog Osrednjega odbora na seji Širšega Osrednjega odbora dne 13. decembra 1930 sklenjen »Pravilnik Slovenskega Planinskega društva za gorske vodnike«. Ta pravilnik je bilo treba izvršiti. Izbrana je bila najprej vodniška komisija, ki jo je spočetka vodil dr. Henrik Tuma, pozneje pa na njegov predlog član Osrednjega odbora dr. Anton Mrak. Dr. Tuma je sodeloval pri komisiji tudi pozneje; na njegov predlog so bili v komisijo poklicani člani literarnega in reševalnega odseka, poleg gori imenovanih še gg. dr. Bogdan Breclj, Stane Hudnik in Janez Kveder.

Vodniški tečaj se je pričel s teoretičnim tečajem v Ljubljani, ki je trajal od 20. do 25. novembra 1933. Zanimanje za tečaj je bilo veliko. Zaradi pomanjkanja stvarnih sredstev je morala komisija udeležence precej prerešetati, posebno tiste izven Ljubljane, ker jim je morala preskrbeti v Ljubljani hrano in stanovanje. Informacij si je iskala pri podružnicah, pri zaupnikih, pri župnih in občinskih uradih. Vsi ti so res pomagali komisiji pri njenem delu. — Vseh udeležencev teoretičnega tečaja je bilo 51, med njimi 19 iz Ljubljane in okolice. Nekaj je bilo tudi takih, ki se niso nameravali posvetiti vodniškemu poklicu, ampak so se zanimali za predavanja kot ljubitelji planinstva ali kot reševalci. V tem tečaju so se vršila tale predavanja: 1. O alpinizmu, predavatelj dr. Henrik Tuma; 2. O meteorologiji, dr. Oskar Reya; 3. O geografiji in geologiji s posebnim ozirom na morfologijo, dr. Valter Bohinec; 4. O kartografiji in orientaciji, dr. Roman Savnik; 5. O planinskem rastlinstvu s posebnim pogledom na zaščiteno floro, dr. Maks Vraber; 6. O planinskem živalstvu in planinskem lovu, kar je bilo zvezano z obiskom muzeja, Vladimir Kapus; 7. O pravicah in dolžnostih vodnika, dr. Ant. Mrak; 8. O nevarnostih gora in o vzrokih gorskih nezd,

dr. Anton Mrak; 9. O zdravstvu, prvi pomoči in gorskih nezgodah in o reševanju, s praktičnimi vajami, dr. Bogdan Breclj; 10. O plezalni tehniki, Stane Hudnik; 11. O smučanju in zimski alpinistiki, Janez Kveder. — Udeleženci tečaja so sledili predavanjem z vneto pozornostjo. Osrednji odbor jim je znižal na 1/2 ceno za obe do tedaj izšli planinsko-tehnični knjižici »O prvi pomoči« in »O plezalni tehniki«; knjižici si je omislila večina udeležencev. — Zaradi slabega vremena se ni mogel vršiti tečaj za reševanje in za prvo pomoč v terenu. Zato se je to združilo s plezalnim tečajem.

Leta 1934, in sicer od 17. do 21. aprila, se je vršil zimsko-planinski tečaj. S tem tečajem je bilo združeno tudi predavanje in praktične vaje o orientaciji v terenu. Tečaj je vodil g. inž. Herbert Drofenik. Vseh udeležencev je bilo 22, od teh 17 na društvene stroške. Vaje v orientaciji v terenu so bile za udeležence z majhno šolsko izobrazbo precej trdo delo.

Leta 1935 so se tečaji zaključili s plezalnim, s katerim so bile združene praktične vaje v reševanju. Iz praktičnih razlogov je bilo treba ta tečaj deliti. Za vodniške pripravnike v območju Julijskih Alp smo ga priredili v Vratih, za one v območju Savinjskih Alp pa na Okrešlju. Zbirališče je bilo Aljažev Dom v Vratih, oziroma Frischaufov Dom na Okrešlju. Na Okrešlju se je vršil tečaj od 18. do 22. septembra, v Vratih pa od 3. do 6. oktobra. — Oba tečaja sta se vršila pod nadzorstvom g. dr. Bogdana Breclja ob pomoči tečajnika Vinka Modeca, ki je notorično, teoretično in praktično preizkušen plezalec. Vseh udeležencev tega tečaja je bilo na Okrešlju 12, v Vratih 14. Med temi so bili v Vratih naslednji štirje, ki so se udeležili tečaja samo kot reševalci: Andrej More, tov. delavec, Jesenice, Industrijska 7; Tone Dovjak, stud. techn., Jesenice, Cojzova 4; Vaso Terseglav, dipl. tehnik na Jesenicah; Jože Novšak, akademik, Jesenice, Kralja Petra trg 12.

Ker so bili s tem teoretični in praktični vodniški pouki končani, je razpisala vodniška komisija izpite. K njim je povabila samo tiste, ki so se udeležili najmanj teoretičnega tečaja. Izjemo je napravila samo pri Luki Robniku iz Luč, oskrbniku Frischaufovega Doma, ki je tako po poročilu Savinjske podružnice kakor člana vodniške komisije dr. Bogdana Breclja teoretično dovolj podkovan in ki se je razen tega udeležil tudi plezalnega in reševalnega tečaja na Okrešlju. — Vodniški izpiti so se vršili v Ljubljani v pisarni Osrednjega društva in deloma v Vajenškem domu, Lipičeva ul. 2 (Šentpetska vojašnica), kjer so imeli tudi izven Ljubljane stanujoči tečajniki hrano in stanovanje. Za izpit se je prijavilo vsega 31 kandidatov. Preizkušnja se je vršila zlasti o tehle predmetih: a) Dolžnosti in pravice vodnikov, posebno z ozirom na Red in Pravilnik za gorske vodnike; praktično znanje planinskih potov in pristopov. Izpraševalec dr. Anton Mrak. b) Orientacija v terenu in branje zemljevidov; praktično v gozdovih na Golovcu. Izpraševalec inž. Herbert Drofenik. c) Reševanje in prva pomoč. Izpraševalec dr. Bogdan Breclj. V predmetih a)–c) je bil preizkušen vsak kandidat. Razen tega so bili še izprašani in preizkušeni d) v plezalni tehniki kandidati, ki hočejo voditi tudi na plezalnih turah. Izpraševalec Stane Hudnik. e) V zimski (smučarski) planinski tehniki oni, ki hočejo voditi tudi na smuških turah. Izpraševalec Janez Kveder.

Preizkušnja se je vršila od 21. do 23. novembra 1935. Pokazala je, da so bili vodniški kandidati z glavo in s srcem pri stvari. Seveda se ni mogla vršiti preveč po šolskih vidikih, prerazlična je bila vrsta predizobrazbe — od ljudske šole do vseučilišča. Odločevala je predvsem praktična vodniška sposobnost.

Eden ni polagal izpita iz branja zemljevida in orientacije v terenu. Šteti se mora torej za neizprašanega. Od ostalih 30 kandidatov je priznala komisija sledečim uposobljenost za gorskega vodnika:

1. Alojzij Štros, Stara Fužina št. 46; 2. Davorin Kremžar, Ljubljana, Moste, Simon Gregorčičeva št. 16; 3. Andrej Šlebir, Stahovica pri Kamniku št. 12; 4. Alojzij Rekar, Gor. Radovna št. 22; 5. Franc Hvastja, Savlje št. 55, p. Ježica; 6. Viktor Kladnik, Luče št. 39; 7. Stanko Žgur, Celje, Vodnikova cesta št. 2; 8. Jaka Robnik, Luče št. 9; 9. Ivan Zupan, Kranjska Gora št. 44; 10. Ivan Cigala, Solčava št. 22; 11. Franc Štros, Boh. Bistrica št. 79; 12. Peter Uršič, Kamniška Bistrica; 13. Uroš Zupančič, Ljubljana, Dolenjska cesta 23; 14. Hanza Vertelj, Kranjska Gora št. 156; 15. Franc Erjavšek, Stahovica št. 21; 16. Miha Plesnik, Solčava št. 41; 17. Joža Jakelj, Mojstrana št. 92; 18. Janez Brojan, Mojstrana

št. 73; 19. Armin Grad, Mojstrana; 20. Franc Skantar, Ribčev Laz št. 55; 21. Erjavšek Alojzij, Stranje št. 11; 22. Borivoj Vilhar, Celje, Ljubljanska cesta 10. Razen tega se je priznala usposobljenost za vodnika še 23. Vinku Modecu, Ljubljana, Novi trg 2/II., ki se izpita ni mogel udeležiti, ker je bil pri vojakih, a se je udeležil vseh tečajev; njegova sposobnost je bila članom komisije sicer znana in so ga ti zato tudi pritegnili k vodstvu plezalnih tečajev v Vratih in na Okrešlju.

Za vodstvo tudi pri plezalnih in zimskih (smuških) turah je bila priznana usposobljenost — deloma v opredeljenem obsegu — sledečim (6): Davorin Kremžar, Alojzij Rekar, Uroš Zupančič, Hanza Vertelj, Janez Brojan, Vinko Modec. — Za vodništvo tudi na plezalnih turah sledečim (3): Franc Hvastja, Armin Grad, Ivan Zupan. Za vodništvo tudi na zimskih (smuških) turah pa sledečim: Alojzij Stros, Andrej Šlebir, Jože Jakelj, Alojzij Erjavšek.

Vodniška komisija je ugotovila nadalje, da nekaj vodniških kandidatov še ni sposobnih za odgovorno službo vodnika, bodisi zaradi manjšega znanja planinstva ali določenega planinskega okoliša, ali manjkajoče življenjske zrelosti. Ker so pa tudi ti pokazali sicer dovolj vneমে za stvar, se vzamejo v seznam vodniških pripravnikov. To so sledeči (8): Feliks Boltar, Ribčev Laz št. 54; Alojzij Kosmač, Kranjska Gora št. 7; Jože Pečar, Kranjska Gora št. 20; Matija Baumgartner, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 76; Kopecky Dolfe, Ljubljana, Tabor št. 5; Arh Ivan, Srednja vas v Bohinju št. 66; Plemelj Pavel, Bled I, št. 127; Valentin Rabič, Mojstrana št. 27.

Poročilo dr. Mraka z ukrepi vodniške komisije se soglasno odobri. — Na predlog dr. Hrašovca se bodo vodniška izpričevala izročila preko podružnic.

Reševalne postaje podružnic naj bodo stalno zadostno opremljene.

Letošnja skupščina bo v kakšni večji planinski postojanki predvidoma v jeseni.

Dr. Hrašovec poroča, da pripravlja član SPD g. Kopinšek v Celju planinsko ekspedicijo v Švico. Namen te ekspedicije je gojiti alpinistiko v vrhovih nad 4000 m.

Ko predsednik dr. Pretnar omeni, da je Osrednje društvo že lansko leto denarno podprlo manjšo odpravo na Olimp, in z veseljem vzame na znanje, da je Savinjska podružnica sprožila misel za ekspedicijo SPD, se sklene naprositi g. Kopinška, da pride v Ljubljano na sejo alpskega odseka, ki bo podrobno razpravljal o predvideni ekspediciji. Prezreti pa ne smemo ponudbe Asociacije, ki je sporočila, da bo Poljsko planinsko društvo priredilo ekspedicijo v Turus ali v Alpske ledenike in vabi k udeležbi pri tej ekspediciji člane te Asociacije.

II. Občni zbor (43.) Osrednjega društva SPD

(V Ljubljani, 12. marca 1936.)

Predsednik dr. Josip Pretnar pozdravi goste in delegate oblastev in korporacij, zlasti zastopnika kr. banske uprave g. načelnika dr. Marna Rudolfa, zastopnika župana in Mestnega poglavarstva g. insp. Westra Josipa, zastopnika Šumske uprave g. inž. Munih, zastopnika Direkcije državnih železnic g. svetnika Petka, zastopnika Jugosl. zimsko sportnega saveza g. Kunstlja, zastopnika starešinstva Sokola g. Krapeža Milka, zastopnika Zveze za tujski promet g. ravnatelja Pinterja, delegata bratskega društva TK Skale gg. dr. inž. Zumra in Persiča ter delegate podružnic SPD v Trziču g. Kokalja, v Kamniku g. Koželja, v Zidanem Mostu g. Baša ter v Litiji g. Tomazina. Posebej pozdravi novinarje. Na predsednikov predlog se z zbora pošlje vdanostna brzojavka Visokemu planincu, ki so ga naše gore lansko leto izvabile v svoj čarobni objem, Njegovemu Veličanstvu Veličanstvu Kralju Petru II. Nadalje se pošljejo pozdravne brzojavke gg. ministroma dr. Antonu Korošču in dr. Kreku, ministru za telesno vzgojo naroda g. dr. Rogiču in ministru za trgovino in industrijo g. dr. Vrbaniću. Pozdrav se pošlje z zbora g. banu dr. Natlačenu, podbanu dr. Majcenu in županu ljubljanskemu g. dr. Adlešiču. Pozdravljamo tudi posredovalca pri osrednjih oblastih gg. narodna poslanca dr. Fuxa in planinskega tovariša poslanca g. dr. Koceta. Pristrčne planinske čestitke za 80 letni jubilej se naslovijo na še vedno čilega in delavnega starosta planincev in znanstvenika profesorja Ferdinanda Seidla. V izbranih,

iz srca tekočih besedah se predsednik spominja našega planinskega pionirja Ljudevita Stiasnyja, ki ga je pred nekaj dnevi nepričakovano iztrgala smrt iz naših vrst, in v markantnih potezah označuje njegovo pomembno osebnost moža, planinca-potnika, narodnega idealista in vzgojitelja idealov.

Nato je podal **predsednik dr. Josip Pretnar** svoje obsežno globoko zajeto poročilo, iz katerega posnemamo nekatere važne točke.

Ministrstvo za telesno vzgojo naroda je z razpisom z dne 16. XI. 1935 Br. 8379, odobri nova pravila Slovenskega Planinskega društva; ta tvorijo okvir, ki mu mora prilagoditi svoja pravila vsaka podružnica, pa tudi Osrednje društvo; to postane samostojno, od podružnic neodvisno, ter bo po načelih glavnih pravil svobodno upravljalo in izkoriščalo vse koče, ki so mu dosedaj pripadale.

S tem važnim dogodkom prestopamo v novo dobo SPD. Zato je prav, da se ozremo nazaj na petletno dobo, odkar se je pričela akcija za reorganizacijo društva. Ena glavnih in najtežjih nalog, ki smo si jih stavili, je bila sanacija našega gospodarstva. Leta 1931 smo imeli meničenega dolga pri Mestni hranilnici ljubljanski še nad 600.000.— Din, fakturni dolg pa je dosegal skoro 300.000 Din. Kljub razmerno velikim izdatkom za gradbene in druge svrhe in kljub stalnemu naraščanju gospodarske krize smo te obveznosti postopoma znižali tako, da smo stisnili dolg pri Mestni hranilnici na okroglo 390.000.— Din, fakturni dolg pa znaša okroglo 150.000.— Din. S tem smo si že olajšali naše finančne obveznosti tako, da nam je bilo omogočeno si pridobiti nova kreditna sredstva za neobhodno potrebne večje gradbene akcije.

Svetovna vojska nam je zapustila naše planinske domove in koče v jako slabem stanju. V teku prvih desetih let po vojni se je na tem nekaj izboljšalo. Toda z zgradbo Doma na Krvavcu, ki je društvo angažiral za malo manj ko en milijon dinarjev, dočim donaša letno komaj 2% investirane glavnice, nam je bila izpodrezana vsaka možnost večjega gradbenega gibanja. Ko smo pred petimi leti nastopili pot sistematičnega izvajanja gradbene akcije Planinskega društva, smo obenem s finančno sanacijo vendarle vsako leto vtaknili znatno vsoto okroglo 150.000.— Din izključno v popravila in nujno potrebne dograditve naših planinskih postojank. Po petih letih lahko ugotavljamo, da so, razen koče na Velem Polju, naši planinski domovi zopet v dobrem stanju; izvršili smo dograditev na Veliki Planini, pregraditev koče na Kamniškem sedlu, Cojzove koče na Kokrškem sedlu, Erjavčeve koče na Vršiču, koče pri Triglavskih jezerih, Orožnove koče in Zlatoroga. Izvršile so se tudi nekatere gradnje novih potov, n. pr. v Kamniško Bistrico in na Škraticu, ter znatna popravila in izpopolnitve obstoječih starih potov, markacij in orientacijskih tabel ter ureditev zimskih markacij po naših gorah. Z lanskim letom smo stopili v novo nadaljnjo fazo naše gradbene akcije: V gradbi je mogočen planinski in smučarski Dom na Komni, ki bo tvoril in bodoče eno najvažnejših križišč ne samo letnega, temveč tudi zimskega planinarjenja v najlepšem zimskem predelu naših gora in ki se gradi na temelju rentabilnosti. Finančne obveznosti, ki nam jih bo nalagala gradba tega Doma, nam bodo vendarle puščale svobodne roke v razpolaganju z normalnimi dohodki naših rednih proračunov. Mislimo že na Dom na Veliki Planini. Ta sistematična gradbena akcija, ki smo jo v velikem delu po prošlih petih letih že dokončali, bo ob idealnem in smotrenem delu SPD dovršena v bodočih petih letih; takrat bodo planine res trdno v naših rokah!

Sistematična ureditev naše reševalne službe je v glavnem dovršena.

Pri kulturnem delu našega petletnega programa smo dosegli častne uspehe; o tem nam pričata literarno-znanstveni in foto-amaterski odsek. Posebno očitno je dvig našega »Planinskega Vestnika«, kažemo lahko na izdajo dveh knjig planinske knjižnice, na prireditev prvovrstnih predavanj odličnih domačih in inozemskih planincev, na pripravo gradiva za izdajo knjige o planinski flori in terminologiji, na pomnožitev naše društvene knjižnice z velikim številom prvovrstnih del, domačih in tujih, na izdajo dveh albumov ter na delo kartografskega značaja.

V zvezi z modernim idejnim preokretom, ki se je v našem društvu uveljavil in izvršil tekom prošlih let, smo pridobili v našem planinstvu veljavo strmi alpinistiki in planinskemu smučarstvu. Odprli smo s tem nove možnosti izživljanja planincev v okviru našega društva.

Naša skrb za planinski naraščaj nas je privedla na težavno pot ustvarjanja naše mladinske organizacije. Trdno že stopamo po njej.

V odnošajih našega društva napram jugoslovanskemu, slovanskemu in mednarodnemu planinstvu smo dosegli veliko priznanja: stalni sedež Zveze Jugoslovanskih planinskih društev je v Ljubljani; tu se je vršil kongres Asociacije slovanskih planinskih društev; preko nje smo se postavili tudi na mednarodnem forumu Unije planinskih združenj. V Zvezi smo vodilni činitelj mi, Uniji pa imponiramo s svojim naprednim planinstvom.

Kar smo si stavili v delovni program desetih let, smo v pretežni večini dovršili že v polovici te dobe. To nam daje samozavest, da lahko gremo preko malenkostnih in površnih kritik na svoje nadaljnje smotreno delo.

Naše društvo je stalno v najboljših odnošajih do sorodnih organizacij. Umevanje in podpora smo vedno našli pri oblastih in naših narodnih poslancih. Zlasti gre zahvala ministru notranjih del g. dr. Antonu Korošcu, ministru n. r. senatorju g. dr. Dragu Marušiču, narodnima poslancema gg. dr. Riko Fuxu in dr. Juru Kocetu, ki so nas krepko podpirali pri centralnih oblastih; nadalje kr. banski upravi Dravske banovine, šumski direkciji in direkciji državnih železnic ter vojaškim oblastvom. Novinarji so nas vedno radi sprejemali.

Tajniško poročilo.

(Dr. Arnošt Brilej.)

Tajnik poroča izčrpno o vseh oddelkih in predmetih društvenega delovanja. V skrajšani obliki posnemamo glavne dele.

1.) Društvo je delovalo, kakor dosihdob, v odboru in v odsekih; vse važnejše zadeve so se najprej podrobno obdelale v pristojnih odsekih, a glavni odbor je o njih končno sklepal.

Poleg gospodarskega, literarno-znanstvenega, zimsko-alpinskega, foto-amaterskega, reševalnega in mladinskega odseka, ki so uspešno dejstvovali že poprej, smo ustanovili tekom leta še propagandni in poživili tudi alpinistični odsek. — Odseki so zborovali v skupno 88 sejah, odbor v 35, vseh društvenih sej je bilo torej 123. Delo v društvu je res ogromno; pisarna je v preteklem poslovnem letu prejela 4169 dopisov in jih odposlala 4739.

Tekom leta sta se vršili dve seji širšega Osrednjega odbora, kjer so se obravnavale zadeve celokupnega društva, predvsem vpliv znižanja prejemkov državnih uradnikov na padanje števila članov, vodenje planincev, zaščita flore, alpski muzej, organizacija mladine, rajoniranje markacijskih okolišev, zakon o sportskih in viteških organizacijah, vodniški tečaj, reševalne zadeve in drugo.

Osrednje društve je štelo konec leta 1935 3483 članov (napram letu 1934 manj 35 članov). Celokupno društvo šteje po zadnjih statističnih podatkih okrog 8000 članov, torej predstavlja Osrednje društvo nekako 43% društvenega članstva.

Število podružnic je ostalo isto ko lani: 29. V letu 1935 ni prirastla nobena nova edinica, pa tudi nobena stara ni likvidirala. Stiki med podružnicami in Osrednjim društvom so bili zelo živahni; naši delegati so se, kadarkoli je bilo mogoče, udeležili občnih zborov in prireditev v podružnicah.

Društvo je bilo zastopano na zborovanjih, prireditvah in slavnostih, kjer je bila naša navzočnost potrebna in umestna. Tako smo se udeležili po zastopniku zborovanj (anketa o voznem redu pri direkciji državnih železnic, Tujskoprometna zveza, Putnik in Zbornica TOI, Jugosl. zimsko sportni savez, Aljaževa proslava na Šmarni gori, štiridesetletnice Orožnevo kočje na Črni Prsti i dr.).

Preteklo leto je bilo kolikor toliko ugodno, obisk v naših postojankah precej zadovoljiv. Društvo je organiziralo izlete na Vršič, Veliko Planino, Krvavec itd. Družabnosti je bil posvečen tudi običajni planinski ples, ki je bil letos odlično obiskan. — Pomemben je bil izlet SPD v Bolgarijo; udeležilo se ga je 21 članov. Izletniki so bili v Sofiji, na Vitoši, v Rili in v Pirinu, končno so potovali preko Plovdiva v Varno; osem se jih je vrnilo v domovino preko Carigrada, drugi preko Caribroda. Naši člani so bili v Bolgariji krasno sprejeti. Bolgarski tovariši so nam že za lansko leto napovedali obisk naših planin, žalibog je izlet moral izostati zaradi valutnih neprilik. Zato upamo, da jih bomo letos sprejeli v velikem številu. — V preteklem letu so nas obiskali tudi francoski znanstveniki, po številu 16, ki so si pod vodstvom gg. prof. Jerasa in Petkovška ogledali naš narodni

park pod Triglavom. — Univerza v Utrechtu pa je poslala v naše planine 12 akademikov geologov, ki so pod vodstvom svojega profesorja in našega geologa patra Žurge obiskali v letu 1934 Julijske Alpe, lani pa Kamniške. V Ljubljani pa smo imeli priliko pozdraviti 85 članov broječo skupino češkoslovaških turistov, ki so si pod vodstvom g. Jiří Kamenického na potu na morje ogledali Gorenjsko, Bled, Bohinj in Kranjsko Goro.

Ugodno je vplivala uvedba weekend-vozovnic, ki so veljavne za nedelje ter dneve pred nedeljami in za povratek naslednji dan. — Naši alpinisti so v preteklem letu izvršili prav lepe ture. Naj navedem skrajno težki vzpon Vinka Modca in ing. Avčina Fr. v severni steni Maljovice v bolgarski Rili in njune plezalne poizkuse v krušljivi in malone nedostopni zapadni steni Stefanija ali Zevsovega Trona v Olimpu. — Doma je uspelo g. Lipovcu Jošku, da je v družbi s slovitim Italijanom Comicijem ter z gospo Escherjevo in gđc. Mallyjevo premagal silno težki raz v severni steni Široke Peči.

Planinskih nesreč je bilo več. 27. januarja 1936 je plaz zasul na Uršlji gori vnetega planinca in blagajnika Mislinjske podružnice g. Franca Eiletza. — 30. marca se je smrtno ponesrečil na Brani Mirko Mulej. — Na Velikonočno nedeljo, dne 21. aprila, je pod Skuto spodrsnilo 21 letnemu juristu Mirku Gombaču, ki je zaradi dobljenih poškodb med transportom umrl. — Nizki, a vedno opasni Turnc pod Šmarno goro je zahteval v preteklem letu kar dve žrtvi: 5. maja se je smrtno poškodoval knjigoveški vajenec Mirko Dovič, sledečo nedeljo, dne 12. maja, se je na istem mestu smrtno ponesrečil jurist Svetozar Likar. — 28. junija je na poti z Mlinarskega sedla proti Češki koči zdrsnila in se ubila mlada planinka Mira Zupančičeva. Poleg teh smrtnih nesreč je bilo tudi nekaj planinskih nezgod.

2. Zgradbe društva je vodil naš gradbeni odsek, ki je v preteklem letu prevzel tudi brigo za markacije in planinska pota. Zato je moralo k prejšnjim osmim članom kooptirati še 11 novih strokovnjakov.

Vsaka naša planinska postojanka je dobila svojega gradbenega nadzornika, ki skrbi tudi za pota v svojem okolišu. — S pooblastilom širšega Osrednjega odbora SPD je gradbeni odsek dokončal zelo zanimivo in kočljivo delo razmejitve med področji posameznih edinic SPD; ta razmejitev je bila potrebna zlasti zaradi brige za planinska pota in naprave v določenih okoliših. — Dokončala se je nova turistovska steza na desnem bregu Kamniške Bistrice od Stahovice do našega Doma. — Očistili in popravili smo zopet prehod skozi Žrelo ter izboljšali pot od Češke koče na Mlinarsko sedlo. Ravno tako se je zadovoljivo popravila pot s Kokrskega sedla na Kalško goro, kakor tudi ostala pota v bližini Cojzove koče. — V Triglavskem pogorju so se ponovno pregledala, očistila in po potrebi popravila vsa pota. Začelo se je s preureditvijo prehoda čez Štapce pri Tičarici. Na našo pobudo in z našim sodelovanjem se je temeljito popravil mostič čez Savico pri vojaški karauli.

Izvršenih je bilo več novih in popravile so se številne stare markacije in označbe. Neustrezne markacije bo treba spraviti v red; društvo je v ta namen določilo večjo vsoto v proračunu. — Gradbeni odsek je tudi načel vprašanje izdelave čim točnejših kart naših planin; najprej bo priredil tako karto za Komno, ki bo zelo važna z ozirom na naš novi Dom na Vrheh.

Pri naših planinskih postojankah so se v splošnem izvršila le najnujnejša vzdrževalna popravila. Zlasti so se popravile povsod strehe (na Kredarici, pri Staničevi koči, pri hotelu »Zlatorog« itd.). Pregledale in deloma popravile so se skoraj vse strelvodne naprave. — Pri hotelu »Sv. Janez« se je pričelo z napravo sistematične kanalizacije. Popravila se je čolnarna, dimniki, strehe in odstranili številni drugi nedostatki. — Pri hotelu »Zlatorog« je bilo zlasti treba ponovno popraviti slabe lesene dele nekaterih zgradb. Obsežnejše so bile preureditve Koče pri Triglavskih jezerih, kjer se je vpeljal v kočo vodovod in so se po sobah postavile peči z dimniki. Skupno ležišče se je povečalo. — Na račun Kranjske podružnice je naš gradbeni odsek izvršil najnujnejša popravila Valvasorjeve koče. Kadilnikovo kočo na Golici pa sporazumno z našim gradbenim odsekom v redu popravlja Jeseniška podružnica sama.

Glavno skrb pa je posvetil gradbeni odsek, oziroma njegov ožji pododsek, najobsežnejšemu gradbenemu delu SPD, zgradbi velikega Doma na Komni.

Izvršila so se obsežna predela, splanirala večina stavbišča, pripravile potrebne barake, apno, gradbeno lesovje in razno drugo gradivo, izdelali vsi potrebni načrti in proračuni ter nato pripravili predlogi upravnemu odboru za oddajo raznih gradbenih del. Po splošnem in požrtvovalnem sodelovanju vseh članov pododseka, se je posrečilo ponosno zgradbo novega planinskega Doma na Komni v surovem dograditi in pokriti. Dosedanji gradbeni stroški te postojanke so bili točno v skladu s proračunom. Težave pa nastajajo sedaj, ko se je treba odločiti o upravičenih željah domala vseh članov gradbenega odseka in najbrž vsega našega članstva, naj bi bil novi Dom v notranjosti urejen in opremljen čim udobneje, da bi ustrezal tudi zahtevam razvajenih posetnikov. Ker pa taka ureditev v prvotnem proračunu ni bila obsežna, predvidenih gradbenih stroškov pa nikakor ne kaže povečati, se bo treba pač zadovoljiti s skromnejšo, toda lično in solidno ureditvijo.

Pri reševanju teh težkih tehniških in finančnih problemov Doma na Komni so nam šli s svojimi strokovnimi nasveti in dragocenimi podatki na roko razni naši strokovnjaki in podjetja. Dom bo dovršen julija 1936.

Poleg novega Doma imamo za 1936 vrsto priprav in poprav. Pri hotelu Sv. Janez bomo v smislu najemne pogodbe skušali dovršiti kanalizacijo, preurediti stranišča in začeti z napravo modernega kopališča. — Pri hotelu »Zlatorog« bo treba zlasti napraviti novo višje ležeče vodovodno zajetje z rezervarjem. — Pri »Triglavskih jezerih« se mora tesno opaziti del zunanjih sten koč. Vodnikova koča vedno bolj razpada; na vogalih se bo podprla, puščajoča streha pa obila s pločevino. — Banovinska cesta na Vršič bo predvidoma letos toliko popravljena, da bo zopet mogoč promet z motornimi vozili do meje. Zaradi tega se bo poset Erjavčeve kočice povečal in je potrebno, da se okolica kočice temeljito očisti navlake iz vojnih časov. — Spodnja koča na Golici mora dobiti greznice. — Na Kamniškem sedlu je postala premajhna kapnica (cisterna) neporabna. — Pri Koči na Veliki Planini postajajo razmere od leta do leta nevdružnejše. Ker pa zaenkrat zaradi pomanjkanja sredstev ni mogoče začeti z zgradbo novega, obsežnega Doma, se bo za silo v njej vse preuredilo. — Glede planinskih potov ni za letos predvidenih nobenih obsežnejših novih del. Več dela bo s popravilom že močno pokvarjenega prehoda čez Komarčo, zlasti v zvezi z novim Domom na Komni. Nanovo se bo skušala urediti direktna zveza s Kalške gore po vrhu na Greben (Kompotel); iz doline Kamniške Bistrice do Tineta pa za enkrat priprosta steza proti Veliki Planini (na Kisovec).

3. Kulturno-znanstveno delo društva je vršil literarno-znanstveni odsek. Načeloval je odseku njega ustanovitelj dr. Tuma do svoje nenadne smrti (10. aprila 1935) z iniciativnostjo in trdno doslednostjo, ki ga je odlikovala pri vsem delovanju. Z načelnikom je odsek izgubil tudi svojega najboljšega delavca. — Po njegovi smrti se je vodstvo odseka poverilo uredniku dr. Jos. Tominšku.

Po svojem namenu, izraženemu v naslovu, je izročena odseku briga za vse naloge, ki v društvu nastajajo v slovstvenem in znanstvenem oziru, pri čemer pa prihaja v veljavo tudi umetnost in notranja prosveta. Ker pa so ti oziri tesno zvezani z gmojnimi sredstvi, tudi odsek ni mogel iti čisto mimo materialnih vprašanj.

Stalno in vso skrb je odsek posvetil društvenemu glasilu »Plan. Vestniku«, da ostane ne samo vredno svoje tradicije, ampak da dostojno predstavlja živi razvoj našega planinstva in ga postopoma in sestavno uvršča kot vsega uvaževanja vredno med svetovna planinstva. Na vsaki seji je urednik poročal o rokopisih, ki jih je bilo vedno v izobilju, za vsako številko se je določil razpored, pri čemer se je po vsej možnosti oziralo na pestrost vsebine po načelu, da naj vsak bralec najde vsaj nekaj štiva, ki prija njegovemu osebnemu stališču v planinskih in literarnih zadevah. S popolno objektivnostjo napram vsaki struji se je skušalo vsaj postopoma ustreči kakor eni tako drugi in vsem. — Zelo so motila zaokroženje številke društvena poročila, ker so prihajala zelo neredito. Zato so se vsa poročila o občnih zborih združila v eno skupno številko. S tem je dobil kronist in zgodovinar dragocen in priročen zbornik dejstev, društvena uprava pa za vse odbore in društvene edinice zaželjeno pobudo in medsebojno kontrolo.

Prej bolj sporadično poročevanje o drugih planinskih časopisih smo sestavno razširili na vse nam dohajajoče publikacije, a poročila toliko poglobili, da dobi bralec vsaj nekaj vpogledov v vsebino spisov, s katerimi se lahko v društveni čitalnici natančneje seznanijo. K temu smo bili tem bolj napoteni, ker se naš Vestnik sam uvažuje in citira v časopisih tu- in inozemstva. — Kras in privlačnost »Vestnika« so njegove slike. Prisiljeni smo, da jih donášamo čim več, ker je današnje občinstvo v tem oziru razvajeno.

Obžalujemo, da se naše dnevno časopisje premalo spominja našega Vestnika, le tu in tam ga kak list omeni. Skušali bomo doseči, da ga prosvetno ministristvo priporoči šolam. Društvo zastopa naziranje, da naj se Vestnik gmo tno sam vzdržuje; ker je obvezna naročba za vse člane — z istočasno zvišano naročnino — upravno neizvedljiva, se je sklenilo povišanje naročnine, ker je dosedanja bila itak neverjetno nizka. Glavni odbor je sicer bil vedno pripravljen na gmo tno pomoč, a smatramo za umestno, da se ta naklonjenost ne izrablja. Število naročnikov je znašalo ob koncu leta 1935 — 2415, od teh jih ima Osrednje društvo 1508.

Odsek pripravlja že tretje leto album domačih planinskih rastlin. Tu bodo v slikah z naravnimi barvami zbrane a) naše zaščitene rastline, b) pomembne planinske rastline, kakor jih določijo veččaki botaniki, c) zdravilne rastline. Vse te bi bile navedene s slovenskimi imeni (poleg znanstvenega). Zbiranje je odbor podprl s prispevkom za ekskurzijo. Tako knjigo bo napisal profesor Petkovšek, ki je izbral okrog 500 rastlin, a izmed njih jih pride po navedenih načelih v poštev okrog 150 do 180, za katere je treba oskrbeti slike oziroma klišeje. Delo bo tekom leta dovršeno in izide v letu 1937. Finančno je izdaja v glavnem zagotovljena. — Plakat ali tabela zaščiteneh planinskih rastlin se bo izdala istočasno s knjigo, in sicer v tisočerni založbi, ker se bo tabela porazdelila vsepovsod med sreskimi uradi, orožniki, šolami i. dr.

Naše društvo je priredilo v pretekli sezoni sledeča predavanja: Ane Escherjeve filmski večer (10. oktobra 1935), prof. Petkovška predavanje o planinski flori (8. novembra 1935). Dne 12. februarja je predaval o planinah Bosne in Heregovine ing. Popović iz Sarajeva. V aprilu pa nam bo opisal svoj sloviti vzpon čez severno steno Grandes Jorasses (»Zadnji veliki problem v planinah«) monakovski alpinist Meier. — Odbor ima namen, prirejati interna društvena predavanja. S takimi sestanki bi se tudi društveniki medseboj boljše seznanili.

Ker je mestna občina ljubljanska našemu društvu v Auerspergovi palači odstopila dve sobi, pristopimo k organizaciji alpinskega muzeja, v prvi vrsti zbiranju predmetov. Odbor si je najprej zagotovil reliefe, kolikor jih ima in jih bo dobil ter je določil vsoto za njih poprave. Na vse podružnice smo naslovili prošnjo, naj prispevajo reliefe, slike itd. iz svojega področja; dalje smo prosili ljubljanski muzej in mestno poglavarstvo, da nam odstopita slike in druge predmete, ki spadajo v alpski muzej. Več pisem smo naslovili na privatne osebe, ki hranijo zgodovinsko važne predmete. Obrnili smo se na strokovnjake, ki bodo uredili zbirko. Seveda bo trajalo leta, predno bo muzej goden za otvoritev.

Album slik »Iz naših gor«, ki ga je sredi leta 1935 v 1000 izvodih izdal Osrednji odbor s sodelovanjem foto-odseka, predstavlja ponatis priloge »Planinskega Vestnika« iz leta 1933 in 1934. Razpečali in oddali smo že okrog 700 izvodov ter so stroški pokriti.

Knjižnice po naših kočah in domovih so bile v zelo slabem stanju. Zato smo začeli med članstvom z nabiralno akcijo, ki je naletela na izredno ugoden odziv. Nabrali smo okrog 1500 knjig, zlasti izdatno nas je obdarila Slovenska Matica, pa tudi nekateri posamezniki, med katerimi naj predvsem imenujem g. dr. Papeža, g. dr. Defranceschija in g. Mazija. Cenjenim darovalcem izreka odbor iskreno zahvalo. Osrednje društvo je votiralo nekaj tisočakov za vezavo in tako smo v zimskih postojankah že izpopolnili knjižnice, v vseh ostalih kočah pa to storimo do poletja.

Nameravane publikacije: a) Alpska terminologija, obsežna zbirka planinskih izrazov iz vseh področij, ki jo je bil dr. Tuma sestavil; avtorja je prehitela smrt. Pregledujejo jo zdaj jezikoslovci. Na objavo bo misliti šele čez eno do dve leti. — b) V. dr. Tumovi zapuščini je botaničen slovar, s pristnimi slovenskimi rastlinskimi izrazi. Ob svojem času bo literarni odsek pre-

sodil, kaj se more ukreniti glede uporabe ozir. izdaje tega slovarja. — c) Odsek je predlagal zopetno izdajo markiranih potov. Izdaja se bo priredila, ko se v praksi izvedejo nanovo določeni okoliši vseh podružnic, v njih bodo uvaževane tudi zimske markacije. — è) Pri izdaji društvenih zemljevidov se bo polagoma moralo pristopiti vnesenju pravih zemljevidnih, krajinskih vršob. d) Zbirka slik iz vseh planinskih pokrajin in z vseh vidikov se je ustanovila pri SPD v Ljubljani in se sproti izpopolnjuje; rabijo se za Vestnik in za predavanja. Pripravlja se sestava registra, pozivljajo se vsi amaterji za prispevke. — e) Varstvo prirode, vedenje v planinah. Delujejo za zaščito rastlin z izdajo posebne knjige in tabele o zaščitnih planinskih rastlinah, pomaga naše društvo tudi pri varstvu prirode sploh. To varstvo je obenem del vzgoje k pravemu vedenju planincev v planinah. Oboje pa mora biti neposredno združeno v primernem plakatu ali letaku, ki v kratki imperativni obliki združi glavna pravila, kako naj se planinec obnaša napram živi in mrtvi prirodi, nič manj kakor v kretnjah ter pri dotiku in porabi človeških naprav.

4. V okviru zimsko-alpinskega odseka so se vršila in pripravljala vsa dela, ki se tičejo smučarstva in zimske alpinistike. Odsek je nanovo organiziral vremensko službo in poročanje o snežnih razmerah; dal je iniciativo za nabavo vremenske omarice pred kavarno »Emona«, ki prinaša tudi oglase o društvenih prireditvah, tečajih itd. Sodeloval je pri prevzemu Triglavskih postojank, ki jih društvo sedaj samo upravlja tudi v zimski sezoni, izpopolnil je stalne zimske markacije. Pripravil in izdal je prvi zinskoprogandni propekt »Zima v Sloveniji«, ki je izšel v 5000 izvodih v slovenskem jeziku, s srbskohrvatskimi in nemškimi vložki. Prospekt je efektivna propaganda za naše planine in posebej za postojanke Osrednjega društva ter je bil razposlan vsem sorodnim organizacijam širom sveta, zlasti raznim avstrijskim, češkoslovaškim agencijam in jugoslovanskim turističnim društvom in tujsko-prometnim organizacijam. Odsek je sodeloval pri preureditvi poti preko Štapa, izpopolnil je Knafelčovo letno karto Julijskih Alp z vrisanjem smučarskih poti. Karto smo v taki izboljšani obliki izdali letos že v četrti izdaji in v 6000 izvodih ter bo prav dobro služila, dokler ne izdamo reliefnih kart. — Tesno sodelujoč z literarnim in nanovo ustanovljenim propagandnim odsekom je zimsko-alpinski odsek organiziral turne tečaje preko Triglavskega pogorja in smuške tečaje pri Sv. Janezu, na Veliki Planini in Krvavcu. Bavil se je z organizacijo skupnih zimskih izletov na Vršič itd., dasi zima za ta podjetja letos ni bila prav ugodna. Kakor običajno, smo tudi v pretekli jeseni v novembru in decembru priredili tečaj za smučarsko telovadbo, ki ga je vodil tov. Kveder. Telovadbo je stalno obiskovalo okrog 30 smučark in smučarjev. — V načrtu ima nadaljnjo izpopolnitev zimskih markacij in adaptacijo postojank ter organizacijo dovoza v izhodišče za smuške ture itd.

5. Novi propagandni odsek se je osnoval 15. decembra 1935 v okviru Osrednjega društva. Njegov namen je vršiti planinsko propagando s tiskom, z besedo in s sliko. V ta namen se je osnoval odbor, čigar člani so poleg predsednika in tajnika SPD zastopniki treh ljubljanskih dnevnikov. Odsek je sklenil postaviti tudi primerne oglasne deske za slike, uvrstil je serijo diapozitivov v ljubljanske kinematografe pred božičem. Poskrbel je za redno obveščanje našega rednega članstva in planincev sploh po radiju, v radiju smo priredili dve planinski predavanji: Mlakarjevo šaljivo-resno razmotrivanje o vrstah planincev ter Kvedrovo o opremi zimskega alpinista. V načrtu imamo še nadaljnja predavanja v radiju.

6. Naši fotoamaterji so se živahno gibal. Vršili so v rednih odsekovih sejah zamudno in nevhvaležno izbiro slik za priloge in ilustracije »Planinskega Vestnika«. Materijal za to delo doteka zelo skromno, več ko $\frac{1}{10}$ poslanega gradiva je neporabnega. Če je odsek kljub temu vzdržal »Vestnik« na dostojni višini v ilustrativnem pogledu, je to plod mučnega iskanja in zbiranja, ki povrh prav često rodi nevoljo in očitke pri prizadetih. Tekom leta smo vpeljali novost fotodebatnih večerov, ki so bili prav lepo obiskani in so imeli vzgojni namen. Ker pa bi ti večeri brez praktičnega dela v temnici ne uspevali, smo s krepko pomočjo odbora, ki je dovolil v ta namen kredit 5000 Din, uredili v društvenem lokalu temnico, kjer bo članom na razpolago ob uradnih urah povečevalni aparat in osnovne tekočine (razvijalec in fiksirni karton). Na rednih fotografskih

večerih bomo v kratkih predavanjih obravnavali razne panoge in procese fotograf-ske tehnike ter s praktičnimi in demonstracijami v temnici skušali dvigniti zani-manje našega članstva za fotografijo. — Odsek je nadalje izbral 30 slik za dia-pozitive, predvsem zimske motive. Z njimi bomo postopoma izpopolnili svojo zbirko diapozitivov, ki jo rabimo za predavanja v tu- in inozemstvu in za propa-gandne namene. — Kakor preteklo leto bo moral odbor vsako leto določiti po 2000 Din za izpopolnitev zbirke diapozitivov. Na pomlad se bodo vršili foto-izleti pod vodstvom strokovnjaka. V načrtu je tudi uvedba foto-kotička v »Planinskem Vestniku«.

7. Reševalni odsek je vršil tekoče posle v svojih rednih sestankih. Iz-popolnil je reševalne priprave in opremo društva, zlasti je nabavil rešilne sonde in nosila. Glavno delo tega odseka pa je bilo dokončanje važnega vodniškega tečaja, ki se je leta 1933 pričel ter letos končal z vodniškimi izpiti.

Izbrpno poročilo o vodniškem tečaju je natisnjeno na osnovi referata na seji širšega Osrednjega odbora spredaj na str. 275—277.

8. Alpinski (plezalni) odsek se je pri Osrednjem društvu ustanovil v decembru preteklega leta. Člani so znani plezalci, ki s svojimi imeni in dejanji jamčijo, da se bo tudi strma alpinistika pričela v našem društvu gojiti siste-matično. Odsek bo že spomladi priredil plezalni tečaj, najprej v bližini Ljub-ljane, nato v visokem pogorju. Priredil bo plezalne izlete in skrbel za postopno izurjenje naraščaja z internimi predavanji, ki bodo obsegala vse panoge alpinske tehnike. Posebna naloga tega odseka bo, pripravljati ekspedicije ter predlagati odboru sestavo naših inozemskih odprav. V tem pogledu bo imel letos prav od-govorno delo, če se v smislu vabila Asociacije Slov. plan. društev udeležimo ene izmed poljskih alpinističnih ekspedicij. Odsek bo pripravljal tudi tehnične pri-pomočke, ki jih bo postopoma izdajalo SPD, bo vežbal izbrane vodnike v strmi alpinistiki ter dajal učitelje in izpraševalce za vodniške tečaje in izpite. Vodil bo evidenco vseh prvenstvenih tur, ki jih izvrše Slovenci v tu- in inozemstvu, ter bo skrbel za literarno registracijo teh vzponov v naših in tujih planinskih revijah.

9. Knjižnica društva šteje danes 1067 knjig, med temi se nahaja mnogo dragocenih starejših del. Tekom leta smo nabavili 22 novih del. Pri novih na-kupih si v smislu odborovega sklepa nabavljamo predvsem domače in tuje spise o Jugoslovanskih in Balkanskih gorovjih, ker smo spoznali, da je knjiž-nica ravno glede del o domačih gorah še zelo nepopolna. Kolikor je bilo le mo-goče, smo izpopolnili zamenjavanje »Planinskega Vestnika« s tujimi revijami. Sedaj zamenjujemo svoje glasilo s 106 tu- in inozemskimi planinskimi in drugimi revijami. To zamenjavanje zelo obogati našo knjižnico. Knjižnico člani še precej, pa vsekakor premalo uporabljajo

10. V teku prošlega leta smo pristopili k realizaciji ene najvažnejših akcij v zadnjih letih, t. j. oživotvorjenju in podrobni zgradbi naše mladinske orga-nizacije. V začetku leta 1935 smo sklenili s Ferijalnim Savezom v Ljubljani dogovor, po katerem se osnuje v okviru FS za srednješolsko mladino poseben planinski odsek, ki na drugi strani v okviru SPD tvori njegov mladinski odsek. Onim Ferijalcem, ki se vpišejo v ta odsek, se izdajo legitimacije, ki so podobne članski legitimaciji in ki dajejo omladincu ugodnosti članov pri posetu koč in drugih prireditvah društva. Za mladinske člane vodi društvo poseben kataster, ki nam daje točen pregled tako glede imen, kakor glede starosti, bivališča in zavoda, kateremu dotičnik pripada. Mladinski člani prispevajo preko FS znesek po 5 Din ter so oproščeni reševalnega prispevka in vstopnine. Na enak način se je sklenil dogovor tudi z akademskim FS, s to razliko, da plača vsak član pri-spevek 7 Din.

Na tak način nam je bilo doslej mogoče zbrati v okrilju SPD 832 srednje-šolske mladine in 947 akademikov; ti pripadajo Osrednjemu društvu v Ljubljani. Obenem se je pričelo delati na tem, da se ustanove podobne organizacije mladih planincev tudi pri podružnicah SPD. Delo za to razširjenje mladinske organiza-cije lepo napreduje.

Vzporedno s to akcijo, ki se nanaša na srednješolsko in visokošolsko mla-dino, gre akcija, da se pritegne pod okrilje SPD tudi druga mladina, zlasti ona, ki pripada obrtnemu, trgovskemu, delavskemu in kmečkemu stanu.

Prispevki, ki jih je dobilo društvo dosedaj od svoje mladinske organizacije, se stekajo v poseben fond, s katerim društvo ne razpolaga v svoje namene, temveč se ta fond s pristankom in pod nadzorstvom odbora uporablja izključno v namene mladinske organizacije. — Tudi v okviru mladinske organizacije se bodo osnovali razni odseki (zimskosportni, plezalni in foto-amaterski). Predstavniki mladinske organizacije se vabijo k sejam odbora in društvenih odsekov, naspromptno prisostvujejo delegati društva važnim sestankom mladinske organizacije.

Vodstvo srednješolske mladinske organizacije se je poverilo prošlo leto g. prof. Svetozaru Jankoviču, ki se je z vso vnmemo in ljubeznijo posvetil tej nalogi. Že v lanskem poletju je društvo pod njegovim vodstvom priredilo v Malnarjevi koči pod Črno Prstjo tritedensko mladinsko počitniško kolonijo, v kateri je bilo 25 dijakov v starosti od 10 do 21 let. Prirejali so se izleti, mladina je spoznavala floro in favno, izvrševale so se markacije in popravljala celo nekatera pota; nazadnje se je priredil s krepkejšimi mladenci zaključni izlet preko Triglavskih jezer na Triglav. Mladina je bila odlično razpoložena, se je zdravstveno jako opomogla ter dobila veliko veselje do planinstva. Prvi uspehi počitniške kolonije so dali pobudo, da se bodo v prihodnjem letu ustanovile po možnosti tri, in sicer ena v Malnarjevi koči, ena na planini Govnjač in ena ob Bohinjskem jezeru pod Pršivcem. Uvedlo pa se bo v teh kolonijah tudi taborjenje. Za zimo so nameravani smučarski izleti. V načrtu so počučna, skioptična in druga predavanja o vseh panogah planinstva.

Društvo je pri kr. banski upravi izposlovalo dovoljenje, da se smejo v šolah urediti zasilna ležišča za potujočo mladino. Iz naše akademske planinske organizacije pričakujemo s časom koristnih in podjetnih sodelavcev.

Poročilo blagajnika.

Račun izgube in dobička: Izguba: 1. Uprava 137.627.38 Din; 2. planinske ekscurzije v inozemstvo 4.000.— Din; 3. propaganda 7.983.— Din; 4. knjiga o planinski flori 10.000.— Din; 5. obvezni prispevki 12.049.05 Din; 6. pravna zastopstva, zemljeknjižne takse, kolki 2.471.14 Din; 7. zimski prospekt 7.302 Din; 8. odpis od inventarja in od stavb (94.033.35, 57.424 Din); skupaj 151.457.35 Din; 9. vzdrževanje koč 96.854.24 Din; 10. pota in markacije 47.248.65 Din; 11. prispevek Planinskemu Vestniku 22.234.25 Din; 12. obresti 40.200.52 Din; 13. dobiček 1.646.29 Din. Skupaj 541.073.87 Din.

Bilanca: Aktiva: 1. Blagajna 395.88 Din; 2. Poštna hranilnica 5.873.55 Din; 3. Mestna hranilnica: vloga društva 89.517.29 Din, vloga Komna 32.846.96 Din, skupaj 122.364.25 Din; 4. stavbe 1.375.209.58 Din; 5. posestva 54.412 Din; 6. inventar 538.838 Din; 7. dolžniki 142.105.76 Din; 8. zaloga koč in pisarne 80.276.46 Din; 9. kavcije 15.500 Din; 10. efekti 8.250 Din. Skupaj 2,343.225.48 Din.

Za leto 1935. Dohodek: 1. Oskrba 346.630.50 Din; 2. društveni viri (vpisnina 6.730 Din, članarina 88.205 Din, darila 32.634 Din), skupaj 127.569 Din; 3. prispevek podružnic 24.439.20 Din; 4. dohodek od tiskovin in znakov 23.978.37 Din; 5. izredni dohodek 18.456.80 Din. Skupaj 541.073.87 Din.

Za leto 1935. Pasiva: 1. Dolg pri Mestni hranilnici 393.820 Din; 2. dolg pri Pokojninskem zavodu (Komna) 300.000 Din; 3. fond za izdajo knjige o alpski flori 18.785.25 Din; 4. fond mladinske organizacije 6.542 Din; 5. reševalni fond 9.507.55 Din; 6. upniki 150.156.57 Din; 7. kavcije oskrbnic 62.584.33 Din; 8. premoženje 1,400.183.49 Din in 9. dohodek 1.646.29 Din = 1,401.829.78 Din. Skupaj 2,343.225.48 Din.

Gospodarsko poročilo.

(Cesar Jože.)

V zvezi z obračunom in proračunom je gospodar obširno obrazložil društvene dohodek in izdatke. Tu prinašamo glavne podatke.

I. Dohodki: 1. Oskrba koč in Domov. Naše finance temeljijo v glavnem na dohodkih iz oskrbe koč in planinskih Domov. Gostinska podjetja privatnega značaja so v svoji konjunkturi v preteklem letu padla za več ko 30%, glavno zaradi skrajno oslabiljene kupne moči konsumentov. Isto velja za gostinsko poslovanje v naših planinskih kočah in Domovih, ker pripadajo naši člani pretežno slojem, ki so gospodarsko šibkejši; kajti, kljub 11% porastu obiska, konsum in s tem naš dohodek nista napredovala. Če smo kljub temu vendarle še srečno

dosegli in celo presegli vsote proračunanih dohodkov, so razlogi v izboljšanjem društvenem knjigovodstvu. V preteklem letu se je uvedlo strogo obračunavanje vsakega meseca. Obenem se je pooprilo nadzorstvo poedinih koč in se je strogo pazilo na vsako postavko dohodkov. To je zahtevalo pomnoženega dela zlasti gospodarskega odseka, poedinih gospodarjev, odbora in pisarne. Vendar pa kažejo rezultati, da sta imela to delo in trud vidne uspehe; mogoče nam je bilo vzdržati višino dohodkov ter s tem omogočiti tudi kritje nujnih izdatkov. — V proračunu za leto 1935 smo stavili za dohodke iz oskrbe vsoto 285.000 Din. To smo pa storili zaradi tega, ker smo bili raje pesimistični, da ne doživimo razočaranja. Zaključni računi na dohodkih iz oskrbe pa nam kažejo znesek 346.630.50 Din, torej presežek 61.630.50 Din. — Če pregledamo dohodke iz postojank po gorskih skupinah, ugotovimo nazadovanje pri oskrbi v Kamniških Planinah, zlasti v Domu na Krvavcu za skoro več kakor 20%, v ostalih planinah pa pri Krekovi koči in Spodnji koči na Golici.

Število posetnikov v kočah je bilo (v naslednjem navajam številke iz leta 1935 in zaradi primerjave v oklepaju številke iz leta 1934): Aleksandrov Dom 2081 (1713), Aljažev Dom 3711 (3024), Cojzova koča 1160 (1221), Češka koča 638 (610), Dom v Kamniški Bistrici 2341 (1911), Dom na Krvavcu 1348 (1584), Erjavčeva koča na Vršiču 1094 (1000), Hotel Sv. Janez 638 (552, vpisani gostje), Koča na Kamniškem Sedlu 1828 (1674), Koča pri Sedmerih jezerih 2074 (1684), Koča na Veliki planini 1238 (1098), Krekova koča 380 (433), Malnarjeva koča 190 (236), Orožnova koča 356 (290), Spodnja koča na Golici 1094 (1011), Staničeva koča 1294 (1200), Triglavski Dom na Kredarici 3480 (3003), Vodnikova koča 940 (698), Hotel Zlatorog 1276 (982). Skupaj 27.161 (23.921). — Za porast obiska se imamo zahvaliti deloma ugodnemu vremenu, v znatni meri tudi živahniji propagandi, ki se je začela sistematično gojiti v našem društvu.

2. Članarina in vpisnina sta drugi redni vir dohodkov. Dočim je bilo koncem leta 1934 3.519 članov, je od teh članov ostalo in plačalo članarino v letu 1935 2800 članov, nanovo pa je tekem leta pristopilo 683 članov. Koncem leta 1935 je imelo društvo 3.483 članov, ki so plačali na članarini 88.205 Din. Na vpisnini smo tekem leta 1935 prejeli 6.730 Din. Velik prirast novih članov je skoraj popolnoma izravnal odpadke znatnega dela starih članov, ki so ga povzročile težke prilike, pritiskajoče ravno sloje, iz katerih se zbira naše članstvo, k dalekosežnim redukcijam izdatkov. Za pristop tako lepega števila novih članov ima v glavnem zaslugo živahno propagandno delo našega društva. — Omeniti je še dohodke mladinskega odseka. Ta ima 924 članov — akademikov, ki plačujejo članarino 7 Din, in 855 srednješolcev s članarino po 5 Din. Teh dohodkov pa ne štejejo med dohodke društva, saj tvorijo poseben fond mladinskega odseka. S tem fondom razpolaga pod nadzorstvom odbora mladinski odsek sam.

3. Podpore. Naše društvo je doslej dobivalo podpore samo od banske uprave. Kljub temu, da je ta v preteklem letu znatno skrčila iznos podpor raznim društvom, je z uvidevno oceno našega dela podelila društvu v dveh zneskih podporo, skupno 30.000 Din. Prav tako je prvikrat po dolgem času lansko leto podprla Mestna občina Ljubljanska društvo z zneskom 5.000 Din. — 4. D o h o d k o v iz t i s k o v i n, a l b u m o v i. t. d. smo imeli 23.978.37 Din, povešek za okroglo 13.000 Din več, kakor je predvideno v proračunu. Ta se poda v glavnem iz presežka na izdaji albuma »Iz naših gora«, v znesku 8.245 Din. — 5. P r i s p e v k i p o d r u ž n i c se proti predlanskemu letu niso bistveno izpremenili. Po sklepu skupščine je znašal prispevek tudi za leto 1935 po 2.50 Din za člana. Plačati bi nam imele podružnice v teku preteklega leta skupno 24.439.20 Din, dejansko pa so vplačale 9.028.20 Din. Preostali so torej še dolžni znesek 15.411 Din, ki se vplačuje v teku letošnjega leta. — 6. I z r e d n i d o h o d e k v iznosu 18.456.80 Din tvori pribitek pri nakupu in obračunavanju hranilne knjižice zaradi odplačila našega dolga pri Mestni hranilnici Ljubljanski.

Z a k l j u č e k : Skupni dohodki so pokazali napram proračunu povešek v znesku 114.733.87 Din.

II. Izdatki. S štednjo in smotrnjo uporabo sredstev smo jih skušali čim bolj omejiti.

1. Upravni stroški (137.627.38 Din). Plače uradništva (3) s socialnimi dajatvami in davki 72.200 Din (proračunano 82.873 Din); najemnina pisarne

14.600 Din (proračunano 12.000 Din); kurjava in razsvetljava 3.600 Din (proračunano na 4.800 Din); telefon 1.300 Din, pisarniške potrebščine 11.722.68 Din, sodne takse in kolki 2.471 Din, manipulacijski stroški poštne hranilnice 2.454.55 Din, poštšina 12.757 Din, ostanek za drugo. Savez planinskih društev bi naj nam prispeval k najemnini 400 Din na mesec; prispevek pa je treba izločiti, ker Savez zaradi slabih finančnih razmer ne more plačati. Računati pa moramo, da bomo dobili nadomestek v prispevku bodoče Centrale Slovenskega Planinskega društva, ki bo imela v naših prostorih svoje uradne prostore. — 2. Za podporo planinskim ekspedicijam smo izčrpali od proračunanega zneska (5.000 Din) 4.000 Din. — 3. Stroški propagande in prospekta so v današnjih razmerah neizogibni. Izdali smo reprezentativen zimski prospekt o vseh naših zimskih postojankah v Julijskih in Kamniških Planinah (7.302 Din). Razen tega smo imeli 7.983 Din stroškov s propagandnimi članki in noticami v časopisju, za kino-reklamo, nakup diapozitivov in slično. Praksa kaže, da v tem pogledu ne smemo zaostajati. — 4. Izdaja knjige o alpski flori. Znesek 10.000 Din smo vložili pod poseben fond, s katerim hočemo ob podpori drugih činiteljev izdati po možnosti že prihodnje leto nameravano prevažno knjigo. — 5. Obvezni prispevki. Iz proračunanih sredstev za upravne stroške smo krili tudi obvezne prispevke v znesku 12.049.05 Din. Tu gre za članarino Savezu j. plan. društev in Asociaciji slovenskih planinskih društev, skupno po 1 Din od člana, dalje za članarino Zimsko-sportnemu Savezu, Tujsko prometni zvezi v Ljubljani in Mariboru in za prispevek društvu za zgradbo mostu v Mednem, a nekaj malega še za nekatere druge stroške, ki so bili s tem v zvezi. — 6. Vzdrževanje koč. Za vzdrževanje koč — zgradb smo morali izdati kljub skrajni štednji 96.854.24 Din. Vpoštevati je treba, da je večina naših postojank sedaj že okoli 30 let stara in v dobi, ko nam zaradi dotrajanja povzroča silne in neizbežne stroške za popravila. Ker smo te izdatke po zaslugi našega požrtvovalnega gradbenega odseka reducirali na minimum, nam je uspelo, da na tej poziciji celo nekaj prihranimo napram dovoljenim kreditom. Omenil bi le najvažnejše izdatke: za hotel Zlatorog 39.384 Din (popravilo in adaptacija severnega trakta), koča pri Triglavskih jezerih 18.368.84 Din (adaptacija za zimsko sezono, vodovod), Staničeva koča 8.054.50 Din (prekritje strehe), Kredarica 7.508.75 Din (prekritje strehe), Dom na Krvavcu 8.807.25 Din (razširjenje kuhinje), Erjavčeva koča 4.027 Din (pleskanje sob, peči). — 7. Pota in markacije. Za popravilo raznih potov, napravo markacij in za zgradbo novih potov, o katerih govori že gradbeno poročilo, smo izdali 47.248.65 Din (v proračunu predvideno 60.000 Din). — 8. Stroški za nabavo inventarja. Za inventar smo izdali v preteklem letu 57.399 Din. Za to je bila predvidena vsota 45.000 Din. Ta znesek je šel v glavnem na račun nove nabave inventarja, deloma pa za nujno potrebna popravila starega inventarja. Od navedene skupne vsote smo izdali za Dom v Kamniški Bistrici 1.677 Din (jedilno orodje, namizni prti, blazine), za Aljažev Dom 1.000 (slika za jedilnico), za Sv. Janez 25.055 Din (inventar, odkupljen od Jerajeve, nabava omar). Delni presežek proti proračunanemu znesku je nastal zato, ker smo morali v smislu pogodbe s Šumsko upravo plačati inventar pri Sv. Janezu, ki bi se bil moral poravnati pred mnogimi leti. Za Dom na Krvavcu 1.023 Din (kuhinjska posoda, perilo), za Erjavčovo koč 2.433 Din (jedilno orodje, brisače), za koč na Kamniškem sedlu 3.581 Din (žimnice, žični vložki), za koč pri Triglavskih jezerih 1.484 Din (kozarci, rjuhe), za Staničevo koč 3.769 Din (kuhinjska oprema, brisače, rjuhe), za knjižnico v pisarni 4.578 Din (vezava, naročnina revij, nabava novih knjig ter specijalk), za Dom na Komni 1.200 Din (oljnata slika za jedilnico), za pisarniški inventar 6.000 Din (omare, police, železna blagajna, pisalne mize). — 9. Podpora Planinskemu Vestniku. Da smo za Planinski Vestnik morali doplačati iz društvenih dohodkov 22.234 Din. je pri sedanji nabavni ceni (3.60 Din pro eksemplar) in naročnini neizogibno. Da se izognemo stalnemu odplačevanju za bodoče, smo bili primorani povišati naročnino za 10 Din. — 10. Dolg pri Mestni hranilnici 39.335 Din. Začetkom leta je znašal ta dolg pri Mestni hranilnici 493.800 Din; tekom leta se nam je posrečilo ga znižati za 100.000 Din, tako da je znašal 393.800 Din.

Splošne pripombe. a) Zimska oskrba v Triglavskih kočah. Za to sezono smo prevzeli oskrbo Triglavskih postojank v lastno režijo. Velikanski

razmah smučarstva je privedel Osrednji odbor SPD do tega, da postojanke v Julijskih Alpah polagoma urejuje za zimski poset. Za božič bi morala biti oskrbovana Staničeva koča in koča pri Sedmerih jezerih, kar pa zaradi obupnih snežnih razmer ni bilo priporočljivo. V pomladi pa bodo Staničeva koča, Kredarica in koča pri Trigljevskih jezerih stalno odprte in oskrbovane od 15. marca do 15. maja. Ker nas stane donos vsakega kilograma kuriva 1.50 Din, smo določili za zimsko sezono malo višje prenočnine napram letnim: za člane na skupnem ležišču 10 Din, v sobah pa 20 Din; nečlani plačajo na skupnem 15 Din, v sobah 30 Din prenočnine. — Za orientacijo smučarjem je SPD izdalo novo naklado znane Knafelčeve karte Julijskih Planin z vrisanimi smučskimi turami; stroški za zemljevid 10.862 Din, cena 5 Din za komad. — b) Pripombe k bilanci za leto 1935. Porast na imovini stavb za ca 284.000 Din je beležiti na račun gradbe na Komni. Če primerjamo postavko na dolžnikih napram lanskemu letu, gre znižanje za ca 60.000 Din, kljub temu, da smo imeli v preteklem letu dosti večji denarni in blagovni promet; uspeh je pripisati reorganizaciji knjigovodstva in celokupnega komercialnega sistema ter strogo izvajanemu principu mesečne odredbe inkasa od strani oskrbnikov. Temu dejstvu je pripisati znižanje zaloge za ca 20.000 Din, ker smo pri nabavi blaga strogo pazili na faktično potrebo posameznih koč na koncu seziye. Nasprotno pa se je zvišala pasivna postavka upniki za ca 60.000 Din, kar gre isto tako na račun nove stavbe na Komni. — c) Končni izgledi. V splošnem je bila skrb gospodarskega odseka, ki je vsa predstojęča vprašanja reševal na 16 sejah, obrnjena na to, da se približamo uresničenju našega cilja, t. j.: znižati obstoječi dolg pri Mestni hranilnici, dvigniti obisk in s tem dohodek iz oskrbe z razpredeno propagando, graditi po strogo skalkuliranih nizkih cenah ter nabavljati s čim večjo štednjo; na drugi strani pa nuditi članom predpogoje, ki so za varno kretanje v planinah in udobno bivanje v naših postojankah potrebni in ki jih zahteva napredek časa.

Kdor pogleda dejanja in številke ter presoja naše delo pravičeno in stvarno, bo mogel izreči pač le kritiko, ki nam bo dala zadoščenje, obenem pa tudi pobudo za še uspešnejšo in intenzivnejšo gospodarsko brigo v korist našega društva in vsega slovenskega planinstva.

Poročilo revizorjev. Revizorja gg. Lindtner Henrik in Ferline Emerik sta našla vse poslovanje v redu in predlagata, da se odboru in blagajniku da razrešnica. Soglasno sprejeto.

Pozdravi in razgovor. G. insp. Wester pozdravlja občni zbor v imenu predsednika mestnega poglavarstva in izjavlja, da je letošnje poročilo funkcionarjev bilo tako popolno, kakor ga nismo imeli prilike slišati na nobenem občnem zboru SPD. Zato je pravičeno, da se izreče zahvala sedanjim odbornikom za njihovo požrtvovalno in nesebično delo. — Načelnik litijske podružnice, g. Tomazin, pozdravlja občni zbor v imenu svoje podružnice in izraža prepričanje in ponos, da po zaslugi SPD imajo tu- in inozemci vsako možnost spoznavati krasoto naših planin, a tudi najdejo vse pripravljeno za udoben užitek.

Pod vtisom obsežnih izčrpnih poročil, ki kažejo urejeni obrat ogromnega društvenega aparata, se je razvila kratka spodbudna debata, v katero so posegli gg. Velepč, svetnik Petek, insp. Wester, ravn. Vilhar, Golouh, ravn. Erce, Marsel, Jankovič; za odbor sta jim odgovarjala preds. dr. Pretnar in tajnik dr. Brilej, z zagotovilom, da se bo skušalo vsem predlogom in željam ugoditi. Važni stvarni uspehi debate so bili: 1. Na utemeljeno opozoritev g. insp. Westra, da je pri nesrečah, ki se dogajajo v Triglavski steni in drugih strmih vrhovih Julijcev, reševalna služba otežkočena zaradi zamudnega obveščanja, se soglasno sprejme resolucija: »Občni zbor SPD naroča Osrednjemu odboru, da prične proučavati, kako bi se v interesu planincev upostavila telefonska zveza med dolino in postojankami v Triglavskem pogorju.« Pri tej priliki g. ravnatelja Vilhar v imenu TK Skale z veseljem pozdravlja akcijo Slovenskega Planinskega društva, da se bavi s strmo alpinistiko; med obema društvoma vlada soglasje ter prijateljski odnošaji. — 2. Dokler obstoji v srednješolskem zakonu prepoved včlanjenja dijakov v društvih, se ne morejo dijaki včlaniti direktno v mladinskem odseku SPD, ampak je edina možnost sedanje sodelovanje s Ferijalnim Savezom. — 3. Razvojno in načelno stališče za SPD je — kakor je zatrdil tajnik dr. Brilej — neomajno to: »Slovensko Planinsko društvo je zdaj usmerilo svoje glavno delo na jug, ker je treba prej spoznati domovino in planine sosednjih bal-

kanskih držav, potem še le inozemstvo. Nikakor ni upravičeno omalovaževanje planin Bosne in Hercegovine, Južne Srbije i. t. d.; omalovaževanje izvira iz neznanja. Najprej bomo spoznavali in študirali to, kar je naše in kar nam je po rodu blizu, šele v drugi vrsti bomo sledili zanimanju za ostali svet. To je stališče sedanjega odbora in v tem stališču stojimo in padamo.◀

Proračun: Občni zbor soglasno odobri naslednji proračun za poslovno dobo 1936—1937:

Izdatki: 1. Uprava: a) osebni izdatki, socialne dajatve in davščine 82.873 Din, b) najemnine 12.000 Din, c) kurjava in razsvetljava 4.800 Din, d) čiščenje pisarne 3.600 Din, e) pis. potrebščine in tiskovine 12.000 Din, f) poština 13.000 Din, g) telefon 2.000 Din, h) manipul. stroški Pošt. hranilnice 3.000 Din, i) kolki, takse, zemljeknjiž. ureditve 5.000 Din, j) razno 5.727 Din, skupaj 144.000 Din; 2. članski prispevek Glavnemu odboru za 3200 članov 8.000 Din; 3. podpora Planinskemu Vestniku 5.000 Din; 4. foto odsek: oprema temnice, naprava diapozitivov 4.000 Din; 5. propaganda: propekt za Komno, notice in reklame v časopisih, kino-reklama, izdaja kart itd. 14.000 Din; 6. knjižnica: nove knjige in vezava 5.000 Din; 7. fond za izdajo knjige o alpski flori 10.000 Din; 8. podpora za planinske ekspedicije in tečaje ter znanstveno delo (nomenklatura) 7.000 Din; 9. alpski muzej 5.000 Din; 10. pota in markacije 30.000 Din; 11. vzdrževanje zgradb 80.000 Din; 12. nabava in popravilo inventarja 40.000 Din; 13. obresti in odplačilo dolga 100.000 Din. Skupaj 452.000 Din.

Dohodki: 1. Oskrba 314.000 Din; 2. društveni viri: vpisnina 5.000 Din, članarina za 3.200 članov 80.000, darila 35.000 Din; 3. dohodki od prodanih tiskovin 10.000 Din; 4. planinski ples 8.000 Din. Skupaj 452.000 Din.

Volitve: Soglasno se izvoli sledeči odbor: predsednik dr. Pretnar Josip; odborniki: Batelino Angelo, dr. Brecelj Bogdan, dr. Brilej Arnošt, Cesar Jože, Dolinšek Lavoslav, Hudnik Stane, Jeretina Jože, Knafelc Alojzij, Kveder Janez, Marsel Ivo, dr. Mrak Anton, dr. Vrtačnik Alojzij, Jeršič Mirko, Zor Vinko; namestniki: ing. Pogačnik Ciril, Khan Milan, Deržaj Edo, Rožman Janez, dr. Kajzelj Mirko; preglednika računov: Ferlinec Emerik, Lindtner Henrik; občni zbor pooblašča odbor, da določi delegate za skupščino.

III. Podružnice SPD

Opomba. Podružnice so v tem seznamu razvrščene po abecednem redu njihovega društvenega naziva. Po času ustanovitve bi si sledile tako (gl. »Plan. Vestnik« 1933, str. 345): Kamniška, Savinjska, Radovljiska, Kranjska, Posavska, Podravska, Kranjskogorska, Šaleška, Litijska, Škofjeloška, Tržiška, Trboveljska, Novomeška, Mariborska, Mislinjska, Rogaška, Prevaljska, Slovenjebistriška, Jeseniška, Mežiška »Peca«, Dravinjska, Triglavska, Belokranjsko-Črnomeljska, Gorjanska, Poljčanska, Kozjanska, Bohinjska, Rateška, Ribniška.

1. Belokranjska podružnica.

(Črnomelj, 19. februarja 1936.)

Predsednik Franc Herkovič razlaga obširno težkoče, ki so zaradi bremen na društvenem Domu pred letom dni silno ogražale obstoj podružnice. Izgledi za odplačevanje dolga so bili zelo slabi. Po zaslugi g. sreskega načelnika Trstenjaka so se pregovorili žiranti, da počakajo eno leto. To kritično leto je minulo in lahko kažemo na uspeh, dasi se nam je položaj večkrat zdel brezupen. Podružnica sedaj zopet lahko deluje. Odplačali smo Mestni hranilnici 6.000 Din. Poravnali smo spore, odpravili vse manjše dolgove ter popravili in preuredili Dom na Mirni gori tako, da popolnoma odgovarja svoji svrhi. Glavna zasluga za vse to gre narodnemu poslancu g. dr. Kocetu in podpredsedniku našega društva g. Alfonzu Lacknerju. Dr. Koce nam je preskrbel od ministristva podporo, da smo popravili naš Dom; g. Lackner pa je v svoji neizmerni dobroti, kadar je bilo treba, posojal denar in dajal cele dneve na razpolago svoje konje, voz in hlapca. Hvala jima! Zahvaliti pa se moramo tudi bankski upravi, Posojilnici v Črnomlju, tt. Jugoles, posebno g. ravnatelju Lokarju, tt. »Zora«, g. Brus Matildi, g. Papežu Jankotu, g. Brenu Pavlu, g. dr. Tusulinu, Trboveljski premogokopni družbi, tt. Treppo (Karlovac) in tt. Zankl (Ljubljana).

Dalje omenja predsednik, da si je podružnica naložila funkcijo tujsko-prometnega društva v našem okraju, hoteč s privabljanjem posetnikov odkriti vir dohodkov. Glavno pa je lastna pomoč za prirodo vnetih domačinov.

Tajniško poročilo (Ivo Pavletič) se tiče predvsem tudi Doma, najprej sanacije, potem popravila. Od postavitve pa do letošnjega leta se ni nič investiralo v kočo, ki je bila nujno potrebna opreme in preureditve, zlasti še za zimsko bivanje. Tajnik navaja podrobno vsa dela; kočja je zdaj pripravna za bivanje poleti in pozimi. — Obnovila se je markacija s postaje Semič na Mirno goro; nanovo se je markirala pot iz Črnomlja mimo Mitrovega svetišča na goro, in z Mirne gore na Gače. Pripravljena je tudi zimska markacija.

Zadeva s prejšnjim oskrbnikom je urejena, takisto spor z nekaterimi upniki. — Zavarovalnino Doma smo znižali od 30.000 na 15.000 Din. Krasni smučarski tereni za Mirno goro proti Gačam zaradi mile zime niso prišli do veljave. Podružnica je priredila 5 izletov. Članov je bilo v začetku leta 32, na koncu 101.

Poročilo blagajnika (Jakob Gorup): Dohodki: Banska uprava 1.500 Din, ministrstvo 9.000 Din, Posojilnica, Črnomelj 200 Din, članarina 3.000 Din, razni dohodki 4.536.25 Din. Skupni dohodki 18.236.25 Din. — Izdatki: Za popravilo 2 škarp na Mirnigori 3.211.50 Din, razna mizarska dela, skupna ležišča, zidana kmetska peč, železna peč, razne cevi, vožnje itd. 4.260 Din, za likvidacijo dolga (Brinskole) 1.000 Din, razni izdatki 8.393.65 Din. Skupni izdatki 16.865.15 Din. Saldo v dobro društva 1.371.10 Din.

Pregledovalca računov (gg. Lokar in dr. Tusulin) predlagata absolutorij. Sprejeto soglasno.

Predsednik predlaga v izbranih besedah, da se za zasluge, ki sta si jih pridobila za naše društvo gg. dr. Jure Koče, narodni poslanec in tajnik TOI, in Alfonz Lackner, podpredsednik našega društva in hotelir v Črnomlju, izvolita za častna člana, kar se enodušno sprejme.

Načrt za prihodnje leto je, da se izpopolni oprema Doma in se v širni javnosti zbudi zanimanje za našo Belo Krajino; predvsem je treba boljše železniške zveze z Ljubljano.

2. Bohinjska podružnica.

(Srednja vas, 1. marca 1936.)

Predseduje Janko Hodnik. — Na predsednikov predlog se pošljejo pozdravi: Nj. Vis. knezu namestniku Pavlu, ustanovnemu članu, ter častnima članoma dr. Marušiču in Ivanu Mohoriču. Zahvala se izreče raznim podpornikom, kakor tudi min. dr. Kreku in dr. D. Pucu, KID na Jesenicah, Trboveljski premogokopni družbi, občini Srednja vas, ing. Rojcu, Jug. zimskosportnemu savezu, kr. banski upravi, Tujsko prometnemu društvu Sv. Janez, dnevnikom v vsej državi in Radio-postaji v Ljubljani za poročila o koči na planini Na Kraju. Nato poroča predsednik podrobno o delovanju podružnice in njenega odbora za povečanje te kočje, ki je bilo spričo razmaha planinstva in smučarstva neodložljivo. Delavcem in graditeljem, posebno pa naši starešini g. Štrosu, ki je z vso vnemo delal pri postavitvi kočje, se predsednik toplo zahvali. Končno se predsednik pokloni spominu nenadno umrlega akademskega slikarja Valetina Hodnika.

Poročilo blagajnika (Martin Žvan): Dohodkov je 71.446.21 Din, v znesku je obsežena članarina in promet v koči pod Bogatinom; prav toliko izdatkov, ki obsegajo: prispevek SPD v Ljubljani, nakup pijač in jedil, poravnava starih računov, reklamne in markacijske stroške, nabavo inventarja in zavarovalnino za kočjo.

Poročila se odobre, odboru se da razrešnica. Istotako se sprejme po predsednikovem predlogu proračun za leto 1936 v znesku 25.000 Din dohodkov ter ravno toliko izdatkov.

Volitev odbora. Soglasno se izvoli naslednji odbor: predsednik: Hodnik Janko, podpredsednik: Arh Franc, tajnik: Arh Valentin, blagajnik: Žvan Martin; odborniki: Hribernik Stanko, Žmitek Franc, Zupanc Anton in Resman Franc; namestniki: Belinger Peter, Kavalari Josip in Arh Janko; gospodar kočje: Dobravec Janko, hotelir, Ukanc 14; za delegata skupščine: Hodnik Janko; računski preglednik: Bernik Jožef in Sodja Josip.

Pri slučajnostih se je razpravljalo o ceniku za kočjo in o postopnem odplačevanju dolga na kočjo.

3. Dravinjska podružnica.

(Slov. Konjice, 15. februarja 1936.)

Predseduje Viktor Wagner. — Predsednik se spominja umrlega člana dr. Roberta Ledererja, vrlega prijatelja našega pokreta, in naslovi zahvalne besede na odbornika g. dr. Mate Suhača, sreskega strelnika, in na njegovo soprogo, ki sta premeščena. Gospod dr. Suhač je bil trdna in zanesljiva opora našemu odboru, gospa soproga pa vrla pomočnica pri vseh prireditvah.

Prisrčno pismo, ki ga je poslal kot zastopnik Osrednjega društva dr. Josip Tomišek iz Maribora, so zborovalci s plaskanjem vzeli na znanje.

Nato poroča načelnik g. Wagner obširno o delu in položaju podružnice v minulem letu. Kljub gospodarski krizi in skrajno neugodnim vremenskim prilikam je gospodarstvo ostalo docela uravnovešeno, ker smo se prilagodili položaju in je bil naš budni blagajnik vedno na mestu. Glavno prireditev, rojstni dan koče dne 15. avgusta, nam je skvaril dež. Nabralo se je vendarle kakih 50 gostov, ki so bili dobro razpoloženi ob sviranju tamburaškega zbora Bralnega društva v št. Lovrencu, ki je prihod obljubil in res prišel, dasi premočen do koče. Prireditev smo preložili na dan 1. septembra; tudi takrat ni bilo idealno vreme, bilo je kakih 200 posetnikov; prišli so tudi tamburaši. Drugih prireditev ni bilo; tudi planinski ples smo zaradi krize opustili. Pozimi je bilo snega sicer v višini koče, ne pa nižje: neugodno za smučarje. Dne 15. decembra so imele vse pohorske podružnice sestanek v Mariboru, da so obravnavale skupne zadeve; pokazalo se je najlepše soglasje.

Razgledni stolp na Roglji, ki smo ga imeli v načrtu, so postavili vojaki v triangulacijske svrhe; 13 m visok je in nudi krasen razgled. Mi smo ga impregnirali s karbolinejem. Treba pa bo tam postaviti orientacijsko tablo. — V koči sami smo postavili nov štedilnik. Na kočo smo napeljali strelod. — Obisk koče je ostal skorajda na lanski višini. V koči vlada red, ker je oskrbnica vestna.

Iz poročila tajnika g. Nandeta Nardina: Članov je bilo 112, izstopilo jih je 24 in prav toliko pristopilo. V nadaljnjem je tajnik navedel podrobne podatke k načelnikovemu poročilu. Končno je priporočil Plan. Vestnik čim večji naročbi.

Gospodar Lojze Malenšek je poročal o obiskovalcih koče; število je neznatno padlo, naraslo pa je število prenočnin. Pritožb proti oskrbi ni bilo. — Iztočilo se je 11 hl in 33 litrov vina, 210 steklenic piva, 230 steklenic kisle vode. Nabavilo se je nekaj posode, montiral se je strelod in postavil nov štedilnik. V tekočem letu se bo nabavil aparat za gašenje ognja. Koča je z inventarjem vredna 170.000 Din, zavarovana je za 160.000 Din.

Blagajnik Kangler Josip poroča, da so bili dohodki Din 63.584,25, izdatki Din 49.373,88, prebitek Din 14.210,37. Te številke je blagajnik z vzgledno natančnostjo pojasnil. — Dolgovi podružnice znašajo pri Posojilnici v Konjicah 15.000 Din; zaloga v koči je vredna 17.448 Din.

Proračunani so za leto 1936/37 dohodki z Din 46.900 in izdatki v isti višini.

Za fotoodsek poroča načelnik Wagner. Delo je oviralo vreme. — Razpečalo se je blizu 1000 fotografskih in okoli 600 tiskanih razglednic. Dohodkov je bilo Din 4376,74, izdatkov pa Din 3094,80. Za dobri uspeh se je v veliki meri zahvaliti požrtvovalnemu sodelovanju gdne Slave Pernatove. V prihodnjem letu bomo cene razglednicam nekoliko znižali. Prodajajo se v glavnem v koči na Pesku; prodajo na drugih krajih bomo opustili, ker smo imeli slabe izkušnje in nič haska.

Poročilo markacijskega odseka poda g. Malenšek. Osnovala se je zimska markacija na Konjški in Vitanjski Planji, skozi Radolno in Pesek—Klopni vrh. Letna markacija se je tu in tam popravila. Podružnica vzdržuje okoli 157 km markiranih potov. Za markiranje je Banska uprava v Ljubljani poklonila 794 Din, katera vsota se je porabila v tekočem letu. Navedeni znesek pa ne bo zadostoval, ampak bo potrošek višji. Zal, da se poškodbe markacij ponavljajo. Na nekaterih potih, posebno na važnih točkah, ne drži nobena markacija ali tabla. Krivci so različni, ne samo pastirji. — Cesta čez Repe na Pesek se je popravila, takisto dovoz na Pesek. — Stolp — piramido, ki so jo na Roglji postavili vojaki — triangulatorji (13 metrov visoko) je prevzela podružnica v svojo oskrbo. — Pri razmejitvi se je območje podružnice prikrajšalo za najlepše predele, kakor za Planinko in Jezera, ter za izhodišči k postojanki na Pesek, Šv. Lovrenc in Mislinje.

Smuški odsek (poročevalec tajnik g. Nardin) se v letošnji mili zimi ni mogel razviti do večjega razmaha. Steje 19 članov in 3 članice.

Za tujskoprometni odsek poroča g. Wagner, da je ob vsaki pri- liki širil glas o Pohorju in Konjicah. Konjice so res postale znane kot letovišče. Ne bodo pa si pridobile stalnih letoviščarjev, dokler se ne zgradi moderno kopa- lišče. V tem pravcu gre naše, posebno g. Krizniča, glavno prizadevanje.

Pregledovalca računov, gg. Šuc in Ferenc, pohvalita zlasti bla- gajnika g. Kanglerja in predlagata razrešnico s pohvalo. Soglasno sprejeto.

Ker so vsi referati podani, otvori načelnik debato o njih. Ni se pa razvila, ker je občni zbor spoznal vse referate za izčrpane.

Volitev novega odbora. Preden se volitve vrše, načelnik z zadovolj- stvom ugotavlja, da je odbor v vsej svoji triletni dobi opravljal svoje posle vseskoz v najboljši slogi in z vsestransko vnemo za stvar. Vsi zaslužijo zahvalo, posebno pa g. blagajnik Kangler in gospodar g. Malenšek.

Volitve so se vršile z vzklikom in so dale soglasno tale uspeh: načelnik: g. Wagner Viktor, upravnik pošte; podnačelnik: g. dr. Goričar Ante, ban. zdravnik; tajnik: g. Nardin Nande, želez. uradnik; blagajnik: g. Kangler Josip, obč. delovodja; gospodar: g. Malenšek Lojze, učitelj; zapisničarica: gdč. Detiček Tončka, uradnica pri sres. nač.; vsi v Konji- cah. — Odborniki gg.: Malešič Matija, sreski načelnik; Jereb Rado, notar; dr. Sbrizaj Teodor, advokat; Kriznič Alojzij, predsednik občine; Žagar Ciril, upravitelj Kmet. družbe; Melliva Tone, gozdar. — Namest- niki: gdčna Pernat Slava, učiteljica; gdčna Režabek Marjana, učiteljica. — Pregledovalci računov: g. Šuc Štefan, višji davčni k. v p., in g. Fe- renc Josip, višji sodni oficijal v p. — Vsi v Slov. Konjicah. — Delegata: g. Wagner Viktor, upravnik pošte v Konjicah, in g. Müller Janko, sodnik v Ljubljani.

Načelnik se v imenu vseh zahvali za zopet izkazano zaupanje in izreka zado- voljstvo, da je občni zbor potekel v tako lepi harmoniji.

4. Gorjanska podružnica.

(Gorje, 26. januarja 1936.)

Predseduje g. Čundrič, ki v svojem poročilu omenja petletnico otvoritve galerij in pojasnjuje, da se mladinski odsek ni mogel otvoriti, ker v tukajšnjem področju ni pogojev za to. Osrednji odbor je poslal zboru pozdrav pismeno.

Tajnik g. Zima poroča, da se je odbor mnogo trudil, a zaradi nedostat- nih sredstev ni prišlo do večjih podvigov. Članstvo je ostalo neizpremenjeno: 52. Veselica se je vršila ena, združena s srečolovom; potekla je dobro. Podpore: od občine Gorje 500 Din, od banske uprave 800 Din.

Blagajnik g. Por poroča, da je bil poravnana ves dolg; dohodkov 5.079.45 Din, izdatkov 3.103.75 Din, prebitek 1.975.70 Din. V zalogi je 1872 raz- glednic in nekaj stavbnega materiala.

Računska preglednika gg. Jan in Šolar predlagata razrešnico. Soglasno sprejeto.

Za markacijski odsek poroča g. Zima. Ozirati se je bilo na novo razmejitve. Podružnica je dobila novo mejo, ki smo jo članom pojasnili. S pod- poro od banske uprave (ki pa je premajhna) se je na Pokljuški planoti izvršila zimska markacija (13 napisnih tabel in 220 markacijskih deščic). V bodočem po- slovnem letu bo prva dolžnost odbora obnova markacij v vsem področju, takisto čaka odbor težka naloga: obnova Galerij kraljeviča Andreja. Na vrsto pride potem postavitev koč.

Odsek za raziskavanje podzemeljskih jam ni deloval, ker ni bilo sredstev.

Vsa poročila se z odobravanjem sprejmejo.

Volitve. Izvolijo se: za predsednika g. Čundrič; za odbornike: gg. Klinar, Zima, Por, Hudovernik in Kunstelj; za namestnika gg. Slivnik in Poklukar; za revizorja gg. Jan in Demšar; za delegata g. Čundrič, za namestnika g. Klinar.

Pri slučajnostih poudarja predsednik, da bo treba nekako bolj misliti na povzdigo tujskega prometa, zato bi bilo dobro izdati primerne prospekte in vse drugo ukreniti. V ta namen se izvoli poseben odbor. — G. Klinar graja po-

dražitev »Plan. Vestnika«, češ da so vsi mesečniki cenejši, n. pr. »Čebelar«, isto cerkveni itd. — G. Razinger pripomni, da se je »Plan. Vestnik« tudi izboljšal, in ga članom še nadalje priporoča. — Članom se prečita dopis o dostojnem vedenju po planinah in o zaščiti planinske flore; prestopniki naj se prijavijo oblasti.

5. Jeseniška podružnica.

(Jesenice, 20. februarja 1936.)

Predseduje Ivo Šetinec. — Občnega zbora se udeležita tudi predsednik Osrednjega društva dr. Jos. Pretnar in preds. GZSP, zastopnik »Skale« in Triglavske podružnice dr. Miha Potočnik. Predsednik Šetinec poda v jedrnatih besedah svoje poročilo, v katerem očrtava življenje in delo podružnice v preteklem letu. Poudarja zlasti prijateljsko sožitje s TK Skalo na Jesenicah. Na Javorniku se je ustanovil odsek podružnice. V proslavo 30 letnice obstoja Kadilnikove kočje in 110 letnice rojstva Frana Kadilnika se je vršila dne 7. julija 1935 spominška svečanost.

Poročilo tajnika (K. Ogrin) prinaša podrobnosti o društvenem delovanju. Podružnica šteje 241 članov.

Blagajnik (Pohar) poroča vsestransko o denarnem prometu. Dohodki v Kadilnikovi koči niso bili v višini, ki bi jo bilo želeti; slabo vreme je trajalo v prvih dveh mesecih po otvoritvi kočje. Nabavilo se je za kočjo nekaj novega inventarja.

Gospodar (Jaka Čop) poroča o skrbih za dobro stanje kočje. Pomagala sta mu gg. Finžgar Ivan in Šavli. Predsednik pripominja z zahvalo, da je gospodar vršil svojo funkcijo z vso skrbjo; vsako poškodbo je takoj popravil. Podružnica namerava nabaviti za kočjo nove žimnice in zgraditi nov rezervar za vodo.

Vsa poročila se soglasno odobre; na predlog preglednikov računov (gg. Kosmač in ing. A. Rudesch) se da odboru razrešnica, z zahvalo blagajniku. Določitev delegatov za glavno skupščino SPD v Ljubljani se prepusti odboru.

G. dr. Pretnar je nato zbor obširno in temeljito seznanil z važnim ogromnim kulturnim in gospodarskim delom, ki ga vrši SPD in ga priznava in ceni celo inozemstvo. Povsod naj se ustanavljajo mladinski odseki. — Poročilo dr. Pretnarja so zbrani planinci burno odobraval.

G. Kreuzer iz Javornika sporoča, da se je prav na Javorniku ustanovil odsek podružnice z namenom, da zbere okoli sebe v prvi vrsti mladino. Delovanje tega odseka je prav živo. G. dr. Pretnar živo bodri k nadaljnjemu delu in hvali podjetnost in voljnost. — G. dr. Miha Potočnik izroča občnemu zboru pozdrave GZSP in TK Skale ter ugotavlja iskreno tovariško sodelovanje podružnice SPD na Jesenicah in TK Skale. — G. dr. Štempihar se toplo spominja navdušenega planinca Ivana Jalena, pravkar preminulega v Ratečah.

6. Kamniška podružnica.

(Kamnik, 18. februarja 1936.)

Predseduje dr. Konrad Janežič. — Predsednik se po otvoritvi zbora spominja umrlega člana Homarja Frana. Nato pozdravlja g. Adalberta Pučnika, poverjenika podružnice SPD. G. Pučnik se zahvaljuje za pozdrav, želi občnemu zboru najboljših uspehov, pozdravlja namero podružnice, da zgradi novo pot na Krvavec, ter posebno priporoča organizacijo mladinskega odseka. Osrednje društvo bo šlo podružnici povsod na roko.

Iz tajnikovega (g. Koželj) poročila posnemamo: Podružnica šteje 96 članov. Poverjeništvu za »Planinski Vestnik« je pridobilo 7 novih naročnikov (skupaj zdaj 27). Reševalni odsek je bil v minulem letu dvakrat na delu in v štirih primerih na poizvedovanju. Dobili smo nekaj novih nosilnic, rjuh in vrvi ter popolno reševalno lekarno. Podružnica, ki je dala iniciativo za pešpot v Kamniško Bistrico, je bila večkrat pozvana k ogledom; plačala je tudi obljubljeni prispevek 2.000 Din. Dež je preprečil slavnostno otvoritev. Začrtano ima novo Kamniško pešpot na Krvavec; počenši na desnem bregu Bistrice za Tinetom bi šla po »kmečki poti«, mimo širokega žleba nad Jerin Skok severno Hudih Koncev, severno pod Kamniškim vrhom do sedla nad Osredkom na Kriško planino—Krvavec. To je idealna trasa, z vzponom le do 10%, dolga 3½ km; v 2—3 urah

bi se prišlo od podnožja, t. j. od Tineta, do koč na Krvavcu. Tudi smučarski klub in Osrednje društvo se zanimata za to pot. Stroški bi znašali do 9.000 Din. Podružnica je poslala iz svojega okoliša k izpitu za vodnike in člane reševalnega odseka 4 aspirante, ki so bili pripuščeni; ti so: Uršič Peter, Erjavšek Anton, Erjavšek Franc, Šlebir Andrej. — Načelnik dr. Janežič je sprožil premostitev gornjega Predoslja z izhodom proti vstopu Bistrice v Predoselj mimo malega izvirka na razpotje k dvorcu in izvirku; ta pot in premostitev bi stala do 7.000 Din. V poslovnem letu se je popravilo več markacij; nanovo se je markirala pot po Korošici na Krvavec, Vel. Žvoh, Koren, Kompolje—Mokrica—Brusnike—Bistriška koča. — Tajnik prečita iz dopisov Širšega Osrednjega odbora najvažnejše točke: 1. o vedenju planincev; 2. o zaščiti planinske flore; 3. o alpskem muzeju in zbirkah zanj; 4. o reševalnem odseku in pristupu aspirantov k vodniškemu izpitu; aspirantje ostanejo oni, ki ne bodo položili izpita; ti ne dobijo knjižic, uporabljati jih je le kot nosače; 5. o mladinskem odseku.

Ko sta gg. Cerar Berto in Bokalič Fran priporočala bodočemu odboru skrb za zgraditev nove Kamniške pešpoti na Krvavec, se poročilo soglasno odobri.

Blagajnik (dr. Trampuž Franc) izkazuje s točno navedbo posameznih postavk skupnih dohodkov 17.428,60 Din, izdatkov pa 2882,75 Din; stanje blagajne 14.545,85 Din. — Zanimiva je izkušnja: odkar se članarina pobira od člana do člana, se je število članov zvišalo skoraj za 100%!

Na predlog preglednikov računov se blagajniku podeli razrešnica.

Volitve. Dosedanji predsednik dr. Janežič se iz Kamnika preseli. Za novega predsednika se izvoli dr. Franc Trampuž, odvetnik. Po daljšem pogajanju se nadalje izvolijo: za odbornike: Skala Alfonz, Kramar Miloš, Koželj Maks, Cerar Berto, Kramar Janko; za namestnika Biško Karel, Lap Cene; za revizorja: Kratnar Franc, Bokalič Franc.

Imenovanje delegatov za glavno skupščino SPD se pripusti odboru.

Slučajnosti. Šmuc Ferdo priporoča, da novoizvoljeni odbor stopi takoj v stik z Osrednjim odborom in z zimsko-sportno zvezo glede gradnje nove poti na Krvavec. — Tajnik Koželj želi, da novi odbor takoj pristopi osnutku mladinskega odseka. Predsednik je izjavil, da se je s tem vprašanjem bavil že dosedanja odbor in da se je pri sestavi kandidatne liste za novi odbor vzel ozir ravno na take člane, ki bodo posebno dovezetni za mladinski odsek.

7. Kozjanska podružnica.

(Kozje.)

Ta podružnica se pravkar preosnavlja. Zato to leto ni imela občnega zbora.

8. Kranjska podružnica.

(Kranj, 28. februarja 1936.)

G. načelnik Rojc pozdravi zlasti mestnega župana g. Pirca in se mu za podporo, izkazano v minulem letu, iskreno zahvali, ter zastopnika Osrednjega društva g. Konrada Pučnika. Spomni se umrlega člana g. Majdiča, katerega spomin občni zbor stoji počasti. Nato poda obširno poročilo o delovanju podružnice. Opiše najprej kraljestvo Storžiča (potopis g. Mlakarja!) ter brezuspesne križe in težave okoli pridobitve prostora za zidavo planinske koč. Napravila pa se je na privatno iniciativo nova koča, od katere imamo tudi mi koristi. Markacije na vrh so se obnovile in Storžič ostane slej ko prej dobra izletna točka. — Na Valvasorjevi koči se je odkrila spominska plošča v spomin zaslužnemu magistru Šavniku. Popravil se je tudi vodnjak in ker je stavba v jako slabem stanju, bo treba v doglednem času misliti na zidavo nove koč; saj bi popravila stare stala okoli 123.000 Din. Markacije na vrh Stola so se obnovile; pot na strmi vrh krajšajo šaljivi napisi. Nova pridobitev je postojanka na Šmarjetni gori; za njo smo žrtvovali težke tisočake. Od 35 deležev pa jih je sedaj 22 last podružnice; pridobitev je bila potrebna, ker je bila koča v skrajno slabem stanju, a številni obisk opravičuje to postopanje. — Na Jezersko pogorje se je popravila markacija na desnem bregu Kokre do Jezerskega vrha. — Osnoval se je tudi Mladinski odsek SPD za nedoletne osebe obojega spola; pričakovati je številnega naraščaja.

G. Korsič kot tajnik poroča, da se je vršil zadnji (36.) občni zbor dne 22. marca m. l., a ni bilo volitev, ker traja funkcijska doba tri leta. Med letom

je podal ostavko zaradi preobremenjenosti agilni blagajnik g. Mayr, ki je vršil posle skozi 13 let. Izreka se mu najlepša zahvala. Njegove posle je prevzel gosp. Kožman. Največ dela je zadala Šmarjetna gora; popolnoma sta se opremili dve spalnici in jeseni je posvetila na to krasno pregledno točko tudi elektrika. Delo so izvršili izključno domači obrtniki. — Podružnica je štela 288 članov, med temi 12 ustanovnih in 1 častnega. — Prešernovo kočo je obiskalo 1110 oseb, Valvasorjevo pa 1035, skupno 279 manj kot prejšnje leto. Dohodki so zadovoljivi.

Gosp. Kožman kot blagajnik poroča, da se je stanje blagajne znižalo samo za 32.779,06 Din, akoravno so bili veliki izdatki za Šmarjetno goro. Dohodki koč so zadovoljivi.

Nato sledi razprava o poročilih funkcionarjev. K besedi se oglasi nekaj članov, ki želijo stvarna pojasnila in se zadovoljijo z danim odgovorom. Občni zbor je potekel v najlepšem redu in je revizor g. Piskernik predlagal razrešnico celokupnemu odboru, ki se je soglasno odobrila.

Volitve. Z vzklikom se izvolijo: za načelnika dosedanji načelnik g. Rojc; za odbornike gg.: Vrhovec, Kožman, Piskernik, Korsič, dr. Šilar, Mayr, Klavora, Kuralt, Adamič; za namestnika: Fuchs, Pollak; za revizorja: Holchaker, Valenčič; za zaupnike: za Kranj inž. Emmer, za Jezersko Virnik, za Preddvor Majnik, za Kokro Sošič, za Goriče Rojc, za Sv. Jošt Sedej. Štirje prvo imenovani odborniki so pri konstituiranju sprejeli naslednje funkcije po vrstnem redu: podnačelnik, blagajnik, tajnik, gospodar. — Gosp. Pučnik je izrazil visoko zadovoljstvo nad obiskom in je pozdravil v svojem in v imenu zadržanega g. predsednika dr. Pretnarja občni zbor.

9. Kranjskogorska podružnica.

(Kranjska Gora, 25. aprila 1936.)

Predsednik Jos. Lavtizar posveča lepe spominske besede umrlemu Ivanu Jalenu iz Radeč, ustanovniku in dobrotniku podružnice.

Podružnica je dosledno skrbela za oskrbo in nadaljnjo opremo obeh koč (v Gozdu in v Krnici), razpoložljiva gmotna sredstva je porabila za odplačilo dolgov; nekatere upnike moramo še prositi za potrpljenje. — Promet v kočah je bil še kar dober. — V programu za tekoče leto imamo obnovitev vseh markacij. Stari planinci so že večkrat nasvetovali, naj podružnica svoje bolj izpostavljene steze (n. pr. po severni steni Prisojnika) označi z opozorilom: »samo z vodnikom«; s tem bi podružnica odklonila odgovornost v primeru nezgode. »Jaz bi se strinjal s predlogom, toda samo v tej obliki, da bi se napravil za obe naši koči (izhodišči!) seznam vseh tur in bi se na kolikor toliko nevarne opozorilo s: »samo z vodnikom«. Pomoč vodnika gotovo ni nič poniževalnega! Pomislimo le, da so svetovno znani planinci (Kugy) hodili le z vodniki. Divjaško rekorderstvo pa obsojam kakor lani tako letos.«

Tajnik (g. Černe) poroča: Podružnica šteje skupaj 51 članov. — Koča na Gozdu je imela 943 obiskovalcev, v Krnici pa 815.

Blagajnik (g. Pečar) poroča: Dohodkov je bilo Din 15.814,75, izdatkov Din 15.425,28, ostane Din 389,50. Dolga ima podružnica (od zgradbe Koče v Krnici) Din 16.200.—

Tekom zadnjih 3 let se je plačalo Din 45.000.— dolga.

Pregledovalca računov (gg. Kosmač in Košir) sta našla vse v vzornem redu.

Nova pravila SPD se po prečitanju soglasno in brez debate sprejmejo.

Za delegata pri skupščini SPD se izvoli g. sodnik Karl Bleiweis, za namestnika g. učitelj Fr. Pečar.

Slučajnosti. G. sodnik Bleiweis želi, da se dobro markira in zavaruje Kriška stena, zlasti za pomladanski čas v pomoč smučarjem. Zadeva se vzame v program, kakor tudi pot po severni steni Razorja in pot na Prisojnik skozi Skednje.

Predsednik se zahvali članom reševalne ekspedicije, zlasti nač. g. sodniku Bleiweisu, za brezhibno delovanje. Inventar se bo izpopolnil.

Občni zbor pogreša poročilo smuškega kluba.

Oskrbniki koč, izletniki in turisti naj prijavijo brezobzirneže, ki lahko-miselno prožijo kamenje; krivce je treba javiti sodišču (sodnik Bleiweis).

10. Litijska-Zagorska podružnica.

(Litija, 9. februarja 1936.)

Predsednik g. Tomazin Ferdo posebej pozdravi starega planinskega delavca dr. Krevla in se spominja odišlega prijatelja planin, sreskega načelnika g. Podboja. V svojem poročilu govori posebno o markacijah.

Tajnik g. Josip Vajdetič poroča v glavnem: Litija izkazuje 70 članov, Zagorje 66, skupaj 133 članov, padeč za 1 člana. Obisk naših postojank na Sveti Gori in Sveti Planini je bil zelo zadovoljiv. — V tekočem letu beležimo za podružnico zelo pomemben dogodek: podružnica prevzame vse imetje likvidirane »Zasavske kočee«, a s tem tudi mnogo skrbi in dela. Umestno je, da stopi v naš odbor tudi nekaj članov likvidirane »Zasavske kočee«, zato se kljub § 21 podružničnih pravil letos izvedejo nove volitve. Zaradi službenih razmer odlaga tajnik svoje mesto.

Za pododbor Zagorje je podal tajniško poročilo g. Mrnuh. V Zagorju je 66 članov; posebno se je udeleževal smučarski odsek. Na Sveti Planini je zaslužna stara oskrbnica g. Zofka Zavrašek zapustila to mesto in je pododbor preskrbel drugo. Pogodbo o najemu planinske postojanke na Sveti Planini je treba s sedanjim župnikom čimprej urediti.

Blagajniško poročilo za Litijo (g. Robar) kaže, da se je čisto premoženje dvignilo za 721.50 Din. Za Pododbor Zagorje (blagajnik Majer Anton) izkazuje preostanka 1.966 Din; imetje pododbora znaša 22.726 Din. (Doslje se je poročalo ločeno o Litiji in pododboru v Zagorju; odslej se bo o blagajni poročalo tudi skupno.)

G. Končar in g. Rebec predlagata kot pregledovalca razrešnico. Soglasno sprejeto.

Prevzem likvidirane »Zasavske kočee« se izvrši po predlogu dr. Grašiča s 1. januarjem 1936 v smislu soglasnega sklepa zadruge »Zasavske kočee«, z vso njeno imovino — aktiva in pasiva — s Tomazinovo kočoo na Sveti Gori z dotičnim svetom in z vsemi premožninami, ki so našete v posebnem inventarju, ter se podružnica zaveže vrniti zadružne deleže.

Tajnik Vajdetič utemeljuje soglasni sklep odbora, da se z ozirom na njih zasluge imenujejo za častne člane: Podboj Franc, dr. Krevl Josip, dr. Turatto Tomo in Turk Ivan. Predlog se soglasno sprejme. G. dr. Krevl se v imenu vseh častnih članov zahvali za počastitev.

Preide se na volitev novega odbora. Soglasno se izvolijo: za predsednika g. Tomazin Ferdinand; za podpredsednika g. Birolla Gvidon, za tajnika g. Vidic Franjo; za blagajnika g. Robar Franc in za pododbor Zagorje g. Majer Anton; v upravni odbor: gg. Kunstler Tine, Mešek Pavla, Mrnuh Lavoslav, Majer Anton, Vajdetič Jože, Mlakar Ludovik, Končar Janko in Bizjak Lojze; za namestnike: gg. Hribovšek Ivan, Pleničar Franc in Mihelčič Riko; za preglednika: gg. Kobler Pavel in Potočnik Adalbert; za zaupnike: gg. Rebec Ženica, ing. Mastnak Jože in Suša Viktor.

Novi odbor bo v tekočem letu izvršil sklep lanskega občnega zbora, da se proslavi 30 letnica obstoja podružnice.

11. Mariborska podružnica.

(Maribor, 11. februarja 1936.)

Predseduje načelnik g. ing. Vladimir Šlajmer. Po uvodnih formalnostih in po pozdravu članov in zastopnikov (Osrednje društvo zastopa dr. Jos. Tomišek) poda načelnik svoje poročilo. Iz njega je razvidno, da skuša SPD zdaj oživotvoriti vse one ideje, ki si jih je v zadnjih letih stavilo. Predvsem je stremelo za tem, da se poglobi smisel za alpinizem, in to predvsem med mladim planinskim naraščanjem. Naša podružnica je v ta namen s pomočjo svojega zimsko-sportnega odseka v obliki poučnih predavanj pripravila posebno alpinistično šolo. Ko je SPD z vnemo pričelo z organizacijo mladinskih odsekov, je naša podružnica kmalu oživotvorila tak odsek, dasi so se pojavile razne težkoče tako pri šolskih upravah kakor tudi pri dijaških organizacijah. SPD je nadalje zastavilo ves svoj vpliv, da vnese v zakon o turizmu planinstvu pristojna določila. Z no-

vimi pravili je zdaj urejeno sodelovanje vseh podružnic. Osrednji odbor SPD je dvignil društveno glasilo na zavidanja vredno višino; ne more pa še z naročnino kriti povečanih stroškov podviga. V lastni podružnici je bilo v zadnjem poslovnem letu v ospredju finančno vprašanje. Podružnica je stremela za tem, da dolgove poplača z najetjem posojila pod sprejemljivimi pogoji. Akcija žal ni uspela. Zato je nujno štedenje pri izdatkih. Domači denarni zavodi so nam šli sicer na roko, in to predvsem Posojilnica in Spodnještajerska ljudska posojilnica. S preselitvijo pisarne v hišo g. dr. Rosine, kjer smo že prej imeli svojo klet, se je združilo podružnično upravno delovanje na enem mestu. — Odnosaži podružnice do bratskih podružnic, sportnih društev in klubov kakor tudi napram Tujskoprometni zvezi so bili prijateljski. Sestanek obpohorskih podružnic je pokazal, kako je koristno sodelovanje podružnic, ki delujejo v enem delokrogu.

Akcijo za izgraditev ceste k Mariborski koči je vodila tudi to leto podružnica skupno s Pohorskim Domom. Z dograditvijo ceste bo največ pridobila Mariborska koča, okoli katere bodo nastajale letovišarske hišice; na vidiku je tudi nov planinski Dom poštних uslužbencev. — Investicije v naše postojanke so bile skromne. — V programu za prihodnje leto je postavitve garaže na Mariborski koči, popravilo razglednega stolpa, postavitve drvarnice, ureditev smučarske sobe in oprema enoposteljnih sob na Senjorjevem Domu. — Odseki, predvsem zimskosportni in markacijski, so delovali uspešno.

Poročilo tajnika (g. Gajšek) je obsegalo vse pokrete in podrobnosti v društvenem delovanju. Navajamo glavne točke.

Podružnica je v letu 1935 štela 1 častnega člana, 16 ustanovnih ter 1032 rednih članov; število članstva se je napram letu 1934 povečalo za 8 ustanovnih in 15 rednih članov.

Ugodnosti polovične vožnje se je posluževalo 586 članov.

Podružnica se je po svojih odposlancih udeležila vseh važnejših planinskih in sorodnih prireditev in zborovanj, ki spadajo v njen okvir. Priredila je dva planinska plesa in Martinovanje na Mariborski koči, katerega so se tudi tokrat udeležili bratski hrvatski planinci. — Z bratskimi podružnicami in s sorodnimi korporacijami je bila podružnica v ozkih prijateljskih stikih.

Na vseh postojankah bi res bile potrebne razne preureditve, izpopolnitve in obnove. Tega se je podružnični odbor tudi zavedal; toda odbor se je pri vseh investicijah moral vprašati, koliko bo prenesla šibka društvena blagajna. Ravnovesje v društvenem proračunu se je moralo predvsem varovati, da bi podružnica ne zabredla v nove dolgove, ko še že obstoječih ni bilo možno poplačati ali vsaj primerno znižati. Ta ugotovitev bodi odgovor na očitke, da ne izpopolnjujemo naprav v svojih postojankah. — Mariborska koča je uživala tudi letos naklonjenost številnih posetnikov. Spominska knjiga beleži 5970 obiskovalcev, za 222 manj ko v letu 1934; to je predvsem posledica slabih snežnih razmer v zimski sezoni.

Večjih investicij in preureditev na Mariborski koči nismo izvršili, dasi je to zelo žele! skrbni in požrtvovalni gospodar koče g. Pagon. Oskrbovala je postojanko v popolno zadovoljstvo gđc. Mara Gobčeva. Mariborska koča čaka potrpežljivo na dograditev Pohorske ceste in na telefonično zvezo z dolino. — Koča na Klopem vrhu je priljubljena prehodna točka za izlete v osrednje in zapadno Pohorje. V spominski knjigi je bilo vpisanih 3025 obiskovalcev (zaradi mile zime za 272 manj). Izpopolnila se je dolgoletna želja marljivega gospodarja g. Soršaka in oskrbnice gđc. Pepce Dolinškove, ki že 10 let oskrbuje to postojanko: koča je dobila vodovod. V koči sami so se prenovile peči. Zal na razširitev koče ni misliti, ker ima podružnica kočo le v najemu. — Mnogo dela in izdatkov je tudi v minulem poslovnem letu zahteval Senjorjev Dom, katerega je morala podružnica izpopolnjevati mesto stavbne zadruge »Ribniška koča«. Dom, masivna zgradba, zahteva še mnogo izpopolnitev. Postojankin agilni in skrbni gospodar g. Strašnik je pri podružničnem blagajniku uspel, da se je v minulem letu moglo dokončno urediti drugo nadstropje; instalirala se je nova kopalnica, popravile so se vodovodne naprave v vsej zgradbi, preuredila so se stranišča, popravile peči in streha. Mnogo je bilo dela, pa še ni dokončno urejena vsa stavba. Urediti je treba še v pritličju sobo za smučarje, v I. nadstropju enoposteljne sobe, v II. nadstropju skupne spalnice in skupna ležišča z moder-

nimi ležišči; misliti pa bode treba tudi na gospodarske zgradbe pri Domu. Vendar pa more že zdaj sprejeti pod streho za daljše bivanje razvijane goste. Obiskovalcev Doma je v letu 1935 bilo 3430 (3590 v letu 1934). Senjorjev Dom se kot letoviščarska postojanka zaenkrat še ni uveljavil. Tembolj ga bodo cenili zimski sportniki, predvsem smučarji, in to prav posebno oni izven naše banovine. Zlasti se je na Domu obnesla vpeljava stalnih smučarskih tečajev. — Dom je oskrbovala v splošno zadovoljstvo gđe. Roza Pivc. Cesta, ki se gradi iz Ribnice proti Senjorjevemu Domu, bode za Dom izrednega pomena. Priljubila se je že sedaj v nedograjenem stanju smučarjem kot prvovrstna odvozna pot v dolino. — V minulemu poslovnem letu je oživelo naše važno obmejno zavetišče pri Sv. Pankracu. Vsled omiljenja določb v obmejnem prometu se je poset dvignil od 594 obiskovalcev v letu 1934 na 1040 v letu 1935, v posebno veselje natančnega gospodarja zavetišča g. kapetana Novaka ter oskrbnice ge. Agate Radejeve. Podružnica pa ima poslopje samo v najemu in še to le za krajšo dobo.

Izmed odsekov je prav uspešno deloval zimskosportni, kateremu je načeloval g. dr. Rosina. Poverjeno mu je bilo tudi vse propagandno delo. Ker je opustil svoječasno udejstvovanje na čisto sportnem polju, je sedaj gojil bolj družabnost med smučarji s prirejanjem izletov; pri tem pa je izkoriščal vsako priliko za propagando poseta našega Pohorja. Na zimskosportnem polju prireja vsako leto »Orožno smuk« preko Pohorja. Priobčeval je propagandne spise v dnevnem časopisju in revijah, predvsem izven naše banovine. Višek propagandnega dela pa je ustvarjanje propagandnega filma o Pohorju, ki je bilo v polnem razmahu in blizu dovršitve, ko je najvažnejše delo filmskih operaterjev onemogočilo nenadno južno vreme. Odseku je bilo poverjeno tudi vse delo za prireditelje predavanj. Priredil je v preteklem poslovnem letu 8 predavanj. Po zgledu turističnega kluba »Skala« iz Ljubljane tvorijo predavanja v celoti sistematično alpinistično šolo, ki je namenjena zlasti našemu planinskemu naraščanju, da bi se zbiral v novoustavljjenem mladinskem odseku. Pri odseku so bili posebno agilni: tajnica gđe. Cingerli Ljubica, gg. Senica, Kovačič, Kralj, Hribar, Strašnik, Voglar.

Markacijski odsek se je v minulemu letu zopet razmahnil. Agilni načelnik odseka, njega podporni član in skoroda tudi edini izvršujoči član v eni osebi, izredno požrtvovalni g. Škofič, je kljub neprijetni bolezni na očeh, obnovil ali nanovo markiral sledeča pota: Hoče—Mariborska koča, trikot Mariborska koča—razglednik—Sv. Bolfenk, Mariborska koča—Ruška koča, Maribor—Habakuk, severna in južna pot do Mariborske koče, Mislinje—Senjorjev Dom, Josipdol—Senjorjev Dom, nova cesta iz Ribnice k Senjorjevemu Domu, stara pot Ribnica—Senjorjev Dom, Pesek—Senjorjev Dom. Izdatno je izklestil pot iz Šiklarice na Jezerski vrh ter ob tej priliki namestil več smernih strelc in postavil več smernih kolov, predvsem namenjenih smučarjem. Razen tega je namestil mnogo orientacijskih tabel ob potih k Mariborski koči in k Senjorjevemu Domu. Vse to je izvršil z žrtvovanjem vsega svojega dopusta v tridesetih dneh skupnega dela, h katerim je še prišteli mnogo posameznih nedeljskih delovnih dni. — Glede zimskih markacij smo skoro na isti točki ko lani. Popravile in nadomestile so se sicer od Senjorjevega Doma do Šiklarice in od gozda iz smeri Ribnica—Dom, vendar pa se sistematična izvedba zimskih markacij preko Pohorja ni dala in se najbrže tako kmalu ne bode dala izvesti. Slabe izkušnje Konjiške podružnice, ki so ji neznani storilci uničili vso zimsko markacijo od Peska do Šiklarice, dado misliti...

Aljažev klub pod predstvom agilnega propagatorja Aljaževe ideje, g. prof. dr. Jeharta, je vršil svojo vzvišeno nalogo planinskega dušebrižništva z vso vnemo in resnostjo. Poleg oskrbovanja stalnih služb božjih poleti ob nedeljah in praznikih pri Sv. Uršuli in v Logarski dolini je oskrbel sv. maše tudi drugod ob raznih izrednih prilikah, in to štirikrat pri Sv. Arehu, dvakrat pri počitniški koloniji pri Sv. Martinu na Pohorju, enkrat pri obnovljeni kapelici Sv. Antona pod Bolfenkom, enkrat na Pesku, in enkrat pri Sv. Pankraciju. Za še uspešnejše delovanje manjka klubu izvršujočih članov. S petimi razpoložljivimi izvršujočimi člani pa klub krije komaj najnujnejše potrebe.

Mladinski odsek je bil na pobudo Osrednjega odbora ustanovljen tudi v okrilju naše podružnice. Ker pa se je šele pričelo z organizacijo, zaenkrat še ni možno o njegovem delovanju poročati.

Blagajniško poročilo. Poročilo o denarnem prometu, o računu izgube in dobička ter bilanco za koledarsko leto 1935 poda knjigovodja g. Soršak s pojasnili k posameznim postavkam. Proračun za leto 1936 pa poda podružnični blagajnik g. dr. Rojko s stvarnim komentarjem; on priporoča skrajno štednjo v podružničnem gospodarstvu.

Poročilo računskih preglednikov. G. Rosina Drago, skupno z g. Dostalom, predlaga razrešnico odboru s posebno pohvalo in zahvalo blagajniku in marljivemu knjigovodji g. Soršaku. Soglasno sprejeto. — Vsa poročila se odobrijo brez debate.

Volitve podružničnega odbora. Soglasno se izvolijo z vzklikom: za načelnika g. ing. Šlajmer Vladimir; za odbornike gg.: Majer Franjo, Lenard Rado, Gajšek Božidar, dr. Rojko Makso, Pagon Franjo, Soršak Ferdo, Gnus Miloš, dr. Kac Leo, Dostal Adolf, Golubovič Vjekoslav, Vetrih Franjo, dr. Goričar Jože, Gruntar Viktor, Zorzut Ludvik, Senica Drago in Kralj Alfred; za namestnika odbornikov: gg. ing. Jelenec Joža in dr. Bergoč Joža; za preglednika računov: gg. Rosina Drago in mr. ph. Maver Cyril; za zaupnike pa gg.: dr. Dev Miroslav, ing. Dev Saša, Škofič Virgil, Voglar Srečko, Hribar Borut, dr. Šijanec Milan, Bureš Mašo in Venutti Vladimir. — Načelnik g. Šlajmer se zahvali vsem dosedanjim gg. odbornikom za sodelovanje, prav posebno pa še gg. Strašniku, Novaku in dr. Rosini, ki stopajo iz odbora. — Določitev delegatov za skupščino SPD. se prepušča odboru.

Samostojni predlogi. Načelnik Šlajmer predloži predlog podružničnega odbora, da se izvoli zaslužni, dolgoletni odbornik in neustrašeni pionir planinstva iz predvojnne dobe, g. Kravos Ivan, za častnega člana. Burno odobravanje. — G. Kravos se v izbranih besedah zahvali za izvolitev. G. Albin Novak mu častita kot star pobornik SPD.

G. Pinter se zahvali za pozdrav, ki ga je uvodoma naslovil nanj g. načelnik v imenu Trgovskega združenja in Avtokluba, častita g. Kravosu, ki je vzgojil toliko dobrih planincev, ter vzbuja spomine na sodelovanje ž njim pri predvojni podružnici SPD v Gorici.

G. dr. Tominšek pozdravi podružni zbor ter stari in novi odbor kot odposlanec Osrednjega društva. Ugotavlja, da je iz podanih poročil razvidno, kako je bilo podružnično delovanje trezno in mirno, po strogo začrtanih smernicah. Zdi se mu, kakor bi to bila v podružničnem delovanju nekaka inženirska era, ker je delovanje točno premerjeno in ubrano. Priznava, da se je izvršilo ogromno delo, ki je drugače sicer skrito, ki bi ga pa naj javnost videla. Vsled tega dela je našla podružnica razumevanje in uvaževanje tudi pri Osrednjem odboru in društvu in posebno od strani predsednika dr. Pretnarja. Kot Mariborčan in ustanovni član podružnice pa mora s posebnim zadovoljstvom ugotoviti, da je vladala v sodelovanju posameznih planinskih delavcev, ki potekajo iz najrazličnejših stanov, vzorna solidarnost in sloga; ta je dovedla do vseh uspehov. Pohvalno omenja, da so se v novi odbor pritegnili k sodelovanju tudi mlajši člani. Bodočemu odboru priporoča kot nujno delo širjenje planinstva zlasti na obmejnem Kozjaku, posebno pa še na podružnični obmejni postojanki, pri Sv. Pankracu. — Načelnik g. ing. Šlajmer se zahvali za iskrena izvajanja in prosi g. dr. Tominška, da o poteku zbora poroča Osrednjemu odboru in sporoči predsedniku g. dr. Pretnarju poseben pozdrav z zagotovilom, da smatramo njega kot pravega pobornika Slovenskega Planinskega društva.

G. Roglič priporoča vsem navzočim, da skušajo v vseh krogih doseči čim večje zanimanje za poset naših planinskih postojank. Ravnatelj Loss zagotavlja, da bode Tujskoprometna zveza tudi v bodoče skušala podpirati po svoji možnosti idealna stremljenja podružnice. — G. Kravos priporoča, naj se podružnica zanima za razširitev posesti v okolici Senjorjevega Doma. — Načelnik se vsem zahvali za pobude in obljube.

Gospodu Forstneriču, ki omenja slabo stanje razglednega stolpa na Pohorju, pojasni načelnik, da je akcija za temeljito popravilo že v teku. — G. Zorzut kot poverjenik za »Planinski Vestnik« ugotavlja, da je število naročnikov Vestnika v sorazmerju s številom članstva podružnice še vedno premajhno. — G. Strašnik se zahvali za priznanje, ki mu ga je izrekel g. načelnik. V dovtipnih reminiscencah oriše epizode iz svojega planinskega sodelo-

vanja pri Mariborski podružnici. — G. kapetan Novak se zahvaljuje za zupanje, ki ga je užival kot odbornik in gospodar zavetišča pri Sv. Pankracu ter prosi navzoče, da naj gmotno podpro zgraditelje razglednega stolpa pri Sv. Pankracu. G. Albin Novak zbuja spomine na planinsko delovanje v predvojni dobi, zlasti v krajih, ki so sedaj izven mej naše države.

12. Mislinjska podružnica.

(Slovenjgradec, 18. decembra 1935, 26. marca 1936.)

Predseduje podnačelnik podružnice g. Miroš Tomc.

Predsednik poroča kot vodja gradnje koč na Kremžarjevem vrhu obširno o gradbi in stroških in ugotavlja, da znaša presežek proračunjenih gradbenih stroškov Din 9000.— V tem znesku je vštet nabavljeni inventar; presežek pa je tudi nastal, ker je bila koč zgrajena v mnogo večjem obsegu, nego je bilo početkoma zamišljeno. Po temeljiti debati se poročilo soglasno sprejme. Gradbenemu odboru (načelnik Slavo Martelanc) se izreče zahvala. Gradbeni odbor se s tem likvidira. Mislinjska podružnica SPD prevzame obveznost za kritje dolga Dii 9000.— Nadalje sporoča predsednik, da je v teku akcija za uvrstitev našega mesta v privilegirane letoviške kraje z ozirom na značaj letovišča na Kremžarjevem vrhu. Končno izreče odstopivšemu načelniku g. dr. Poharju in tajniku g. Seliškarju v imenu odbora in društva največjo zahvalo ter ugotovi posebno požrtvovalnost odbora za postavitev kapelice na Kremžarjevem vrhu.

Iz tajništva (g. Šmid): Število članstva se je zmanjšalo na 115. Dne 5. julija 1935 je društvo odkrilo ob novi poti na Plešivec spominsko ploščo tragično preminulemu dolgoletnemu blagajniku Eiletzu. — Dne 9. septembra 1935 je na planinskem taboru pri koči na Kremžarjevem vrhu odbor izročil častnima članoma podružnice, gg. dr. Senjorju in Druškoviču, diplomo. — Dne 3. novembra 1935 je bil planinski praznik blagoslovitve kapelice sv. Roka na Kremžarjevem vrhu. — Ustanovili smo foto-propagandni odsek in reševalni odsek.

Blagajnik (g. Fettich) poda podrobno poročilo, ki kaže ugodno bilanco; saj se je čisto premoženje povečalo za Din 39.311.86 na Din 132.899.21. Skupni denarni promet je znašal Din 257.907.14.

Poročilo gospodarjev: Turistovski Dom na Plešivcu (g. Kavš): posetnikov v l. 1935 je bilo 1376; številni romarji ter ljubljanski kolesarski bataljon se v spominski knjigo niso vpisali. Obisk je narastel; uspeh zadovoljiv.

Koča na Kremžarjevem vrhu (g. Tome): posetnikov 1627; okoliški kmetje se v spominsko knjigo ne vpisujejo. Obisk je bil zelo dober; uspeh razveseljiv. Ko bo urejenih še nekaj sob, bo koč na enem izmed najlepših razgledišč Pohorja še bolj popularna.

Foto-propagandni odsek (poročilo načelnika g. Seliškarja): Imeli smo tri predavanja g. Karla Pupisa ml., en izlet, namestili smo dve izložbeni omariči v Slovenjgradu ter v njih izmenjali ca. 200 slik, nekaj prav uspelih od naših amaterjev (gg. dr. Pohar, Čekada, Pečenko in Papis). Udeležili smo se razstave na Mariborskem tednu. G. Kovačič Jože je napravil 23 lepih posnetkov našega planinskega okoliša, dva je priobčil Planinski Vestnik. V svrhu propagande smo izgotovili 26 povečav, ki jih bomo namestili po naših in sosednjih kočah. Od Din 2.300.—, ki smo jih prejeli od odbora, je porabljenih Din 2.000.— za slike, ca. Din 100 za izložbo, ostanek imamo še v gotovini.

Markacijski odsek: (poročila g. Tomc): Od banske uprave smo prejeli Din 800.— podpore. Markirali smo nanovo, oz. obnovili markacije na 100 kilometrov poti. Namestili smo ca 150 tabel in znamenj. Nerazodni ljudje so mnogo tabel poškodovali. Nekaj poti (Slovenjgraško sedlo — Kaštevsko sedlo) smo nanovo obsekali; razširila in popravila se je nova pot na Plešivec.

Zimsko-sportni odsek je imel v upravi koč na Kremžarjevem vrhu in je tudi vodil vsa gradbena dela in nabiralno akcijo. Koča je imela že v prvem letu Din 13.000.— prebitka, ki se je porabil za nabavo inventarja ter delno odplačilo dolgov. Skupnih dohodkov je imela koč ca. Din 50.000.—. Ostalo je še Din 6000.— dolga, ki ga prevzame podružnica SPD. S posebno pogodbo se da koč za nadaljnjih pet let odseku (zastopanemu po gg. Černe Ferdo, Tomc M., Fettich M.) v upravo. Vsa poročila se sprejmejo. Na predlog g. Rozmana se v imenu pregledovalcev izreče razrešnica odboru, s posebno zahvalo g. blagajniku Fettichu za podružnico in g. Brencetu za Zimsko-sportni odsek.

Zaradi težkoč v sestavi liste odbornikov so se volitve odložile za dva dni ob nadaljevanju občnega zbora dne 21. decembra 1935; ker pa so se vršile po starih pravilih, zaradi nesporazumljenja, so bile končne volitve po novih pravilih na izrednem občnem zboru dne 26. marca 1936.

Soglasno se izvolijo: za načelnika g. Miloš Grmovšek, sreski šolski nadzornik; za odbornike: Kavč Ivan, Martelanc Slavko, dr. Radšel Franjo, dr. Razboršek Ivan, Seliškar Anton, Šmid Milan; za namestnika: gg. Cajnko Vinko in Kolar Franc; za pregledovalca računov: dr. Železnikar Vinko, Kramar Jože.

Pri slučajnostih opozori g. Tomc, naj se ne pusti z vidika koč na južnem pobočju Kope.

13. Novomeška podružnica.

(Novo mesto, 4. februarja 1936.)

Predseduje dr. Franjo Ivanetič, ki poroča v glavnem: Današnji zbor se vrši v znamenju preustroja društva, ker uvajamo nova pravila. Poročilo o podružničnem delovanju ne more biti prav razveseljivo. Gospodarska kriza je močno zavrla tudi našo podjetnost. Smisel za družabnost, za žrtvovanje višjemu skupnemu smotru zamira, vedno več jih tone v letargiji. Naš odbor je storil pač vse, kar je mogel. Preskrbet je podružnici točno, pregledno karto njenega okoliša, ki obsega najslikovitejši del Dolenjske z dolino Krke, z delom Roga in z Gorjanci. Karto nam je izdelal brezplačno g. šolski upravitelj Zagorc. Hvala mu! Naš nemurni zaupnik g. učitelj Lilija je nanovo zaznamoval, oziroma preznamoval pomembnejša pota, tako: Novo mesto—Gaberje—Sv. Miklavž, Jugorje—Sv. Miklavž—Trdinov vrh, Novo mesto—Pogance—Podgrad, Novo mesto—Stari Grad—Šmarjeta in Novo mesto—Sv. Ana; kot poverjenik Planinskega Vestnika je pridobil 30 novih naročnikov. Vse priznanje mu! Dne 28. maja 1935 smo priredili cvetlični dan. Običajno letno proslavo na Gorjancih (15. avg.) pa nam je preprečilo slabo vreme, ki nam je onemogočilo tudi skupni ogled terenskih prilik na Gorjancih za končno določitev stavbnega prostora za planinsko koč na Gorjancih. — Za 4. januarja 1936 napovedani planinski ples smo morali naknadno odpovedati. Kljub vsem neprilikam pa se je sklad za planinsko koč na Gorjancih povišal za donos cvetličnega dne v znesku Din 639.50, za prispevek iz neke kazenske poravnave v znesku Din 200.— in za Din 345.—, ki so jih poklonili nekateri odborniki. Danes znaša z naraslimi obrestmi sklad Din 13.102.15. Na lanskem občnem zboru ustanovljeni izletniški odsek je priredil v poletju nekaj skupnih izletov; o njem bo poročal njega predsednik g. Šetinc. Članica tega odseka, ga. Turkova, je izdelala pregleden seznam vseh važnejših izletov in tur v Novomeški okolici. — Ustanovitev mladinskega odseka je v teku. Postavitev planinske koč na Gorjancih bo prva točka v programu bodočnosti.

Tajnikovo poročilo (Smola R.): Podružnica je imela koncem leta 107 članov (78 članov in 29 članic). Na Planinski Vestnik je bilo naročenih 40 članov. Nabavil se je album »Iz naših gora«, nadalje stenske karte: Julijske Alpe, Karavanke, Kamniške Planine in Zasavje. G. šolski upravitelj Franc Zagorc je napravil nazorno karto okrožja naše podružnice. Vse te karte so v društveni sobi na vpogled.

Blagajniško poročilo (Ogrin Anton): Smernice so: Splošen gospodarski položaj pritiska tudi našo društveno blagajno. Kljub slabim uspehom prireditev je vendar viden porast na gotovini, kar označuje življenjsko moč podružnice. Tako se bližamo planinski koči na Gorjancih. Na priporočilo preglednikov računov (gg. Punčič Josip in Avsec Franc) se da razrešnica blagajniku in odboru.

Volitve. V novi odbor se soglasno izvolijo: za predsednika dr. Ivanetič Franjo, odvetnik; za namestnika Marinček Matija, notar; za tajnika Smola Rudolf, kavarnar; za blagajnika Ogrin Anton, hran. uradnik; za odbornike pa: Ivanetič Alojzij, učitelj; inž. Barborič Karol, trgovec; Dular Ciril, inž. Medic Jože, Kos Jože, profesor, Kos Vinko, trgovec; za zaupnika Lilija Vekoslav, šol. upravitelj v p.; za namestnika Šetinc Ladislav, krojač in Rifelj Petrina, trgovka; za pregledovalca računov: Paučič Josip, trgovec in Avsec Franc, obč. tajnik; za delegata v skupščino: dr. Ivanetič Franjo, odvetnik in Marinček Matija, notar. — V izletniški odsek

se izvolijo gg.: Šetine Ladislav, prof. Jovanovič Milan, Kos Vinko, Lilija Vekoslav, ga. Turk Slava, ga. Blaha Erna in Jericio Fanči.

Dolgoletni predsednik podružnice prof. Ferdo Seidl praznuje 10. III. 1936 svojo 80-letnico; predsednik predlaga, da se določi odposlanstvo, ki se bo šlo pokloniti in čestitati g. profesorju. — Sprejeto. Deputacija se določi pri prvi seji.

G. Šetine Lado poroča za izletniški odsek, da se je malo članov udeleževalo izletov; krivo je bilo večji del slabo vreme. Sicer je tudi težko najti za vse primeren čas. Predsednik opozarja foto-amaterje, da se premalo zanimajo za bližnje kraje; Dolenjska nima n. pr. nobenih slik v Planinskem Vestniku. V ta namen je votiral predsednik 100 Din. — G. Kos, ki je prevzel organizacijo Mladinskega odseka, se naj obrne na Ferijalni Savez za podatke. — Učitelj Ivanetič predlaga, da se priredi mesto plesa v poletnem času piknik za članstvo. Sprejeto. — Gospodar kože pri Gospodični, g. Kos, poroča, da se pri koči dogajajo vsako leto poškodbe. Lansko leto je bil pokvarjen štedilnik, dimne cevi ukradene, streha poškodovana itd. Da se za vzdrževanje kože dobi dohodek, se sprejme predlog Jericija, naj imajo odborniki, ki večkrat posejajo kočo, bloke, s katerimi bi pobirali po 1 Din od vsakega obiskovalca, obenem pa nadzirali kočo.

14. Podružnica »Peca« za Mežico—Črno.

(Črna, 26. januarja 1936.)

Predseduje načelnik Martin Ule, ki v glavnem poroča: Podružnica stopa v 10. leto svojega obstanka. Radi 20% popusta na voznihi iz avtobusom še nismo prišli do zaključka. G. Punzengruber naj posreduje. — Zaradi zvišanja naročnine na Planinski Vestnik se je bati padca števila naročnikov. Prispevamo 500 Din Akcijskemu odboru za postavitve Doma Kralj Aleksandra I. v Št. Danijelu. — Ustanovili smo propagandni in foto-amaterski odsek podružnice. — Prošnja za tombolo v letu 1935. nam je bila odklonjena. — Za izlet na Ravno goro pri Varaždinu se je prijavilo premalo udeležencev. — Od banske uprave smo prejeli 1000 Din podpore. — Odpravil se je prispevek za rešilni fond; zato se je uvedla vstopnina v koči po 1 Din za posetnika. — Terjatev, ki jo je imel Osrednji odbor do podružnice, je odstopil nekemu trgovcu iz Siške. — Za zimo se je v jedilnici in balkonski sobi v Uletovi koči montirala še ena Zephirpeč, ki jo je podaril g. gen. ravnatelj in častni član podružnice George Bargate.

Ker v velikih nalihiv moči skozi stene kože, se bodo spomladi obile vse zunanje stene kože s škodlami. Pripravljena je predelava stranišča. — Nekatero nabavljene klišeje uporabljamo v propagandne namene. — Od Tujsko-prometne zveze v Mariboru smo prejeli 500 reklamnih prospektov za smučarske terene, na katerih je tudi Uletova koča. K izdelavi teh prospektov smo prispevali 550 Din. Komad stane 1 Din in smo vse podarili Zimsko-sportnemu odseku, da jih proda in smatra to za podporo podružnice. Tov. Potočnik naj ogleda eternitove plošče v Žerjavu, ki bi jih dobili brezplačno od rudnika, in poroča, če bi bile porabne vsaj za kritje severne, odn. severno-zapadne stene kože.

Za odsotnega tajnika poroča načelnik, da je bilo ob začetku leta 157 članov, pristopilo jih je 24, odstopilo 16, stanje ob zaključku leta 165 članov.

Blagajnik Verhovnik Marko poroča, da znašajo dohodki 25.934.50 Din, izdatki 25.635.50 Din, prebitek ob zaključku leta 298.80 Din. Sedanje čisto premoženje znaša 224.178.17 Din. — Sklene se, da se bo v bodoče črtal vsak član, ki po opominu ne bo poravnal članarine za preteklo leto do 1. februarja prihodnjega leta.

Gospodar Polajnar Ožbalt poroča: V Uletovi koči je 1081 izletnikov vpisanih. Voznik za kočo Pernat Alojzij je pred kratkim umrl. Polajnar pozove navzoče, da spomin pokojnega vestnega sodelavca počastijo s tem, da se dvignejo s sedežev. Odslej bo vozil njegov sin. Golobu Maksu, bivšemu gospodarju, se izreče pismena zahvala.

Za kopališko upravo poroča predsednik ing. Krivčenko. Dohodkov je bilo 21.035.25 Din, izdatkov 25.611.50 Din, primanjkljaj 4.576.25 Din. Primanjkljaj je nastal, ker je bilo za preko 6.000 Din nabavljenega inventarja in so se poravnali stari računi. Žal, se širši sloji ne poslužujejo kopališča, otroci pa v veliki meri. Okrog kopališča se je napravil plot; to delo je poravnalo po zaslugi g. gen. ravnatelja Bargate rudniško podjetje; podjetje je plačalo tudi

preureditev nabiralnika vode ter podaljšek strehe nad bufetom. Vsa ta dela so stala 13.500 Din.

V imenu računskih pregledovalcev predlaga Vončina Ciril blagajniku in celokupnemu odboru absolutorij.

Volitve. Soglasno se izvoli za dobo treh let sledeči odbor: Ule Martin, načelnik; Rojht Janko, načelnikov namestnik; Boštele Anton, tajnik; Kališ Herbert, blagajnik; odborniki: Kovač Franjo, Mihevc Ivo, Polajner Ožbald; namestnika: Šimonc Urban, Puhanc Franc.

Nadzorstveni odbor: predsednik: Govejšek Tone, člana: Cizej Rudolf in Repanšek Franc. — Kopalniška uprava: predsednik: inž. Krivčenko Ivo, inž. Baraga Miro, Verhovnik Marko. — Propagandni odsek: Pogorevčnik Franc, Lesičnik Ivan, Stopar Mirko.

Končno se sklene, da so člani podružničnega odbora tudi predsedniki vseh odsekov, ki delujejo pod okriljem domače podružnice.

Določitev delegatov za tujsko-prometno zvezo in Osrednji odbor SPD se prepušča odboru.

Slučajnosti. Punzengruber se pritožuje, da se v javnosti navaja le vzpon na Peco preko Mežice, ne pa iz Črne.

Popravi naj se markacija tako na Plešivec in na Raduho preko Sv. Jakoba v Koprivni. — Iz Črne na Plešivec naj se markira tako zvana Punzengruberjeva pot. — Odsek za zgradbo kapelice na Peci je oživiljen, predseduje mu Boštele Anton, kaplan v Mežici.

15. Podravska podružnica.

(Ruše, 4. aprila 1936.)

Predsednik Davorin Lesjak uvodoma obžaluje, da postaja v današnjih realističnih časih položaj kulturnih društev, tako tudi našega društva, težaven.

Da bi naše društvo naglo napredovalo, ne pripuščajo vsakdanje skrbi za obstanek. Kljub temu smo se vzdržali na višini in smo celo napredovali. Čaka pa še vedno rešitve vprašanje vodovoda in elektrifikacije Ruške koče. Proračun pa kaže, da moramo še čakati. Pa dočakali bomo.

Tajniško poročilo (Albert Koruza): Delo odbora se je razdelilo na odseke. Važnejši sklepi in dogodki bi bili:

1. Najelo se je pri Hranilnici Dravske banovine v Mariboru posojilo v višini 120.000 Din, s katerim se je deloma odplačal dolg pri Posojilnici v Rušah, deloma se je denar uporabil za dokončanje del pri Čandrovi koči, Planinki in Ruški koči.
2. Izdelal se je načrt za postopno predelavo Ruške koče.
3. Inž. Šolar je proučil možnost elektrifikacije Ruške koče. Z zadevo se počaka.
4. Ker so nekateri poroki odstopili, smo Banovinski hranilnici in Posojilnici v Rušah dovolili, da se izvrši vknjižba na našo posest.
5. Sklenilo se je, da se skuša podaljšati avto-cesta, ki pelje do Mariborske koče na našo postojanko. Proračun znaša ca. 30.000.— Din. Mi smo že investirali ca. 6000.— Din.
6. Vse pohorske podružnice SPD so imele dne 15. I. 1936 v Mariboru skupen sestanek, ki je bil sklican na našo pobudo. Na tem sestanku so se določile skupne cene za sobe letoviščarjem, enoten tip pogodb za oskrbnike, uredilo se je vprašanje finančarjev in orožništva, skupna reklama itd. Taki sestanki se bodo obnovili.
7. Določila se je točna razmejitev okolišev za posamezne podružnice.

V reklamah smo podpirali z oglasi le nekaj revij, ki so za planince res važne. Vse potrebno bomo oglasili v jubilejni izdaji, ki jo pripravljamo (g. inž. Teržan). — Pri zadevi odkupa parcele od Pašniške zadruge se nam delajo neke ovire, ki pa jih bomo odstranili.

Gospodarsko poročilo za Ruško kočo: Koča je imela 3668 vpisanih obiskovalcev z 2652 prenočninami. Obisk je precej manjši od leta 1934, to pa zaradi slabe zime. Konsum je bil sledeč: vino 3331 litrov (l. 1934: 3573 l); pivo 1000 steklenic (l. 1934: 700 steklenic); slivovka 203 l (l. 1934: 108 l); razglednice 6505 (l. 1934: 4854 komadov). Ruška koča nam je dala 50.879.95 Din dobička, ki se je porabil v celoti za nove investicije.

Gospodarsko poročilo za Hlebov dom na Smolniku: Obisk je znašal 2137 (1528), prenočnin 221 (122). Obisk se bo predvidoma še povečal radi otvoritve Penziona Lobnica in radi razvoja zimskega sporta. Konsum je bil sledeč: vino 1587 l (2033), pivo 150 stekl. (125), razglednic 400 (340). Končno

se nam je posrečilo, da smo napravili tudi to postojanko aktivno. Dobiček znaša 4303.75 Din. Najemniška pogodba z gdč. Zoro Skerbinjekovo je potekla. Sporazumno smo jo podaljšali pod starimi pogoji za dobo enega leta, to je do 1. novembra 1936.

Investicije: Čandrova koča: ometanje vseh sob, tabljanje hodnikov in stropa, popolna oprema s posteljami, z novimi pečmi, prepleskanje vse opreme itd. Ruška koča: tabljanje tretje sobe, naprava skupnega ležišča pod tretjo sobo, nova vrata iz kuhinje v gostilniško sobo, nova oprema kuhinje. Planinka: tabljanje veže in stropa, prebeljenje celotne opreme v sobah, oprema sobe števil. 4 z otomano in novimi posteljami. Naprava nove shrambe za orodje. V vseh kočah nove omare za shrambo obleke. Dela sama so stala skupno 45.880.40 Din (mizarji, tesarji, vožnje, delavci, zidarji itd.); material 20.066.50 Din; nabava inventarja 21.283.10 Din. Kupili smo še novo sesalko ter uredili kopalnico v Planinki. Tako smo vse postojanke izpopolnili. — Letos v januarju so se vršile državne smuške tekme Sokola Kr. Jugoslavije v glavnem pri Ruški koči; prireditelji so bili s postrežbo in našo pažno popolnoma zadovoljni. Pokazalo pa se je, da bo v bodoče potrebno povečati možnost zasilnega prenočevanja za večjo množico.

Blagajniško poročilo. Gdč. Divna Skerbinjekova: Bilanca podružnice je kljub slabemu času še jako ugodna. Število članov je precej padlo (znižanje plač drž. nameščencem, strožja kontrola plačanja članarine). Imamo 6 ustanovnih in 144 plačujočih članov. Glavni vir dohodkov je bila prenočnina: 29.681.45 Din, in to po odbitku 20%, ki jih dobi oskrbnik. Druga postavka med dohodki je račun pijač: po odbitku kletarine, vožnje in davka čisti dobiček 28.081.70 Din. Podpore smo prejeli: od občine Ruše 1000.— Din, od Tujsko-prometne zveze Maribor 1000.— Din, od Posojilnice Maribor 2000.— Din, od mestne občine Mariborske 1000.— Din, razni mali prejemi 357.50 Din. Največjo podporo pa uživamo pri domači posojilnici, ki nam je znižala obresti za 2%. Dobiček je v glavnem uporabljen za investicije. Poleg investicij pa smo imeli še sledeče stroške: upravni so znašali 13.988.30 Din (med njimi je 3000.— Din najemnine za Smolnik, 3860.— Din za stroške kolkov vknjižb, orožniki in financarji pri obeh kočah 2548.50 Din), ostalo predstavljajo tiskovine, razne članarine itd. Čisti dobiček je znašal 3492.60 Din, in to po odpisu na investicijah, inventarju in ostalih postavk. Skupni denarni promet je znašal 1.527.435.58 Din; napram lanskem je za 40.603.39 Din večji.

Za revizorje predlaga Franjo Mohorič razrešnico blagajničarki in odboru. Sprejeto soglasno.

Predlogi: 1. Posestvo na Boču. G. Koruza poroča, da se podružnica v Poljčanah zelo zanima za našo parcelo na vrhu Boča. Zadeva se odloži dotlej, da si bo odbor zemljišče ogledal. — 2. Hlebov dom. G. Koruza poroča, da je najemna pogodba zapadla letos ter se je sporazumno z lastnico gdč. Zoro Skerbinjekovo podaljšala za eno leto, to je do 1. novembra 1936 pod starimi pogoji. Investicij pri postojanki pa odbor ne prevzame, tudi ne v slučaju, da bi se pogodba sklenila za daljšo dobo. — 3. Zavetišče pri Plošu (Baigotu). Načelnik Lesjak poroča, da je Ruška občina lastnica precej velike parcele, ki leži točno pri Plošu. To zemljišče je bilo občini prideljeno iz agrarne reforme. Ker je ta postojanka velike važnosti (prehodna in izhodna točka za vse ture preko Pohorja!), se sklene, da se Ruška občina naprosi, naj da del parcele v najem za daljšo dobo. Dalje se v načelu soglasno sklene, da se na tej točki postavi primerno zavetišče. — 4. Kopalništvo pri Ruški koči. G. inž. Teržan poroča o važnosti primerne kopalništva za sezonske goste Ruške kočice kakor tudi za turiste. Izdelanih je že več načrtov. Odbor se pooblašča, da še tekom te sezone reši to vprašanje.

Slučajnosti. 1. Čandrova koča. Ker je popolnoma prenovljena, naj se tekom junija slovesno otvori, da se javnost opozori na njo. — 2. Vodovod. Higijenski zavod v Ljubljani je obljubil, da bo še tekom aprila poslal k naši postojanki strokovnjaka, ki bo pregledal zemljišče in vodo ter napravil načrt za vodovod, ki je pri naši postojanki nujno potreben. Odbor se pooblašča, da to zadevo reši. — 3. Glede dostave pošte k Ruški koči pojasnjuje g. upravnik pošte v Rušah, Žehelj, da se more pri Ruški koči napraviti pomožna pošta; najme se oseba, ki bo vsak drugi dan nosila pošto k postojanki. Ravnateljstvo pošte bi plačevalo tej osebi 1 Din od kilometra. Zadeva se bo v tem smislu uredila.

16. Poljčanska podružnica.

(Poljčane, 25. maja 1936.)

Predseduje dr. Artur Hronovskij. Predsednik se spominja umrlega člana g. Franca Drogenika in poudarja, da je redukcija plač izprva silno vplivala na delovanje v preteklem letu. Zdaj je podružnica znova oživela in treba bo izboljšati postojanko na Boču. Pota so od vseh strani še dobro markirana, studeniška pot potrebuje popravila. Odborniki so bili vestni delavci, dolgog društvo nima; ima pa že lep znesek za bodoči Dom.

Tajnik Ritonja Miroslav poroča med drugim, kako porazno je vplivala redukcija plač: člani so izstopali, prireditve so se ukinile, seje zavlačevale. Ko se je razburjenost polegla, je društvo oživelo, vendar ne z isto silo ko prej. Veselica se je vršila samo ena; čisti dobiček 1399.— Din. Društvo šteje danes 66 rednih članov. Skupno z Rogaško Slatino sta se organizirala dva izleta; eden na Donačko goro, eden na Boč. Oba izleta je Rog. podružnica slabo zastopala. Planinska veselica na Boču je bila zelo dobro obiskana; preko 3000.— Din čistega dobička. Vse delo so vodili agilni člani Poljanske podružnice.

Mnogo se je bavilo društvo s parcelo Ruške podružnice na Boču. Ruška podružnica je doslej ni hotela odstopiti, oziroma prodati. Zato se je društvo obrnilo na bansko upravo v Ljubljani, da odstopi podružnici od Spec. kmet. šole v Št. Juriju zemljišče za zidavo bodočega plan. Doma; ta šola ima svoje pašnike na Boču. — Od ustanovitve do danes je našo postojanko na Boču obiskalo preko 20.000 ljudi. Boč ima še svojo bodočnost po legi in romantiki. Zato se je podružnica odločila, da prične z zbiranjem prispevkov za lasten Dom na Boču. Načrt zanj je izdelal arh. Kamnikar v Ljubljani po nizki ceni; hvala mu. Društvo je zaprosilo Nj. Vis. kneza namestnika Pavla za ime. (Dom bi se imenoval »Dom prince Pavla na Boču.«) Imovina društva je okrog 150.000 Din. Za Dom nam je velelastništvo Windischgrätz dovolilo izsekati 20 m lesa iz svojega gozda.

Blagajniško poročilo (Oton Zeilhofer) izkazuje za to poslovno leto: dohodkov 13.488.35 Din, izdatkov 10.844.62 Din, saldo 2643.73 Din. — Na predlog računskih preglednikov se izreče blagajniku in odboru razrešnica.

Gospodarsko poročilo. Izpopolnjen je bil strelovod okrog stolpa z bakreno žico; stolp prepleskan in zakitan, popravljena betonska plošča na restavraciji in vrata pri vhodu. V restavraciji se je nabavilo razno posodje in pribor.

Poročilo o stolpu na Boču. Stolp stoji že 6 let in je v popolnoma dobrem stanju. Lesena zgradba ni trhla in ne kaže nobene gnilobe. Posamezni deli so sedaj prav dobro sklenjeni; vsako leto so se nategnili sklepní in spojni vijaki. Sedaj je les popolnoma suh in dobro sklenjen; ni potrebno, da bi vse vijake vsako leto pritrjevali. Pregledajo pa se glavni sklepi. Ta pregled vijakov se izvrši ob priliki letnega pleskanja stolpa. Stopnice kakor tudi podi na posameznih etažah so vobče v redu; posamezne deske se bodo postopoma izmenjale. Ograja od stopnicah in na galeriji je v redu. Severozapadni stebler pod galerijo do 4. etaže se naj ojači. Stolp se naj vsako leto na izpostavljenih delih pleska in razpoke na lesu naj se zakitajo. Strelovod se je letos popravil.

17. Posavska podružnica.

(Zidani Most, 9. februarja 1936.)

Predseduje načelnik g. Baša. — Predsednik se spominja dveh umrlih tovarišev-planincev, Ignacija Supana iz Brežic in Srečka Rajnerja iz Rajhenburga. Nadalje omenja, da je podružnica zdaj končala 36. društveno leto in 10. leto, odkar ji je sedež prenesen iz Sevnice na Zidani Most. Bliža se torej 40 letnica. Za ta jubilej naj se vršijo pravočasno priprave. Kljub veliki krizi naj članstvo ostane zvesto podružnici.

Tajniško poročilo. Članov je 172 (prirastek 18 članov). Poverjenik za Sevnico je žel. uradnik g. Gliha; za odsek Krško zdaj ni poverjenika. Največja skrb je bila posvečena poravnavi dolgog in postojankam. Iz praktičnih ozirog se je znižala zavarovalnina Jurkove kočee od 40.000.— Din na 20.000.— Din. Vršila se je običajna proslava na Lisci, ki je bila v gmotnem in moralnem oziru zadovoljiva. Na Lisci je potrebna zgraditev nove kleti in stranišča. Za postojanko

na Kumu je namestnik načelnika dosegel znižanje najemnine od 1000.— Din na 500.— Din, ob istočasnem znižanju tamkajšnje vstopnine na 1.— Din. Ustanovitev smučarskega odseka (g. Belihar Anton) in prireditvev dveh smučarskih tečajev na Lisci je preprečil preobrat v zimskem vremenu. — Obnovljena je markacija iz Borovaka na Mali Kum, iz Radeč na Kum ter na Lisco z vseh strani.

Po blagajniškem poročilu je bilo dohodkov 39.880.42 Din, izdatkov 39.086.27 Din, prebitek 794.15 Din.

Iz gospodarjevega poročila posnamemo, da ima podružnica nepremičnin v vrednosti 228.000.— Din (Jurkova koča 20.000.— Din, Dom 200.000.— Din, zemljišče 8000.— Din.) Skupna vrednost premičnin znaša 56.568.— Din. Obisk je bil zadovoljiv; v knjigo na Lisci je vpisanih 2487 posetnikov. S kočo na Lisci in s postrežbo so bili gostje zadovoljni.

Računska preglednika predlagata razrešnico, ki se soglasno sprejme. Volitve: Soglasno je bil izvoljen sledeči odbor: Predsednik g. Baša; odborniki: Jereb, Premerstein, Rebec, Sipelj, Belihar, Ceglar, Megušar, Gostiša, dr. Pernat, Ankele. Namestnika: Sotlar in Arhar. Pregledniki računov: Zupanc Jernej, Zeleznik Rudolf. Zaupniki: Laško: Gerše Milko; Sevnica: Gliha; Rajhenburg: Lampec. Za glavno skupščino se izvolijo trije delegati: gg. Baša, Gostiša in Belihar.

Za Alpinski muzej v Ljubljani naj bi naša podružnica prispevala v prvi vrsti relief Zasavja. Ker bi stal 2—3000.— Din, je bilo sklenjeno, da o tej stvari nadalje razmišlja odbor. Končno je bilo posvečenih nekaj besed planinskim cvetkam, ki jih moramo čuvati, da ohranijo planine svoj čar.

18. Prevaljska podružnica. (Prevalje, 6. februarja 1936.)

Predseduje poslevodeči namestnik načelnika J. Pernuš, ki javi uvodoma, da je nedavno odstopil načelnik g. Ferjančič; o delovanju podružnice ne more poročati, ker vodi posle šele zadnje tedne.

Tajnik V. Močnik poroča, da se je 1. oktobra 1935 izstopivši načelnik v letni sezoni zelo potrudil tako z markacijo potov kakor s postavitvijo kažipotnih tablic. Njegova zasluga je, da je bila markirana pot iz Prevalj preko Leš, Ravnjaka, Obretana na Goro; del te poti je bil nanovo pripravljen in drevje izsekano. Dalje je bila obnovljena markacija poti iz Prevalj preko Večkota na Goro. Zaradi neurja poškodovana pot iz Guštanja preko Jurčka na Goro je bila popravljena. Postavljene so bile 4 klopi, 2 pri Godčevem studencu, 1 pri studencu sredi Gore in 1 pri studencu nad Jurčkom. Dalje je bilo nabavljenih 22 komadov kažipotnih tablic, za izletno točko na Strojni pa spominska knjiga (gostilna g. Sekalo, p. d. Janež).

Blagajniško poročilo: Skupaj s saldod prejšnjega leta (27.819.15 Din) znašajo dohodki Din 31.421.15, izdatki pa Din 3.295.50. Celokupna imovina dne 31. XII. 1935 obstoji iz teh postavk: V hranilnici Prevalje Din 9.473.—, posojilo podružnici Peca Din 7.000.—, 30 delnic Ribniške kočice Din 3.000.—, Poštna hranilnica Din 2.500.—, gotovina v blagajni Din 3.289.15, vrednost inventarja Din 2.863.50. Imovina se je zvišala v letu 1935 za znesek Din 693.50 kljub temu, da smo z Din 1000.— podprli Smuč. klub v Guštanju. — Članov je bilo skupno 71.

Poročilo predsednika smučarskega odseka (Klun Janko): Tekma je bila samo ena in še ta slaba, ker je bil moker sneg. Blagajna je šibka, a posluje redno. Vršil se je že smučarski tečaj, ki smo ga morali prekiniti zaradi slabih snežnih razmer. Danes smo predvajali film »Švicarska skijaška šola«, katerega nam je posodil Smuč. odsek SPD v Slovenjgradcu.

V imenu preglednikov računov predlaga g. Čepin Anton razrešnico blagajničarki in celemu odboru. Soglasno sprejeto.

Volitve. Soglasno se izvoli naslednji novi upravni odbor: načelnik Joško Pernuš, rudniški uradnik na Prevaljah; njegov namestnik Anton Čepin, lesni trgovec na Prevaljah; tajnica Klun Olga, učiteljica na Prevaljah; blagajničarka Cosič Marica, učiteljica na Prevaljah; odborniki: Černic Adolf, učitelj na Prevaljah, Močnik Valentin, zasebni uradnik na Prevaljah; namestnika: Kaffou Marica, učiteljica na Prevaljah; Tražnik Fric, mehanik na Prevaljah; preglednika računov: dr. Blaž Reichmann, sodni svetnik na Prevaljah, in Ljubič Slavko, poštni uradnik na Prevaljah; delegata za glavno

skupščino gg.: Pernuš Joško in Močnik Valentin, namestnica gdčna Kapun Ada. — Izvolitev delegatov, odnosno zaupnikov za Guštanj in Dravograd se prepusti odboru.

Slučajnosti. Odvišni denar se ne bo držal v ročni blagajni, temveč se vložil v Poštno hranilnico. Član Tratnik poroča, da se lovci vznemirjajo zaradi nove planinske poti preko Obretana na Goro. Sklene se, da mora upravni odbor dognati, v koliko so pritožbe utemeljene. — Kot delegat podružnice se bo udeleževal sej smučarskega odseka načelnik g. Pernuš. — G. Pernuš poroča še o sestanku obpohorskih podružnic, ki se je vršil 15. XII. 1935.

19. Radovljiska podružnica.

(Radovljica, 12. januarja 1936.)

Načelnik Šušteršič Slavko otvori zbor in pozdravi zastopnika Osrednjega društva g. Ljubo Tipliča.

Poročilo tajnika (Krištof Vladimir): Preteklo leto se je z novimi pravili izvršila reorganizacija celotnega Slovenskega Planinskega društva. — Ustanovili so se odseki, in sicer alpinistični, markacijski, fotoamaterski in literarno-propagandni. Osrednje društvo je v sporazumu s Ferijalnim savezom ustanovo mladinski odsek in počitniške kolonije. Prva počitniška kolonija je bila v Malnarjevi koči pod Črno Prstjo. — SPD je pokrenilo korake, da se planinska društva izvzamejo iz zakona o sportnih in viteških organizacijah. — Za skupna potovanja (najmanj 6 udeležencev) ni treba več kolkovati z 20 Din, marveč s 5 Din. Na pobudo Osrednjega društva so se točno določile meje naše podružnice. — Pri Osrednjem odboru se je pričel voditi seznam markiranih potov in je temu treba javiti sedanje stanje, kakor tudi nadaljnje spremembe. — Za nameravani alpinski muzej v Ljubljani naša podružnica zaenkrat nima predmetov. — Zaradi slabega vedenja planincev, ki vlamljajo v pastirske koče in povzročajo razne nevšečnosti in škodo, so bile podružnice pozvane, da vsakega takega člana izključijo.

V svrhu zaščite alpinske flore namerava SPD izdati knjigo ter primerne tabele zaščitenih cvetk. — Kongresa Zveze planinskih društev v Dubrovniku se zaradi veliki potnih stroškov naša podružnica ni udeležila; prav tako ne izleta v Bolgarijo. — Zaradi finančnih težkoč se fond za zgradbo Blejske koče na Lipanci še ni ustanovil. — Po navodilih g. Badjure se je letošnjo pomlad gradila nova pot v jamo pod Babjim Zobom, ki vodi s Kupljenika. Stroške je nosila naša podružnica in zdraviliška komisija na Bledu — vsaka do polovice. Otvoritev je bila dne 21. julija s skupnim izletom in z domačo veselico na Boh. Beli. Poset jame je dovoljen le pod vodstvom vodnikov: Ropret Janez (njegov namestnik je brat Miha, oba iz Boh. Bele), dalje Bernard Janez (namestnik Razinger Valentin). Z vodniki se je sklenil dogovor glede pristojbin za vodstvo. — Da se dvigne poset Roblekovega Doma, so se sporazumno z oskrbnikom določile enotne cene za celo kosilo, odnosno dnevni penzion. — Dijakom so se za poset Doma zopet priznale članske ugodnosti na skupnem ležišču in pri vstopnini. — Posetnikom, ki nočujejo v Domu več kot tri dni, je odbor znižal nočnine na eno tretjino.

Po prizadevanju tov. Repeta in Langusa je pristopilo dokaj novih članov. Zlasti tovarišu Langusu gre za sluga, ker je pridobil 6 novih ustanovnih članov (Novak in ga. Novakova, Savnik in ga. Savnikova, dr. Dobravec in Šumi Janko). Planinski Vestnik je prejelo 33 članov.

Dne 23. in 24. marca je podružnica priredila skupni izlet na smučeh na Pokljuko, Grajsko planino in Lipanco; dne 21. julija pa že omenjeni izlet po novi poti k jami pod Babjim Zobom. — Dne 28. marca je bilo skioptično predavanje o Matterhornu; predavala je gdčna Mahorčičeva.

Začetkom lanskega leta si je podružnica najela sobo v grajščini v Radovljici proti mesečni najemini 100 Din. Lokala se pa članstvo ni posluževalo; zato se je lokal koncem septembra odpovedal. — Na Bledu so se postavile reklamne table za Roblekov Dom in Begunjsčico. Tovariš Papler je na Boh. Beli postavil manjšo grupo kapnikov z opozorilom na poset jame pod Babjim Zobom; k temu je delno prispevala podružnica. — Na kolodvoru Bled — Jezero in Lesce je izobešena po ena Knafelčeva velika karta Karavank in Julijskih Alp ter po ena zbirka fotografskih slik. Zbirke slik bo treba izmenjati. Vsaj eno, če ne dve zbirki bo treba namestiti tudi v Radovljici na kopaljšču ali na kolodvoru.

Dne 2. marca m. l. je podružnica priredila običajni planinski ples, ki je prinesel okoli 5000 Din, dne 21. julija m. l. pa že omenjeno domačo veselico pri Rotu na Boh. Beli. Glavna podružnična prireditelj pa je bila proslava 40 letnice njenega obstoja, ki se je vršila pri Roblekovem Domu; proslava je bila združena s kome-moracijo za pok. Hugonom Roblekom, ki je našel mučeniško smrt pred 15 leti ob priliki požiga Narodnega doma v Trstu; ob tej priliki je bila razobešena pokoj-nikova slika v jedilnici Doma, zveza emigrantskih udruženj je poklonila spomin-ski venec; popoldne se je vršila v Poljčah planinska veselica.

Izvoljen je bil poseben odbor (Šušteršič, dr. Dobravec, Torkar, Langus) z nalogo, da se dogovori in uredi glede terjatve in služnostnih pravic v Sokolskem domu v Radovljici. Do definitivne ureditve pa še ni prišlo. — Koncem leta so podali ostavke načelnik Šušteršič, gospodar Langus in tajnik Kristof, posle pa so začasno še nadalje vodili. — Kr. banska uprava je nakazala 2000 Din podpore, Mestna hranilnica v Radovljici tudi 2000 Din. Ljubljanski optik Franc Zajc je podaril za Roblekov Dom stenski toplomer. — Število članstva je naraslo pri rednih za 12 na 163 ter pri ustanovnih za 6 na 14, tako da šteje podružnica 177 članov.

Poročilo blagajnika (Torkar Julij): Blagajniška knjiga izkazuje Din 36.727.50 prejemkov in Din 36.566.75 izdatkov, tako da se je koncem leta 1935 nahajalo v blagajni 160.75 Din gotovine. — Iz točno v vseh podrobnostih sestavljene bilance je razvidno, da je čisto imetje podružnice dne 31. XII. 1935 skupno Din 148.701.03 (brez zaloge blaga). — Proračun za prihodnje leto se, po opombah dr. Prešerna, sestavi z dohodki in izdatki po Din 15.900.

Poročilo gospodarja (Langus Alojzij): Dohodki koče 21.360 Din, izdatki 20.327.95 Din, saldo 1032.05 Din. Zaloga v njej je vredna 2568 Din.

Poverjenik za Bled (Repe) poroča, da je na Bledu 90 članov podružnice. Omenja: popravilo poti čez Zagon v jamo pod Babjim Zobom, reklamno tablo za poset Begunjščice in Roblekovega Doma, otvoritvene prireditve dne 21. julija m. l., poti čez Zagon v Jamo. V celem letu je posetilo z vodnikoma na Beli in Kupnjenku 128 oseb jamo, poleg nekaterih skupin dijakov in domačinov, od katerih nismo zahtevali vstopnine.

Poročilo odsekov:

Alpinistični odsek: Dne 23. in 24. marca m. l. je bil prirejen smučarski izlet na Pokljuko, od tam prvi dan na Draški vrh, naslednji dan v Lipanec. Izleta se je udeležilo 9 članov.

Foto odsek ni deloval.

Literarno propagadni odsek: Dne 28. marca m. l. je predavala gdč. Mohorčičeva o Matterhornu; predavanje je uspelo nad pričakovanje.

Markacijski odsek je prenovil markacije poti iz Poljč na Begunjščico in nazaj čez Planinco ter Drago.

Poročila vseh društvenih funkcionarjev so bila soglasno sprejeta. — Takisto se izreče razrešnica na predlog pregledovalcev računov (Vengar Slavko).

Zastopnik Osrednjega odbora SPD je prečital poročilo o delovanju podružnic in o Zvezi planinskih društev tekom leta 1935. Poročilo je bilo z odobravanjem vzeto na znanje.

Volitve. Soglasno se izvoli naslednji odbor: načelnik Torelli Albin, sodnik v Radovljici; odborniki: Smerdu Rudolf, okr. tajnik; Bulovec Ivan, trgovec, oba iz Radovljice; dr. Prešern Janko, apelac. sodnik v Ljubljani; Šolar Franc, priv. uradnik, in Papler Alojzij, trgovec, oba na Bledu; namestnika: Vengar Slavko, fotograf, in Fišer Alojzij, oskrbnik, oba iz Radovljice; preglednika računov: Čebulj Danči in Pezdnič, oba davčna uradnika v Radovljici; poverjenika za Bled: Repe Slavko in Ulčar Matko, oba trgovca na Bledu; za Radovljico: Langus Alojzij, posestnik v Radovljici; delegate za glavno skupščino v Ljubljani naj določi novi odbor.

Slučajnosti. Soglasno se sprejmejo naslednji predlogi: 1. Podružnica naj priredi običajno predpustno planinsko veselico. 2. Dolgovi (posojila) pri Mestni hranilnici v Radovljici in Posojilnici v Radovljici naj se konvertirajo pod boljšimi obrestnimi pogoji. 3. Terjatev pri Sokolu v Radovljici naj se čimprej sporazumno uredi.

20. Rateška-Planiška podružnica.

(Rateče, 6. januarja 1936.)

Predsednik, duh, svetnik Josip Lavtižar, najprej označi važnost obstoja naše podružnice za usmeritev tujskega prometa v naše krasne planine. Zdaj smo v glavnem končali z markacijami važnih poti, katere smo vse opremili tudi s potrebnimi tablicami. — Kočo pod Pečjo je zgradil privatnik; zato skoraj nimata pomena dve koči. Pač pa smo bili pripravljene to kočjo vzeti v najem ali jo celo odkupiti. Toda lastnik kočje je stavil nesprejemljive pogoje. Letos pa poteče pogodba med SK »Ljubljana« in gospodarsko zajednico za kočjo v Tamarju; za njo se naj naše društvo zavzame ter jo po možnosti prevzame in preuredi. Obrnili se bomo s prošnjo na gospodarsko zajednico. — Osrednje društvo nam je poslalo razmejitev podružničnega okoliša; ker je v skladu z našim delom na tem teritoriju, se z njo popolnoma strinjamo. — Zbiramo prispevke za zgraditev kapele v Planici; za njo bomo porabili znesek, shranjen pri Zvezi za tujski promet.

Tajnik Erlah Lojze poroča: Podružnica šteje 53 članov; težava pa je s plačilom. — Največ si dopisujemo z Osrednjim društvom.

Blagajnik Osvald Joza: Dohodki so 2347.70 Din, izdatki 1492.50 Din; ostane v blagajni 905.20 Din. Razglednice se dobro prodajajo. Izdatki so v glavnem za pota in markacije. — Blagajnik in odbor dobita razrešnico (preglednik Jalen Vinko).

Volitve: Izvoljen je bil stari odbor, le namesto Jalena Ivana (podpredsednika), ki zaradi boleznih ne more izvrševati svoje funkcije, je izvoljen g. Dolinar J. njemu za namestnika.

Raznoterosti: 1. G. Kuri stavi nujni predlog, naj odbor sestavi prošnjo na gospodarski odsek zaradi kočje v Tamarju in določi najemninsko vrednost dogovorno s Smučarskim klubom v Ratečah. Sprejeto. — 2. Na predlog g. dr. Bohinca se sklene, da se v poletni sezoni priredi v Planici planinska veselica v prid kočje pri Tamarju.

21. Ribniška podružnica.

(Ribnica, 5. januarja 1936.)

Predseduje načelnik dr. Jane Igo. Predsednik prebere pozdravno pismo Osrednjega društva in se zahvali vsem delavcem, ki so pomagali v prvem letu orati ledino. Odbor je v prvi vrsti skušal izvršiti najvažnejše markacije, pa so ljudje zaradi nerazumevanja delali težkoče. Odborovo delo je bilo osredotočeno na Ribniški in Velikolaški sodni okraj; v Kočevskem so tamkajšnji člani odpovedali. Osrednje društvo je med letom določilo meje vsem podružnicam in je naši pridelilo Loški sodni okraj ter Suhokrajino. Ker sta oba kraja od nas oddaljena in je odbor imel dovolj dela v centrali sami, še ni mogel poseči v novo prideljene kraje. — Zahvala gre občinam Ribnica, Sodražica in Velike Lašče, ki so pomagale pri izvedbi markacij; podporo pa je obljubila tudi Dobrépoljska občina. Markacijski odsek je izdelal tudi smučarske markacijske tablice in znamenja; toda sredi dela je sneg izginil.

Tajniško poročilo (dr. Lavrič Janko). Iz njega posnamemo: Da se delo porazdeli, je odbor ustanovil tri odseke: markacijskega, smučarskega in propagandnega. Pridno je delal markacijski odsek, ki izkazuje v enem letu 100 km markiranih poti. Smučarski odsek zaradi vremenskih prilik ni prišel do delovanja; tretji odsek sestavlja za objavo kataster markiranih poti z opisom. — Pa ne samo stvarno, tudi krajevno smo imeli delo razdeljeno; sklenjeno je bilo, da se kot nekaki pododbori pod vodstvom odbornikov ustanove v vseh večjih krajih podružnični odseki, ki naj za svoj okoliš vršijo posle odbora. Tako sta delovala odseka v Sodražici in Velikih Laščah. — Podružnica je zaman posredovala pri direkciji državnih železnic za spremembo voznega reda v prid turističnega prometa. Težavo smo imeli z ohranitvijo markacij; sveže markacije so se kar sproti našle uničene. Naprosili smo sresko načelstvo in duhovščino, da pouči ljudi o pomenu in važnosti markacij. — Podružnica je imela letos 97 članov, za katere sem izdelal legitimacije in kartoteko. Tajnik pouči zborovalce o postopanju pri možnem znižanju voznine na železnici. — To leto smo delovali le v ožjem domačem okrožju; na vrsto pridejo tudi druga okrožja.

Blagajniško poročilo (Trošt Janko) izkazuje: dohodke 3.870 Din, stroške 2.150 Din; prebitek 1.720 Din.

V zvezi z blagajniškim poročilom sklene občni zbor pismeno zahvalo tvrdki ing. A. & M. Rudež za brezplačno dobavljeni les za vse orientacijske tablice in smučarske markacije.

Preglednika dr. Kožuh Ludvik in Pirkovič France predlagata razrešnico, ki je bila sprejeta soglasno, kakor vsa poročila.

Markacijski odsek (načelnik ravnatelj Trošt): Izreče se zahvala vsem sodelavcem za sodelovanje pri markacijah v Ribniški, Sodraški in Velikolaški okolici. Tod so markirana vsa glavna pota in steze. Poroča dalje, da tak način markiranja, kakršen je bil dosedaj, da namreč vse delo in stroške nosi društvo, ni priporočljiv. Predlaga, naj v bodoče markiranje plačajo občine iz svojih proračunskih postavk za širjenje turizma. Odbor pa naj markacije, ki so izvršene, pregleda in vsako leto obnavlja. Posebno velja to za smučarske, ki precej stanejo. Do sedaj je markiranih poti in steza preko 80 km, brez smučarskih markacij. — Za pododsek v Sodražici poroča Fajdiga Fran, da je v zadnjem času markiral smučarske poti od Sv. Gregorja do Sodražice in od tu do Travnne gore; bo pa še markiral smučarsko pot na Loški Potok preko Travnne gore, od tu na Ravne in pot preko Sv. Gregorja in Črnca.

Predsednik dr. Jane se načelniku markacijskega odseka zahvali za izvršeno delo. Poroča nadalje, da se je odbor že obrnil na prizadete občine, da prispevajo k stroškom za markacije. Uspeh bo šele pozneje razviden. Občinam pa naj se sporoči, da bodo vse markacije prišle v kataster, ki ga bo izdalo Osrednje društvo.

Za propagandni odsek poroča dr. Lavrič, da ta izdeluje kataster markiranih poti z opisom. Za Ribniško okolico je že prilično izdelan, v Velikih Laščah pa je tamkajšnji pododsek markiral, a ne poročal o delu in ni poslal ne poročila ne opisa poti. — Dr. Kožuh je mnenja, naj podružnica priredi vsako leto vsaj tri skioptična predavanja. Lovrenčič priporoča propagandne članke s fotografijami v časopisih. — Ravnatelj Trošt omenja, da je urednik Škodlar nameraval presmučati in opisati najvažnejše ture v našem okolišu, a ni bilo snega.

Za smučarski odsek poroča ravnatelj Erhovnic, da je bil lansko leto smučarski tečaj, od katerega je imela največ šolska mladina; za sodelovanje v letošnjem letu pa ni bilo snega.

Vsa poročila so bila soglasno odobrena.

Pri dopolnilnih volitvah je bil izvoljen za odbornika, ki bo izvrševal podpredsedniške funkcije, ing. Jug Oskar iz Kočevja, za namestnika ing. Žagar Bogoslav iz Kočevja. — Odbor se pooblasti, da določi delegate za skupščino SPD.

22. Rogaško-Slatinska podružnica.

(Rogaška Slatina, 18. januarja 1936.)

Predseduje nam, načelnika Šentjura Slavko, ki prečita poročilo zadržanega načelnika, ravnatelja Ivana Gračnarja, v katerem poda kratek oris delovanja podružnice v preteklem letu. Kljub krizi je odbor storil, kar je mogel. Priredil se je planinski ples, ki je izpadel razmeroma dobro, in izlet na Donačko goro, skupno s člani SPD iz Poljčan. Nadalje se je popravila koča na Donački gori.

Poročilo tajnika (Gröblacher Božidar) razširja v podrobnem navedbe načelnika. Podružnica ima 59 članov.

Poročilo blagajnika (g. Predan): Dohodkov 2352.43 Din, izdatkov 2252.75 Din; preostanek 99.68 Din. Blagajniku se izreče razrešnica.

O postojanki na Boču poroča g. šolski upravitelj Verk. Poset Boča ni bil nič slabši od prejšnjih let: okoli 4000. Popravlil in utrdil se je razgledni stolp na Boču. Ker je poslopje pod Bočem last kmetijske šole v Sv. Juriju, je treba misliti na postavitev lastne planinske postojanke; priprave se vršijo skupno s podružnico SPD v Poljčanah.

Volitve. Soglasno se izvolijo: za načelnika ravnatelj Gračnar Ivan; za nam. načelnika župan Šentjura Stanko; za tajnika Gröblacher Božidar, blagajnik zdravilišča; za blagajnika Predan Rudolf, šolski upravitelj; za odbornike: ga. ravnateljeva Gračnar, gg. Šket, Glinšek in Verk; za preglednika računov gg. Čoh in Hočevnar.

Slučajnosti. Po poročilu g. šol. upravitelja Stefanciose so pri koči na Donački gori nedostatki, ki jih je treba čimprej odpraviti; vprašanje oskrbnika se bo rešilo na odborovi seji. — G. Hočevnar predlaga, da bi se na kolodvoru pritrdila orientacijska tabla.

23. Savinjska podružnica.

(Celje, 6. februarja 1936.)

Načelnik podružnice dr. Milko Hrašovec je pozdravil zbrane planince, med njimi zlasti zastopnika Osrednjega SPD, predsednika dr. J. Pretnarja, nadalje sreskega načelnika dr. Ivana Zobca in narodnega poslanca Ivana Prekorška, zastopnike časopisja, ki so društveno delovanje in stremljenje stalno podpirali; zastopnik mariborske Tujsko-prometne zveze, direktor Šubic, in častni predsednik podružnice, svetnik Tiller, sta poslala pismene pozdrave. Spomnil se je žrtev, ki so jih v minulem letu zahtevale gore. — Podružnica je postala na polju tujskega prometa in v gospodarskem oziru že glavni činitelj v gornji Savinjski dolini. Letos je izdala nad 100.000 Din za izboljšanje planinskih postojank; večina tega denarja je ostala v Lučah, Solčavi in v Logarski dolini kot zaslužek domačega ubožnega prebivalstva. Naše stremljenje, da se olajša in poveča tujski dotok v naše lepe planine, večkrat ni našlo razumevanja pri centralnih oblastih, ki so lani lotele ukiniti avtobusno zvezo med Celjem in Logarsko dolino, češ da škoduje železnici. — Na cestni progji v smeri proti Logarski dolini so nastopile nove težave. Banovinska komisija je namreč ugotovila, da mostovi prenašajo le težo 2000 do 3000 kg, Bliznikov most v Radmirju pa celo samo 1000 kg obtežitve. Preko teh mostov pa prevozi dan na dan množica avtomobilov in avtobusov z bruto-težo po 2000 do 4000 kg. Avtobusni promet po tej cesti je tedaj naravnost ogrožen. Dolžnost odločujočih činiteljev je, da takoj poskrbijo za popravilo mostov. — V naših stremljenjih nas stalno podpira Tujsko-prometna zveza v Mariboru, istotako tudi banska uprava v Ljubljani, ki je jeseni priredila trimesečni gospodinjski tečaj v Lučah. Gospodinjski tečaji so bili še v nekaterih drugih krajih Savinjske doline, sedaj pa je banska uprava obljubila ustanovitev stalnih gospodinjskih tečajev na Brdu v Mozirju. Zagotovljen je tedaj kader izvežbanih gospodinj za postrežbo tujcev. — Zahvaliti se moramo upravi hudaurnikov: krasno je regulirala odtok slapa Palnika v Logarski dolini in zajezila hudaurnike na Okrešlju. Planinski svet je tako rešen opustošenja. — Mnogo je podružnica žrtvovala za popravila gorskih potov, nanovo pa je napravila višinsko pot preko Olševe, v dolžini 5 km. — Izpopolnjena je bila reševalna služba, ki je zdaj vzorno urejena. Izvedena je bila obširna reklama in propaganda za naš planinski okoliš. Logarska dolina je že v širokem svetu dobro znana. Skupno s Putnikom v Mariboru je podružnica založila to zimo obširen prospekt z naslovom »Smuk v Savinjskih Alpah«. — Kocbekov Dom na Korošici je bil lani povečan za polovico prejšnje velikosti. Načrte je napravil Mirko Meglič. Nadzorstvo pri stavbi pa je opravil kap. v p. A. Kopinšek. Tekom prihodnje sezone se bo uredila tudi notranjost Doma po načrtih inž. H. Drogenika. — Društvo se stalno bori s finančnimi težkočami. Nujno je potrebna elektrifikacija postojanke v Logarski dolini. Na našo iniciativo gradi mestna občina pri Celjski koči moderen planinski dom, ki bo Celju v ponos. — Naša mladina se je v minulem letu izkazala z drznimi plezalnimi turami. V bližnji bodočnosti jo bomo pritegnili k tesnejšemu sodelovanju z ustanovitvijo mladinskega odseka. — Zahvaljujemo se svojim zvestim podpornikom, ki so podružnici pomagali z gmotnimi sredstvi: banski upravi v Ljubljani, mestni občini Celjski, Celjskemu avtobusnemu podjetju, nadalje podružnici Rdečega križa v Celju in Savinjski posojilnici v Žalcu; s Tujskoprometno zvezo v Mariboru smo v stalnem kontaktu.

Tajniško poročilo v obširnem obsegu, s podrobnim opisom društvenega delovanja, je podal tajnik B. Zemljič. V preteklem letu je podružnica štela poleg 35 ustanovnih 650 rednih članov, 60 več od lanskega leta. Podružnico izpopolnjujeta reševalni in zimsko-sportni odsek. V posameznih postojankah so bila izvedena različna dela in popravila. Celjska kočica se je vsestransko popravila in opremila. Dostop skozi Hudičev graben je obnovil, nanovo opremil s klini in z varovalno žico naš večletni vestni oskrbnik Cvetko Doplihar. Mestna občina Celjska je v pravilnem umevanju današnjega dne pričela nad staro, pokoja potrebno kočico graditi impozantno novo stavbo. Slalom-tekma za banovinsko

prvenstvo se je lansko leto izvojevala pri Celjski koči. — V Mozirski koči sta nova oskrbnika, Ivan in Nežika Sevčnikar, kar čez noč postavila oskrbništvo in kočo v zadovoljivo stanje. Kočo smo nanovo opremili z vsem potrebnim, posebno še za bivanje pozimi. Koča pa je za današnje razmere na tej priljubljeni smučarski točki očitno premajhna. — Aleksandrov Dom v Logarski dolini je dobil nov napis iz bakrenih črk. Razna nujna popravila pri Domu in preureditev kanalizacije je izvršil stavbenik Vinko Jordan iz Gotovelj. Ob strugi Palnika se je zasadilo 400 smrekic. Tujskoprometna zveza pa je obljubila vso pomoč, da se tu zgradi prepotrebni kopalni bazen. Neodložljiva je potreba elektrifikacije te postojanke. Za napravo vodovoda gre banski upravi topla zahvala za izdatno podporo. — Piskernikovo zavetišče oskrbuje v popolno zadovoljstvo naš pionir in zaupnik Fort Herle, oskrbnik te postojanke, odkar jo je prevzela naša podružnica. V Aleksandrovem Domu pa je spretno gospodinjila že četrto leto oskrbnica gđ. Angela Knafličeva. — Frischaufov Dom na Okrešlju že dolga leta vestno oskrbuje Jaka Robnik. Pri Domu so bila izvršena nekatera popravila. Preureditev in povečava te postojanke po že pripravljenih načrtih M. Megliča pa se je morala še odložiti. — Kocbekov Dom na Korošici je nele naša najvišje ležeča postojanka, ampak tudi prva in najbolj obiskana smučarska točka v spomladanski dobi. Potreba je zahtevala primerno povečavo Doma. Adaptacija stavbe je sedaj izvršena; treba je le še ustrezajoče notranje izdelave in oprave. S povečavo so pridobljene v prvem nadstropju štiri nove spalnice, v pritličju pa velika jedilnica in shramba za smuč. Gradbeno nadzorstvo je iz prijaznosti prevzel in ves čas vestno vodil g. kapetan v p. Kopinšek. Kolavdirana je bila stavba 15. septembra po inž. Pristovšku. Nabavljene so bile železne peči za ogrevanje novih spalnic. Preložena je bila tudi vodovodna napeljava, da je dotok jačji. Dom oskrbuje priljubljeni stari Franc Dežman-Suhc že desetletja. Pozimi je najprimernejši dostop na Korošico mimo Planinška.

Obisk naših postojank je bil naslednji (v oklepaju številke prejšnjega leta, 1934): Celjska koča — 1356 (2080), Mozirska — 780 (1089), Aleksandrov Dom v Logarski dolini — 2941 (1810), Piskernikovo zavetišče — 1361 (1280), Frischaufov Dom — 2163 (2104), Kocbekov — 1122 (1320), skupaj 9723 (9683), za 40 oseb več nego prejšnje leto.

V dneh 19.—28. septembra se je vršil na Okrešlju vodniški tečaj, ki se ga je udeležilo ter nato v dneh 21.—23. novembra napravilo v Ljubljani izpit za gorske vodnike 6 naših članov. Turistovski klub Skala je priredil v dneh 11. do 18. avgusta na Okrešlju svoj plezalni tečaj.

Pri avtobusnem podjetju se nam je posrečilo izposlovati za člane SPD 30% popust pri povratnih vozovnicah na progi Celje—Logarska dolina. — Razveseljivo je dejstvo, da vpelje železniška uprava na progi Celje—Dravograd v prihodnji sezoni (junij-september) nedeljski izletniški vlak. — Na obrtniški razstavi v Celju smo v preteklem poletju razstavili zbirko fotografičnih slik naših planin in Domov. — Priredili smo štiri predavanja s skioptičnimi slikami: »O Ohridu in Prespi« (dr. Fr. Mesesnel), »Planinske ture po Pirenejih« (dvakratno predavanje, A. Kopinšek), »Avstrijska ekspedicija na Kavkaz« (Ferd. Crobath, Beljak).

Oprema našega reševalnega odseka je bila lani izpopolnjena; shranjena je v posameznih planinskih postojankah, na Okrešlju, na Korošici in v Logarski dolini. Reševalni oddelek je v minulem letu trikrat posredoval. Z južne stene Mrzle gore je rešil dva nepoškodovana turista, ki nista mogla pri plezanju najti izhoda iz svojega položaja; v podobnem primeru je privedel dva turista z Ojstrične vzhodne stene. Izza Pasjega sedla pod Kamniškim sedlom pa je spravil do Solčave smrtno ponesrečenega Mirka Muleja. — Tudi Mozirska koča je ponosna na — prvo smučarsko ponesrečenko, Zagrebčanko, ki si je ondi zlomila nežno nožico. — Dne 3. novembra je podružnica uprizorila poskusni alarm svojega reševalnega moštva, pod pretvezo, da se je pod Tursko goro nad Okrešljem pripetila nesreča. Vse se je izvršilo hitro in točno, s reševalni poskus se je prav dobro obnesel. — Kakor vsako leto, so se tudi letos brale pri naših postojankah v planinah sv. maše za naše planince. — Podružnica obžaluje smrt četrto članov, naših odličnih planinskih sodelavcev: dr. H. Tuma, Fr. Roblek v Žaleu (njegova zasluga je zgradba ceste v Logarsko dolino), Fr. Nerad ter jurist Likar Svetozar, ki se je ponesrečil na Turncu.

Blagajniško poročilo je podal blagajnik podružnice, F. Vrtovec, ki je po navedbi vseh podrobnosti ugotovil, da je društvo imelo v minulem letu 214.265,48 Din dohodkov in 213.622,20 Din izdatkov. — V imenu računskih revizorjev je dr. J. Požar predlagal razrešnico, ki je bila soglasno sprejeta.

Zimsko-sportni odsek je priredil, kakor je poročal njegov načelnik Zdravko Kovač, v raznih krajih Savinjske doline smuške tečaje za kmečko mladino. Tečaji so bili dobro obiskani. Lani v februarju je odsek priredil pri Celjski koči slalom-tekmo za podzvezno in banovinsko prvenstvo, v juniju pa tekmo v smuku pod Škarjami nad Logarsko dolino. Letos v januarju smo poslali dva člana v Harrerjev smuški tečaj na Krvavcu, en član poseča sedemdnevni tečaj v smuški skakalni šoli v Planici. V bližini ni snega. Na Korošici bo v letošnji spomladanski dobi smuški tečaj, ki ga priredi HPD.

Za reševalni in alpinski odsek je poročal A. Kopinšek. Reševalna služba je bila v minulem letu izpopolnjena. Odsek je prejel tudi dovolj nove tehnične opreme, da zamore sedaj svojo nalogo zanesljivo izvrševati. Nabavljeni so bili nahrbtniki s priročno lekarno, nosilnice, vrvi, klini, cepini, de-reze, bakle itd. Letos dobimo še lavinske sonde in reševalne vreče.

Plezalni (alpinski) odsek namerava prirediti v juliju ali avgustu 1936 večjo ekspedicijo naših članov v Švico. Kot izhodišče nam bo služil Zermatt, odkoder se bomo povzpeli na kakšno desetorico gorskih velikánov. Pri tej priliki napravimo tudi smuške ture v višini nad 4000 m. Za to dolgo pot se pripravljamo že od septembra lanskega leta.

Predsednik Osrednjega društva dr. Jos. Pretnar je pozdravil zborovalce v imenu ljubljanskih planinskih tovarišev. Obširno je nato orisal pot razvoja, ki jo hodi naše slovensko in jugoslovansko planinstvo. Zlasti važna je pritegnitev mladine k planinskemu delu; v Ljubljani je organiziranih že 800 srednješolcev in 900 akademikov. Tudi kulturno delo je napredovalo. Omeniti treba predvsem »Planinski Vestnik«, ki ga je pohvalila kritika tudi v tujini. Glede predavanj smo se osamosvojili in napredovali. Tudi pezalstvo in smučarstvo sta postali važni planinski zadevi. V gospodarstvu je društvo že našlo svojo solidno podlago. Dosegli smo tudi nova pravila, pod geslom: na zunaj svoboda, a na znotraj tesna povezanost med podružnicami, ki tako tvorijo močno celoto. Poudariti moramo, da je naše planinstvo važen kulturn in socialen činitelj.

Volitve novega odbora za triletno dobo. Z dvigom rok je izvoljen stari odbor v celoti, le namesto odstopivšega Fr. Jegliča vstopa v odbor inž. B. Lavrenčič. Člani odbora so sledeči: načelnik dr. M. Hrašovec, načelnikov namestnik dr. E. Kalan, tajnik B. Zemljič, blagajnik F. Vrtovec, odborniki in namestniki: V. Stante, dr. I. Raišp, S. Brodar, Z. Kovač, A. Kopinšek, F. Saksida, inž. B. Lovrenčič; preglednika računov: dr. J. Požar in J. Napotnik. — Odboru je bilo prepuščeno, da določi delegate za skupščino.

Na predlog dr. M. Hraševca je občni zbor sklenil, da bo vsak član prispeval po 1 Din za olimpijski sklad. — Pri slučajnostih je načelnik izjavil, da podružnica članom priporoča, naj si preskrbijo na svoje planinske izkaznice tudi potrdilo politične oblasti, zaradi kretanja v obmejnem pasu.

Zborovalce je pozdravil sreski načelnik dr. I. Zobec, z zagotovilom, da je vedno na razpolago, ako bo mogel planinstvu kakorkoli koristiti.

24. Slovenjebistiška podružnica.

(Slovenska Bistrica, 18. januarja 1936.)

Predseduje podružnični načelnik g. dr. S. Jagodič, ki pozdravi vse navzoče, posebej zastopnika Osrednjega društva, ravnatelja dr. Jos. Tominška iz Maribora, in nato poroča pregledno: Kljub krizi je članstvo ostalo na višini, za katero nas lahko zavidajo večji kraji. Število naročnikov na »Planinski Vestnik« se je dvignilo na relativno lepo višino. Z nesebičnim delom odbornikov in članov je podružnica dosegla zaželjene cilje. Glavna skrb prošlega leta je bila dogradnja naše planinske postojanke; vse težave smo razmeroma z lahkoto premagali. Naš planinski Dom je postavljen in skoraj popolnoma urejen, uredili smo posestno stanje ter dokupili ca. 15 oralov zemlje, tako da imamo daleč okrog Doma lastno posest. V podružnici se je lepo razvil smuški sport. Dobro se je obnesel planinski

ples. — Stopili smo v stik z ostalimi Pohorskimi podružnicami, da se doseže enotnost v postopanju in poslovanju. — Ker staremu odboru poteka funkcijska doba, izreka predsednik posebno zahvalo podnačelniku Jožetu Tomažiču in dr. Antonu Žnideršiču za neumorno delo pri gradnji postojanke pri Sv. Treh Kraljih, vzorni blagajnici D. Sigl, tajniku Korpniku in sploh vsemu odboru in članstvu.

Prečita in z velikim odobravanjem se sprejme pozdravno pismo in gradbeno poročilo podnačelnika podružnice, g. Jožeta Tomažiča, ki daje novemu odboru preudarne nasvete na pot.

Tajniško poročilo navaja glavne društvene dogodke v preteklem letu, med drugimi: Podružnica šteje 98 članov. Priredila je planinski ples dne 1. junija 1935, ki je bil dobro obiskan. O binkoštih je organizirala dvodnevni avtobusni izlet v Logarsko dolino (19 oseb), v splošno zadovoljstvo. Sicer je podružnica posvetila vse svoje moči dograditvi Doma na Velikem vrhu. Skupno s stavbno zadrugo »Koča pri Sv. Treh kraljih« se ji je ta njena dolgoletna želja uresničila: planinski Dom stoji v vsej svoji lepoti! — Osrednji odbor SPD v Ljubljani nam je v preteklem letu določil meje naše podružnice in njen delokrog. Z razmejitvijo smo v splošnem zadovoljni. V toplih besedah priporoča naročbo »Planinskega Vestnika« vsem članom. Zaradi znižanja uradniških plač so izstopili iz društva trije člani, pa smo jih zopet pridobili.

Blagajniško poročilo poda gđ. Sigl Danica. Podrobno izkaže dohodke 8541.50 Din in izdatke 6176.25 Din v letu 1935; prebitek 2365.25 Din se izroči Stavbni zadrugi. — Revizor (g. Tajnik Miloš) je našel vse v najlepšem redu. Občni zbor izreče blagajnici in odboru razrešnico.

Zastopnik Osrednjega društva v Ljubljani, dr. Jos. Tomišek, povzame besedo in označi pomen in namen planinstva, posebno še mladinskega odseka. Pohvalno se izrazi o delovanju podružnice in priporoča zgraditev poti ob potoku Bistrici in riži, ki bo gotovo zelo privlačna za planince in tujce, saj je to pravi Vintgar s svojimi slapovi, brzicami in tolmini. S planinskim Domom pri Sv. Treh Kraljih je veliko pridobila vsa južna stran Pohorja. Sedanji agilni odbor je lahko ponosen, da se mu je v tako kratkem času posrečilo postaviti stavbo. Priporoča skupno in prijateljsko sodelovanje z Osrednjim društvom in s sosedi. »Planinski Vestnik« druži v ideji in duševnem stremljenju planince; zato bi naj ne bil nobeden brez njega.

Volitve. Soglasno se izvolijo: za načelnika dr. S. Jagodič; za odbornike oziroma namestnike, gg.: dr. Anton Žnideršič, advokat; Rasteiger Irma, priv. uradnica; Neuhold Franc, trg. nameščenec; Meško Božena, uradnica; ing. J. Stepišnik; dr. I. Muhič, sodni predstojnik; dr. Teodor Tomišek, sodnik; Tomažič Drago, privatnik; Sigl Danica, davčna uradnica; Tajnik Miloš, šolski upravitelj; Strnad Rudolf, šolski upravitelj. — Zastopnik Osrednjega društva pohvali občni zbor, da je v lepem redu in miru izvolil novi odbor.

Slučajnosti. G. Pinter Alojz predlaga, da se prosi na pristojnem mestu, naj cerkev pri Sv. Treh Kraljih zopet dobi značaj božje poti (svoj čas ga je imela).

25. Šaleška podružnica.

(Šoštanj, 11. februarja 1936.)

Predseduje načelnik g. Šušel Ivan, ki poroča, da so nastale ovire v poslovanju predvsem zaradi okrnjenosti v odboru. Zaradi redukcij prejemkov državnih nameščenecv je podružnica s 1. oktobrom 1935 izgubila 16 članov, odbor se je skrčil na 2 izvršujoča člana, tudi državna nameščenca, ki pa z ozirom na potrebe društva nista izstopila. Tajnik je svoj izstop naknadno preklical. — Veliko škodo je povzročila društvu letošnja mila zima. Napovedani so bili trije smuški tečajji, vršil se je med božičem in Novim letom za silo le eden, in sicer Sokolske župe v Celju. Obisk na Smrekovcu je bil poleti dovoljen, v jeseni in pozimi pa zelo slab. Spominska knjiga izkazuje 1293 obiskovalcev. — Tujsko-prometna zveza (»Putnik«) v Mariboru je izdala karto smuških tur za Savinjske Planine, na kateri je naslikana tudi naša planinska postojanka. Pod sliko je primeren tekst v propagandne cilje. Podružnica je prejela 500 kart, ki jih razpečava po 1 Din, da krije stroške za to reklamo v znesku 500 Din. Kliše se lahko uporablja tudi za druge objave. Ista Tujsko-prometna zveza je uvedla sproti izbornu vre-

mensko poročevalsko službo, pri kateri smo sodelovali tudi mi. — V poletnem času so se vršile priprave za povečavo koč z električno napeljavo. Načrt je izdelal arh. Drogenik. Do izvedbe načrta pa najbrž ne bo prišlo že leta 1936, ker je bilo poslovno leto 1935 v gmotnem oziru zelo slabo. — Od jeseni do občnega zbora sta usmerila edina funkcionarja, načelnik in gospodar, svoje delovanje na preskrbo koč. Dela je bilo polne roke, opravila sta, kar in kjer sta mogla.

Tajnik, g. Robinščak, izjavlja, da ne more podati poročila s svoje strani, ker je bil v času glavnega dela pri orožnih vajah in je pozneje kot državni uradnik izstopil iz društva.

Blagajnik in gospodar g. Theuerschuh poroča: Zaradi neugodne zime društvena blagajna v preteklem letu ni bila tako visoko aktivna kakor prejšnja. Skupni dohodki 24.548,90 Din, izdatki 18.145,80 Din; dolga ima podružnica okrog 30.000 Din. — Pri koči na Smrekovcu je po zaslugi oskrbnika g. Ševčnikarja vse v najlepšem redu. Zaloga živil in pijače je zadostna.

Za zimsko sportni odsek izjavlja njegov predsednik g. Robinščak: Zaradi izredno neugodne zime se odsek ni mogel udeleževati, razen enega smuškega tečaja.

Preglednik računov g. Kurnik izjavlja, da je našel vse v vzornem redu, in predlaga razrešnico odboru. Soglasno sprejeto.

Volitve. Za načelnika se soglasno izvoli Sušel Ivan, ki izjavi, da je pripravljen sprejeti to mesto, samo, ako mu da novi odbor garancijo, da se bo vse društveno delo vršilo v redu. Nato se soglasno izvolijo: namestnik načelnika g. Potočnik Anton, Šoštanj; tajnica gđc. Stopar Toni, Šoštanj; blagajnik g. Arzenšek Anton, Šoštanj; gospodar g. Theuerschuh Ivan, Šoštanj; odborniki: g. Furlani Leopold, Velenje; g. Zelen Milovan, Velenje; ga. Mravljak Ivanka, Šoštanj; g. Scharner Ivan, Šoštanj; namestnika: gđc. Jeromel Krista, Šoštanj, in g. Gruber Ivan, Šoštanj; preglednika računov: g. Kurnik Anton, Velenje, in g. dr. Medic Stane, Šoštanj; predsednik mladinskega odseka: g. Burdian Franc, Šoštanj; predsednik markacijskega odseka: g. Mravljak Božo, Šoštanj; predsednik zimsko-sportnega odseka g. Robinščak Srečo, Šoštanj; gradbeni odsek tvorijo glavni funkcionarji odbora. — Za delegata pri glavni skupščini se izvolita gg. Potočnik Anton in Theuerschuh Ivan.

Predlogi in načrti. Z oskrbnikom koč na Smrekovcu, Ševčnikarjem, se sklene nova pogodba, ki mu nudi več ugodnosti in mu v primeru nepopolne zaposlenosti v tej koči dovoljuje za take dneve oskrbništvu v sosednji Mozirski koči.

Smuški učitelj g. Koprivšek se sprejme za vso sezono.

Na predlog načelnika se z velikim odobravanjem imenuje dolgoletni član g. Sمولnikar za častnega člana.

Povečava koč se letos opusti. Priredi se planinski sejem.

Načelnik poroča, da je Osrednji odbor SPD pristal na znižanje članarine članom, ki jo težko plačujejo. Po predlogu g. Robinščaka se znižanje odkloni, ker ima vsak član Planinskega društva toliko ugodnosti, da se mu kar povrne vsa članarina. — Sokolska župa Celje se zahvaljuje za vzorno oskrbo ob priliki sokolskega smučarskega tečaja na Smrekovcu. G. načelnik se pri tej priliki zahvali oskrbniku g. Ševčnikarju za neumorno delo. — G. Robinščak predlaga, da se zviša prenočnina nečlanom. Doslej je znašala prenočnina za člane na postelji 10 Din, na skupnem ležišču 5 Din, za nečlane pa na postelji 15 Din, na skupnem ležišču 7,50 Din, dočim plačajo po skoro vseh drugih kočah nečlani dvakratno prenočnino članov. Mladina je itak včlanjena v mladinskem odseku in je s tem rešeno vprašanje veččlanskih družin. Sprejme se predlog g. Robinščaka, da se zviša prenočnina nečlanom na 20 Din, oz. 10 Din (postelj ali skupno ležišče). — Sklene se prenoviti vse markacije, posebno na Sv. Uršulo in Oljko.

26. Škofjeloška podružnica.

(Škofja Loka, 6. februarja 1936.)

Ker je predsednik Franc Dolenc ml. službeno odsoten, vodi podpredsednik ing. Srečo Šabec občni zbor, pozdravi navzoče, med njimi delegata Osrednjega društva g. Tipliča in poroča, da je podružnica v preteklem letu imela v načrtu naslednja dela: 1. novo karto za naš delokrog, 2. vodič za Poljansko in Selško dolino, 3. markacije in 4. popravila koč na Lubniku. O omenjenih delih boste

čuli izčrpana poročila funkcionarjev. Predvidena je tudi gradnja verande na Lubniku; tam smo zdaj posestniki 817 m² sveta. Volitev odbora po novih pravih se bo vršila na izrednem občnem zboru.

Poročilo tajnika (Leopold Erjavec). Našemu okrožju je končno v mesecu avgustu Osrednji odbor dodal še markacije potov do Krekove kočice na Ratitovcu, ki je last Osrednjega društva. Za naš obširni delokrog smo izvolili markacijski odsek (načelnik: Janko Sicherl, člani: Franc Dolenc, ing. Srečko Šabec, Feliks Hafner). Ta odsek je najprej zbiral podatke o vseh markiranih potih in planinskih postojankah, ki smo jih rabili za dovršitev zemljevida za naše pogorje; ta je že sestavljen. V zvezi z našo podružnico bo g. Badjura izdal vodič za Poljansko in Selško dolino. Za ta vodič se je naša podružnica izrecno zavzela. Pri koči na Lubniku smo izvršili več potrebnih popravil. Na Osrednji odbor smo poslali vlogo, da nam prepusti Krekovo kočico na Ratitovcu, ki je v slabem stanju in ima malo obiska. Osrednji odbor je odgovoril, da bo zato v bodoče omenjeno kočico porabil za letne kolonije mlad. odseka. — Osrednji odbor nas je pozval, da po njegovem zgledu ustanovimo mladinski odsek. — Naročnina za Plan. Vestnik se je povišala na Din 50.—, ker je moral do sedaj Osrednji odbor doplačati pri vsakem izvodu 30 par. Naročnina Vestnika je še vedno bagatelna in, ker je ena najboljših revij z mnogimi slikami, pozivljamo članstvo, da Vestnik v čim večjem številu naroča. — Podružnica šteje 95 članov; število članov se je zmanjšalo, ker odpade 14 članov Gorenji vasi, ki niso poravnali članarine.

Blagajniško poročilo (Avgust Potočnik). Blagajna je imela Din 2439.50 prejemkov, Din 2607.— izdatkov, Din 167.25 primanjkljaja. Primanjkljaj je nastal, ker smo članarino pobrali lansko leto pred občnim zborom. Drugih dohodkov v preteklem letu ni bilo. Gospod Avgust Potočnik poroča o prometu v koči: posetnikov je bilo na Lubniku vpisanih 1469. Gospodarstvo kočice je imelo od 1. maja do 31. decembra 1935 prejemkov Din 17.005, izdatkov Din 14.391.50 Din.

Na poročilo revizorjev se dá razrešnica blagajniku in odboru.

Načelnik markacijskega odseka, Janko Sicherl, je podal zanosno svoje obširno poročilo o novih letnih markacijah (v dolžini 100 km). Vodimo seznam razpotnih tablic, rajon podružnice je razdeljen v sektorje, za vsak sektor je napravljena skica. V katastru bodo vpisane vse glavne planinske poti. Imel bo sledeče podatke: sektor, izhodišče in smer ture, čas, hoja. V opombi pa vrsta poti (steza, pot, kolovoz, cesta), pot je lahka, težka, ima nevarna mesta, plazovi, vodi skozi lovišča, razgledne točke, tura je poletna, smučarska.

V Škofji Loki in na loškem kolodvoru bomo razobesili dve orientacijski tabli naše podružnice, kateri bosta imeli vsaka ca 120 navedenih planinskih tur.

Zastopnik Osrednjega društva, g. Tiplič, poroča o planinskem pokretu v Jugoslaviji, omeni kongres Zveze v Dubrovniku v obširnim referatom g. dr. Pretnarja, govori o važnosti mladinskih organizacij. Zbrane člane je povabil na kongres v Sarajevu, zvezan z izleti. Opozoril je na mednarodno Unijo planinskih društev. — Med članstvo se naj čim več priporoča naročba Planinskega Vestnika.

Kot delegata na skupščino se izvolita gg. ing. Srečko Šabec in g. Leopold Erjavec.

Slučajnosti. Gg. Janku Sicherlu in Francu Otujacu se izreče pohvala za njun veliki trud pri ogromnem delu izdelave novega zemljevida in katastrov. Pismena zahvala se pošlje notarju g. Stevu Šinku za brezplačno delo, katero je izvršil pri prepisu našega sveta na Lubniku, ter gg. dr. Gregoriču, Francu Šmidu in gdč. Veri Tavčarjevi za delo pri markacijah. G. Janko Potočnik naprosi delegata g. Tipliča, naj sporoči Osrednjemu odboru, da Krekova kočica ni prikladna za letno kolonijo deklic, ker se vršijo na Ratitovcu razne vojaške vežbe, v bližini so nevarni prepadi in je kočica potrebna temeljitega popravila. Tudi bi bilo potrebno zgraditi novo bližjo pot na Ratitovec. — G. Tiplič prosil, da pošljemo Osrednjemu odboru skico in proračun zamišljene nove poti.

27. Trboveljska podružnica.

(Na Vodah, 17. februarja 1936.)

Predseduje načelnik Ante Beg, ki občni zbor uvaja z vznešenim pesniškim nagovorom; za primer naj služi odstavek:

»Osemkrat že naslavljam uvodne besede do Vas. Po svojem notranjem doživetju zvenijo vedno slično: »Človek pojdi vase in nazaj k naravi!« Duhovna ter gospodarska razdvojenost na prelomu vekov išče novih stez in potov — vedno brez uspeha. Mi ostanemo stari otroci in hodimo za klicem srca strmo pot kvišku. Zamaknjeni okušamo gorsko blagovest, ki je in ostane največji zdravnik, najgloblji modrec in najboljši filozof in najboljši vzgojitelj človeštva. Trdno nas še združuje v socialno skupnost enakovrednih bitij, ki ne pozna družabnih razredov in ogabnih bojov. Vso pritalno umazanost ter slabost puščamo v sажastih dolinah in čvrsto korakamo brez krink kot tovariši v svetišče prirode. — Ko bežno prelistavam društveno zgodovino preteklega leta mi zastaja beseda ... Moje stališče me je prisililo, da sem oddal čelno zastavo v druge roke ter korakal za to procesijo v zadnji vrsti; kajti tuja je diktatura mojemu bistvu in volja večine je sol demokratične planinske osnove. Zato se bom z Vami veselil uspehov, ki sta jih rodila — če dovolite tak izraz — trma in opozicija, diktat in hribovska polena.«

Posebno poročilo načelnika in tajnika (Dane Kostajnshek) odpade.

Iz blagajnikovega (g. Radej) poročila posnamemo: dohodki 63644.93 Din, izdatki 61390.43 Din, saldo (gotovina) 2254.50 Din.

Čisto premoženje podružnice znaša 228.454.38 Din.

Na predlog računskih preglednikov (gg. ing. Malovrh in Flegar) se blagajniku izreče razrešnica in zahvala.

Za gospodarski odsek prečita predsednik Ante Beg pismeno poročilo načelnika Šetinca; iz njega je razvidno: Dom na Mrzlici je posetilo 2133 vpisanih obiskovalcev (za 564 oseb manj nego v letu 1934); prenočilo je 612 oseb. V času od 7. marca 1935 do 6. januarja 1936 je bilo v Domu: Din 35.927.75 brutto dohodkov ter Din 32.613.20 izdatkov, prebitek Din 3314.55. Preostala zaloga je po nabavni ceni vredna Din 10671.70. Večjih naprav, razven naprave vodovoda, ni bilo. Spomladi se je zgradila vozna pot po planini g. Špajzerja, kar je stalo Din 744.—. Inventar se je v Domu za malenkost povečal, znatnejše pa z nabavo motorja pri vodovodu in črpalke s pritisklinami. Vrednost inventarja na Mrzlici znaša po odpisu 10% Din 56.681.—. Oskrbiništvo Doma je po 3 letnem oskrbovanju g. Rinaldove in soproga prevzel novi oskrbnik Gustav Teichmeister. — Čisti donos Doma je znašal Din 13.986.25, včevši zalogo in prebitek. Poročilo se soglasno odobri.

S muški odsek. Načelnik ing. Malovrh Franjo sporoči, da nima nič poročati, ker ni bilo snega.

Foto-odsek Trbovlje. Načelnik odseka gosp. Adolf Vizjak poroča: Odsek je štel ca 40 članov. Vsak mesec je imel redne sestanke. Pogrešalo se je pa več planincev-fotoamaterjev iz delavskih vrst. Na sestankih so se vršila strokovna predavanja in poučni razgovori; ocenjevale so se slike. Začetkom leta je priredil odsek tečaj za začetnike. Uspeh našega dela v preteklem letu je v vsakem oziru zadovoljiv. Člani odseka so za Dom na Mrzlici preskrbeli več novih posnetkov. V bodoče si bomo preskrbeli tudi izdelavo razglednic sami doma; saj se dobro zavedamo, da ima lepa slika silno propagandno moč za turistiko. Nameravamo razpisati posebne nagrade za najbolj posrečene posnetke naše postojanke na Mrzlici. — Več članov našega odseka si je ogledalo fotoamatersko razstavo naših tovarišev v Hrastniku. Delovni načrt našega odseka ostane isti ko dosedaj. Poročilo se vzame soglasno na znanje.

Foto-odsek Hrastnik (načelnik odseka g. ing. Burger Silvin) je kot samostojna enota naše podružnice priredil v božičnih praznikih v Hrastniku vzorno prirejeno fotorazstavo. Razstavljen delo so pokazala, kaj se da ustvariti z združenim delom in ljubeznijo do narave in umetnosti.

Vodni odsek. O njem poroča načelnik tega odseka gosp. Hauck Josip. Vkljub poznemu letnemu času se je pričelo z deli, naročil se je potrebni material, cevi itd. Kupil se je po izredno ugodni ceni motor in dne 7. decembra 1935 je pritekla prva sveža studenčnica v Dom na Mrzlici. Vodovod je sedaj gotov, pač pa dela še čakajo izpopolnitve. — Dosedanji stroški za vodovod so znašali Din 28.356.18; predvideni proračun ni bil prekoračen. — Načelnik se zahvaljuje

vsem svojim sodelavcem. — Poročilo se vzame z odobravanjem in z zahvalo temu odseku na znanje.

Markacijski odsek. Markacijam se je posvetila največja pažnja, premarkirani in popravljani so vsi dohodi na našo postojanko na Mrzlici, kakor tudi na okoliške postojanke sosednjih podružnic, t. j. Litijske (Sv. Planina) in Posavske (Kum). V celoti je bilo popavljenih, obnovljenih in nanovo premarkiranih potov v dolžini 80,5 km in pri tem nabitih blizu 30 kažipotnih tablic. Največ zasluge pri tem odseku gre gospodu Hrouda Franju iz Hrastnika (sedaj v Zagrebu) ter načelniku podružnice g. Ante Beg-u.

Ustanovitev »Mladinskega odseka« se je poverila gosp. Flegarju Antonu; dosedaj je nabral preko 40 mladinskih članov; čakamo pa še vesti, kako bodo druge podružnice izpeljale program tega odseka in kakšno stališče bo zavzelo vodstvo meščanske šole glede svojih učencev radi pristopa k tej organizaciji. — Odsek je šele v razvoju. Pričakovati je, da se bo razmahnil.

Volitve. Izvrše se na predlog g. Režuna tajno in z listki, najprej načelnika posebej, nato na skupni listi 8 odbornikov in 2 namestnikov. Za skrutinatorja se določita gg. Hvalec Mirko in Kralj Ivan. Po preštetju glasov javita skrutinatorja:

Z absolutno večino se izvoli za načelnika g. Ante Beg. Za njim odborniki: gg. Češčet Jože, Kostajnshek Danilo, Plevčak Jože, ing. Malovrh Franjo, Močivnikar Alojz, Balentin Jože, ing. Burger Silvin, Diermayr Bruno; za namestnika: Zelinka Emanuel, Flegar Tone. Vsi novozvoljeni sprejmejo svoje funkcije.

Za računsko pregledovalca se izvolita gg. Kos Mirko in Berger Ivan ml. Delegate za glavno skupščino bo odbor sam izbral.

Članarina in prispevki ostanejo isti ko lani.

Pristojbine v našem Domu na Mrzlici so se med letom, ob namestitvi novega oskrbnika v Domu, to je po 1. novembru 1935, znatno znižale; obenem se je vstopnina za člane črtala. Novi oskrbnik je sam znižal cene jedil. — Slednjič se apelira na navzoče za večjo propagando naše planinske revije Planinskega Vestnika; vsaj drugi član naše podružnice bi naj bil tudi naročnik na Planinski Vestnik.

28. Triglavska podružnica.

(Mojstrana, 16. februarja 1936.)

Predseduje načelnik Tone Potočnik, ki pozdravi navzoče, predvsem zastopnika Osr. odbora g. Knafelca in načelnika Jeseniške podružnice g. Šetince. G. Knafelc prinaša pozdrave Osr. društva, omenja popravno Peričnika češ, da je našel premalo pomočnikov. V nadaljnjem da g. Knafelc nekaj navodil glede markiranja in omeni novo izdajo karte za Julijske Alpe.

Načelnik nato poroča med drugim, da se je od 5. februarja do 20. aprila 1935 vršil za člane tečaj iz nemškega jezika dvakrat tedensko; udeleževalo se ga je 12 članov. Člani so pomagali pri popravljanju Peričnika, udeležili so se raznih planinskih in drugih proslav doma kakor tudi drugje. Za nameravano kočjo pod Škrlatico se je preskrbel načrt in se je skušalo zagotoviti denarna sredstva. — Najbolj razveseljivo dejstvo je porast članstva na 86.

Tajnik Tone Kovač poda podroben pregled; navaja n. pr. ureditev podruž. okoliša (pridobili smo Krmo in nekaj od Kranjskogorske podružnice), dalje zadeve oskrbnikov in nošnje v kočje Triglavskega pogorja ter razne prošnje (n. pr. za posojilo za gradnjo kočje pod Škrlatico).

Obe poročili se soglasno sprejmeta.

Blagajnik (g. Košir) poroča, da je imela podružnica dohodkov Din 5.409,60, od tega v koči na Zasipski planini Din 1758.— Vseh izdatkov je bilo Din 3650,55; ostane čisti dohodek Din 1659,05; razen tega ima naloženih v Mestni hranilnici ljubljanski Din 7748,31 ter v Poštni hranilnici Din 3700.—

Za pregledovalca računov predlaga ga. DERNIČ Gizela absolutorij blagajniku in odboru. Soglasno sprejeto.

Gospodar g. Lah poroča, da ima podružnica za Din 5.552,80 inventarja, ki se nahaja večinoma v koči v Sp. Krmi. Kočo je obiskalo skupno 195 obiskovalcev. Prenočnin je bilo v zimskem času 146. — Poročilo se odobri.

Volitve se vrše z listki. Navzočih je 22 članov.

Za načelnika podružnice je bil soglasno izvoljen g. Potočnik Tone. V odbor so izvoljeni gg.: Košir Janez, Zima Feliks, Lah Gregor, Kovač Tone, Hudolin Anton in Kramar Janko. Za namestnike: g. Tolar Franc, gdč. Rabič Minca; za pregledovalca računov: gg. Rekar Lojze in Rabič Fr.; za delegata na skupščini SPD. gg.: Potočnik Tone in Kovač Tone, za namestnika g. dr. Miha Potočnik.

Načelnik Jeseniške podružnice g. Šetine pozdravlja občni zbor, spodbuja k složenemu delu med sosednjimi podružnicami in pojasni stališče Jeseniške podružnice k gradnji koče pod Škrlatico. — G. Rabič Franc želi, da bi se markirala tudi bližnja okoliška, ne samo gorska pota. Priprave za gradnjo koče pod Škrlatico se prepuste odboru.

29. Tržiška podružnica.

(Tržič, 11. januarja 1936.)

Predseduje načelnik dr. Elbert, ki se najprej spominja v letu 1935 umrlih članov, g. Erlaha Franceta in g. Bocaka Karola; nato poudarja, da je smatral čas, ko je bil on izvoljen za načelnika, do danes kot prehodno dobo; zato se ni lotil perečega vprašanja ureditve zadeve Kofce. Ureditev te zadeve pa je ena glavnih nalog podružnice v Tržiču.

Tajnik g. Kokalj poroča, da se pripravlja seznam vseh markiranih poti v časovnem redu po kartotečnem sistemu, v katerega se bo vpisalo vsako delo na posameznih potih. Opozarja članstvo, da direkcija državnih železnic predpisuje doprsne slike za legitimacije. Pritožuje se, da se v zapisnikih zabeležujejo sklepi, ki se vedno ponavljajo, a večina jih ostane le na papirju, ker se odbor ne zavzame resno za nje. »Planinskemu domu Kofce« je podružnica stavila dva predloga radi spremembe pravil na prihodnji občni zbor. Predloga se prečitata.

Blagajnik g. Kališnik Ivan poda poročilo: V letu 1935 smo imeli 155 rednih članov in 2 izredna; napram lanskemu letu 12 manj. Članarina je znašala Din 4697.50. Nadaljnje poslovanje je bilo sledeče: Koča pod Storžičem (Jesenje) je prejela od podružnice 1478 litrov vina in 72 litrov žganja in je oskrbnitvo za te dobave obremenjeno pri podružnici z Din 16.955. Oskrbnica pa je do danes plačala le Din 9.252.— in znaša njen dolg napram podružnici Din 7703. Ko bi podružnica dobila za te dobave denar, bi koča donášala čistega Din 5.389.75. Oskrbnica prizna ta dolg in pravi, da bo v najkrajšem času poravnana. V celoti je imela blagajna dohodkov Din 24.329.20, izdatkov Din 18.314.40. Saldo 31. dec. Din 6014.82. Član Janko Praprotnik je podaril podružnici zadržno knjižico za druge »Planinski dom« v znesku Din 500.— Stanje podružnice z 31. decembrom 1935 je: aktivna Din 89.647.82, pasiva: Din 87.134.47; napram lanskemu se je stanje podružnice za Din 7591.57 povečalo.

Blagajniku se izreče razrešnica, z nekimi formalnimi nasveti revizorja g. Klemenca.

Markačijsko poročilo poda g. Praprotnik Janko s točno navdobo dneva in obsega svojih številnih delovnih pohodov: nova pot iz Loma od Hruša na planino Javornik, Javorniško sedlo, Škarjeve peči, obnovitev na Jezersko stran ter od Javorniškega sedla navzdol v planino Jesenje (več orientacijskih tablic); čez Lom v Tržič in Javorniško sedlo: postavljenih več tablic; nova pot iz Tržiča mimo Debevčeve šupe v Gojzd, iz vasi Gojzda preko Zaloške gore na spodnjo Poljano (več tablic); s Sp. Poljane do planine Jesenje ter odtod čez Senožeta do ceste orientacijske tablice.

Volitve se izvršijo z vzklikom. Za načelnika se izvoli g. dr. Elbert, za podnačelnika g. Snoj; za odbornike gg.: Salberger Nadislav, Sajovic Anton, Primožič Avgust ml., Kokalj Ferdinand, Mally Mici, Šmitek Franc; za namestnike: Klemenc Franc, Rozman Janko, Smole Karol; za preglednika: gg. Kališnik Ivan in Verbič Nace, za namestnika g. Majeršič Janez; odbor naj določi tri delegate za glavni odbor 1936.

Slučajnosti. Odbor se pooblasti, da uredi zadevo Kofce; takisto naj pristopi osnovanju mladinskega, foto- in reševalnega odseka; za zadnji odsek se bo zavzel izrecno gospod Primožič ml. Takisto se odboru naroča, da ukrepa glede prispevkov za alpinski muzej.

IV. Statistika Slovenskega

1. Upravna statistika Slovenskega

Tek. št.	Sedež edinice SPD	Število članov		Člani naročniki Plan. Vestnika		O d				
		1934	1935	1934	1935	markacijski	foto	gospodarski	alpinistični	literarni
I.	Osrednje društvo v Ljubljani	3518	3483	1248	1514	1	1	1	1	1
II.	Podružnica v									
1.	Celju (Savinjska)	590	650	76	94	—	—	—	—	—
2.	Črnomlju (Belokranjska)	35	101	7	16	—	—	—	—	—
3.	Dovjem-Mojstrani (Triglavska)	73	75	5	7	—	—	—	—	—
4.	Gorjah-Bledu	52	52	23	23	—	—	—	—	—
5.	Jesenicah	202	241	44	107	—	—	—	—	—
6.	Kamniku	85	95	20	20	—	—	—	—	—
7.	Slov. Konjicah (Dravinjska) . . .	114	86	7	20	—	1	—	—	—
8.	Kozjem	51	51	6	6	—	—	—	—	—
9.	Kranju	299	276	106	113	—	—	—	—	—
10.	Kranjski Gori	53	62	8	8	—	—	—	—	—
11.	Litiji	111	133	12	12	—	1	—	—	—
12.	Mariboru	1026	1048	134	148	1	—	1	—	—
13.	Mežici („Peca“)	115	161	9	9	—	—	—	—	1
14.	Novem mestu	127	143	16	47	—	—	—	—	—
15.	Poljčanah	50	27	4	6	—	—	—	—	—
16.	Prevaljah	77	77	9	9	—	—	—	—	—
17.	Radovljici	156	161	21	33	1	1	—	1	1
18.	Ratečah-Planici	53	52	3	3	—	—	—	—	—
19.	Ribnici	—	97	—	—	1	—	—	—	—
20.	Rogaški Slatini	50	59	10	10	—	—	—	—	—
21.	Rušah (Podravska)	146	146	10	12	1	1	1	—	—
22.	Slovenjgradu (Mislinjska)	128	110	28	28	1	—	—	—	—
23.	Slovenski Bistrici	93	98	17	21	—	—	—	—	—
24.	Srednji vasi (Bohinjska)	52	52	12	13	—	—	—	—	—
25.	Škofji Loki	107	95	31	31	1	1	1	—	—
26.	Šoštanju (Šaleška)	138	120	18	25	—	—	—	—	—
27.	Trbovljah	227	187	20	30	1	1	1	1	—
28.	Tržiču	169	155	19	24	1	—	1	—	—
29.	Zidanem Mostu (Posavska)	154	172	15	29	—	—	—	—	—
	Skupaj	8051	8265	1938	2418	9	7	6	3	3

Planinskega društva

Planinskega društva v letu 1935.

s e k i							Šte- vilo sej 1935	Šte- vilo preda- vanj 1935	Postojanke 1935			Sobe		Skup- na ležišča Šte- vilo ležišč
reševalni	zimskoalpin.	mladinski	propagandni	gradbeni	izletniški	jamarski			Šte- vilo	oskrbovane		Šte- vilo sob	Šte- vilo ležišč v sobah	
										poleti	pozi- mi			
1	1	1	1	1	—	—	123	4	19	19	10	177	393	305
1	1	—	—	—	—	—	12	4	6	6	5	47	142	93
—	—	—	—	—	—	—	16	—	1	1	1	3	22	8
—	—	—	—	—	—	—	7	—	1	—	1	—	—	11
—	—	—	—	—	—	1	10	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	—	—	6	1	1	1	—	6	15	16
1	—	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	—	—	8	—	1	1	1	4	22	26
—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	11	—	2	2	1	7	15	35
1	1	—	—	—	—	—	6	—	2	2	2	9	24	18
—	—	—	—	—	—	—	4	—	2	2	2	7	14	20
—	1	—	1	—	—	—	16	5	4	4	4	51	137	80
—	1	—	1	—	1	—	9	—	1	1	1	5	40	20
—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	8	—	1	1	1	2	4	—
—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	9	1	1	1	1	3	7	37
—	—	—	—	—	—	—	6	1	—	—	—	—	—	—
—	1	—	1	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	6	—	1	1	1	—	—	10
—	1	—	—	—	—	—	7	—	2	2	2	37	75	30
1	1	—	1	—	—	—	8	2	2	2	1	10	31	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	1	—	—	—	6	—	1	—	1	10	20	25
—	—	—	—	—	—	1	6	—	1	1	1	2	4	15
—	1	—	—	—	—	—	5	—	1	1	1	8	17	9
—	1	1	—	—	—	—	11	—	1	1	1	5	12	22
—	—	—	—	—	—	—	5	—	1	1	1	7	8	12
—	—	—	—	—	—	—	14	—	2	2	2	4	8	16
6	13	3	6	1	1	2	342	18	54	52	41	404	1010	828

2. Poset postojank podružnic SPD v letu 1935.

Tek. št.	Postojanko upravlja podružnica SPD v	Naziv postojanke	Skupno število			Jugo-slovani	Avstrijci	Italijani	Rusi	Angleži	Poljaki	Čehi	Nemci	Francози	Razni
			1933	1934	1935										
1.	Celju (Savinjska)	Celjska koča	1460	1432	1356	1337	12	—	—	—	—	2	5	—	—
2.	"	Frischaufov Dom na Okrešlju	2205	2109	2163	2046	44	2	—	6	—	30	16	—	19
3.	"	Kocbekov Dom na Korošici .	1158	1326	1122	1071	26	4	—	2	—	16	2	—	1
4.	"	Mozirska koča na Golteh . .	793	1030	780	762	12	—	—	—	—	4	—	—	2
5.	"	Piskernikovo zavetišče v Logarski dolini	1317	1280	1361	1324	26	—	—	—	—	6	3	—	2
6.	"	Aleksandrov Dom v Logarski dolini	1095	1128	686	643	19	1	—	2	—	9	8	—	4
7.	Črnomlju (Belokranjska)	Dom na Mirni gori	395	496	340	335	—	2	3	—	—	—	—	—	—
8.	Jesenicah	Kadilnikova koča na Golici .	2236	2813	2347	1670	631	—	—	—	2	18	12	—	4
9.	Slov. Konjicah (Dravinjska)	Koča na Pesku	2999	3345	2948	2853	60	5	—	—	—	25	3	—	2
10.	Kranju	Prešernova koča na Stolu . .	1768	1156	1110	952	102	6	—	—	—	28	11	4	7
11.	"	Valvasorjeva koča na Stolu .	2168	1538	1305	1277	8	—	—	—	—	4	8	—	8
12.	Kranjski Gori	Koča na Gozdu	999	821	938	786	73	10	—	3	—	22	39	—	5
13.	"	Koča v Krnici	607	338	693	627	43	2	—	1	—	6	9	—	—
14.	Litiji	Koča na Sv. Planini	—	1244	1526	1526	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15.	"	Tomazinova koča na Sv. Gori	1268	865	1125	1125	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16.	Mariboru	Koča na Klopnem vrhu . .	3116	3297	3025	2902	3	20	1	—	1	98	—	—	—
17.	"	Mariborska koča	6691	6192	5970	5753	122	10	—	—	—	68	14	—	3

18.	"	Senjorjev Dom na Pohorju	3062	3590	3430	3291	109	3	2	1	—	11	13	—	—
19.	"	Zavetišče pri Sv. Pankracu	651	594	1040	645	395	—	—	—	—	—	—	—	—
20.	Mežici („Peca“)	Uletova kočna na Peci	1092	832	1081	1004	72	—	—	2	—	—	3	—	—
21.	Mojstrani (Triglavsko)	Kočna v Spodnji Krmi	199	185	195	185	5	—	—	2	—	—	3	—	—
22.	Novem mestu	Zavetišče pri Gosposidični na Gorjancih	2000	1350	1200	1200	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23.	Radovljici	Roblekov Dom na Begunjščici	683	1289	1181	1139	14	1	—	—	—	18	2	—	7
24.	Rogaški Slatini	Kočna na Donački gori	340	382	407	391	10	1	—	—	—	5	—	—	—
25.	Poljčanah	Kočna na Boču	5544	5218	3130	2660	389	—	—	13	—	35	20	—	13
26.	Rušah (Podravska)	Hlebov dom na Smolniku	1177	1527	2252	2206	28	4	—	—	—	8	3	—	3
27.	"	Ruška kočna na Pohorju	5302	4872	4634	4518	82	5	—	—	—	16	11	1	1
28.	Slovenjgradcu (Mislinjska)	Dom na Uršini gori	1736	1190	1376	1296	62	1	—	—	—	2	11	—	4
29.	"	Kočna na Kremžarjevem vrhu	—	320	1620	1578	35	—	—	—	—	—	7	—	—
30.	Srednji vasi v Bohinju (Bohinjska)	Kočna pod Bogatinom	1920	911	1232	1201	10	4	—	1	—	10	5	—	1
31.	Škofji Loki	Kočna na Lubniku	2142	1797	1469	1455	6	3	—	—	—	2	1	1	—
32.	Šoštanj (Šaleška)	Kočna na Smrekovcu	584	1558	1293	1267	12	7	—	—	—	1	1	1	4
33.	Tržiču	Kočna na planini Jelenje	—	287	972	972	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34.	Trbovljah	Dom na Mrzlici	2918	2748	2153	2139	7	3	—	—	1	2	—	—	1
35.	Zidanem Mostu (Posavska)	Kočna na Lisci	2234	1834	2480	2465	5	—	—	1	—	2	1	6	—
36.	"	Šmohor nad Laškim	500	664	735	727	4	—	—	—	—	1	1	2	—
Skupaj			62 362	61.278	60.665	57.329	2431	94	6	34	4	449	212	15	91

3. Poset postojank Osrednjega društva SPD v Ljubljani leta 1935.

Tek. štev.	Naziv planinske postojanke	Skupno število			Jugo-slovani	Avstrijci	Italijani	Rusi	Angleži	Poljaki	Romuni	Bolgari	Čehi	Nemci	Francozi	Razni
		1933	1934	1935												
1.	Aleksandrov Dom na Triglavu	1729	1713	2081	1911	48	12	—	5	—	1	2	52	40	8	2
2.	Aljažev Dom v Vratih	3264	3024	3711	3318	143	7	—	10	4	—	4	110	94	11	10
3.	Cojzova koča na Kokrskem sedlu	1085	1221	1160	1126	16	—	—	—	—	—	—	6	10	—	2
4.	Češka koča pod Grintavcem	809	610	638	517	60	4	—	—	—	—	—	44	2	—	11
5.	Dom v Kamniški Bistrici	1949	1911	1934	1830	15	10	2	8	3	—	1	17	38	3	7
6.	Dom na Krvavcu	1163	1584	1348	1328	9	1	—	—	1	—	—	6	2	1	—
7.	Erjavčeva koča na Vršiču	1539	1000	1282	1153	70	16	—	—	—	—	—	27	13	—	3
8.	Hotel Sv. Janez ob Bohinjskem jezeru	663	552	346	253	22	4	3	14	—	—	—	22	12	10	6
9.	Koča na Kamniškem sedlu	1619	1671	1828	1793	16	3	—	—	3	—	—	5	4	3	1
10.	Koča pri Triglavskih jezerih	2065	1684	2074	1882	72	11	—	7	3	—	—	54	27	9	9
11.	Koča na Veliki Planini	1588	1098	1674	1654	1	2	—	6	—	—	—	7	1	3	—
12.	Krekova koča na Ratitovcu	520	433	380	359	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	19
13.	Malnarjeva koča na Črni Prsti	338	236	190	179	—	2	—	2	—	—	—	1	6	—	—
14.	Orožnova koča na Črni Prsti	331	290	356	333	—	2	—	2	—	—	—	12	7	—	—
15.	Spodnja koča na Golici	948	1011	1094	1041	—	—	—	—	—	—	—	8	45	—	—
16.	Staničeva koča pod Triglavom	1255	1200	1294	856	337	6	—	—	—	—	—	9	86	—	—
17.	Triglavski Dom na Kredarici	2637	3003	3480	3050	240	10	—	8	3	—	3	101	7	38	20
18.	Vodnikova koča na Velem Polju	651	698	940	788	75	13	—	4	4	—	—	24	14	18	—
19.	Zlatorog ob Bohinjskem jezeru	1223	982	1276	1079	63	22	9	4	—	2	—	67	18	2	10
	Skupaj . . .	25370	23921	27086	24450	1187	125	14	70	21	3	10	573	427	106	100

C. DODATEK

Turistovski klub »Skala« v Ljubljani (29. marca 1936.)

Očnega zbora (15.) sta se udeležili tudi podružnici na Jesenicah in v Celju. Predsednik Franjo Vilhar je pregledno očrtal delo kluba, ki se tiče predvsem Doma na Voglu in alpinistične šole. Uspehi lanske in letošnje šole so nadvse zadovoljivi, v gmotnem oziru pa je ta šola precej hudo breme za klub. Odnosaji centrale do obeh podružnic in do ostalih planinskih združenj so bili tovariški.

Tajnik g. Kham poroča, da šteje ljubljanski klub 124 rednih ter 12 poskusnih članov. Klub je izdal apel na vso javnost, naj se ne kali dostojanstvo naših gora z nespodobnim obnašanjem, naj se varuje planinska flora in favna. Klub se je tudi trudil za duhovni napredek alpinizma. Film »V kraljestvu Zlatoroga« še vedno kroži po kino-glediščih v naši domovini. Klub je preskrbel krasne fotografske posnetke za češki prevod Juš Kozakove knjige »Beli macesen«. Klubovi člani so se udeležili fotorazstave v Beogradu ter dosegli več nagrad.

Alpinistični klub (poročilo g. Keržana) je v pomladi 1935 organiziral plezalni tečaj na Turncu. Udeležilo se ga je 18 absolventov alpinistične šole, vodil ga je Vinko Modec. Po končanih plezalnih vajah na Turncu je sledilo še nekaj tur v Kamniških Planinah. Podružnica Slov. Plan. društva v Celju je dala udeležencem brezplačna prenočišča v njihovem Domu na Okrešlju. Po izkušnjah in uspehih te prve alpinistične šole v državi je klub otvoril in izvedel v preteklem letu drugo tako šolo, takisto s plezalnim tečajem. Predaval je dr. Miha Potočnik o svojih doživetjih in izkušnjah na vrvi v stenah in grebenih naših gora; poset predavanja je bil odličen. Ing. France Avčin je predaval v radiu o potrebni opremi alpinista; 20. maja Vilhar Fr. o vzrokih planin. nesreč, 30. maja dr. E. Pajnič o varstvu planinske flore. Na internih odsekovih sestankih se je razpravljalo (pod vodstvom g. Kumpa) o smuški opremi in smuški tehniki, nadalje o zemljevidih. Odsek zbira podatke o plezalnih vzponih, zlasti prvenstvenih, ki bodo služili za dodatek h knjigi »Naš alpinizem«.

Blagajniško poročilo gđc. Danice Blatnik kaže, da se klubove financeboljšajo, poročilo gospodarja g. Kopriveca pa, da ima klub za okoli 78.000 Din inventarja. Klub ima tudi svojo alpinistično knjižnico, o kateri je poročal g. Marinko (424 knjig in 53 zemljevidov).

Gospodarsko poročilo o koči na Voglu je podal g. Kham. Slaba zimska sezona je zavrla obisk v koči (1454 nočnih). Zaradi lažjega dostopa do koč pozimi je klub izdelal smučarsko traso z Vogla v dolino Suhe. — V debati se je govorilo o težavah z vremenskimi poročili, ki jih izdaja Zimsko-sportna zveza. Dr. Miha Potočnik predlaga, naj bi Skala sama ali pa v zvezi s SPD pskrbela za kader izšolanih plezalnih vodnikov.

O agilnih Jeseniških skalaših je poročal predsednik tamkajšnje podružnice Miha Čop. Preteklo leto so Jeseničani dogradili koč na Rožci, ki je bila 26. maja blagoslovljena. Postavili so tudi velik skalaški križ na Škratici. Podružnica šteje 262 članov, od teh 157 rednih. Člani so se zelo udeleževali v zimskem sportu in dosegli krasne uspehe. Pri podružnici deluje tudi mladinski odsek. Podružnica namerava zgraditi v planinah več potrebnih bivakov.

O Savinjski podružnici v Celju je poročal gosp. Komar. Podružnica ima 48 rednih, 13 poskusnih članov in je njeno delo razdeljeno na 4 odseke: plezalni, reševalni, smučarski in fotografski odsek. Delo lepo napreduje.

Odboru, odsekom in podružnicam je bil soglasno podeljen absolutorij in priznanje.

Pri volitvah je bil soglasno izvoljen naslednji odbor: predsednik Vilhar Franjo, podpredsednik ing. Zumer Matija, tajnika Peršič Vekoslav in Šenk Marjan, blagajničarka Blatnik Danica, matrikular Resnik Jože, gospodar Koprivec Drago, knjižničar Marinko Cene; odborniki: Kham Milan, Planinšek Egon, Keržan Adolf, Dogan Janez, Trpin Jože, Straus Luce, Pleterski Miro, Burger Ivan. Načelnik alpinističnega odseka Pipan Leo, preglednika računov pa Kovač Saša in Kopriva Franc.

Antibarbarus

Piše dr. Jos. Tominšek

Leta 1899 smo dobili prvi celotni »Slovenski pravopis«, sestavil ga je Fr. Levcevic in izdala ga je na Dunaju državna založba šolskih knjig. Nizka cena (1 krona za vezano knjigo 166 strani velike osmerke) in založnica sama sta kazali namen, da se ta »Slovenski pravopis« posebno preko šol povsod razširi in uvede; za vsebinsko točnost naj bi jamčilo Levčevovo ime. Tri četrtnine knjige so obsegale razna pravopisna in slovniška pravila, eno četrtnino slovar najvažnejših, posebno doslej spornih besed. — Vzdignil pa se je proti nekaterim Levčevim pravopisnim pravilom hud odpor; fronti protivnikov in braniteljev sta se kazali nespravljivi, v strastni borbi nista bili vedno izbični v rabi besednega orožja. Slovenski pisci ali — prav za prav — tiskarski korektorji so se delili v dva tabora, ki sta zaradi politične pripadnosti tiskarn vtisnila načinu slovenskega pisanja končno pečat politične izpovedi in stranke... Spornih točk v borbi je bilo kaj malo, v glavnem izreka trdega I kot v, kakor ga je uvajal Pravopis, torej niti ne pravopisno, ampak pravorečno vprašanje. Dobilo pa je to pravorečno vprašanje značaj pravopisnega gesla s pisavo »bravec«, kakor jo zahteva Levčev Pravopis, dočim so nasprotniki pobijali »braveca« in branili dotedanji I v tej besedi (bralec — bralca). Borba je trajala dobrih deset let; polagoma je splahnela brez prave zmage ne na eno ne na drugo plat. Povsem potihnila je leta 1911, ko je glavni borec z a Levcevic, prof. dr. Karel Štrekelj, nekako resignirano zbral in izpopolnil svoje polemične članke v obširni knjigi »O Levčevem slovenskem pravopisu in njega kritikah«. Ta borba je imela za posledico, da se Levčev Pravopis ni uvedel v šole kot obvezna šolska knjiga; pišeče občinstvo pa se je v splošnem vendar ravnalo po praktični knjigi, vse do letos.

Ob koncu lanskega leta pa je privatna založba (»Znanstveno društvo«) izdala drugi sestavni »Slovenski pravopis«; priredila sta ga A. Breznik in F. Ramovš, kakor se pove na neočitnem mestu. Usoda in vplivnost tega drugega Pravopisa, se zdi, bo slična prvemu; od vseh strani so se pojavili proti njemu pomisleki, uradno uveden najbrž ne bo — tega morda niti ne pričakuje — a pišeče občinstvo ga bo imelo pred seboj in se ga bo posluževalo, tudi s previdno aplikacijo in kritično rezervo. Glavna zasluga in prav orjaški napredek napram Levcevic je slovar, ki obsega nad devet desetih knjige in utrjuje premnoge končne rezultate — velezasluzno delo! Splošna »navodila in pravila« pa so, razen rabe ločil, še dokaj daleč od tiste dognanosti, da bi mogla biti rabljena povsod kot nesporen zakon. — Glavno sporno točko pri Levčevem Pravopisu (bravec; bralec) je naš novi Pravopis odločil proti Levcevic (proti »bravecu«), vsaj v pisavi, ker je v slovar sprejet le »bralec, bralca« (23).

Tudi naš Planinski Vestnik skuša, kakor smo na str. 64 napovedali, s tem letom uvajati in izvajati načela novega Pravopisa. Kolikor bo prostor pripuščal (žal, da nam ga vedno primanjkuje), bomo svoje presodke, pa brez presodkov, v pravopisnih in z njimi združenih jezikovnih zadevah, posebno, kjer se tičejo našega planinstva, objavljali od časa do časa ob pojavljajoči se aktualnosti.

Pri sporu o Levčevem Pravopisu sem leta 1904 skušal pomirjevalno vplivati s svojim člankom »Smeri našega pravopisa in pravorečja« (v »Slovanu«, tudi v ponatisu). Za slično vlogo je danes dovolj drugih poklicancev. Kliče me pa v nadaljevanje pravopisni in jezikoslovni posel, kolikor je zrasel iz planinskega jezikoslovstva in posebno zdržema iz jezika, v katerem se naj piše Plan. Vestnik kot vodilni literarni organ v tem oziru. Pravopisna borba v Levčevi dobi še ni bila prišla do odločitve, vstajali so tudi sproti jezikovni problemi, ko sem leta 1908 prevzel uredništvo Plan. Vestnika. Našel sem mnogo nestalnega, problematičnega; širile so se v jeziku in pisavi prisilne novotarije, ki so bile v opreki z našim pristnim jezikom, kojega zdrava domačnost naj se čuva posebno v domačem planinskem glasilu. Iskal sem v razvoju našega jezika starih temeljev in skušal iz zgodovine ter življenja mu določiti enotna in čim enostavnejša načela — pravila za odpravo očitnih pogrešk in za uklonitev tipičnih sorodnih slučajev pod zakon tega tipa. Tako so nastale »Studije o napakah in pravilih slovenskega pisanja«, ki sem jih objavil v Ljubljanskem Zvonu l. 1909 in

1910 in jih nekoliko popravljene z naslovom »Antibarbarus«, I. zvezek, izdal skupno leta 1910 (v Schwentnerjevi založbi). Spis je davno razprodan; na koncu sem pripomnil: »Ako bodo okoliščine ugodne, bo pisatelj nadaljeval svoje pravopisne studije in jih združil v II. knjigi.« — Četrto stoletja je preteklo odtlej, I. del Antibarbarusa je v nekaterih ozirih dosti učinkoval; močni, posebno količinski razmah slovenščine je mnogokrat izzival jezikovne motrilce, došli so mi pozivi, naj se zopet pojavi Antibarbarus; toda »okoliščine« niso bile »ugodne« in zdelo se je umestno, naj se jezik neko dobo prepusti čisto svobodnemu razvoju, da se najprej sam otrese nezdravih zajedalcev, zdrave korenine pa krepko razprostre.

Ob sestavnem novem Pravopisu pa je došel čas, ugoden ali ne, da z jezikovne plati našega planinstva po svojih močeh pripomoremo k poenostavljenju in poenotenju ter k pokrepitvi slovenskega pisanja. Splošna načela, izražena v I. delu Antibarbarusa, so — se mi zdi — veljavna še danes. Vpoštevaajoč značaj in namen Pl. Vestnika in skopo odmerjenost prostora, si bomo izbirali posamezna izločena poglavja in jih obravnavali v čim krajši, lapidarni obliki. Naš namen ni kritika, ampak sotrudištvo pri stavbi naše slovenščine.

»Logarska dolina«.

Pravo, domače in zato edino veljavno ime te doline je bilo nedvomno od nekdaj le Logarska. Tako se glasi njeno ime zdaj tudi v novem Slovenskem pravopisu (str. 114).

V prvih letih delovanja Slov. Planinskega društva pa se je res bolj in bolj, dasi ne dosledno, pojavljalo ime Logarjeva; tako tudi v Plan. Vestniku. Ko mi je leta 1908 bilo poverjeno uredništvo, sem hotel dokončno prevzeti in dosledno rabiti le eno, tisto obliko, ki jo domačini sami, po vsej priliki vedno doma rabijo. Obrnil sem se na tedanjega župnika v Solčavi, Miloša Šmida, ki je v samotni župniji preživel toliko let in bil v najožjem stiku s svojimi župljani. Hitro mi je odpisal, odločno potrdil, da poznajo v Solčavi od nekdaj le Logarsko dolino, in se je po svoji navadi hudo obregnil ob planinske modernuhe, ki v gonji za novotarijami in, hoteč vse bolje vedeti, ne puščajo na miru niti domačih imen. — Odtlej je povsod prevladovala Logarska in v zaključni Kocbekovi monografiji »Savinjske Alpe« (leta 1926) stoji povsod edino Logarska dolina (n. pr. str. 50 trikrat). Po tem delu ni bilo pričakovati, da se še kdaj pojavi — Logarjeva. Pa so vendar leta 1934 še vstali Logarjevci in so skušali podreti, kar je bilo že ustaljeno. Sicer se je končno izkazalo, da je pravilna le Logarska; hotel pa sem se prepričati, ali trditve župnika Šmida še drži in ali je danes prodrla Logarjeva. Obrnil sem se na sedanjega solčavskega župnika, č. g. Leopolda Arkota. G. župnik Arko mi je (19. 3. 1936) prijazno potrdil informacije g. Šmida in mi pojasnil še neke posebnosti. Dolina je bila vedno Logarska vsem prebivalcem; šele v najnovjšem času jo je posestnik Logar sam začel imenovati Logarjevo, rabil pa je še za svojo gostilno prejšnje kuverte z naslovom: »Gostilna Logar v Logarski dolini, p. Solčava«! Končnica -ski se rabi tudi o kmetu Logarju: n. pr. »Logarska dekleta«, »Logarski ljudje so bili v vasi«. Če gredo h kmetu Logarju, pravijo tudi: »Gremo v Loge«, kakor tudi pravijo: »Gremo v Plest«, če gredo k Plesniku, k drugemu kmetu v Logarski dolini. — Torej enkrat za vselej: Logarska dolina.

Odkod se je vtihotapila Logarjeva? Od domačinov seveda ne, ampak od inteligentov zunanjkov; od teh je nemara še kak vodnik prevzel tudi tuje ime in ga je v družbi svojega »gospoda« morda sam rabil, da pokaže svoje — znanje. Razširitelj je po vsej priliki Kocbek sam, ki je pri lastnih imenih postal rad, da se tako izrazim, s človeškimi dokazi (Bočna iz Ovočna, češ da je tam mnogo — ovočja; Rogaç nam. Rogac, ker ni spoznal, da je osnova Rogatec!). Kocbek je dokazoval, češ v tisti dolini je kmet Logar, dolina je njegova, torej Logarjeva; to izrecno trdi že leta 1894 v svojem in Kosovem »Vodniku za Savinske (!) planine« (str. 51): »Logarjeva dolina, po prvem kmetu Logarju imenovana«, kar ga pa ne ovira, da na str. 45 omenja Logarsko brv, na str. 46 zopet Logarjevo peč; takisto razlaga Logarjevo dolino v Pl. Vestniku 1900, 104. Drugi so mu sledili in urednik Mikuš mu je verjel. Kocbekova razlaga se je zdelo tako preprosta in evidentna, da se ni nihče zmislil istinske zaporednosti imen, da je

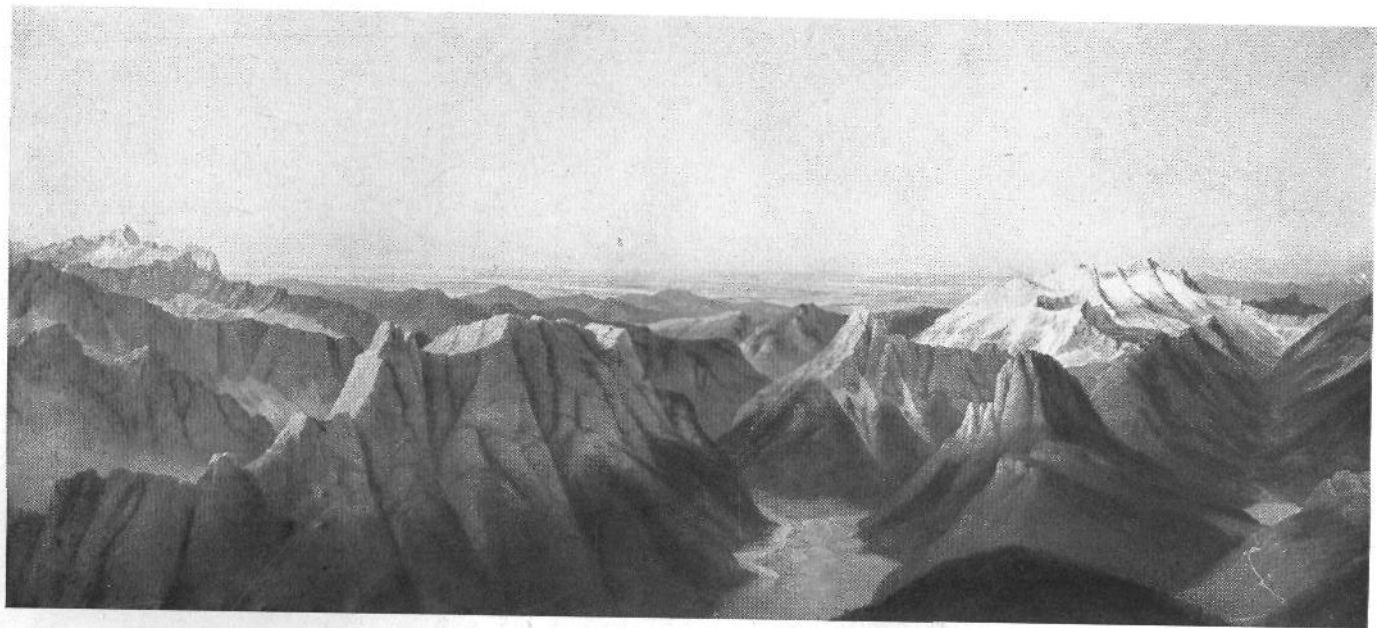
namreč morala biti prej dolina, potem šele Logar v njej; tudi so težko da poizvedeli, da se je Logarjevo domovje imenovalo, kakor smo slišali, »V Logu«. Odločilno oporo pa je Kocbekova razlaga našla najbrž v nemškem izrazu Logartal. V širše kroge inteligentov je dolina prišla ravno preko nemškega imena; saj so do ustanovitve Slov. Planinskega društva in še nekaj let pozneje v Savinjskih Alpah in za nje delovali nemški ali vsaj po nemško govoreči in pišoči krogi. Iz teh literarnih virov so zajemali tudi Slovenci. Nemci so za svoj Logartal povzeli Logarsko dolino prav tako, kakor tvorijo Sanntal iz Savinjske doline, Drautal — Dravska dolina; narobe pa se je Slovincem uprlo, da bi v Logartal spoznali svojo Logarsko dolino, če jih je Kocbek, planinski veččak, poučil, da je ime došlo od posameznika, kmeta Logarja, kojega dolina se po pravilih slovenščine more nazvati le Logarjeva; Sanntal je kajpada Savinjska dolina, ker je Savinja reka, a Logar je osebno ime. Iz napačne premise (kmet Logar bi naj bil dal dolini ime) je nastal napačen sklep; ker pa je pravo ime vendarle prodiralo, je nastala prava zmeda, ki ji je napravil konec Plan. Vestnik na podlagi Šmidovih informacij. Ponovna polemika, ki je stopila na dan leta 1934, je le epigonska in se je razvnela do vroče stopnje posebno zato, ker se je vprašanje izprva preneslo na slovniško upravičenost ene ali druge tvorbe; slovniško pa sta lahko pravilni — obe. Sporedno je ta polemika bila koristna, ker je pojasnila nekaj podrobnosti.

(Glavne prispevke v tej polemiki najdeš: Jutro, 9. 8. 1934: R. Badjura, Za staro pravdo naših krajevnih imen; Jutro, 10. 8. 1934: Dr. Joža Glonar, Seveda Logarjeva — ne Logarska; Jutro, 17. 8. 1936: F. K., Logarska dolina, ne Logarjeva; Jutro, 5. 9. 1934: R. Badjura, Za staro pravdo krajevnih imen; Jutro, 12. 9. 1934: Dr. Joža Glonar, Kako je torej z — Logarjevo?; Jutro, 16. 9. 1934: r, Ali Logarska ali Logarjeva?; Jutro, 18. 9. 1934: Logarjev lintvern panan — Rudolf Badjura; Slovenec, 21. 9. 1934: R., Logarjeva, Logarska in še kaj; Slovenec, 28. 9. 1934: T., Narod naš dokaze hrani — zavzema se za »Logarjeva«; Jutro, 14. 10. 1934: Branko Zemljič, Logarska dolina in bikoborba; Jutro, 18. 10. 1934: Br. Rotter, Logarska dolina? Da!; Slovenec, 18. 11. 1934, piše v poročilu »Žaloigra pod Brano« enkrat »Logarska« dolina, nekaj nižje pa »Logarjeva«; dva dni pozneje, 20. 11., v isti zadevi dvakrat »Logarjeva«.)

(Dalje.)

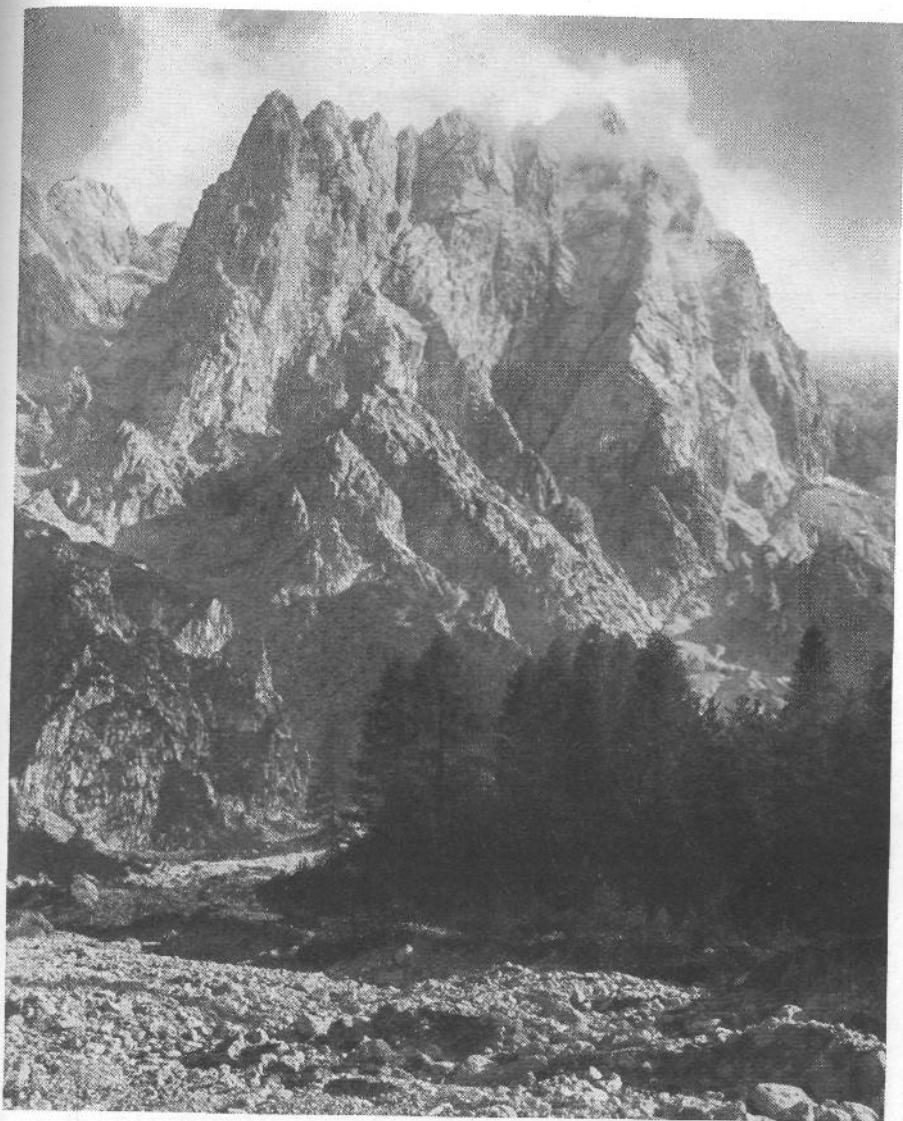
Pril. 2. Marko Pernhart: Pogled z Mangrta na Rabelj in Kanin (desno), na Triglav (levo).

Po sliki v lasti ge. M. Brejčeve

Pril. 3. Anton Karinger: Triglav iz Bohinja.

Po sliki v Narodni galeriji (last Narodnega muzeja)

Široka Peč v Martuljku

Foto Maks Gliha

Pogled z Jalovca proti jugu preko Ozebnika, Bovškega Grintovca na Krn

Foto dr. A. Brilej